This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

3 3433 07438977 0

1963

NTW

MARCI ACCII LAUTI OMOEDIAE.

EX EDITIONE

H. FREDERICI GRONOVII.

TOM. III.

ASTOR LIBRARY NEW-YORK.

GLASGUAE:
IN AEDIBUS ACADEMICIS
DEBANT ROBERTUS ET ANDREAS FOULIS
ACADEMIAE TYPOGRAPHI
MDCCLXIII.

MARCI

ACCII PLAUTI

POENULUS.

PERSONAE.

AGORASTOCLES, adolescens.

MILPHIO, servos.

ADELPHASIUM, } meretrices.
ANTERASTILIS. }

LYCUS, leno.

ANTHEMONIDES, miles.

ADVOCATI.

COLLYBISCUS, villicus.

SYNCERASTUS, servos.

HANNO, Poenus.

GIDDENEME, nutrix.

PUER.

ACHILLEM Aristarchi mihi commentari lubet,
Inde mihi principium capiam ex ea Tragoedia:
Sileteque et tacete, atque animum advortite,
Audire jubet vos imperator histricus.
Bonoque ut animo sedeant in subselliis,
Et qui esurientes, et qui saturi venerint.
Qui edistis, multo fecistis sapientius:
Qui non edistis, saturi fite fabulis.
Nam cui paratum 'st quod edit, nostrâ gratiâ,
Nimia est stultitiâ, sessum impransum incedere.
Exurge praeco, fac populo audientiam.
Jamdudum exspecto, si tuum officium scias.
Exerce vocem quam per vivis et colis.
Nam nisi clamabis, tacitum te obrepet fames.
Age nunc reside, duplicem ut mercedem feras.
Bonum factum 'st, edicta ut servetis mea.
Scortum exoletum ne quis in proscenio
Sedeat, neu lictor verbum, aut virgae muttiant,
Neu dissignator praeter os obambulet,
Neu sessum ducat, dum histrio in Scenâ siet.
Diu qui domi otiosi dormierunt, decet
Animo aequo nunc stent, vel dormire temperent.
Servi ne obsideant, liberis ut sit locus,
Vel aes pro capite dent: si id facere non queunt,
Domum abeant, vitent ancipiti infortunio:
Ne et hìc varientur virgis, et loris domi,
Si minus curassint, cum veniant heri domum.
Nutrices, pueros infanteis minutulos
Domi ut procurent, neu quae spectatum afferant,
Ne et ipsae sitiant, et pueri pereant fame:
Neve esurientes hìc quasi hoedi obvagiant.
Matronae tacitae spectent, tacitae rideant,
Canora hìc voce sua tinnire temperent.
Domum sermones fabulandi conferant,

Ne et hìc viris sint et domi molestiae.
Quodque ad ludorum curatores attinet,
Ne palma detur quoiquam artifici injuriâ,
Neve ambitionis caussâ extrudantur foras,
Quo deteriores anteponantur bonis.
Et hoc quoque etiam, quod paene oblitus fui,
Dum ludi fiunt, in popinam pedisequi
Irruptionem facite; nunc dum occasio est,
Nunc dum scribilitae æstuant, occurrite.
Haec imperata quae sunt pro imperio histrico,
Bonum hercle factum, pro se quisque ut meminerit.
Ad argumentum nunc vicissatim volo
Remigrare, aeque ut meeum sitis ignarures.
Ejus nunc regiones, limites, confinia
Determinabo: ei rei ego sum factus finitor.
Sed nisi molestum est, nomen dare vobis volo
Comoediai: sin odio est, dicam tamen:
Siquidem licebit per illos, quibus est in manu.
Carchedonius vocatur haec Comoedia,
Latîne Plautus PATRUUS PULTIPHAGONIDES.
Nomen jam habetis; nunc rationes caeteras
Accipite: nam argumentum hoc hìc censebitur.
Locus argumento'st suum sibi proscenium.
Vos juratores estis: quaeso, operam date.
Carthaginenses fratres patrueles duo
Fuere, summo genere et summis divitiis:
Eorum alter vivit, alter est emortuus.
Propterea apud vos dico confidentius,
Quia mihi pollinctor dixit, qui eum pollinxerat.
Sed illi seni qui mortuus est, filius
Unicus qui fuerat, abditivus a patre,
Puer septuennis surripitur Carthagine,
Sexennio prius quidem, quam moritur pater.
Quoniam periisse sibi videt gnatum unicum,

Conjicitur ipse in morbum ex aegritudine.
Facit illum haeredem fratrem patruelem suum.
Ipse abiit ad Acheruntem sine viatico.
Ille qui surripuit puerum, Calydonem avehit.
Vendit eum domino hic diviti cuidam seni,
Cupienti liberorum, osori mulierum.
Emit hospitalem is filium imprudens senex
Puerum illum, eumque adoptat sibi pro filio:
Eumque haeredem fecit, cum ipse obiit diem.
Is illic adolescens habitat in illisce aedibus.
Revortor rursus denuo Carthaginem:
Si quid mandare voltis aut curarier,
Argentum nisi qui dederit, nugas egerit.
Verum qui dederit, magis majores egerit.
Sed illi patruo hujus, qui vivit senex,
Carthaginensi duae fuere filiae:
Altera quinquennis, altera quadrimula.
Cum nutrice una periere. a Megaribus
Eas qui surripuit, in Anactorium devehit,
Venditque has omnes, et nutricem, et virgines,
Praesenti argento; homini, si leno est homo,
Quantum hominum terra sustinet, sacerrumo.
Vosmet nunc facite conjecturam caeterum,
Quid id sit hominis cui Lyco nomen siet.
Is ex Anactorio, ubi prius habitaverat,
Huc commigravit in Calydonem haud diu,
Sui quaesti causa. is in illis habitat aedibus.
Earum hic adolescens alteram efflictim perit
Suam sibi cognatam imprudens, neque scit quae ea
Sit, neque eam unquam tetigit: ita eum leno macerat.
Neque quicquam cum ea fecit etiamnum stupri,
Neque duxit unquam, neque ille voluit mittere.
Quia amare cernit, tangere hominem volt bolo.
Illam minorem in concubinatum sibi

Volt emere miles quidam, qui illam deperit.
Sed pater illarum Poenus, postquam eas perdidit,
Marique terraque usque quaque quaeritat.
Ubi quamque in urbem est ingressus, ilico
Omnes meretrices, ubi quisque habitant, invenit:
Dat aurum, ducit noctem: rogitat postibi
Unde sit, quojatis, captane an surrepta sit,
Quo genere gnata, qui parentes fuerint.
Ita docte atque astu filias quaerit suas.
Et is omnîs linguas scit: sed dissimulat sciens
Se scire. Poenus plane est, quid verbis opu'st?
Is heri huc in portum navi venit vespere.
Pater harunc idem huic patruus adolescentulo est.
Jamne hoc tenetis? si tenetis, ducite.
Cave dirumpatis: quaeso, sinite transigi.
Ehem? paene oblitus sum reliquom dicere.
Ille qui adoptavit hunc pro filio sibi,
Is illi Poeno hujusce patri hospes fuit.
Is hodie huc veniet, reperietque hic filias:
Et hunc sui fratris filium, ut quidem didici ego,
Ego ibo, ornabor: vos aequo animo noscite.
Hic qui hodie veniet, reperiet suas filias,
Et hunc sui fratris filium. dehinc caeterum
Valete, adeste. ibo: alius nunc fieri volo.
Quod restat, restant alii, qui faciant palam.
Valete, atque adjuvate, ut vos servet Salus.

ACTUS PRIMI

SCENA PRIMA.

AGORASTOCLES. MILPHIO.

SAEPE ego res multas tibi mandavi, Milphio,
Dubias, egenas, inopiosas consilii,
Quas tu sapienter, docte, et cordate, et cate

Mihi reddidisti opiparas operâ tuâ.
Quibus pro benefactis fateor deberi tibi
Et libertatem et multas grates gratias.
M. Scitum 'st, per tempus si obviam it, verbum vetus:
Nam tuae blanditiae mihi sunt, quod dici solet,
Gerrae germanae, atque edepol liroe liroe.
Nunc mihi blandidicus es, heri in tergo meo
Trîs facile corios contrivisti bubulos.
A. At amans per amorem si quid feci, Milphio,
Ignoscere id te mihi aequom est. M. haud vidi magis,
Et nunc ego amore pereo. sine te verberem,
Item ut tu mihi fecisti, ob nullam noxiam:
Post id locorum tu mihi amanti ignoscito.
A. Si tibi lubido est aut voluptati, sino.
Suspende, vinci, verbera, auctor sum, sino.
M. Si auctoritatem postea defugeris,
Ubi dissolutus tu sies, ego pendeam.
A. Egone istuc ausim facere praesertim tibi?
Quin si feriri video te, extemplo dolet.
M. Mihi quidem hercle. A. immo mihi. M. istuc mavelim.
Sed quid nunc tibi vis? A. cur ego apud te mentiar?
Amo immodeste. M. meae istuc scapulae sentiunt.
A. At ego hanc vicinam dico Adelphasium meam,
Lenonis hujus meretricem majusculam.
M. Jampridem equidem istuc ex te audivi. A. differor
Cupidine ejus. sed lenone istoc Lyco
Illius domino non lutum 'st lutulentius.
M. Vin' tu illi nequam dare nunc? A. cupio. M. en! me dato.
A. Abi dierectus. M. dic mihi vero serio:
Vin' dare malum illi? A. cupio. M. hem! eundem me dato.
Utrumque faxo habebit, et nequam et malum.
A. Jocare. M. vin' tu illam hodie sine damno et dispendio
Tuo, tuam libertam facere? A. cupio, Milphio.
M. Ego faciam ut facias. sunt tibi intus aurei

Trecenti nummi Philippii. A. sexcenti quoque.
M. Satis sunt trecenti. A. quid facturus? M. tace.
Totum lenonem tibi cum tota familia
Dabo hodie dono. A. quid facturus? M. jam scies.
Tuus Collybiscus nunc in urbe 'st villicus,
Eum hic non novit leno. satin' intellegis?
A. Intellego hercle: sed quo evadas nescio.
M. Non scis? A. non hercle. M. at ego jam faxo scies.
Ei dabitur aurum, ut ad lenonem deferat:
Dicatque se peregrinum esse ex alio oppido;
Se amare velle, atque obsequi animo suo.
Locum sibi velle liberum praeberier,
Ubi nequam faciat clam, ne quis sit arbiter.
Leno ad se accipiet auri cupidus ilico:
Celabit hominem et aurum. A. consilium placet.
M. Rogato, servos veneritne ad eum tuus.
Ille me censebit quaeri. continuo tibi
Negabit. quid tu dubitas, quin extempulo
Dupli tibi auri et hominis fur leno siet?
Neque id unde efficiat, habet. ubi in jus venerit,
Addicet Praetor familiam totam tibi:
Ita decipiemus foveâ lenonem Lycum.
A. Placet consilium. M. immo etiam ubi expolivero
Magis, hoc tum demum dices: nunc etiam rude'st.
A. Ego in aedem Veneris eo, nisi quid vis, Milphio.
Aphrodisia hodie sunt. M. scio hoc. A. oculos volo
Meos delectare munditiis meretriciis.
M. Hoc primum agamus, quod consilium cepimus.
Abeamus intro, ut Collybiscum villicum
Hanc perdoceamus ut ferat fallaciam.
A. Quanquam cupido in corde vorsatur, tamen
Tibi auscultabo. M. faciam ut facto gaudeas.
Inest amoris macula huic homini in pectore,
Sine damno magno quae elui neutiquam potest.

Itaque hic scelestus est homo leno Lycus,
Quoi jam infortunii intenta ballista est probe,
Quam ego haud multo post mittam e ballistario.
Sed Adelphasium eccam exit, atque Anterastilis.
Haec est prior, quae meum herum dementem facit.
Sed evocabo. heus, i foras, Agorastocles!
Si vis videre ludos jucundissumos.
A. Quid istuc tumulti 'st, Milphio? M. hem, amores tuos
Si vis spectare. A. ô multa tibi Dî dent bona!
Cum mihi hoc obtulisti, tam lepidum spectaculum.

SCENA SECUNDA.

ADELPHASIUM. ANTERAST. MILPHIO.
AGORASTOCLES. ANCILLA.

Negotii sibi qui volet vim parare,
Navem et mulierem, haec duo comparato.
Nam nullae magis res duae plus negotii
Habent, forte si occeperis exornare.
Neque unquam satis hae duae res ornantur,
Neque eis ulla ornandi satis satietas est.
Atque haec ut loquor, nunc modo docta dico.
Nam nos usque ab aurora ad hoc quod diei est,
Ex industriâ ambae nunquam concessavimus
Lavari, aut fricari, aut tergeri, aut ornari,
Poliri, expoliri, pingi, fingi: et una
Binae singulis quae datae nobis ancillae,
Eae nos lavando, eluendo, operam dederunt:
Aggerundaque aqua sunt viri duo defessi.
Apagesis, negotii quantum in muliere una est!
Sed vero duae, sat scio, maxumo uni
Populo, cui lubet, plus satis dare potis sunt.
Quae noctes diesque omni in aetate semper
Ornantur, lavantur, tergentur, poliuntur.
Postremo, modus muliebris nullus est,

Neque unquam lavando et fricando scimus
Facere, * Nam quae lavata est, nisi
Perculta est, meo quidem animo, quasi illauta est.
An. Miror equidem, soror, te istaec sic fabulari,
Quae tam callida et docta sis et faceta.
Nam cum sedulo munditer nos habemus,
Vix aegreque amatorculos invenimus.
Ad. Ita est. verum hoc unum tamen cogitato:
Modus omnibus in rebus, soror, optumum est habitu.
Nimia omnia nimium exhibent negotium hominibus ex se.
An. Soror cogita, amabo, item nos perhiberi
Quasi salsa muriatica esse autumantur
Sine omni lepore, et sine suavitate:
Nisi multa aqua usque et diu macerantur,
Olent, salsa sunt, tangere ut non velis. item nos sumus
Ejus seminis mulieres. sunt insulsae
Admodum, atque invenustae sine munditiâ et sumptu.
M. Coqua est haec quidem, Agorastocles, ut ego opinor:
Scit muriatica ut maceret. Ag. quid molestus?
Ad. Soror parce amabo: sat est istuc alios dicere nobis,
Ne nosmet nostra etiam vitia loquamur.
An. Quiesco. Ad. ergo amo te. sed hoc nunc responde mihi,
Sunt hic omnia quae ad Deûm pacem oportet adesse?
An. Omnia accuravi. Ag. diem pulchrum
et celebrem et venustatis plenum.
Dignum Veneri, pol, cui sunt Aphrodisia hodie!
M. Ecquid gratiae, cum huc foras te evocavi? jam non
Me decet cado donari vini veteris? dic dari.
Nihil respondes? lingua huic excidit,
ut ego opinor. quid hic malum,
Astans obstipuisti? Ag. sine amem: ne obturba, ac tace.
M. Taceo. Ag. si tacuisses, jam
istuc, Taceo, non natum foret.
An. Eamus mea soror. Ad. eho, amabo.

quid illo nunc properas? AN. rogas?.
Quia herus nos apud aedem Veneris
mantat. AD. maneas pol. mane.
Turba est nunc apud aram. an te ibi vis inter istas vorsarier
Prosedas, pistorum amicas, reliquias alicarias,
Miseras, schoeno delibutas, servolicolas sordidas?
Quae tibi olant stabulum, statumque,
sellam et sessibulum merum:
Quas adeo haud quisquam unquam
liber tetigit, neque duxit domum:
Servolorum sordidulorum scorta diobolaria.
M. I in malam crucem: tun' audes etiam servos spernere?
Propudium, quasi bella sit, quasi campse reges ductitent.
En monstrum mulieris! tantilla tanta verba funditat,
Quojus ego nebulae cyatho septem noctes non emam.
AG. Dii immortales omnipotentes,
quid est apud vos pulchrius?
Quid habetis, qui mage immortales
vos credam esse, quam ego siem?
Qui haec tanta oculis bona concipio? nam Venus non est Venus.
Hanc equidem Venerem venerabor,
me ut amet posthac propitia.
Milphio, heus Milphio, ubi es! M. assum
apud te eccum. AG. ego elixus sis volo.
M. Enim vero, here, facis delicias. AG. de
te quidem haec didici omnia.
M. Etiamne ut ames eam quam
nunquam tetigeris? nihil illic quidem est.
AG. Deos quoque edepol et amo et metuo;
quibus ego tamen abstineo manus.
AN. Heu ecastor, cum ornatum aspicio
nostrum ambarum, poenitet
Exornatae ut simus. AD. immo vero sane commode.
Nam pro herili et nostro quaestu satis bene ornatae sumus.

Non enim potest quaestus consistere,
si eum sumptus superat, soror.
Eo illud satiu'st satis quod satis
est, habitus plus quam sat est.
AG. Ita me Dî amant, ut illa me
amet malim, quam Dî, Milphio.
Nam illa mulier, lapidem silicem subigere, ut se amet, potest.
M. Pol id quidem haud mentire,
nam tu es lapide silice stultior,
Qui hanc ames. AG. at vide sis
cum illa nunquam limavi caput.
M. Curram igitur aliquo ad piscinam, aut lacum, limum petam.
AG. Quid eo opu'st? M. ego dicam: ut illi et tibi limem caput.
AG. I in malam rem. M. ibi sum equidem. AG. pergis? M. taceo. AG. at perpetuo volo.
M. Enimvero, here, meo me lacessis ludo, et delicias facis.
AN. Satis nunc lepide ornatam credo, soror, te tibi viderier:
Sed ubi exempla conferentur meretricum aliarum, ibi tibi
Erit cordolium, si quam ornatam melius forte conspexeris.
AD. Invidia in me nunquam innata'st,
neque malitia, mea soror:
Bono ingenio me esse ornatam, quam auro multo mavolo.
Aurum in fortuna invenitur, natura ingenium bonum.
Bonam ego quam beatam me esse nimio dici mavolo.
Meretricem pudorem gerere magis decet, quam purpuram:
Magisque meretricem pudorem, quam aurum gerere condecet.
Pulchrum ornatum turpes mores pejus coeno collinunt.
Lepidi mores turpem ornatum facile factis comprobant.
AG. Eho tu, vin' tu facinus facere
lepidum et festivom? M. volo.
AG. Potesne mihi auscultare? M. possum. AG. abi
domum, ac suspende te.
M. Quamobrem? AG. quia jam nunquam
audibis verba tot tam suavia.

Quid tibi opu 'st vixisse? ausculta mihi modo, ac suspende te.
M. Siquidem tu es mecum futurus pro uva passa pensilis.
AG. At ego amo hanc. M. at ego esse et
bibere. AD. eho tu, quid ais? AN. quid, rogas?
AD. Viden' tu, pleni oculi sordium
qui erant, jam splendent mihi?
AN. Immo etiam in medio oculo
paullum sordet. AD. cedo sis dexteram.
AG. Ut tu quidem hujus oculos illotis manibus tractes ac teras?
AN. Nimia nos socordia hodie tenuit. AD. qua de re, obsecro?
AN. Quia jam non dudum ante
lucem ad aedem Veneris venimus,
Primae ut inferremus ignem in
aram. AD. ah! non facto 'st opus
Quae habent nocturna ora, noctu sacruficatum ire occupant:
Priusquam Venus expergiscatur, prius deproperant sedulo
Sacruficare. nam vigilante Venere si veniant eae,
Ita sunt turpes, credo ecastor Venerem ipsam e fano fugent.
AG. Milphio. M. edepol Milphionem
miserum. quid nunc vis tibi?
AG. Obsecro hercle, ut mulsa loqui-
tur! M. nihil nisi laterculos,
Sesamum, papaveremque triticum, et frictas nuces.
AG. Ecquid amare videor? M. damnum,
quod Mercurius minime amat.
AG. Namque edepol lucrum amare nullum amatorem addecet.
AN. Eamus, mea germana. AD. age
sis ut lubet. sequere hac. AN. sequor.
AG. Eunt hae. quid si adeamus? M. adeas. AG. pri-
mum prima salva sis:
Et secunda tu secundo salve in pretio: tertia
Salve extra pretium. ANC. tum pol
ego et oleum et operam perdidi.
AG. Quo te agis? AD. egone? in aedem Veneris. AG. quid

eo? AD. ut Venerem propitiem.
AG. Eho, an irata est? propitia
hercle est. vel ego pro illa spondeo.
AD. Quid tu agis? quid mihi molestus,
obsecro? AG. ah! tam saeviter.
AD. Mitte, amabo. AG. quid festinas?
turba nunc illî est. AD. scio.
Sunt illî aliae, quas spectare ego, et me spectari volo.
AG. Quî lubet spectare turpes, pulchram spectandam dare?
AG. Quia apud aedem Veneris hodie est mercatus meretricius.
Eo conveniunt mercatores: ibi ego me ostendi volo.
AG. Invendibili merce oportet ultro emptorem adducere,
Proba merx facile emptorem reperit,
tametsi in abstruso sita est.
Quid ais tu? quando illî apud me
mecum caput et corpus copulas?
AD. Quo die Orcus ab Acheronte mortuos amiserit.
AG. Sunt mihi intus nescio quot nummi aurei lymphatici.
AD. Deferto ad me, faxo actutum constiterit lymphaticum.
M. Bellula hercle! AG. i dierecte
in maxumam malam crucem.
M. Quam magis aspecto, tam magis
est nimbata, et nugae merae.
AD. Segrega sermonem. taedet. AG. age,
sustolle hoc amiculum.
AD. Pura sum: comperce, amabo, me attrectare, Agorastocles.
AG. Quid agam nunc? M. si sapias,
curam hanc facere compendi potes.
AG. Quid ego nunc te curem? quid agis,
Milphio? M. ecce odium meum.
Quid me vis? AG. cur mihi haec irata
est? M. cur haec irata est tibi?
Cur ego id curem? namque istaec magis tua est curatio.
AG. Jam hercle tu perîsti, nisi illam

mihi tam tranquillam facis,
Quam mare est olim, cum ibi alcedo pullos educit suos.
M. Quid faciam? AG. exora, blandire,
expalpa. M. faciam sedulo.
Sed vide sis, ne tu oratorem hunc pugnis pectas postea.
AG. Non faciam. AD. nos eamus
nunc. etiam morare? male facis.
Bene promittis multa, ex multis omnia incassum cadunt.
Liberare juravisti me hand semel, sed centies.
Dum te exspecto, neque usquam aliam mihi paravi copiam:
Neque istuc usquam apparet: ita nunc servio nihilo minus.
I, soror. abscede tu a me. AG. perii, eho! quid agis, Milphio?
M. Mea voluptas, meae delitiae, mea vita, mea amoenitas,
Meus ocellus, meum labellum, mea salus, meum savium,
Meum mel, meum cor, mea colostra, meus molliculus caseus.
AG. Mene ego illaec patiar praesente dici? discrucior miser,
Nisi ego illum jubeo quadrigis cursim ad carnuficem rapi.
M. Noli, amabo, succensere hero meo caussâ meâ.
Si non ego faxo, iratus, nimium pro te dabit:
Atque te faciet ut sis civis Attica atque libera.
AD. Quin abire sinis? quid vis tibi?
qui bene volunt, bene vis item.
M. Si ante quidem mentitus est,
nunc jam dehinc erit verax tibi.
AD. Abscede hinc sis, sycophanta. M. pareo. at scin' quomodo?
Sine te exorem, sine te prendam auriculis, sine dem savium.
Jam hercule ego faciam plorantem
illum, nisi te facio propitiam.
Atque hic me ne verberet (illud faciet, nisi te propitio)
Male formido: novi ego hujus mores morosi malos.
Quamobrem, amabo, mea voluptas, sine te exorarier.
AG. Non ego homo trioboli sum, nisi ego illi mastigiae
Exturbo oculos atque dentes. hem voluptatem tibi,
Hem mel, hem cor, hem labellum, hem salutem, hem savium!

M. Impias, here, te: oratorem verberas. AG. jam istoc magis.
Et jam ocellum addam, et labellum,
et linguam. M. ecquid facies modi?
AG. Siccine ego te orare jussi? M. quo-
modo ergo orem? AG. rogas?
Sic enim diceres, sceleste: Hujus voluptas, te obsecro:
Hujus mel, hujus cor, hujus labellum,
hujus lingua, hujus savium,
Hujus colostra, hujus salus amoena, hujus festivitas,
Hujus colostra, hujus dulciculus caseus, mastigia,
Hujus cor, hujus studium, hujus savium, mastigia;
Omnia illa quae dicebas tua esse, ea memorares mea.
M. Obsecro hercle te, voluptas hujus, atque odium meum:
Hujus amica mammeata, mea inimica et malevola:
Oculus hujus, lippitudo mea: mel hujus, fel meum:
Ut tu huic irata ne sis: aut si id fieri non potest.
AD. Capias restim, ac te suspendas cum hero et vostra familia.
M. Nam mihi jam video propter te victitandum sorbilo,
Itaque jam quasi ostreatum tergum uberibus gestito,
Propter amorem vostrum. AD. amabo,
men' prohibere postulas,
Ne te verberet, magis quam ne mendax me advorsum siet?
AN. Aliquid huic responde, amabo, commode, ne incommodus
Nobis sit. nam detinet nos de nostro negotio.
AD. Verum etiam tibi hanc amittam
noxiam unam, Agorastocles.
Non sum irata. AG. non es? AD. non
sum. AG. da ergo, ut credam, savium.
AD. Mox dabo, cum ab re divina rediero. AG. i ergo strenue.
AD. Sequere me soror. AG. atque audin' etiam? Veneri dicito
Multam meis verbis salutem. AD. dicam. AG. atque
hoc audi. AD. quid est?
AG. Paucis verbis rem divinam facito. atque audin'? respice.
Respexit. idem pol Venerem credo facturam tibi.

SCENA TERTIA.

AGORASTOCLES. MILPHIO.

Quid nunc mihi es auctor, Milphio? M. ut me verberes,
Atque auctionem facias. nam impunissume
Tibi quidem hercle vendere hasce aedîs licet.
A. Quid jam? M. majorem partem in ore habitas meo.
A. Supersede istis verbis. M. quid nunc vis tibi?
A. Trecentos Philippos Collybisco villico
Dedi dudum, priusquam me evocasti foras.
Nunc obsecro te, Milphio, hanc per dexteram,
Perque hanc sororem laevam, perque oculos tuos,
Perque meos amores, perque Adelphasium meam,
Perque tuam libertatem. M. hem, nunc nihil obsecras.
A. Mi Milphidisce, mea commoditas, mea salus,
Fac quod facturum te esse promisisti mihi,
Ut ego hunc lenonem perdam. M. perfacile id quidem est.
I, adduce testeis tecum. ego intus interim
Jam et ornamentis meis et sycophantiis
Tuum exornabo villicum: propera atque abî.
A. Fugio. M. meum est istuc magis officium, quam tuum.
A. Egone! egone? si istue lepide effexis! M. i modo.
A. Ut non ego te hodie! M. abi modo. A. emittam manu?
M. I modo. A. non hercle meream. ah! M. vah! abi modo.
A. Quantum Acheronte 'st mortuorum. M. etiamne abis?
A. Neque quantum aquae est in mari. M. abiturusne es?
A. Neque nubis quantum. M. pergin' pergere?
A. Neque stellae in coelo. M. pergin' aures tundere?
A. Neque hoc, neque illuc, neque: enim vero serio.
Neque hercle vero. quid opus est verbis? quippini!
Quod uno verbo dicere hîc quidvis licet,
Neque hercle vero serio. scin' quomodo?
Ita me dii amabunt. vin' bonâ dicam fide?
Quod hîc inter nos liceat. ita me Juppiter.

Scin' quam? vide tu. credin', quod ego fabuler?
M. Si nequeo facere ut abeas, egomet abiero.
Nam isti quidem hercle orationi Oedipo
Opus est conjectore, qui sphyngi interpres fuit.
A. Illic hinc iratus abiit. nunc mihi cautio est,
Ne meamet culpa meo amori objexim moram.
Ibo atque arcessam testîs: quando amor jubet
Meo obedientem *me* esse servo liberum.

ACTUS SECUNDI

SCENA PRIMA.

LYCUS. ANTHEMONIDES.

Di illum infelicent omnes, qui post hunc diem
Leno ullam Veneri umquam immolarit hostiam:
Quive illum turis granum sacrufiçaverit.
Nam ego hodie infelix dîs meis iratissumis
Sex immolavi agnos, nec potui tamen
Propitiam Venerem facere uti esset mihi.
Quoniam litare nequeo, abii illinc ilico
Iratus: vetui exta prosicarier:
Neque ea aspicere volui, quoniam non bona
Aruspex dixit, deam esse indignam credidi.
Eo pacto avarae Veneri pulchre adii manum.
Quando id quod sat erat, satis habere noluit.
Ego pausam feci: sic ago, sic me decet.
Ego faxo posthac dî deaeque caeteri
Contentiores mage erunt, atque avidi minus,
Cum scibunt, Veneri ut adierit leno manum.
Condigne aruspex, non homo trioboli,
Omnibus in extis ajebat portendi mihi
Malum damnumque, et deos esse iratos mihi.
Quid ei divini aut humani aequom est credere?
Mina mihi argenti dono postilla data est,

Sed quaeso ubinam illic restitit miles modo,
Qui hanc mihi donavit? quem ego vocavi ad prandium.
Sed eccum incedit. A. ita ut occepi dicere,
Lenulle, de illac pugna pentethronica,
Qua sexaginta millia hominum uno die
Volaticorum manibus occidi meis.
L. Eh! volaticorum hominum? A. ita dico quidem.
L. An, obsecro, usquam sunt homines volatici?
A. Fuere; verum ego interfeci. L. quomodo
Potuisti? A. dicam. viscum legioni dedi,
Fundasque: eo praesternebant folia farferi.
L. Quoi rei? A. ne ad fundas viscus adhaeresceret.
L. Perge: optume hercle perjuras. quid postea?
A. In fundas visci indebant grandiculos globos,
Eo illos volantes jussi funditarier.
Quid multa verba? quemquem visco offenderant,
Tam crebri ad terram accidebant quam pira.
Ut quisque acciderat, eum necabam ilico
Per cerebrum pinnâ sua sibi, quasi turturem.
L. Si hercle istuc unquam factum est, tum me Juppiter
Faciat, ut semper sacruficem, nec unquam litem.
A. An mihi haec non credis? L. credo,
ut mihi est aequom credier.
Age eamus intro, dum exta referuntur. A. volo
Narrare tibi etiam unam pugnam. L. nihil moror.
A. Ausculta. L. non hercle. A. tuum jam elidam caput,
Nisi auscultas, aut is in malam crucem.
L. Malam crucem ibo potius. A. certum ne est tibi?
L. Certum. A. tum tu igitur die bono Aphrodisiis
Addice tuam mihi meretricem minusculam.
L. Ita res divina mihi fuit. res serias
Omnes extollo ex hoc die in alium diem:
Profecto festos habeam decretum est mihi.
Nunc hinc eamus intro. sequere hac me. A. sequor.

In hunc diem jam tuus sum mercenarius.

ACTUS TERTII

SCENA PRIMA.

AGORASTOCLES. ADVOCATI.

Ita me Dî ament, tardo amico nihil est quicquam iniquius,
Praesertim homini amanti, qui quicquid agit, properat omnia.
Sicut ego hos duco advocatos, homines spissigradissumos,
Tardiores quam corbitae sunt in tranquillo mari.
Atque equidem hercle dedita opera amicos fugitavi senes.
Sciebam aetate tardiores, metui meo amori moram.
Nequicquam hos procos mihi elegi loripedis, tardissumos.
Quin si ituri estis hodie, ite, aut ite hinc in malam crucem.
Siccine opportet ire amicos homini amanti operam datum?
Nam iste quidem gradus succretu' st cribro pollinario,
Nisi cum pedicis condidicistis sic hoc grassari gradu.
AD. Heus tu, quanquam nos videmur tibi plebei et pauperes,
Si nec recte dicis nobis, dives de summo loco,
Divitem audacter solemus mactare infortunio.
Nec tibi nos obnoxii sumus, istuc quid tu ames aut oderis:
Cum argentum pro capite dedimus,
nostrum dedimus, non tuum.
Liberos nos esse oportet: nos te nihili pendimus.
Ne tuo nos amori servos tuos esse addictos censeas.
Liberos homines per urbem modico magis par est gradu
Ire. servuli esse duco festinantem currere:
Praesertim in re populi placida, atque interfectis hostibus,
Non decet tumultuari. sed si properabas magis,
Pridie nos te advocatos huc duxisse oportuit.
Ne tu opinere, haud quisquam hodie nostrum curret per vias.
Neque nos populus pro cerritis insectabit lapidibus.
AG. At si ad prandium me in aedem vos dixissem ducere,
Vinceretis cervom cursu, vel clavatorem gradu.

Nunc vos quia mihi advocatos dixi, et testes ducere,
Podagrosi estis, ac vicistis cochleam tarditudine.
AD. An vero non justa caussa est, quo curratur celeriter,
Ubi bibas, edas de alieno, quantum velis usque affatim?
Quod tu invitus nunquam reddas domino, de quo ederis.
Sed tamen quomodocunque, quanquam sumus pauperculi,
Est domi, quod edimus: ne nos tam contemptim conteras.
Quidquid est pauxillulum illuc nostrum, illud omne intus est:
Neque nos quemquam flagitamus,
neque nos quisquam flagitat.
Tuâ caussâ nemo nostrorum est suos rupturus ramices.
AG. Nimis iracundi estis: equidem haec vobis dixi per jocum.
AD. Per jocum itidem dictum habeto,
quae nos tibi respondimus.
AG. Obsecro hercle operam celocem
hanc mihi, ne corbitam date:
Attrepidate saltem, nam vos approperare haud postulo.
AD. Si quid tu placide otioseque agere vis, operam damus:
Si properas, cursores meliu 'st te advocatos ducere.
AG. Scitis, rem narravi vobis, quod
vostra opera mihi opus siet,
De lenone hoc, qui me amantem ludificatur tam diu,
Ei paratae ut sint insidiae de auro et de servo meo.
AD. Omnia istaec scimus jam nos, si hi spectatores sciant.
Horunc hic nunc caussa haec agitur spectatorum Fabula:
Hos te satius est docere, ut, quando agas, quid agant, sciant.
Nos tu ne curassis, scimus rem omnem: quippe omnes simul
Didicimus tecum una, ut respondere possimus tibi.
AG. Ita profecto est. sed agite igitur, ut sciam vos scire rem
Expedite, et mihi quae dudum vobis dixi, dicite.
AD. Itane tentas an sciamus? non meminisse nos ratus,
Quomodo trecentos Philippos Collybisco villico
Dederis, quos deferret huc ad lenonem inimicum tuum;
Isque se ut assimularet peregrinum

esse aliunde, ex alio oppido.
Ubi is tetulerit, tu eo quaesitum servom adventes tuum
Cum pecunia. AG. meministis memoriter: servastis me.
AD. Ille negabit, Milphionem quaeri censebit tuum:
Id duplicabit omne furtum. leno addicetur tibi.
Ad eam rem nos esse testis vis tibi. AG. tenetis rem.
AD. Vix quidem hercle, ita pauxilla est, digitulis primoribus.
AG. Hoc cito et cursim est agendum.
propera jam quantum potest.
AD. Bene vale igitur: te advocatos melius celeris, ducere:
Tardi sumus nos. AG. optume itis, pessume hercle dicitis.
Quin etiam deciderint vobis femina in talos velim.
AD. At edepol nos tibi in lumbos
linguam, atque oculos in solum.
AG. Eja, haud vostrum est, iracundos esse, quod dixi joco.
AD. Nec tuum quidem est, amicis per jocum injuste loqui.
AG. Mittite istaec: quid velim,
vos scitis. AD. callemus probe:
Lenonem perjurum ut perdas, id studes. AG. tenetis rem.
Ecce opportune egrediuntur Milphio una et villicus.
Basilice exornatus incedit, et fabre ad fallaciam.

SCENA SECUNDA.

MILPHIO. COLLYBISCUS.
AGORASTOCLES. ADVOCATI.

Jam tenes praecepta in corde. C. pulchre. M. vide sis calleas.
C. Quid opu 'st verbis? callum
aprugnum callere aeque non sinam.
M. Fac modo ut condocta tibi sint dicta ad hanc fallaciam.
C. Quin edepol condoctior sum, quam Tragoedi aut Comici.
M. Probus homo es. AG. adeam propius.
assunt testes. M. tot quidem
Non potuisti adducere homines magis ad hanc rem idoneos.
Nam istorum nullus nefastu 'st, comitiales sunt meri:

Ibi habitant: ibi eos conspicias, quam praetorem saepius.
Hodie juris coctiores non sunt, qui lites creant,
Quam sunt hi: qui si nihil est litium, lites serunt.
AD. Dî te perdant. M. vos quidem hercle,
commendo, quom quiqui tamen,
Et bene et benigne facitis; quom hero amanti operam datis.
Sed isti jam sciunt, negotii quid sit? AG. omnem rem ordine.
M. Tum vos animum advortite
igitur. hunc vos lenonem Lycum
Novistis. AD. facile. C. at ego pol eum qua sit facie nescio.
Eum volo mihi demonstretis hominem. AD. nos curabimus.
Satis praeceptum. AG. hic trecentos
nummos numeratos habet.
AD. Ergo nos inspicere oportet istuc aurum, Agorastocles,
Ut sciamus quid dicamus mox pro testimonio.
AG. Agite, inspicite: aurum est. C. profecto,
spectatores, Comicum:
Macerato hoc pingues fiunt auro in barbaria boves.
Verum ad hanc rem agundam Philippum
est. AD. ita nos assimulabimus.
C. Sed ita assimulatote, quasi ego sim peregrinus. AD. scilicet,
Et quidem quasi tu nobiscum adveniens hodie oraveris:
Liberum ut commonstraremus tibi locum et voluptarium;
Ubi ames, potes, pergraecère. M. heu, edepol mortales malos!
AG. Ego enim docui. M. quis te
porro? C. agite, intro abite, Agorastocles:
Ne hic vos mecum conspicetur leno: neu fallaciae
Praepedimentum objiciatur. M. hic homo sapienter sapit.
Facite, quod jubet. AG. abeamus.
sed vos! satis dictum 'st? C. abi.
AG. Abeo, quaeso, dii immortales. C. quin
abis? AG. abeo. M. sapis.
C. St! tace. AD. quid est? C. fores hae
fecerunt magnum flagitium modo.

AD. Quid id est flagitii? C. crepuerunt
clare, AD. dî te perduint.
Pone nos recede. C. fiat. AD. nos priores ibimus.
C. Faciunt, scurrae quod consuêrunt:
pone sese homines locant.
AG. Illic homo est qui egreditur leno. C. bonus
est: nam similis malo est.
Jam nunc ego illi egredienti sanguinem exsugam procul.

SCENA TERTIA.

LYCUS. ADVOCATI. COLLYBISCUS.

Jam istuc ego revortar, Miles: convivas volo
Reperire nobis commodos, qui una sient:
Interibi attulerint exta: atque eadem mulieres
Jam ab re divina credo apparebunt domi.
Sed quid huc tantum hominum
incedunt? ecquidnam afferunt?
Et ille chlamydatus quisnam est, qui sequitur procul?
A. Aetoli cives te salutamus, Lyce:
Quanquam hanc salutem ferimus inviti tibi,
Et quanquam bene volumus leviter lenonibus.
L. Fortunati omnes sitis, quod certe scio.
Nec fore, nec fortunam id situram fieri.
A. Istic est thesaurus stultis in lingua situs,
Ut quaestui habeant male loqui melioribus.
L. Viam qui nescit, quâ deveniat ad mare,
Eum oportet amnem quaerere comitem sibi.
Ego male loquendi vobis nescivi viam:
Nunc vos mihi amnes estis: vos certum est sequi.
Si benedicetis, vostrâ ripâ vos sequar.
Si maledicetis, vostro gradiar limite.
A. Malo benefacere, tantundem est periculum,
Quantum bono malefacere. L. quî vero? A. scies.
Malo si quid benefacias, id beneficium interit.

Bono si quid malefacias, aetatem expetit.
L. Facete dictum. sed quid istuc ad me attinet?
A. Quia nos honoris tui caussâ huc ad te venimus.
Quanquam bene volumus leviter lenonibus.
L. Si quid boni apportatis, habeo gratiam.
A. Boni de nostro tibi nec ferimus, nec damus,
Neque pollicemur, neque adeo volumus datum.
L. Credo hercle vobis, ita vostra est benignitas.
Sed quid nunc voltis? A. hunc chlamydatum quem vides,
Ei Mars iratus est. C. capiti vostro istuc quidem.
A. Hunc nunc, Lyce, ad te diripiendum adducimus.
C. Cum praeda hic hodie incedet venator domum.
Canes compellunt in plagas lepide Lycum.
L. Quis hic est? A. nescimus nos istum quidem qui siet.
Nisi dudum a mani ut ad portum processimus,
Atque istunc e navi exeuntem oneraria
Videmus. adiit ad nos extemplo exiens;
Salutat: respondemus. C. mortales malos!
Ut ingrediuntur docte in sycophantiam!
L. Quid deinde? A. sermonem nobiscum ibi copulat.
Ait se peregrinum esse hujus ignarum oppidi.
Locum sibi velle liberum praeberier,
Ubi nequam faciat. nos hominem ad te adduximus.
Tu, si te dii amant, agere tuam rem occasio est.
L. Itane ille est cupiens? A. aurum
habet! L. praeda haec mea est.
A. Potare, amare volt. L. locum lepidum dabo.
A. At enim hic clam furtim esse volt, ne qui sciant,
Neve arbiter sit. nam hic latro in Sparta fuit,
Ut quidem ipse nobis dixit, apud regem Attalum.
Inde nunc aufugit, quoniam capitur oppidum.
C. Nimis lepide de latrone, de Sparta optume.
L. Di deaeque vobis multa bona dent, cum mihi
Et bene praecipitis, et bonam praedam datis.

A. Immo ut ipse nobis dixit, quo accures magis,
Trecentos nummos Philippos portat praesidii.
L. Rex sum, si ego illum hodie hominem ad me allexero.
A. Quin hic quidem tuus est. L. obsecro hercle hortamini,
Ut devortatur ad me in hospitium optumum.
A. Neque nos hortari, neque dehortari decet
Hominem peregrinum: tuam rem tu ages, si sapis.
Nos tibi palumbem ad aream usque adduximus:
Nunc te illum melius capere, si captum esse vis.
L. Jamne itis? C. quid, quod vobis mandavi, hospites?
A. Cum illoc te melius tuam rem adolescens loqui.
Illic est ad istas res probus, quas quaeritas.
C. Videre equidem vos vellem, cum huic aurum darem.
A. Illinc procul nos istuc inspectabimus.
C. Bonam dedistis mihi operam. L. it ad me lucrum.
C. Illud quidem, quorsum asinus caedit calcibus.
L. Blande hominem compellabo. hospes hospitem
Salutat: salvom te advenire gaudeo.
C. Multa tibi Dî dent bona, cum me salvom esse vis.
L. Hospitium te ajunt quaeritare. C. quaerito.
L. Ita illi dixerunt, qui hinc a me abierunt modo,
Te quaeritare a muscis. C. minime gentium.
L. Quid ita? C. quia a muscis si mihi hospitium quaererem,
Adveniens huc irem in carcerem rectâ viâ.
Ego id quaero hospitium, ubi ego curer mollius,
Quam regi Antiocho oculi curari solent.
L. Edepol nae tibi possum illum festivum dare,
Siquidem potes esse pati *te*, in lepido loco,
In lecto lepide strato, lepidam mulierem
Complexum contrectare *te*. C. is leno viam.
L. Ubi tu Leucadio, Lesbio, Thasio, Coo,
Vetustate vino edentulo aetatem irriges:
Ibi te replebo usque unguentûm echeumatis.
Quid multa verba? faciam, ubi tu laveris,

Ibi ut balneator faciat unguentariam.
Sed haec latrocinantur quae ego dixi omnia.
C. Quid ita? L. quia aurum poscunt praesentarium.
C. Quin hercle accipere tu non mavis, quam ego dare.
L. Quin sequere me intro. C. duc
ergo me intro, addictum tenes.
A. Quid si evocemus huc foras Agorastoclem,
Ut ipse testis sit sibi certissumus?
Heus tu! qui furem captas, egredere ocius,
Ut tute inspectes aurum lenoni dare.

SCENA QUARTA.

AGORASTOCLES. ADVOCATI.
COLLYBISCUS. LYCUS.

Quid est? quid voltis, testes? AD. specta ad dexteram.
Tuus servos aurum ipsi lenoni datat.
C. Age, accipe hoc sis: hic sunt numerati aurei
Trecenti nummi, qui vocantur Philippei.
Hinc me procura, propere hosce absumi volo.
L. Edepol fecisti prodigum promum tibi.
Age, eamus intro. C. te sequor. L. age, age, ambula.
Ibique reliqua alia fabulabimur.
C. Eadem narrabo tibi res Spartiaticas.
L. Quin sequere me ergo. C. abduc intro. addictum tenes.
AG. Quid nunc mihi auctores estis? AD. ut frugi sies.
AG. Quid si animus esse non sinit? AD. esto ut sinit.
AG. Vidistis, leno cum aurum accepit? AD. vidimus.
AG. Eum vos esse meum servom scitis? AD. scivimus.
AG. Rem advorsus populi saepe leges? AD. scivimus.
AG. Hem, istaec volo ergo vos commeminisse omnia,
Mox cum ad Praetorem usus veniet. AD. meminerimus.
AG. Quid si recenti re aedîs pultem? AD. censeo.
AG. Si pultem, non recludet. AD. panem frangito.
AG. Si exierit leno, censetis hominem interrogem,

Meus servos si ad eum venerit, nec ne? AD. quippini?
AG. Cum auri ducentis nummis Philippis. AD. quippini?
AG. Ibi extemplo leno errabit. AD. qua de re? AG. rogas?
Quia centum nummis minus dicetur. AD. bene putas.
AG. Alium censebit quaeritari. AD. scilicet.
AG. Extemplo denegabit. AD. juratus quidem.
AG. Homo furti sese adstringit. AD. haud
dubium id quidem est.
AG. Quantum quantum ad eum erit delatum. AD. quippini?
AG. Diespiter vos perduit. AD. te quippini?
AG. Ibo et pultabo januam hanc. AD. ita quippini?
AG. Tacendi tempus est: nam crepuerunt fores.
Foras egredier video Lenonem Lycum.
Adeste, quaeso. AD. quippini? *quin* si voles,
Operire capita, ne nos leno noverit,
Qui illi malae rei tantae fuimus illices.

SCENA QUINTA.

LYCUS. AGORASTOCLES. ADVOCATI.

Suspendant omnes nunc jam se haruspices.
Quid ego illis posthac quod loquantur credam?
Qui in re divina dudum dicebant, mihi
Malum damnumque maxumum portendier,
Is explicavi meam rem postilla lucro.
AG. Salvos sis leno. L. dî te ament, Agorastocles.
AG. Magis me benigne nunc salutas, quam antidhac.
L. Tranquillitas evenit, quasi navi in mari:
Utcunque est ventus, exin velum vortitur.
AG. Valeant apud te quas volo, atque haud te volo.
L. Valent ut postulatum est, verum non tibi.
AG. Mitte ad me, sodes, hodie Adelphasium tuam,
Die festo celebri nobilique Aphrodisiis.
L. Calidum prandisti prandium hodie? dic mihi.
AG. Quid jam? L. quia os nunc frigefactas, cum rogas.

Ag. Hoc agesis leno: servom esse audivi meum
Apud te. L. apud me? nunquam factum reperies.
Ag. Mentire. nam ad te venit, aurumque attulit.
Ita mihi renunciatum est, quibus credo satis.
L. Malus es, captatum me advenis cum testibus.
Tuorum apud me nemo est, nec quicquam tui.
Ag. Mementote illuc, Advocati. Ad. meminimus.
L. Ha ha he! jam teneo quid sit, perspexi modo.
Hi, qui illum dudum conciliaverunt mihi
Peregrinum Spartanum, id nunc his cerebrum uritur,
Me esse hos trecentos Philippos facturum lucri.
Nunc hunc inimicum quia esse sciverunt mihi,
Eum allegaverunt, suum qui servom diceret
Cum auro esse apud me. composita est fallacia,
Ut eo me privent, atque inter se dividant.
Lupo agnum eripere postulant, nugas agunt.
Ag. Negasne apud te esse aurum, nec servom meom?
L. Nego: et negando, si quid refert, ravio.
Ad. Perîste leno. nam iste est hujus villicus,
Quem tibi nos esse Spartiatem diximus,
Qui ad te trecentos modo Philippos detulit.
Idque adeo in istoc aurum inest marsupio.
L. Vae vostrae aetati! Ad. id quidem in mundo est tuae.
Ag. Age, omitte actutum furcifer, marsupium:
Manifesto fur es mihi. quaeso hercle operam date,
Dum me videatis servom ab hoc abducere.
L. Nunc pol ego perii certo, haud arbitrario.
Consulto hoc factum est, mihi ut insidiae fierent.
Sed quid ego dubito fugere hinc in malam crucem,
Priusquam obtorto collo ad praetorem trahor?
Eheu! quam ego habui ariolos aruspices,
Qui si quid boni promittunt, pro spisso evenit:
Id quod mali promittunt praesentarium est.
Nunc ibo, amicos consulam quo me modo

Suspendere aequom censeant potissumum.

SCENA SEXTA.

AGORASTOCLES. COLLYBISCUS. ADVOCATI.

Age tu progredere, ut testes videant te ire istinc foras.
Estne hic servos meus? C. sum me hercle vero, Agorastocles.
AG. Quid nunc sceleste leno? AD. quîcum litigas,
Abscessit. AG. utinam hinc abierit malam crucem!
AD. Ita nos velle aequum est. AG. cras
subscribam homini dicam.
C. Nunquid me? AG. abscedas, sumas ornatum tuum.
C. Non sum nequicquam miles factus: paululum
Praedae intus feci, dum lenonis familia
Dormitat: extis sum satur factus probe.
Abscedam hinc intro. AG. factum a vobis comiter.
Bonam dedistis, Advocati, operam mihi.
Cras mane, quaeso, in Comitio estote obviam.
Tu sequere me intro vos valete. AD. et tu vale.
Injuriam illic insignite postulat:
Nostro servire nos sibi censet cibo.
Verum ita sunt isti nostri divites:
Si quid benefacias, levior plumâ est gratia:
Si quid peccatum 'st, plumbeas iras gerunt.
Domos abeamus nostras, sultis, nunc jam:
Quando id, quoi rei operam dedimus, impetravimus,
Ut perderemus corruptorem civium.

ACTUS QUARTI

SCENA PRIMA.

MILPHIO.

Expecto quo pacto meae technae processurae sint.
Studeo hunc lenonem perdere, velut
meum herum miserum macerat:

Is me autem porro verberat, incursat pugnis, calcibus:
Servire amanti, miseria est, praesertim qui, quod amat, caret.
Attat! e fano recipere video se Syncerastum
Lenonis servum: quid habeat sermonis, auscultabo.

SCENA SECUNDA.

SYNCERASTUS. MILPHIO.

Satis spectatum est Deos atque homines ejus negligere gratiam,
Cui homini herus est consimilis,
velut ego habeo nunc hujusmodi.
Neque perjurior, neque pejor alter usquam est gentium,
Quam herus meus est: neque tam
luteus, neque tam coeno collitus.
Ita me Dî ament, vel in lautumiis, vel in pistrino mavelim
Agere aetatem, praepeditus latera forti ferro *mea*,
Quam apud lenonem hunc servitutem
colere. quid illuc est genus!
Quae illîc hominum corruptelae fiunt! Dî vostram fidem,
Quodvis genus ibi hominum videas,
quasi Acherontem veneris.
Equitem, peditem, libertinum, furem ac fugitivum velis.
Verberatum, vinctum, addictum: qui
habet quod det, ut homo est.
Omnia genera recipiuntur: itaque in totis aedibus
Tenebrae, latebrae: bibitur, estur: quasi in popina, haud secus.
Ibi tu videas literatas fictiles epistolas,
Pice signatas: nomina insunt cubitum longis literis.
Ita vinariorum habemus nostrae delectum domi.
M. Omnia edepol mira sunt, nisi herus hunc heredem facit,
Nam is quidem illi, ut meditatur, verba facit emortuo.
Et adire lubet hominem, et autem nimis eum ausculto libens.
S. Haec cum hîc video fieri, crucior pretiis emptos maxumis,
Apud nos expeculiatos servos fieri suis heris.
Sed ad postremum nihil apparet, male partum male disperit.

M. Proinde habet hic orationem, quasi ipse sit frugi bonae,
Qui ipsus hercle ignaviorem potis est facere ignaviam.
S. Nunc domum haec ab aede Veneris refero vasa, ubi hostiis
Herus nequivit propitiare Venerem suo festo die.
M. Lepidam Venerem! S. nam
meretrices nostrae primis hostiis
Venerem placavere extemplo. M. ô lepidam Venerem denuo!
S. Nunc domum ibo. M. heus,
Synceraste. S. Syncerastum qui vocat?
M. Tuus amicus. S. haud amice
facis, qui cum onere offeras moram.
M. At ob hanc rem tibi reddam
operam, ubi voles, ubi jusseris:
Habe rem pactam. S. si futurum est,
do tibi operam hanc. M. quomodo?
S. Ut enim ubi mihi vapulandum est, tu corium sufferas.
M. Apage. S. nescio quid viri sis. M. malus
sum. S. tibi sis. M. te volo.
S. At onus urget. M. at tu appone, et respice ad me. S. fecero:
Quanquam haud otium est. M. salvos
sis, Synceraste. S. ô Milphio,
Dî omnes deaeque ament! M. quemnam
hominem? S. nec te, nec me, Milphio:
Neque herum meum adeo. M. quem
ament igitur? S. alium quem*libet*.
Nam nostrorum nemo dignus
est. M. lepide loquere. S. me decet.
M. Quid agis? S. facio quod manifesto
moechi haud ferme solent.
M. Quid id est? S. refero vasa salva. M. dî
te et tuum herum perduint.
S. Me non perdant. illum ut perdant facere possim, si velim,
Meum herum ut perdant: ni mihi metuam,
Milphio. M. quid id est? cedo.

S. Malus es. M. malus sum. S. male mihi
est. M. memorandum! esse aliter decet.
Quid est quod male sit? quoi domi
est quod edis, quod ames affatim,
Neque triobulum ullum amicae das, et ductas gratiis.
S. Diespiter me sic amabit. M. ut quidem edepol dignus es.
S. Ut ego hanc familiam interire
cupio. M. adde operam, si cupis.
S. Sine pennis volare haud facile 'st.
meae alae pennas non habent.
M. Nolito edepol devellisse, jam his duobus mensibus
Volucres tibi erunt tuae hirquinae. S. i in
malam rem. M. i tu atque herus.
S. Verum enim qui homo eum
norit, cito homo pervorti potest.
M. Quid jam? S. quasi tu tacere
quicquam potis sis. M. rectius
Tacitus tibi resistam, quam quod dictum est malae mulieri.
S. Animum inducam facile, ut tibi
istuc credam, ni te noverim.
M. Crede audacter meo periculo. S. male
credam, et credam tamen.
M. Scin' tu herum tuum meo hero
esse inimicum capitalem? S. scio.
M. Propter amorem. S. omnem operam
perdis. M. quid jam? S. quia doctum doces.
M. Quid ergo dubitas, quin lubenter
tuo hero meus quod possiet
Facere, faciat male, ejus merito:
tum autem si quid tu adjuvas,
Eo facilius poterit facere. S. at ego hoc metuo Milphio.
M. Quid est quod metuas? S. dum hero
insidias parem, ne a te peream:
Si herus meus me esse locutum cuiquam mortali sciat,

Continuo is me ex Syncerasto crurifragium fecerit.
M. Nunquam edepol mortalis quisquam fiet e me certior,
Nisi hero meo uni indicasso, atque ei quoque, ut ne enunciet
Id esse facinus ex te ortum. S. male credam, et credam tamen?
Sed hoc tu tecum tacitum habeto. M. Fidei
non melius creditur.
Loquere, locus occasioque est, libere: hic soli sumus.
S. Herus si tuus volet facere frugem,
meum herum perdet. M. qui id potest?
S. Facile. M. fac ergo id facile noscam, ut ille possit noscere.
S. Quia Adelphasium, quam herus deamat
tuus, ingenua est. M. quo modo?
S. Eodem, quo soror illius altera Antera-
stilis. M. sed qui id credam? S. quia
Illas emit in Anactorio parvolas, duodeviginti minis,
De praedone Siculo. M. quanti? S. duodeviginti minis.
M. Duas illas? S. nutricem earum tertiam.
Et ille qui eas vendebat, dixit se furtivas vendere:
Ingenuas Carthagine ajebat esse. M. Di vostram fidem!
Nimium lepidum memoras facinus:
nam herus meus Agorastocles
Ibidem gnatus, inde surreptus fere sexennis, post ibi
Qui eum surripuit, huc devexit,
meoque hero eum hic vendidit.
Is in divitias homo adoptavit hunc, cum diem obiit suum.
S. Omnia memoras. quo id facilius fiat, manu eas asserat
Suas populares, liberali caussa. M. tacitus tace modo.
S. Profecto ad incitas lenonem rediget, si eas abduxerit.
M. Quin prius disperibit faxo, quam unam calcem diverit.
Ita paratum est. S. ita Di faxint,
ne apud lenonem hunc serviam.
M. Quin hercle collibertus meus faxo eris, si Di volent.
S. Ita Di faxint. nunquid aliud me morare, Milphio?
M. Valeas, beneque ut tibi sit. S. pol

istuc tibi et hero tuo est in manu.
Vale, et haeo cura, clanculum ut
sint dicta. M. non dictum est. vale.
S. At enim nihil est, nisi, dum calet,
hoc agitur. M. lepidus, cum mones:
Et hoc ita fiet. S. proba materies
data est, si probum adhibes fabrum.
M. Potin' ut taceas? S. taceo atque
abeo. M. mihi commoditatem creas.
Illic hinc abiit. Dî immortales meum herum servatum volunt,
Et hunc disperditum lenonem: tantum eum instat exitii.
satîne, priusquam unum est injectum
telum, tum instat alterum!
Ibo intro, haec ut meo hero memorem.
nam huc si ante aedes revocem,
Quaeque audivistis modo, nunc si eadem hîc iterem, inscitia'st.
Hero uni potius intus ero odio, quam hîc sim vobis omnibus.
Dî immortales, quanta advenit calamitas
Hodie ad hunc lenonem! sed ego, nunc est, cum me moror.
Id negotium institutum est, non datur cessatio.
Nam et hoc nocte consulendum quod modo concreditum 'st,
Et illud autem inserviendum 'st consilium vernaculum.
Remora si sit, qui malam rem mihi det, merito fecerit.
Nunc intro ibo: dum herus advenit a foro, opperiar domi.

ACTUS QUINTI

SCENA PRIMA.

HANNO loquitur Punice.

Ythalonim, vualonuth si chorathisima comsyth,
Chym lachchunyth munys tyalmyctibari imisci
Alpho canet hyth bymithii ad aedin bynuthii.
Byrnarob syllo homalonin uby misyrthoho
Bythlym mothym noctothii nelechanti daschmachon

Yssidele brim tyfel yth chylys chon, tem, liphul
Uth bynim ysdibut thinno cuth nu Agorastocles
Ythe manet ihy chyrsae lycoch sith naso
Byuni id chil luhili gubylim lasibit thim
Bodyalyt herayn nyn nuys lym moncoth lusim
Exanolim volanus succuratim misti atticum esse
Concubitum a bello cutius beant lalacant chona enus es
Hujec silec panesse athidamascon
alem induberte felono buthume
Celtum comucro lueni, at enim avoso
uber bent hyach Aristoclem
Et te se aneche nasoctelia elicos
alemus duberter mi comps vespiti
Aodeanec lictor bodes jussum limnimcolus.
Deos deasque veneror, qui hanc urbem colunt,
Ut, quod de meâ re huc veni, rite venerim.
Measque ut gnatas, et mei fratris filium,
Reperire me siritis: dii vostram fidem!
Quae mihi surreptae sunt, et fratris filium.
Sed hic mihi antehac hospes Antidamas fuit.
Eum fecisse ajunt, sibi quod faciundum fuit.
Ejus filium hic praedicant esse Agorastoclem:
Deum hospitalem ac tesseram mecum fero:
In hisce habitare monstratu 'st regionibus.
Hos percontabor, qui huc egrediuntur foras.

SCENA SECUNDA.

AGORASTOCLES. MILPHIO. HANNO.

Ain' tu tibi dixe Syncerastum, Milphio,
Has esse ingenuas ambas surreptitias
Carthaginiensis? M. aio, et, si frugi esse vis,
Eas liberali jam asseres caussâ mânu.
Nam tuum flagitium 'st tuas popularcis te pati
Servire anté oculos, domi quae fuerint liberae.

H. Pro dî immortales obsecro vostram fidem!
Creta est profecto horum hominum oratio.
Quam orationem hanc aures dulcem devorant!
Ut mihi absterserunt omnem sorditudinem!
A. Si ad eam rem testîs habeam, faciam quod jubes.
M. Quid tu mihi testîs? quin tu insistis fortiter.
Aliqua fortuna fuerit adjutrix tibi.
A. Incipere multo est, quam impetrare, facilius.
M. Sed quaenam illaec avis est, quae huc cum tunicis advenit?
Numnam it a balneis circumductus pallio?
Facies quidem edepol * * *
Servos quidem edepol veteres antiquosque habet.
A. Quî scis? M. viden' homines sarcinatos consequi?
Atque, ut opinor, digitos in manibus non habent.
A. Quid jam? M. quia incedunt cum annulatis auribus:
Adibo hosce, atque appellabo Punice.
Si respondebunt, Punice pergam loqui:
Si non; tum ad horum mores linguam vortero.
Quid ais tu? ecquid adhuc commeministi Punice?
A. Nihil edepol. nam qui scire potui, dic mihi,
Qui illinc sexennis perierim Carthagine?
H. Pro dî immortales! plurimi ad hunc modum
Periere pueri liberi Carthagine.
M. Quid ais tu? A. quid vis? M. vin' appellem hunc Punice?
A. An scis? M. nullus me est hodie Poenus Punior.
A. Adi atque appella, quid velit, quid venerit,
Qui sit, quojatis, unde sit: ne parseris.
M. Avo, quojates estis? aut quo ex oppido?
H. Hanno muthumballe bechaedreanech.
A. Quid ait? M. Hannonem sese ait Carthagine,
Carthaginiensem Muthum Ballis filium.
H. Avo. M. salutat. H. donni. M. doni volt tibi
Dare hinc nescio quid, audin' pollicerier?
A. Saluta hunc rursus Punice verbis meis.

M. Avo donni, hic mihi tibi inquit verbis suis.
H. Me bar bocca. M. istuc tibi sit potius quam mihi,
A. Quid ait? M. miseram esse praedicat buccam sibi,
Fortasse medicos nos esse arbitrarier.
A. Si *ita* est. nega esse, nolo ego errare hospitem.
M. Audi tu rufen nuco istam. A. sic volo,
Profecto vera cuncta huic expedirier.
Roga, nunquid opus sit? M. tu qui zonam non habes,
Quid in hanc venistis urbem, aut quid quaeritis?
H. Muphursa. A. quid ait? H. mivulechianna. A. quid ven
M. Non audis? mures Africanos praedicat
In pompam ludis dare se velle aedilibus.
H. Laech lachananim limi nichot. A. quid nunc ait?
M. Ligulas canalis ait se advexisse et nuces:
Nunc orat, operam ut des sibi, ut ea veneant.
A. Mercator credo est. H. Isam arulnam. A. quid est?
H. Palum erga dectha. A. Milphio, quid nunc ait?
M. Palas vendendas sibi ait, et mergas datas,
Ut hortum fodiat, atque ut frumentum metat.
Ad messim credo missus hic quidem tuam.
A. Quid istuc ad me? M. certiorem te esse volui,
Ne quid clam furtive accepisse censeas.
H. Muphonnium sucorahim. M. hem, cave si feceris,
Quod hic te orat. A. quid ait, aut quid orat? expedi.
M. Sub cratim uti jubeas sese supponi, atque eo
Lapides imponi multos, ut sese neces.
H. Gunebel balsamenierasan. A. narra, quid est?
Quid ait? M. non hercle nunc quidem quicquam scio.
H. At ut scias nunc, dehinc Latine jam loquar.
Servom hercle te esse oportet et nequam et malum,
Hominem peregrinum atque advenam qui irrideas.
M. At hercle te hominem et sycophantam, et subdolum,
Qui huc advenisti nos captatum magdilybs,
Bisulcilingua, quasi proserpens bestia.

A. Maledicta hinc aufer: linguam compescas face.
Maledicere huic tu temperabis, si sapis.
Meis consanguineis nolo te injuste loqui.
Carthagini ego sum natus, ut tu sis sciens.
H. O mi popularis, salve. A. et tu edepol, quisquis es.
Et si quid opus est, quaeso, dic atque impera,
Popularitatis caussa. H. habeo gratiam.
Verum ego hic hospitium habeo: Antidamae filium
Quaero, commonstra, si novisti Agorastoclem.
Ecquem adolescentem tu hic novisti Agorastoclem?
A. Siquidem Antidamarchi quaeris adoptatitium,
Ego sum ipsus, quem tu quaeris. H. hem! quid ego audio?
A. Antidamae gnatum me esse. H. si ita est, tesseram
Conferre si vis hospitalem, eccam attuli.
A. Agedum huc ostende. est par probe: nam habeo domi.
H. O mi hospes, salve multum: nam mihi tuus pater,
Pater tuus ergo, hospes Antidamas fuit:
Haec mihi hospitalis tessera cum illo fuit.
A. Ergo hic apud me hospitium tibi praebebitur.
Nam haud repudio hospitium, neque Carthaginem,
Inde sum oriundus. H. dî dent tibi omnes quae velis.
Quid ais? quî potuit fieri, ut Carthagini
Gnatus sis, hic autem habuisti Aetolum patrem?
A. Surreptus sum illinc. hic me Antidamas hospes tuus
Emit, et is me sibi adoptavit filium.
H. Demarcho itam ipse fuit adoptatitius.
Sed mitto de illo, et ad te redeo: dic mihi,
Ecquid meministi tuûm parentum nomina?
A. Patris atque matris memini. H. memora dum mihi:
Si novi forte, aut si sunt cognati mihi.
A. Ampsigura mater mihi fuit, Iachon pater.
H. Patrem atque matrem viverent vellem tibi!
A. An mortui sunt? H. factum, quod aegre tulî.
Nam mihi sobrina Ampsigura tua mater fuit.

Pater tuus is erat frater patruelis meus,
Et is me haeredem fecit, cum suum obiit diem,
Quo me privatum aegre patior mortuo.
Sed si ita est, ut tu sis Jachonis filius,
Signum esse oportet in manu laeva tibi,
Ludentsi puero quod momordit simia.
Ostende, ut inspiciam. aperi. A. vide, eccum adest?
Mi patrue, salve. H. et tu salveto, Agorastocles.
Iterum mihi natus videor, quia te repperi.
M. Pol istam rem vobis bene evenisse gaudeo.
Et te moneri num nevis? H. sane volo.
M. Paterna oportet reddi filio bona.
Aequom est habere hunc bona quae possedit pater.
H. Haud postulo aliter: restituentur omnia.
Suam rem sibi salvam sistam, si illo advenerit.
M. Facito sis reddas, etsi hic habitabit tamen.
H. Quin mea quoque iste habebit, si quid me fuat.
M. Festivom facinus venit mihi in mentem modo.
H. Quid id est? M. tuâ est opus
opera. H. dic mihi, quid lubet?
Profecto uteris, ut voles, operam meam.
Quid est negotî? M. potin' tu fieri subdolus?
H. Inimico possum, amico insipientia est.
M. Inimicus hercle est hujus. H. male faxim lubens.
M. Amat a lenone hic. H. facere sapienter puto.
M. Leno hic habitat vicinus. H. male faxim lubens.
M. Ei duae puellae sunt meretrices servolae
Sorores: earum hic alteram efflictim perit:
Neque eam incestavit unquam. H. acerba amatio est.
M. Nunc leno ludificatur. H. suum quaestum colit.
M. Hic illi malam rem dare volt. H. frugi, si id facit.
M. Nunc hoc consilium capio, et hanc fabricam apparo.
Ut te allegemus: filias dicas tuas,
Surreptasque esse parvolas Carthagine,

Mmuque liberali caussâ ambas asseras,
Quasi filiae tuae sint ambae. intellegis?
H. Intellego hercle, nam mihi item gnatae duae
Cum nutrice una surreptae sunt parvolae.
M. Lepide hercle assimulas. jam in principio id mihi placet.
H. Pol magis, quam vellem. M. heu! hercle mortalem catum,
Malum, crudumque et callidum atque subdolum!
Ut afflet! quo illud gestu faciat facilius.
Me quoque dolis jam superat architectonem.
H. Sed earum nutrix, qua sit facie, mihi expedi.
M. Statura haud magna, corpore aquilo. H. ipsa ea 'st.
M. Specie venusta, ore parvo, atque oculis pernigris.
H. Formam quidem hercle verbis depinxti mihi.
M. Vin' eam videre? H. filias malo meas.
Sed i, atque evoca illam, si eae meae sunt filiae.
Si illarum est nutrix, me continuo novit.
M. Heus! ecquis hic est? nunciate ut prodeat
Foras Giddeneme: est qui illam conventam esse volt.

SCENA TERTIA.

GIDDENEME. MILPHIO. HANNO.
AGORASTOCLES. PUER.

Quis pultat? M. qui te proxumus est. G. quid vis? M. eho,
Novistin' tu illunc tunicatum hominem, qui siet?
G. Nam quem ego aspicio! Pro supreme Juppiter!
Herus meus hic quidem est, mearum alumnarum pater,
Hanno Carthaginiensis. M. ecce autem mala!
Praestigiator hic quidem Poenus probus est,
Perduxit omnîs ad suam sententiam.
G. O mi here, salve, Hanno, insperatissume,
Mihi tuisque filiis, salve, atque eho
Mirari noli, neque me contemplarier.
Cognostin' Giddenemen ancillam tuam?
H. Novi. sed ubi sunt meae gnatae? id scire expeto,

G. Apud aedem Veneris. H. quid ibi faciunt? dic mihi.
G. Aphrodisia, hodie Veneris est festus dies:
Oratum ierunt deam, ut eibi esset propitia.
M. Pol satis scio impetrarunt, quando hic hic adest.
A. Eho an hujus sunt illae filiae? G. ita ut praedicas.
Tua pietas nobis plane auxilio fuit,
Cum huc advenisti hodie in ipso tempore.
Namque hodie earum mutarentur nomina,
Facerentque indignum genere quaestum corpore.
P. Handones illi havon bene si illi in mustine.
G. Me ipsi, et eneste dum et alamna cestinum.
A. Quid illi locuti sunt inter se? dic mihi.
M. Matrem salutat hic suam, haec autem hunc filium.
H. Tace atque parce muliebri suppellectili.
A. Quae ea est suppellex? H. clarus clamor sine modo.
Tu abduc hos intro, et una nutricem simul
Jube abire hanc ad te. A. fac quod imperat.
M. Sed quis illas tibi monstrabit? A. ego doctissume.
M. Abeo igitur. A. facias modo, quam memores, mavelim,
Patruo advenienti coena curetur volo.
M. Lachanam vos! quos ego jam detrudam ad molas.
Inde porro ad puteum, atque ad robustum codicem.
Ego faxo hospitium hoc leviter laudabitis.
A. Audin' tu patrue? dico, ne dictum neges:
Tuam mihi majorem filiam despondeas.
H. Pactam rem habeto. A. spondesne igitur? H. spondeo.
A. Mi patrue salve: nam nunc es plane meus.
Nunc demum ego cum illa fabulabor libere.
Nunc, patrue, si vis tuas videre filias,
Me sequere. H. jamdudum equidem cupio, et te sequor.
A. Quid si eamus illis obviam? H. at ne inter vias
Praeterbitamus, metuo. magne Juppiter,
Restitue certas mihi ex incertis nunc opes.
A. Ego quidem meos amores mecum confido fore.

Sed eccas video ipsas. H. haeccine sunt meae filiae?
Quantae e quantillis jam sunt factae? A. sein' quid est?
Graecae sunt hae colaemae; metolli solent.
M. Opinor hercle hodie quod ego dixi per jocum,
Id eventurum esse et severum et serium,
Ut haec inveniantur hodie esse hujus filiae.
A. Pol istud quidem jam certum est. tu istos, Milphio,
Abduce intro: nos hasce hic praestolabimur.

SCENA QUARTA.

ANTHERASTENIS. ADELPHASIUM.
AGORASTOCLES. HANNO.

Fuit hodie operae pretium ejus qui
amabilitati animum adjiceret,
Oculis epulas dare, delubrum qui
hodie ornatum eo visere vehit.
Deamavi ecastor illâc ego hodie
lepidissuma munera meretricum,
Digna diva venustissuma Veneris:
neque contempsi ejus opus hodie,
Tanta ibi copia venustatum aderat,
in suo quaeque loco sita munde.
Arabius murrhinusque omnis odor
complebat. haud sordere visus est
festus dies, Venus, nec tuum fanum:
tantus ibi clientarum erat numerus,
Quae ad Calydoniam venerant Venerem.
certo enim, quod quidem ad nos duas
Attinuit, praepotentes, pulchrae,
pacisque potentes, soror, fuimus:
Neque ab juventute ibi irridiculo habitae: quod
pol, soror, caeteris omnibus factum est.
AD. Malim istuc aliis ita videatur, quam uti
tu te soror, collaudes. AN. spero equidem.

AD. Et pol ego; cum, ingeniis
quibus sumus atque aliae cognosco.
Eo sumus gnatae genere, ut deceat nos esse a culpa castas.
H. Juppiter, qui genus colis alisque hominum,
per quem vivimus vitalem aevum,
Quem penes spes vitae sunt hominum
omnium, da diem hunc sospitem, quaeso,
Rebus meis agundis: quibus annos
multos carui, quasque e patria
Perdidi parvas, redde his libertatem:
invictae praemium ut esse sciam pietati.
AG. Omnia faciet Juppiter faxo. nam
mihi est obnoxius, et me metuit.
H. Tace quaeso. AG. ne lacruma patrue.
AN. Ut volupe 'st homini, mea
soror, si quod agit, cluet victoria!
Sicut hodie nos inter alias praestitimus pulchritudine.
AD. Stulta, soror, es magis, quam volo.
an vero pulchra videre, obsecro,
Si tibi illî non os oblitum est fuligine?
AG. O Patrue, ô patrue mi patruissume!
H. Quid est, fratris mei gnate? mi gnate, quid vis? expedi.
AG. At enim volo hoc agas. H. at enim
ago istuc. AG. patrue mi patruissume.
H. Quid est? AG. est lepida et lauta: ut sapit!
H. Ingenium patris habet, quod sapit.
AG. Quae res? jam diu edepol
sapientiam tuam abusa est haec quidem.
Nunc hinc sapit, hinc sentit: quicquid sapit, amore meo *sapit*.
AD. Non eo sumus genere prognatae,
tametsi, sumus servae, soror,
Ut deceat facere nos quicquam, quod homo quisquam irrideat.
Multa sunt mulierum vitia: sed hoc e multis maxumum est,
Cum sibi nimis placent, nimisque

operam *dant* ut placeant viris.
AN. Nimiae voluptati est, quod in
extis nostris portentum est, soror,
Quodque aruspex de ambabus
dixit. AG. velim de me aliquid dixerit.
AN. Nos fore invito domino nostro diebus paucis liberas.
Id ego nisi quid dî aut parentes faxint, quid sperem haud scio.
AG. Mea fiducia hercle haruspex, patrue, his promisit, scio,
Libertatem, quia me amare hanc
scit. AD. soror sequere hac. AN. sequor.
H. Priusquam abitis, vos volo ambas. nisi piget, consistite.
AD. Quis revocat? AG. qui bene volt
vobis facere. AD. facere occasio est.
Sed quis homo est? AG. amicus vobis. A. qui
quidem non inimicus est.
AG. Bonus est hic homo, mea voluptas. AD. pol
istum malim, quam malum.
AG. Siquidem amicitia est habenda,
cum hoc habenda est. AD. haud precor.
AG. Multa bona vobis facere volt. AD. bonus
bonis benefeceris.
H. Gaudio ero vobis. AD. at edepol nos voluptati tibi.
H. Libertatique. AD. isto pretio tuas nos facile feceris.
AG. Patrue mi, ita me dî amabunt, ut ego, si sim Juppiter,
Jam hercle ego illam uxorem ducam,
et Junonem extrudam foras.
Ut pudice verba fecit! cogitate, et commode!
Ut modeste orationem praebuit! certo haec mea est.
H. Sed ut astu sum aggressus ad
eas! AG. lepide hercle atque commode.
H. Pergo etiam tentare? AG. in
pauca confer: sitiunt qui sedent.
H. Quid istic, quod faciundum est,
cur non agimus? in jus vos voco.

SCENA QUINTA.

ANTHEMONIDES. ADELPHASIUM.
ANTHERASTILIS. HANNO. AGORASTOCLES.

Si ego minam non ultus fuero probe, quam lenoni dedi,
Tum profecto me sibi habento scurrae ludificatui.
Is etiam me ad prandium ad se adduxit ignavissumus,
Ipse abiit foras, me reliquit pro atriensi in aedibus:
Ubi nec leno, neque illae redeunt,
nec quod edam quidquam datur:
Pro minore parte prandii pignus cepi, abii foras,
Si dedero, aere militari tetigero lenunculum.
Nactus est hominem, mina quem argenti circumduceret.
Sed mea amica nunc mihi irato obviam veniat velim.
Jam pol ego illam pugnis totam faciam ut sit morula;
Ita replebo atritate, atrior multo ut siet,
Quam Aegyptii, aut qui cortinam ludis per Circum ferunt.
AD. Tene sis me arcte, mea voluptas: male ego metuo milvos.
Mala illa bestia est: ne forte me auferat pullum tuum.
ANT. Ut nequeo te satis complecti,
mi pater! AN. ego me moror.
Propemodum hoc obsonare prandium potero mihi.
Sed quid hoc est? quid hoc? quid
hoc est? quid ego video? quomodo?
Quid hoc est conduplicationis? quae haec est congeminatio?
Quis hic homo est cum tunicis longis, quasi puer cauponius?
Satin' ego oculis cerno? estne illaec mea amica Anterastilis?
Et ea certo est. jampridem ego me sensi nihili pendier.
Non pudet puellam amplexari baliolum in media via?
Jam hercle ego illum excruciandum totum carnufici dabo.
Sane genus hoc muliebrosum est tunicis demissitiis.
Sed adire certum est hanc ad amatricem Africam.
Heus tu, tibi dico mulier, ecquid te pudet?
Quid tibi negotii autem est cum istac, dic mihi?

H. Adolescens, salve. An. nolo, nihil ad te attinet.
Quid tibi hanc digito tactio est? H. quia mihi lubet.
An. Lubet? H. ita dico. An. ligula, i in malam crucem.
Tunc hìc amator audes esse, hallex viri?
Aut contrectare, quod mares homines amant?
Deglupta maena, Sarrapis sementium,
Mastruga, ἅλς ἀγορᾶς ἅμα: tum autem plenior
Allî ulpicique, quam Romani remiges.
Ag. Num tibi, adolescens, malae, aut dentes pruriunt,
Qui huic es molestus, an malam rem quaeritas?
An. Cur non adhibuisti, dum istaec loquereris, tympanum?
Nam te cinaedum esse arbitror magis, quam virum.
Ag. Scin', quam cinaedus sum? ite istinc, servi, foras:
Efferte fustis. An. heus tu, si quid per jocum
Dixi, nolito in serium convortere.
Ant. Quid tibi lubido est, obsecro, Anthemonides,
Loqui inclementer nostro cognato et patri?
Nam hic noster pater est, hic nos cognovit modo.
Et hunc sui fratris filium. An. ita me Juppiter
Benè amet, bene factum! gaudeo, et volupe'st mihi,
Siquidem *quid* lenoni obtigit magni mali,
Cumque e virtute vobis fortuna obtigit.
Ant. Credibile ecastor dicit: crede huic, mi pater.
H. Credo. Ag. et ego credo. sed eccum lenonem Lycum,
Bonum virum, eccum video, se recipit domum.
H. Quis hic est? Ag. utrumvis est, et leno et Lycus.
In servitute hic habuit filias tuas.
Et mihi hìc auri fur est. H. bellum hominem, quem noveris.
Ag. Rapiamus in jus. H. minume. Ag. quapropter? H. quia
Injuriarum multam dici satius est.

SCENA SEXTA.

LYCUS. AGORASTOCLES.
HANNO. ANTHEMONIDES.

Decipitur nemo, mea quidem sententia,
Qui suis amicis narrat recte res suas:
Nam omnibus amicis meis idem unum convenit,
Ut me suspendam, ne addicar Agorastocli.
AG. Leno eamus in jus. L. obsecro te, Agorastocles,
Suspendere ut me liceat. H. Leno in jus te voco.
L. Quid tibi mecum autem? H. quia hasce ajo liberas
Ingenuasque esse filias ambas meas,
Quae sunt surreptae cum nutrice parvolae.
L. Jampridem equidem istuc scivi, et miratus fui,
Neminem venire, qui istas assereret manu.
Meae quidem profecto non sunt. AN. Leno, in jus eas.
L. De prandio tu dicis: debetur, dabo.
AG. Duplum pro furto mihi opus est. L. sume hinc quidem.
H. Et mihi suppliciis multis. L. sume hinc quid lubet.
AN. Et mihi quidem mina argenti. L. sume hinc quid lubet.
Collo rem solvam jam omnibus, quasi bajolus.
AG. Nunquid recusas contra me? L. advorsum quidem.
AG. Ite igitur intro mulieres. sed patrue mi,
Tuam, ut dixisti, mihi desponde filiam.
H. Haud aliter ausim. AN. bene vale. AG. et tu bene vale.
AN. Leno! arrhabonem hoc pro mina mecum fero.
L. Perii hercle! AG. immo haud
multo post, cum in jus veneris.
L. Quin egomet tibi me addico. quid Praetore opus est?
Verum obsecro te, ut liceat simplum solvere.
Trecentos Philippos, credo, corradi potest:
Cras auctionem faciam. AG. tantisper quidem,
Ut sis apud me lignea in custodia.
L. Fiat. AG. sequere intro, patrue mi, ut hunc festum dicam

Habeamus hilarem, hujus malo, et nostro bono.
Multum valete: multa verba fecimus.
Malum postremo hoc omne ad lenonem redit.
Nunc quod postremum est condimentum Fabulae,
Si placuit, plausum postulat Comoedia.

Post actus V. scenam VI. et ultimam, adjecerunt vett. editt. sequentem scenam.

AGORASTOCLES. LYCUS. HANNO.
ADELPH. ANTHERAST. ANTHEMONIDES.

Quam rem agit is miles, quoi lubet
patruo meo loqui inclementer?
Ne mirere, mulieres quod eum sequuntur: modo cognovit filias
Suas esse hasce ambas. L. hem, quod
verbum aures meas tetigit nunc perii!
Unde hae perierunt? AG. domo Carthaginienses
sunt. L. at ego sum perditus.
Illud ego metui semper, ne cognosceret
eas aliquis: quod nunc factum est.
Vae misero mihi! periere, opinor,
duodeviginti minae, quî hasce emi.
AG. Et tu ipse periisti, Lyce: Carthaginienses
sunt. L. at ego sum perditus. H. quis hic est?
Utrum is est novelle novellicus, in
servitute hìc qui filias habuit duas?
AG. Et mihi auri fur est. H. bellum
hominem, quem noveris: Leno, rapacem
Te esse semper credidi: verum etiam
furacem, qui norunt magis. L. accedam.
Per ego te tua genua obsecro, et hunc
cognatum quem tuum esse intelligo.
Quando boni estis, ut bonos facere addecet,
facite et vostro subveniatis supplici.

Jam pridem equidem istas scivi esse liberas,
et expectabam si quis eas assereret manu.
Nam meae prorsus non sunt. tum autem
aurum tuum reddam, quod apud me est:
Et jusjurandum dabo, me malitiose nihil fecisse, Agorastocles.
AG. Quod mihi par facere tamen egomet
consulam. omitte genua. L. mitto,
Si ita sententia est. AG. heus tu leno. L. quid
lenonem vis inter negotium?
AG. Utinam mihi argentum reddas, priusquam
hinc in nervom abducêre. L. dii
Meliora faxint. AG. sic est, video:
coenabis foris: aurum, argentum, collum,
Lenostris, te nunc debes simul. H. quid
me hac re facere deceat, egomet
Mecum cogito si volo hunc ulcisci, lites sequar in alieno oppido:
Quantum audivi ingenium, et mores
ejus quo pacto sient. AD. mi pater,
Ne quid tibi cum istoc rei siet, te
maxume obsecro. AN. ausculta sorori.
Abi, disjunge inimicitias cum improbo. H. hoc
agesis leno: quanquam ego te
Meruisse ut pereas, scio; non experiar
tecum. AG. neque si aurum mihi reddas, mecum
Leno quando ex nervo emissus compingâre
in carcerem. L. jam autem ut solet
Ego, Poene, tibi me purgatum volo,
si quid dixi iratus advorsum
Animi tui sententiam, id uti ignoscas
quaeso: et cum istas invenisti filias,
Ita me dii ament, mihi volupta 'st. H. ignosco, et credo tibi.
M. Leno, tu aut amicam mihi des
facito, aut auri reddas mihi minam.
L. Vin' tibicinam meam habere? M. nihil

moror tibicinam: nescias,
Utrum ei majores buccaene, an mammae
sient. L. dabo quod placeat.
AG. Cura. L. aurum cras sat referam
tuum. AG. facito in memoria habeas.
L. Miles sequere me. M. ego vero sequor. AG. quid
ais, patrue? quando hinc ire cogitas
Carthaginem? nam tecum una ire certum
est. H. ubi primum potero,
Ilico. AG. dum auctionem facio, hic
opus est aliquos ut maneas dies.
H. Faciam ita ut vis. AG. agesis
eamus, nos curemus. Plaudite.

FINIS.

MARCI

ACCII PLAUTI

PERSA.

PERSONAE.

TOXILUS, } servi.
SAGARISTIO, }

SATURIO, parasitus.

SOPHOCLIDISCA, ancilla.

LEMNISELENE, meretrix.

PAEGNIUM, puer.

VIRGO.

DORDALUS, leno.

SCENA PRIMA.

TOXILUS. SAGARISTIO.

Qui amans egens ingressus est princeps in amoris vias,
Superavit aerumnis is suis aerumnas Herculis:
Nam cum leone, et cum excetra,
cum cervo, cum apro Aetolico,
Cum avibus Stymphalicis, cum Antaeo deluctari mavelim,
Quam cum amore. ita fio miser quaerendo argento mutuo.
Nec quicquam, nisi, Non est, sciunt
mihi respondere, quos rogo.
S. Qui hero suo servire volt bene servos servitutem,
Nae edepol illum multa in pectore suo collocare oportet,
Quae hero placere censeat praesenti atque absenti suo.
Ego neque libenter servio, neque satis sum hero ex sententia:
Sed quasi lippo oculo me herus meus
manum abstinere haud quit tamen,
Quin mihi imperet, quin me suis negotiis praefulciat.
Quis illic est, qui contra me astat? T. quis
hic est, qui contra me astat?
Similis est Sagaristionis. S. Toxilus
hic quidem meus amicus est.
T. Is est profecto. S. eum esse
opinor. T. congrediar. S. contra aggrediar.
T. O Sagaristio, Dî ament te. S. ô Toxile,
dabunt Dî quae exoptes.
Ut vales? T. ut queo. S. quid agitur? T. vivitur.
S. Satin' ergo ex sententia? T. si eveniunt quae exopto, satis.
S. Nimis stulte amicis utere. T. quid
jam? S. quia jam imperare oportet.
T. Mihi quidem tu jam eras mortuus, quia te non visitavi.
S. Negotium edepol. T. ferreum
fortasse. S. plusculum annum
Fui praeferratus apud molas tribunus vapularis.

T. Vetus jam istaec militia est tua. S. satin'
tu usque valuisti? T. haud probe.
S. Ergo edepol palles. T. saucius
factus sum: in Veneris praelio
Sagitta Cupido cor meum transfixit. S. jam servi hic amant?
T. Quid ergo faciam? Dis ne advorser?
quasi Titani cum Dis belligerem,
Quibus sat esse non queam?
S. Vide modo, ulmeae catapultae tuum ne transfigant latus.
T. Basilice agito eleutheria. S. quid jam?
T. Quia herus peregre est. S. ain' tu, peregre est?
T. Si tute tibi bene esse potes pati, veni, vives mecum,
Basilico accipiêre victu. S. vah, jam scapulae pruriunt,
Quia te istaec audivi loqui. T. sed hoc me unum excruciat.
S. Quidnam id est? T. haec dies summa
hodie est, mea amica sitne libera,
An sempiternam servitutem serviat. S. quid nunc vis ergo?
T. Facere amicum tibi me potis es
sempiternum. S. quemadmodum?
T. Ut mihi des nummos sexcentos,
quos pro capite illius pendam,
Quos continuo tibi reponam in hoc triduo, aut quatriduo.
Age si benignus, subveni.
S. Qua confidentia rogare tu a me argentum tantum audes
Impudens? quin si egomet totus veneam, vix recipi potessit
Quod tu me rogas. nam tu aquam a pumice nunc postulas,
Qui ipsus sitiat. T. siccine hoc te mihi
facere? S. quid faciam? T. rogasne?
Alicunde exora mutuom. S. tu fac idem quod rogas me.
T. Quaesivi, nusquam repperi. S. quaeram
equidem, si quis credat.
T. Nempe habeo in mundo. S. si id
domi esset mihi, jam pollicerer:
Hoc meum est ut faciam sedulo. T. quicquid

erit, recipe te ad me.
S. Quaere tamen, ego item sedulo, si quid erit, faciam ut scias.
T. Obsecro te, resecro; operam da hanc
mihi fidelem. S. ah, odio me enicas.
T. Amoris vitio, non meo, nunc tibi morologus fio.
S. At pol ego abs te concessero. T. jamne
abis? S. bene ambulato.
Sed recipe te quam primum potes:
cave fuas mihi in quaestione:
Usque ero domi, dum excoxero lenoni malum.

SCENA SECUNDA.

SATURIO.

Veterem atque antiquom quaestum *meum alimoniae*
Servo atque obtineo, et magna cum cura colo.
Nam nunquam quisquam meorum majorum fuit,
Quin parasitando paveriat ventres suos:
Pater, avos, proavos, abavos, atavos, tritavos,
Quasi mures semper edêre alienum cibum,
Neque edacitate eos quisquam poterat vincere.
His cognomentum erat duris capitonibus.
Unde hunc ego quaestum obtineo et majorum locum.
Neque quadruplari me volo: neque enim decet
Sine meo periculo ire aliena ereptum bona:
Neque illi, qui faciunt, mihi placent: plane loquor.
Nam publicae rei caussa quicunque id facit
Magis, quam sui quaesti, animus induci potest,
Eum esse civem et fidelem et bonum.
Sed legirupam qui damnet, det in publicum
Dimidium: atque etiam mea lege adscribitor;
Ubi quadruplator quempiam injexit manum,
Tantidem ille illi rursus injiciat manum,
Ubi aequâ parti prodeant ad Tresviros:
Si id fiat, ne isti faxim usquam appareant,

Qui hìc albo rete aliena oppugnant bona.
Sed sumne ego stultus, qui rem curo publicam,
Ubi sunt magistratus, quos curare oporteat?
Nunc huc introibo, visam hesternas reliquias,
Quieverint recte, nec ne: num infuerit febris,
Opertaene fuerint, ne quis obreptaverit.
Sed aperiuntur aedes, remorandus est gradus.

SCENA TERTIA.

TOXILUS. SATURIO.

Omnem rem inveni, ut sua sibi pecunia
Hodie illam faciat leno libertam suam.
Sed eccum parasitum, quojus mihi auxilio est opus.
Simulabo quasi non videam, ita alliciam virum.
Curate istîc vos, atque approperate ocius.
Ne mihi morae sit quicquam, ubi ego intro advenero.
Commisce mulsum; struthea colutheaque appara,
Bene ut in scutris concaleant, et calamum injice.
Jam pol ille hìc aderit, credo, congerro meus.
S. Me dicit, euge! T. lautum credo a balneis
Jam hìc affuturum. S. ut ordine omnem rem tenet!
T. Collyrae facite ut madeant et colliphia:
Ne mihi incocta detis. S. rem loquitur meram:
Nihil sunt, crudae, nisi quas madidas glutias.
Tum nisi cremore crasso est jus collyricum.
Nihil est macrum illud, epicrocum, pellucidum:
Quasi juream esse jus decet collyricum.
Nolo in vesicam quod eat, in ventrem volo.
T. Prope me hìc nescio quis loquitur. S. ô mî Juppiter
Terrestris, te coëpulonus compellat tuus.
T. O Saturio, opportune advenisti mihi.
S. Mendacium edepol dicis, atque haud te decet:
Nam esurio venio, non advenio Saturio.
T. At edis! nam jam intus ventris fumant focula.

Calefieri jussi reliquias. S. pernam quidem
Jus est apponi frigidam postridie.
T. Ita fieri jussi. S. ecquid alecis? T. vah, rogas?
S. Sapis multum ad Genium. T. sed ecquid meministi, here,
Qua de re ego tecum mentionem feceram?
S. Memini: ut muraena et conger ne calefierent.
Nam nimio melius oppectuntur frigida.
Sed quid cessamus praelium committere?
Dum mane est, omnes esse mortalîs decet.
T. Nimis paene mane'st. S. mane quod tu occoeperis
Negotium agere, id totum procedit diem.
T. Quaeso animum advorte: hoc enim jam here narravi tibi,
Tecumque oravi, ut nummos sexcentos mihi
Dares utendos mutuos. S. memini et scio,
Et te me orare, et mihi non esse quod darem.
Nihili parasitus est, quoi argentum domi est.
Lubido extemplo coepere est convivium,
Tuburcinari de suo, si quid domi est.
Cynica esse e gente oportet parasitum probe:
Ampullam, strigilem, scaphium, soccos, pallium,
Marsupium habeat, inibi paulum praesidii,
Quî familiarem suam vitam oblectet modo.
T. Jam nolo argentum, filiam utendam tuam
Mihi da. S. nunquam edepol quoiquam etiam utendam dedi.
T. Non ad istoc quod tu insimulas. S. quid eam vis. T. scies.
Quia forma lepida et liberali est. S. res ita 'st.
T. Hic leno neque te novit neque gnatam tuam.
S. Me ut quisquam norit, nisi ille qui praebet cibum?
T. Ita est, hoc tu mihi reperire argentum potes.
S. Cupio hercle. T. tum tu me sine illam vendere.
S. Tun' illam vendas? T. immo alium allegavero
Qui vendat, qui esse se peregrinum praedicet.
Siquidem hic leno nondum sex menses Megaribus
Huc est cum commigravit. S. pereunt reliquiae.

Posterius istuc tamen potest. T. scin' quam potest?
Nunquam hercle hodie hìc prius edis, ne frustra sis,
Quam te hoc facturum, quod rogo, affirmas mihi.
Atque nisi gnatam tecum huc jam, quantum potest,
Adducis, exigam hercle ego te ex hac decuria.
Quid nunc? quid est? quin dicis, quid facturus sis?
S. Quaeso, hercle, me quoque etiam vendas, si lubet,
Dum saturum vendas. T. hoc si facturus, face.
S. Faciam equidem, quae vis. T. bene
facis, propera, abi domum:
Praemonstra docte, praecipe astu filiae,
Quid fabuletur, ubi se natam praedicet,
Qui sibi parentes fuerint, unde surrepta sit:
Sed longe ab Athenis esse se gnatam autumet.
Et ut affleat, cum ea memoret. S. etiam tu taces?
Ter tanto pejor ipsa est, quam illam tu esse vis.
T. Lepide hercle dicis. sed scin', quid facias? cape
Tunicam atque zonam, et chlamydem afferto et causiam,
Quam ille habeat, qui hanc lenoni huic vendat. S. heu pro
T. Quasi sit peregrinus. S. laudo. T. et
tu tuam gnatam tamen
Ornatam adduce lepide in peregrinum modum.
S. Πόθεν ornamenta? T. abs chorago sumito.
Dare debet: praebenda Aediles locaverunt.
S. Jam faxo hic aderunt. sed ego horum nihil scio.
T. Nihil hercle vero. nam ubi ego argentum accepero,
Continuo tu illam a lenone asserito manu.
S. Sibi habeat, si non extemplo ab eo abduxero.
T. Abi, et istuc cura. interibi ego puerum volo
Mittere ad amicam meam, ut habeat animum bonum,
Me esse effecturum hodie. nimis longum loquor.

SCENA PRIMA.

SOPHOCLIDISCA. LEMNISELENE.

Satis fuit indoctae, immemori, insipienti dicere toties.
Nimis tandem me quidem pro barda
et pro rustica reor habitam
Esse abs te. quanquam ego vinum bibo,
at mandata non consuevi simul bibere
Una. me equidem jam satis tibi spectatam
censueram esse, et meos mores.
Nam equidem te jam sector quintum
hunc annum: cum interim, credo,
Cucus si in ludum iret, potuisset
jam fieri ut probe litteras sciret,
Cum interim tu meum ingenium
fans non edidicisti, atque infans,
Potin' ut taceas? potin' ne moneas?
memini et scio et calleo, et commemini.
Amas pol misera: id tuus scatet
animus. ego istuc placidum tibi
Ut sit, faciam. L. miser est qui amat.
S. Certo is quidem nihili est, qui nihil
amat: quid ei homini opus vitâ est?
Ire decet me, ut herae obsequens
fiam, libera mea opera ocius ut sit.
Conveniam hunc Toxilum: ejus
aures quae mandata sunt onerabo.

SCENA SECUNDA.

TOXILUS. PAEGNIUM. SOPHOCLIDISCA.

Satin' haec tibi sunt plana et certa?
satin' haec meministi et tenes?
P. Melius, quam qui docuisti. T. ain' vero, verbereum caput?
P. Ajo enimvero. T. quid ergo

dixi? P. ego recte apud illam dixero.
T. Non edepol scis. P. da hercle
pignus, ni omnia memini et scio.
T. Equidem si scis tute, quot habeas hodie digitos in manu
Eo dem pignus tecum. P. audacter, si lubido est perdere.
T. Bona pax sit potius. P. tum tu
igitur sine me ire. T. et jubeo et sino.
Sed ita volo te curare, ut domi sis, cum ego te esse illî censeam
P. Faciam. T. quo ergo is nunc? P. domum:
uti domi sim, cum illî censeas.
T. Scelus tu pueri es: atque ob
istam rem ego aliquid te peculiabo.
P. Scio fidei hercle herili ut soleat impudicitia opprobrari.
Nec subigi queantur unquam, ut pro ea fide habeant judicem
T. Abi modo. P. ego laudabis
faxo. T. sed has tabellas Paegnium,
Ipsi Lemniselenae fac des, et quae jussi nunciato.
S. Cesso ire ego, quo missa sum?
P. Eo ego. T. i sane: ego domum
ibo: face rem hanc cum cura geras.
Vola curriculo. P. istuc marinus passer per Circum solet.
Illic abiit hinc intro huc, sed quis
haec, quae me advorsum incedit?
S. Paegnium hic quidem est. P. Sophoclidisca
haec peculiaris est ejus,
Quo ego sum missus. S. Nullus esse
hodie hoc puero pejor perhibetur.
Compellabo. P. commorandum 'st apud hanc obicem.
S. Paegnium, deliciae pueri, salve, quid agis? ut vales?
P. Sophoclidisca, dî me amabunt. S. quid
me? utrum? P. hercle *nescio*.
Sed si ut digna es faciant, odio hercle habeant, et faciant male.
S. Mitte male loqui. P. cum ut digna
es, dico, bene, non male loquor.

:. Quid agis? P. foeminam scelestam te astans contra contuor.
:. Certe equidem puerum pejorem, quam te, novi neminem.
?. Quid mali facio? aut cui male
lico? S. cui pol cumque occasio est.
P. Nemo homo unquam ita arbitratus
est. S. at pol multi esse ita sciunt.
P. Heja! S. heja! P. tuo ex ingenio mores alienos probas.
S. Fateor ego profecto me esse, ut decet lenonis familiae.
P. Satis jam dictum habeo. S. sed
quid tu? confitere, ut te autumo?
P. Fatear, si ita sim. S. jam abi, vicisti. P. abi
nunc jam. S. ergo hoc mihi expedi,
Quo agis? P. quo tu? S. dic tu: prior rogavi. P. at post scies.
S. Eo ego hinc haud longe. P. et quidem
ego haud longe. S. quo ergo, scelus?
P. Nisi sciero prius ex te, tu ex me
nunquam hoc, quod rogitas, scies.
:. Nunquam ecastor hodie scibis, priusquam ex te audivero.
?. Itane est? S. itane est? P. mala es? S. scelestus. P. decet
ne. S. me quidem haud decet.
?. Quid ais? certumne est celare, quo iter facias, pessuma?
:. Offirmastin' occultare quo te immittas, pessume?
?. Par pari respondes dicto: abi jam, quando ita certa res est.
Nihili facio scire. valeas. S. asta. P. at
propero. S. et pol ego item.
?. Ecquid habes? S. ecquid tu? P. nihil
quidem. S. cedo manum ergo. P. estne haec manus?
:. Ubi illa altera est furtifica laeva? P. domi.
eccam huc nullam attuli.
:. Habes nescio quid. P. ne me
attrecta, subagitatrix. S. sin te amo?
?. Male operam locas. S. qui? P. quia
nim nihil amas, cum ingratum amas.
:. Tempori hanc vigilare oportet formulam, atque aetatulam:

Ne ubi capillus versipellis fiat, foede semper servias:
Tu quidem haud etiam es octoginta pondo. P. at confidentia
Illa militia militatur multo magis, quam pondere.
Atque ego hanc nunc operam perdo. S. quid
jam? P. quia peritae praedico.
Sed ego cesso. S. mane. P. molesta es. S. ero quoque, nisi scio
Quo agas te. P. ad vos. S. et pol ego ad
vos. P. quid eo? S. quid id ad te attinet?
P. Enim non ibis nunc vicissim, nisi
scio. S. odiosus es. P. lubet.
Nunquam hercle istuc exterebrabis
tu, ut sis pejor, quam ego siem.
S. Malitia certare tecum, miseria est. P. merx tu mala es.
S. Quid est quod metuas? P. idem
istuc, quod tu. S. dic ergo, *quid est?*
P. Ne hoc cuiquam homini edicerem,
omnes muti ut loquerentur prius.
S. Et edictum est magnopere mihi,
ne cuiquam homini crederem:
Omnes muti ut loquerentur prius
hoc, quam ego. at tu hoc face:
Fide data credamus. P. novi. omnes sunt lenae levifidae:
Neque tippulae levius pondus est quam fides lenonia.
S. Dic, amabo. P. dic, amabo. S. nolo
ames. P. facile impetras.
S. Tecum habeto. P. et tu hoc
taceto. S. tacitum erit. P. celabitur.
S. Toxilo has fero tabellas tuo hero. P. abi: eccillum domi.
At ego hanc ad Lemniselenem
tuam heram obsignatam abietem.
S. Quid istic scriptum? P. juxta tecum, si tu nescis, nescio.
Nisi fortasse blanda verba. S. abeo. P. at ego abiero. S. ambula.

SCENA TERTIA.

SAGARISTIO.

›pulento, inclyto, Ope gnato, supremo, valido, viripotenti,
, spes, bonas copias commodanti lubens meritoque vitulor:
meo amico amiciter hanc commoditatis copiam
ınt argenti mutui, uti egenti opem afferam:
l ego non magis somniabam,
: opinabar, neque censebam,
fore mihi occasionem, ea nunc quasi decidit de coelo:
herus meus me Eretriam misit,
tos boves uti sibi mercarer,
: argentum: nam ibi mercatum dixit esse die septimi.
ıs, qui hoc mihi daret argentum, cujus ingenium noverat:
hoc argentum alibi abutar;
: quos emerem, non erant.
: et amico meo pro[illegible]bo,
nio meo multa bona faciam.
ıuod bene erit, die uno absolvam.
ıx tergo meo erit: non curo.
: amico homini bobus domitis mea ex crumena largiar.
id demum lepidum est, triparcos
nes, vetulos, avidos, aridos
admordere, qui salinum servo obsignant cum sale.
s est, ubi occasio admonet, dispicere. quid faciet mihi?
:ribus caedi jusserit, compedes imponi. vapulet.
bi me credat supplicem fore. vae illi! mihi jam nihil novi
ri potest, quin sim peritus.
'oxili puerum Paegnium eccum.

SCENA QUARTA.

PAEGNIUM. SAGARISTIO.

ım meum, quod datum 'st, confeci.
propero domum. S. mane, etsi

Properas, Paegnium, ausculta. P. emere
oportet quem tibi obedire velis.
S. At sta. P. exhibeas molestiam, ut opinor; si quid debeam!
Qui nunc sic tam es molestus. S. scelerate, etiam respicis?
P. Scio ego quid sim aetatis, eo
istuc maledictum impune auferes.
S. Ubi Toxilus est tuus herus? P. ubi
illi libet? neque te consulit.
S. Etiamne dicis, ubi sit, venefice? P. nescio,
inquam, ulmitriba tu.
S. Maledicis majori. P. prior promeritus perpetiare.
Servam operam, linguam liberam herus me jussit habere.
S. Dicis ne mihi, ubi sit Toxilus? P. dico, ut perpetuo pereas.
S. Caedêre hodie tu restibus. P. tua quidem, cucule, caussa:
Non hercle si os perciderim tibi, metuam, morticine.
S. Video ego te: jam incubitat[illegible]
es. P. ita sum. quid id attinet [illegible]e?
At non sum ita, ut tu,
gratis. S. confidens. P. sum hercle vero.
Nam ego me confido liberum fore, tu te nunquam speras.
S. Potin', ut molestus ne sies? P. quod dicis, facere non quis.
S. Abi in malam rem. P. at tu domum:
nam ibi tibi parata praes est.
S. Vadatur hic me. P. utinam vades desint, in carcere ut sis!
S. Quid hoc? P. quid est? S. etiam, scelus,
male loquere? P. tandem ut liceat,
Cum servos sis, servom tibi maledicere. S. itane? specta
Quid dedero. P. nihil: nam nihil
habes. S. di deaeque me omnes perdant,
Nisi te hodie, si prehendero, defigam in terram colaphis.
P. Amicus sum, eveniant volo tibi quae optas, atque id fiat:
Tu me defigas, te cruci ipsum propediem affigent alii.
S. Quin te di deaeque, scis quid hinc porro dicturus fuerim,
Ni linguae moderari queam. potin' abeas? P. abigis facile.

Nam umbra mea intus vapulat. S. ut istunc dî deaeque perdant.
Tanquam proserpens bestia, est bilinguis et scelestus.
Hercle illum abiisse gaudeo: fores aperite. eccere autem,
Quem convenire maxume cupiebam, egreditur intus.

SCENA QUINTA.

TOXILUS. SAGARISTIO. SOPHOCLIDISCA.

Paratum jam esse dicito, unde argentum sit futurum:
Jubeto habere animum bonum, dic me illam amare multum:
Ubi se allevat, ibi me allevat: quae dixi ut nunciares,
Satin' ea tenes? So. magis calleo,
quam aprugnum callum callet.
T. Propera, abi domum. SA. nunc
ego huic graphice facetus fiam.
Subnixis alis me inferam, atque amicibor gloriose.
T. Sed quis hic ansatus ambulat? SA. magnifice conscreabor.
T. Sagaristio hic quidem e[illegible] quid
agitur, Sagaristio? ut valetur?
Ecquid, quod mandavi tibi? estne
quid in te speculae? SA. adito.
Videbitur, factum volo: venito: praemoneto.
T. Quid hoc hìc in collo tibi
tumet? SA. vomica 'st, pressare parce.
Nam ubi qui mala tetigit manu, dolores cooriuntur.
T. Quando istaec innata 'st nam
tibi? SA. hodie. T. secari jubeas.
S. Metuo ne immaturam secem, ne exhibeat plus negotii.
T. Inspicere morbum tuum lubet. SA. abi, atque cavesis
A cornu. T. quid jam? SA. quia
boves bini hìc sunt in crumena.
T. Emitte sodes, ne enices fame, sine ire pastum,
SA. Enim metuo, ut possim in bubilem rejicere, ne vagentur.
T. Ego rejiciam, habe animum
bonum. SA. creditur: commodabo.

Sequere hac sis: argentum hìc est, quod me dudum 1
T. Quid tu ais? SA. dominus me
boves mercatum Eretriam misit.
Nunc mihi Eretria erit haec tua
domus. T. nimis tu facete loquere.
Atque ego omne argentum tibi actutum incolume red
Nam jam omnes sycophantias instruxi et comparavi,
Quo pacto ab lenone auferam hoc argentum. SA. tanto
T. Et mulier ut sit libera, atque ipse ultro det argent
Sed sequere me, ad eam rem usus
est tua mihi opera. SA. utere ut vis.

ACTUS TERTII

SCENA PRIMA.

SATURIO. VIRGO.

Quae res bene vortat mihi et tibi et ventri meo,
Perennitatisque adeo huic perpetuo cibo,
Ut mihi supersit, suppetat, superstitet:
Sequere hac, mea gnata, me, cum diis volentibus.
Quoi rei opera detur, scis, tenes, intellegis:
Communicavi tecum consilia omnia.
Ea caussa ad hoc exemplum te exornavi ego.
Venibis tu hodie, virgo. V. amabo, mi pater,
Quanquam libenter escis alienis studes,
Tuin' ventris caussâ filiam vendis tuam?
S. Mirum, quin regis Philippi caussâ, aut Attali
Te potius vendam, quam mea, quae sis mea.
V. Utrum tu pro ancilla me habes, an pro filia?
S. Utrum hercle magis in ventris rem videbitur:
Meum, opinor, imperium in te, non in me tibi 'st.
V. Tua istaec potestas est, pater; veruntamen,
Quanquam res nostrae sunt, pater, pauperculae,
Modice et modeste melius est vitam vivere:

Nam si ad paupertatem admigrant infamiae,
Gravior paupertas fit, fides sublestior.
S. Enimvero odiosa es. V. non sum, neque me esse arbitror,
Cum parva natu recte praecipio patri.
Nam inimici famam non ita, ut nata est, ferunt.
S. Ferant, eantque in maxumam malam crucem,
Non ego inimicitias omneis pluris aestimo,
Quam mensa inanis nunc si apponatur mihi.
V. Pater, hominum immortalis est infamia,
Etiam tum vivit, cum esse credas mortuam.
S. Quid? metuis ne te vendam? V. non metuo, pater.
Verum insimulari nolo. S. at nequicquam nevis.
Meo modo istud potius fiet, quam tuo.
Fiat. quae hae res sunt! V. cogita hoc verbum, pater:
Herus si minatus est malum servo suo,
Tamenetsi id futurum non est, ubi captum 'st, flagrum,
Dum tunicas ponit, quanta afficitur miseria!
Ego nunc, quod non futurum 'st, formido tamen.
S. Virgo atque mulier nulla erit, quin sit mala,
Quae praeter sapiet, quam placet parentibus.
V. Virgo atque mulier nulla erit quin sit mala,
Quae reticet, si quid fieri pervorse videt.
S. Malo cavere melius est te. V. at si non licet
Cavere, quid agam? nam ego tibi cautum volo.
S. Malusne ego sum? V. non es: neque me dignum 'st dicere:
Verum ei rei operam do, ne alii dicant quibus licet.
S. Dicat quod quisque volt: ego de hac sententia
Non demovebor. V. at, meo si liceat modo,
Sapienter potius facias, quam stulte. S. lubet.
V. Lubere per me tibi licere intellego:
Verum lubere haud lubeat, si liceat mihi.
S. Futura es dicto obediens, an non, patri?
V. Futura. S. scis nam, tibi quae praecepi? V. omnia.
S. Et id, ut surrepta fueris? V. docte calleo.

S. Et qui parentes fuerint? V. habeo in memoria,
Necessitate me, mala ut fiam, facis.
Verum videto, ubi me voles nuptum dare,
Ne haec fama faciat repudiosas nuptias.
S. Tace stulta, non tu nunc. hominum mores vides?
Quojusmodi hìc cum fama facile nubitur.
Dum dos sit, nullum vitium vitio vortitur.
V. Ergo istuc facito, ut veniat in mentem tibi,
Me esse indotatam. S. cavesis tu istuc dixeris.
Pol deûm virtute dicam, et majorum meûm,
Ne te indotatam dicas, quoi dos sit domi.
Librorum eccillum habeo plenum soracum.
Si hoc accurassis lepide, quoi rei operam damus,
Dabuntur dotis tibi inde sexcenti logi,
Atque Attici omnes, nullum Siculum acceperis:
Cum hac dote poteris vel mendico nubere.
V. Quin tu me ducis, si quo ducturus, pater,
Vel tu me vende, vel face quod tibi lubet.
S. Bonum aequumque oras. sequere
hâc. V. dicto sum audiens.

SCENA SECUNDA.

DORDALUS.

Quidnam esse acturum hunc dicam vicinum meum,
Qui mihi juratus est sese hodie argentum dare?
Quod si non dederit, atque hic dies praeterierit,
Ego argentum, ille jusjurandum amiserit.
Sed ibi concrepuit foris. quisnam egreditur foras?

SCENA TERTIA.

TOXILUS. DORDALUS.

Curate istuc intus: jam ego domum me recipiam.
D. Toxile, quid agitur? T. eho, lutum lenonium,
Commictum coenum, sterquilinium publicum:

Impure, inhoneste, injure, illex, labes popli,
Pecuniae accipiter, avide atque invide,
Procax, rapax, trahax: trecentis versibus
Tuas impuritias traloqui nemo potest.
Accipin' argentum? accipe sis argentum, impudens,
Tenesis argentum: etiam tu argentum tenes?
Possum te facere, ut argentum accipias, lutum?
Qui nisi jurato mihi nihil ausus credere.
D. Sine respirare me, tibi ut respondeam.
Vir summe populi, stabulum servitricium,
Scortorum liberator, subiculum flagri,
Compedium tritor, pistrinorum civitas,
Perenniserve, lurco, edax, furax, fugax,
Cedo sis mihi argentum, da mihi argentum, impudens:
Possum a te exigere argentum: argentum, inquam, cedo.
Quin tu mihi argentum reddis? nihilne te pudet?
Leno te argentum poscit, solida servitus,
Pro liberanda amica, ut omnes audiant.
T. Tace obsecro hercle: nae tua vox valide valet.
D. Referundae ego habeo linguam natam gratiae,
Eodem mihi pretio sal praebibetur, quo tibi.
Nisi me haec defendet, nunquam delinget salem.
T. Jam omitto iratus esse: id tibi succensui,
Quia te negabas credere argentum mihi.
D. Mirum, quin tibi ego crederem, ut idem mihi
Faceres, quod partim faciunt argentarii;
Ubi quid credideris, citius extemplo a foro
Fugiunt, quam ex porta ludis cum emissu'st lepus.
T. Cape hoc sis. D. quin das? T. nummi sexcenti hìc erunt
Probi, numerati: fac sit mulier libera,
Atque huc continuo adduce. D. jam faxo hìc erit.
Non hercle, cui nunc hoc dem spectandum, scio.
T. Fortasse metuis in manum concredere.
D. Mirum. quin citius jam a foro argentarii

Abeunt, quam in cursu rotula circumvortitur.
T. Abi istac avorsis angiportis ad forum,
Eadem istaec facito mulier ad me transeat
Per hortum. D. jam hìc faxo aderit. T. at ne propalam.
D. Sapienter sane. T. supplicatum cras eat.
D. Ita hercle vero. T. dum stas, reditum oportuit.

ACTUS QUARTI

SCENA PRIMA.

TOXILUS.

Si quam rem accures sobrie an frugaliter,
Solet illa recte sub manus succedere.
Atque edepol, ferme ut quisque rem accurat suam,
Sic ei procedunt post principia denique.
Si malus aut nequam 'st, male res vortunt, quas agit:
Sin autem frugi 'st, eveniunt frugaliter.
Hanc ego rem exorsus sum facete et callide:
Igitur proventuram bene confido mihi.
Nunc ego lenonem ita hodie intricatum dabo,
Ut ipsus sese, qua se expediat, nesciat.
Sagaristio; heus exi, atque educe virginem,
Et istas tabellas, quas consignavi tibi,
Quas tu attulisti ab hero meo usque e Persia.

SCENA SECUNDA.

SAGARISTIO. TOXILUS.

Nunquid moror? T. euge euge, exornatus basilice?
Tiara ornatum lepide condecorat tuum.
Tum hanc hospitam autem crepidula ut graphice decet!
Sed satin' estis meditati? S. Tragici et comici
Nunquam aeque sunt meditati. T. lepide hercle adjuvas.
S. Age illuc abscede procul e conspectu, et tace.
Ubi cum lenone me videbis colloqui,

Id erit adeundi tempus: nunc agite, ite vos.

SCENA TERTIA.

DORDALUS. TOXILUS.

Cui homini di propitii sunt, aliquid objiciunt lucri.
Nam ego hodie compendî feci binos panes indies,
Ita ancilla mea quae fuit hodie, sua nunc est: argento vicit:
Jam hodie alienum coenabit, nihil gustabit de meo.
Sumne probus? sum lepidus civis, qui Atticam hodie civitatem
Maxumam majorem feci, atque auxi civi foemina?
Sed ut et ego hodie fui benignus! ut ego multis credidi!
Nec satis a quiquam homine accepi:
ita prorsum credebam omnibus.
Nec metuo quibus credidi hodie,
ne quis mihi in jure abjurassit.
Bonus volo jam ex hoc die esse: quod neque fiet, neque fuit.
T. Hunc ego hominem hodie in
transennam doctis ducam dolis,
Itaque huîc insidiae paratae sunt probe. aggrediar virum.
Quid agis? D. credo? T. unde agis te, Dordale? D. credo tibi.
T. Dî dent quae velis: eho, an jam manu emisisti mulierem?
D. Credo pol, credo, inquam tibi. T. jam
liberta auctus es? D. enicas.
Quin tibi me dico credere. T. dic bona fide: jam libera est?
D. I, i ad forum, ad Praetorem, exquire;
siquidem credere mihi non vis:
Libera, inquam, est: ecquid audis? T. at
tibi dî benefaciant omnes.
Nunquam enim posthac tibi, nec tuorum quod nolis, volam.
D. Abi, ne jura: satis credo. T. ubi nunc
tua liberta 'st? D. apud te. T. ain',
Apud me est? D. ajo, inquam: apud te est,
inquam. T. ita me dî ament, ut ob istam rem
Tibi multa bona instant a me: nam

est res quaedam, quam occultabam
Tibi dicere: nunc eam narrabo,
unde tu pergrande lucrum facias:
Faciam ut mei memineris, dum vitam vivas. D. benedictis
Tuis benefacta aures meae auxilium expostulant.
T. Tuum promeritum 'st merito ut
faciam. et ut me scias esse facturum,
Tabellas tene has, pellege. D. hae quid
ad me? T. immo ad te attinent,
Et tua refert. nam e Persia ad me
allatae modo sunt istae a meo domino.
D. Quando? T. haud dudum. D. quid
istaec narrant? T. percunctare ex ipsis,
Ipsae tibi narrabunt. D. cedo sane mihi. T. at clare recitato.
D. Tace, dum pellego. T. haud verbum faciam.
D. Salutem dicit Toxilo Timarchides,
Et familiae omni: si valetis, gaudeo.
Ego valeo recte, et rem gero, et facio lucrum.
Neque isto redire his octo possum mensibus:
Itaque hic est, quod me detinet, negotium.
Eleusipolim Persae cepêre urbem in Arabia,
Plenam bonarum rerum, atque antiquom oppidum:
Ea comparatur praeda, ut fiat auctio
Publicitus. ea res me domo expertem facit:
Operam atque hospitium ego isti praehiberi volo,
Qui tibi tabellas affert. cura, quae is volet:
Nam is mihi honores suae domi habuit maxumos.
D. Quid id ad me, aut ad meam rem
refert, Persae quid rerum gerant,
Aut quid herus tuus? T. tace
stultiloque: nescis quid instet boni.
Nequicquam tibi fortuna faculam lucrificam allucere volt.
D. Quae istaec fortuna lucrifica est? T. istas,
quae norunt, roga.

Ego tantundem scio, quantum tu, nisi quod pellegi prior.
Sed ut occoepisti, ex tabellis nosce rem. D. bene me mones.
Fac silentium. T. nunc ad illud venies, quod refert tua.
D. Iste qui tabellas affert, adduxit simul
Forma expetenda liberalem mulierem,
Furtivam, advectam ex Arabia penitissuma,
Eam te volo accurare, ut istîc veneat,
Ac suo periculo is emat, qui eam mercabitur:
Mancipio neque promittet, neque quisquam dabit.
Probum et numeratum argentum ut accipiat, face.
Haec cura, et hospes cura ut curetur vale.
T. Quid igitur, postquam recitasti quod erat cerae creditum,
Jam mihi credis? D ubi nunc ille 'st hospes, qui hasce attulit?
T. Jam hic credo aderit: arcessit
illam a navi. D. nihil mihi opus est
Litibus, neque tricis quamobrem
ego argentum numerem foras?
Nisi mancipio accipio, quid eo mihi opus mercimonio?
T. Tacen' an non taces? nunquam
ego te tam esse matulam credidi.
Quid metuis? D metuo hercle vero: sensi ego jam complures:
Neque mihi haud imperito eveniet, tali ut in luto haeream.
T. Nihil periculi videtur. D. scio istuc, sed metuo mihi.
T. Mea quidem istuc nihil refert; tuâ ego refero gratiâ.
Ut tibi recte conciliandi primo facerem copiam.
D. Gratiam habeo. sed te de aliis, quam alios de te suavin' st
Fieri doctos. T. ne quis vero ex Barbaria penitissuma
Persequatur. etiam tu illam destinas? D. videam modo
Mercimonium. T. aequa dicis. sed optume eccum ipse advenit
Hospes ille, qui has tabellas attulit. D. hiccine est? T. hic est.
D. Haeccine illa 'st furtiva virgo? T. juxta tecum aeque scio,
Nisi quia aspexi. equidem edepol liberali 'st, quisquis est.
D. Sat edepol concinna est facie. T. ut contemptim carnufex!
Taciti contemplemur formam. D. laudo consilium tuum.

SCENA QUARTA.

SAGARISTIO. VIRGO. TOXILUS. DORDALUS.

Satin' Athenae tibi visae fortunatae atque opiparae?
V. Urbis speciem vidi, hominum mores prospexi parum.
T. Nunquid in principio cessavit verbum docte dicere?
D. Haud potui etiam in primo verbo perspicere sapientiam.
S. Quid id quod vidisti: ut munitum
muro tibi visum 'st oppidum?
V. Si incolae bene sunt morati, pulchre munitum arbitror.
Perfidia et Peculatus ex urbe et Avaritia si exulant,
Quarta Invidia, quinta Ambitio, sexta Obtrectatio,
Septimum Perjurium. T. euge! V. octava, Indiligentia:
Nona, Injuria: decimum, quod pessumum aggressu, Scelus:
Haec nisi inde aberunt, centuplex
murus rebus servandis parum est.
T. Quid ais tu? D. quid vis? T. tu in illis es decem sodalibus:
Te in exilium ire hinc oportet. D. quid
jam? T. quia perjurus es.
D. Verba quidem haud indocte fecit. T. ex
tuo inquam usu est: eme hanc.
D. Edepol qui cum hanc magis contemplo,
magis placet. T. si hanc emeris,
Dî immortales nullus leno te alter erit opulentior.
Evortes tuo arbitratu homines fundis, familiis.
Cum optumis viris rem habebis: gratiam cupient tuam:
Venient ad te commissatum. D. at ego intromitti *non sinam*.
T. At enim illi noctu occentabunt ostium, exurent fores:
Proinde tu tibi jubeas concludi aedes foribus ferreis:
Ferreas aedes commutes, limina indas ferrea:
Ferream seram atque annulum: ne si ferreo parseris,
Ferreas tute tibi impingi jubeas crassas compedîs.
D. I in malum cruciatum. T. i sane,
hanc eme atque ausculta mihi.

D. Modo ut sciam, quanti indicet. T. vin'
huc vocem? D. ego illo accessero.
T. Quid ais, hospes? S. venio,
adduco hanc, uti dudum dixeram.
Nam heri in portum noctu navis venit: vaenire hanc volo,
Si potest: si non potest, ire hinc volo quantum potest.
D. Salvos sis, adolescens. S. siquidem
hanc vendidero pretio suo.
T. Atqui aut hoc emptore vendes pulchre, aut alio non potes.
S. Esne tu huic amicus? T. tanquam
dî omnes qui coelum colunt.
D. Tum tu mihi es inimicus certus. nam generi lenonio
Nunquam ullus deus tam benignus fuit, qui fuerit propitius.
S. Hoc age, opus ne 'st hac tibi
empta? D. si tibi vaenisse 'st opus,
Mihi quoque empta est: si tibi
subiti nihil est, tantundem 'st mihi.
S. Indica, fac pretium. D. tua merx est, tua indicatio est.
T. Aequom hic orat. S. vin' bene
emere? D. vin' tu pulchre vendere?
T. Ego scio hercle utrunque velle. D. age, indica prognariter.
S. Prius dico: hanc mancupio nemo
tibi dabit. jam scis? D. scio.
Indica, minimo daturus quî sis, qui duci queat.
T. Tace, tace, nimis tu quidem
hercle homo stultus es pueriliter?
D. Quid ita? T. quia enim te ex puella prius percontari volo,
Quae ad rem referunt. D. et quidem
hercle tu me monuisti haud male.
Vide sis, ego ille doctus leno paene in foveam decidi,
Ni hic adesses. quantum est adhibere
hominem amicum, ubi quid geras!
T. Quo genere, aut qua in patria
sit nata, aut quibus parentibus;

Ne temere hanc te emisse dicas suasu atque impulsu n
Nisi molestum est, percontari hanc
paucis hic volt. S. maxume,
Suo arbitratu. T. quid stas? abi tute, atque ipse itiden
Ut tibi percontari liceat quae velis, etsi mihi
Dixit dare potestatem ejus: sed ego te malo tamen
Eum ipsum adire, ut ne contemnat
te ille. D. satis recte mones.
Hospes, volo ego hanc percontari. S. a
terra ad coelum, quid lubet.
T. Jubedum ea huc accedat ad
me. S. i sane, ac morem illi gere.
Percontare, exquire quid vis. T. age, age nunc tu, i pra
Ut ingrediare auspicato. D. liquidum est auspicium. T
Concede sis, jam ego illam adducam. D. age;
ut rem esse in nostram putas.
T. Sequere me. adduco hanc: si quid vis ex hac percon
D. Enim volo te adesse. T. haud possim,
quin huic operam dem hospiti,
Quoi herus jussit. quid si hic non
volt me adesse una. S. immo i modo.
T. Do ego tibi operam. D. tibi ibidem
das, ubi tu tuum amicum adjuvas.
T. Exquire. heus tu, advigila. V. satis
est dictum: quanquam ego serva sum,
Scio ego officium meum, ut quae
rogitet, vera, ut accepi, eloquar.
T. Virgo, hic homo probus est. V. credo. T. non
diu apud hunc servies.
V. Ita pol spero; si parentes facient officium suum.
D. Nolo ego te mirari, si nos ex te percontabimur
Aut patriam tuam, aut parentes. V. cur
ego id mirer, mi homo?
Servitus mea mihi interdixit, ne quid mirer meum

Malum. T. Dii istam perdant, ita cata est et callida.
Habet cor! quam dicit quod opu'st! D. quid nomen tibi est?
T. Nunc metuo ne peccet. V. Lucridi nomen in patria fuit.
T. Nomen atque omen quantivis est pretii. quin tu hanc emis?
Nimis pavebam ne peccaret. expedivit. D. si te emam,
Mihi quoque Lucridem confido fore te. T. tu si hanc emeris,
Nunquam hercle hunc mensem vortentem, credo, servibit tibi.
D. Ita velim quidem hercle. T. optata
ut eveniant, operam addito.
Nihil adhuc peccavit etiam. D. ubi tu nata es? V. ut mihi
Mater dixit, in culina, in angulo ad laevam manum.
T. Haec erit tibi fausta meretrix: nata est in calido loco,
Ubi rerum omnium bonarum copia est saepissume.
Tactus est leno, qui rogarat, ubi nata esset, diceret.
Lepide lusit. D. at ego patriam te rogo quae sit tua.
V. Quae mihi sit, nisi haec ubi nunc
sum? D. at ego illam quaero, quae fuit.
V. Omne ego pro nihilo esse ducto, quod fuit, quando fuit:
Tanquam hominem, quando animam
efflavit, quid eum quaeras qui fuit?
T. Ita me Dî bene ament, sapienter!
atque equidem miseret tamen.
D. Sed tamen, Virgo, quae patria est tua?
age mihi actutum expedi: quid taces?
V. Dico equidem patriam. quandoquidem
hic servio, haec patria est mea.
T. Jam de istoc rogare omitte. non vides nolle eloqui,
Ne suarum se miseriarum in memoriam inducas? D. quid est?
Captusne est pater? V. non captus, sed quod habuit, id perdidit.
T. Haec erit bono genere nata, nihil scit, nisi verum loqui.
D. Quis fuit? dic nomen. V. quid
illum miserum memorem qui fuit?
Nunc et illum Miserum et me Miseram
aequom est nominarier.

D. Quojusmodi is in populo habitus
est? V. nemo quisquam acceptior:
Servi liberique amabant. T. hominem miserum praedicas,
Cum ipsus prope perditus est, et benevolentis perdidit.
D. Emam, opinor. T. etiam, Opinor? D. summo
genere esse arbitror.
T. Divitias tu ex istac facies. D. ita dî faxint. T. eme modo.
V. Jam hoc tibi dico: jam actutum
ecastor meus pater, ubi me sciet
Venisse huc, aderit hic, et me absentem
redimet. T. quid nunc? D. quid est?
T. Audin' quid ait? V. nam, etsi res
sunt fractae, amici sunt tamen.
D. Ne sis plora, libera eris actutum, si crebro cadet,
Vin' mea esse? V. dum quidem ne nimis diu tua sim, volo.
T. Satin' ut meminit libertatis! dabit haec tibi grandes bolos.
Age, si quid agis: ego ad hunc redeo, sequere, reduco hanc tibi.
D. Adolescens, vin' vendere istanc? S. magis
lubet, quam perdere.
T. Tum tu pauca in verba confer: quî datur, tanti indica.
S. Faciam ita, ut te velle video. ut
emas, habe tibi centum minis.
D. Nimium 'st. S. octoginta. D. nimium
'st. S. nummus abesse hinc non potest,
Quod nunc dicam. D. quid id est
ergo? eloquere actutum, atque indica.
S. Tuo periculo sexaginta haec datur argenti minis.
D. Toxile, quid ago? T. dî deaeque te agitant irati, scelus,
Qui hanc non properes destinare. D. habeto. T. heu,
praedatus probe!
Abi, argentum effer huc.
Non edepol minis trecentis cara 'st: fecisti luuri.
S. Heus tu, etiam pro vestimentis huc decem accedent minae.
D. Abscedent enim, non accedent. T. tace

tis, non tu illum vides
Quaerere ansam; infectum ut faciat?
abisne, atque argentum petis?
D. Heus, tu serva istum. T. quin tu
is intro? D. abeo, atque argentum affero.

SCENA QUINTA.

TOXILUS. SAGARISTIO. VIRGO.

Edepol dedisti, Virgo, operam allaudabilem,
Probam et sapientem et sobriam. V. si quid bonis
Boni fit, esse idem et grave et gratum solet.
T. Audin' tu, Persa, ubi argentum ab hoc acceperis,
Simulato quasi eas prorsum in navem. S. ne doce.
T. Per angiportum rursum to ad me recipito
Illâc per hortum. S. quod futurum est, praedicas.
T. At ne cum argento protinam permutes domum:
Moneo te. S. quod te dignum 'st, me dignum esse vis.
T. Taces, parce voci, praeda progreditur foras.

SCENA SEXTA.

DORDALUS. SAGARISTIO. TOXILUS. VIRGO.

Probati hìc argenti sunt sexaginta minae,
Duobus nummis minus est. S. quid ei nummi sciunt?
D. Cruminam hanc emere, aut facere ut remigret domum.
S. Ne non sat esses leno, id metuebas miser,
Impure, avare, ne cruminam amitteres.
T. Sine, quaeso: quando leno 'st, nihil mirum facit.
D. Lucro faciundo ego auspicavi in hunc diem:
Nihil mihi tam parvi 'st, quin me id pigeat perdere.
Age, accipe hoc sis. S. hunc in collum, nisi piget,
Impone. D. vero fiat. S. nunquid caeterum
Me voltis? T. quid tam properas? S. ita negotium 'st,
Mandatae quae sunt, volo deferre epistolas.
Geminum autem fratrem servire audivi hìc meum,

Eum ego ut requiram atque ut redimam, volo,
T. Atque edepol tu me commonuisti haud male.
Videor vidisse hic forma persimilem tui,
Eadem statura. S. quippe qui frater siet.
D. Sed scire velimus, quod tibi nomen siet.
T. Quid attinet nos scire? S. ausculta ergo, ut scias:
Vaniloquidorus, Virginisvendonides,
Nugipolyloquides, Argentiexterebronides,
Tedigniloquides, Nummorumexpalponides:
Quodsemelarripides, Nunquam*posteae*ripides.
D. Heu hercle nomen multis modis scriptum 'st tuum.
S. Ita sunt Persarum mores, longa nomina
Contortiplicata habemus. nunquid caeterum
Voltis? D. vale. S. et vos: nam animus in navi 'st meus.
D. Cras ires potius, hodie hic coenares. Vale.

SCENA SEPTIMA.

TOXILUS. DORDALUS. SATURIO. VIRGO.

Postquam illic abiit, dicere hic quidvis licet.
Nae hic tibi dies illuxit lucrificabilis!
Nam non emisti hanc, verum fecisti lucri.
D. Ille quidem jam scit, quid negotii gesserit,
Qui mihi furtivam meo periclo vendidit.
Argentum accepit, abiit. quid ego nunc scio
An jam asseratur haec manu? quo illum sequar?
In Persas? nugas. T. credidi gratum fore
Beneficium meum apud te. D. immo equidem gratiam
Tibi, Toxile, habeo: nam sensi te sedulo
Mihi dare bonam operam. T. tibin' ego? immo servii.
D. Attat oblitus sum intus dudum edicere
Quae volui edicta, asserva hanc. T. salva 'st haec quidem.
V. Pater nunc cessat. T. quid si admoneam? V. tempus est.
T. Heus, Saturio, exi. nunc est illa occasio
Inimicum ulcisci. S. ecce me. nunquid moror?

T. Age, illuc abscede procul e conspectu. S. tace.
T. Ubi cum lenone me videbis colloqui,
Tum turbam facito. S. dictum sapienti sat est.

SCENA OCTAVA.

DORDALUS. TOXILUS.

Transcidi lorîs omneis adveniens domi,
Ita mihi suppellex squalet, atque aedes meae.
T. Redis tu tandem? D. redeo. T. nae ego hodie tibi
Bonam vitam feci. D. fateor habere gratiam.
T. Num quippiam aliud me vis? D. ut bene sit tibi.
T. Pol istuc quidem jam ego omne usurpabo domi:
Nam jam inclinabo me cum liberta tua.

SCENA NONA.

SATURIO. DORDALUS. VIRGO.

Nisi ego illunc hominem perdo! D. perii! S. atque optume
Eccum ipsum ante aedes. V. salve multum, mi pater.
S. Salve, mea gnata. D. hei, Persa me pessundedit.
V. Pater hic meus est. D. hem! quid? Pater? perii oppido!
Quid ego igitur cesso infelix lamentarier
Minas sexaginta? S. ego pol te faciam, scelus,
Te quoque etiam ipsum ut lamenteris. D. occidi!
S. Age, ambula in jus, leno. D. quid me in jus vocas?
S. Illî apud Praetorem dicam: sed ego in jus voco.
D. Nonne antestaris? S. tuan' ego caussa, carnufex,
Quoiquam mortali libero aureis atteram?
Qui hic commercaris cives homines liberos.
D. Sine dicam. S. nolo. D. audi. S. sum surdus, ambula.
Sequere hac, scelesta feles virginaria.
Sequere hac, mea nata, me usque ad Praetorem. V. sequor.

ACTUS QUINTI

SCENA PRIMA.

TOXILUS. SAGARISTIO. LEMNISELENE.

Hostibus victis, civibus salvis, re placida, pacibus perfec
Bello extincto, re bene gesta, integro exercitu et praesidi
Cum bene nos, Juppiter, juvisti,
dîque alii omnes coelipotentes,
Ea vobis grates habeo, atque ago:
quia probe sum ultus meum inimicum.
Nunc ob eam rem inter participes
dividam praedam et participabo.
Ite foras: hìc volo ante ostium et
januam meos participes bene accipere.
Statuite hìc lectulos, ponite hìc quae
assolent. hìc statui volo primum
Aquilam mihi: unde ego omnes hilaros,
lubentes, laetificantes faciam ut fiant,
Quorum opera haec mihi facilia
factu facta sunt, quae volui effieri.
Nam improbus est homo, qui beneficium
scit sumere et reddere nescit.
L. Toxile mi, cur ego sine te sum? cur
autem tu sine me es? T. agedum ergo,
Accede, mea, ad me, atque amplectere
sis. L. ego vero. oh, nihil magis dulce 'st!
Sed, amabo, oculus meus, quin lectis
nos actutum commendamus?
T. Omnia quae tu vis, ea cupio. L. mutua
fiunt a me. T. age, age, age, ergo,
Tu Sagaristio, accumbe in summo. S. ego
nihil moror: cedo parem quem pepegi.
T. Temperi. S. mihi istuc temperi, sero 'st. T. hoc

age accumbe: hunc diem suavem
Meum natalem agitemus amoenum: date
aquam manibus: apponite mensam.
Do hanc tibi florentem florenti: tu
hic eris dictatrix nobis. age, puere,
A summo septenis cyathis committe
hos ludos. move manus; propera.
Paegnium, tarde cyathos mihi das, cedo
sane. Bene mihi, bene vobis, bene amicae meae.
Optatus hic mihi dies datus hodie 'st ab
dîs, quia te licet liberam me amplecti.
L. Tua factum opera. bene omnibus nobis,
hoc mea manus tuae poculum donat,
Ut amantem amanti decet. T. cedo. L. accipe. T. Bene
ei qui invidet mihi,
Et ei qui hoc gaudio gaudet.

SCENA SECUNDA.

DORDALUS. SAGARISTIO.
LEMNISELENE. PÆGNIUM.

Qui sunt, qui erunt, quique fuerunt,
quique futuri sunt posthac,
Solus ego omnibus antideo facile,
miserrumus hominum ut vivam.
Perii, interii! pessumus hic mihi dies hodie illuxit! corruptor
Ita me Toxilus perfabricavit, itaque meam rem divexavit.
Vehiculum argenti miser ejeci, amisi:
neque quamobrem ejeci, habeo.
Quî illum Persam, atque omnes Persas,
atque etiam omnes personas
Male dî omnes perdant! ita miser! Toxilus
haec mihi concivit.
Quia ei fidem non habui argenti,
eo mihi eas machinas molitu 'st:

Quem pol ego ut non in cruciatum,
atque in compedîs cogam, si vivam,
Siquidem huc unquam herus redierit
ejus, quod spero. sed quid ego aspicio?
Hoc vide, quae haec fabula est? pol hìc
quidem potant: aggrediar. ô bone vir
Salveto, et tu bona liberta. T. Dordalus
hic quidem est. S. quin jube adire.
T. Adi, si libet. agite, applaudamus. Dordale,
homo lepidissume, salve.
Locus hic tuus est, huc accumbe. ferte
aquam pedibus. praeben' tu puere?
D. Ne sis me uno digito attigeris,
ne te ad terram, scelus, affligam.
P. At tibi ego hoc continuo cyatho oculum excutiam!
D. Quid ais, crux, stimulorum tritor?
quomodo me hodie vorsavisti!
Ut me in tricas conjecisti! quomodo
de Persa manus mihi adita 'st!
T. Jurgium hinc auferas, si sapias. D. at
bona liberta, haec scivisti,
Et me celavisti? L. stultitia 'st, quoi
bene esse licet, eum praevorti
Litibus. posterius istaec te magis
par agere 'st. D. uritur cor mihi.
T. Da illi cantharum: extingue ignem,
si cor uritur, caput ne ardescat.
D. Ludos me facitis, intellego. T. vin'
cinaedum novom tibi dari, Paegnium?
Quin elude, ut soles, quando liber locu 'st hic.
Hui, babae! basilice te intulisti et facete.
P. Decet me facetum esse: et hunc irridere
Lenonem lubido 'st quando dignu 'st.
T. Perge ut coeperas. P. hoc, leno, tibi.

D. Perii, perculit me prope. P. hem, serva rursum.
D. Deinde ut lubet, herus dum hinc abest.
P. Viden', ut tuis dictis pareo?
Sed quin tu meis contra item dictis servis,
Atque hoc quod tibi suadeo, facis? D. quid est id?
P. Restim tu tibi cape crassam, ac suspende te.
D. Cave sis me attingas: ne tibi hoc scipione
Malum magnum dem. P. utere, te condono.
T. Jam jam, Paegnium, da pausam * * *
D. Ego pol vos eradicabo. P. at te ille, qui supra nos habitat,
Qui tibi male volt, maleque faciet. non hi dicunt, verum ego.
T. Age circumfer mulsum: bibere da usque plenis cantharis.
Jamdiu factum est postquam bibimus: nimis diu sicci sumus.
D. Dî faciant, ut id bibatis, quod vos nunquam transeat.
P. Nequeo, leno, quin tibi saltem
staticulum *dem*, olim quem Hegea
Faciebat. vide vero, si tibi satis placet. S. me quoque volo
Reddere, Diodorus quem olim faciebat in Ionia.
D. Malum ego vobis dabo, nisi abitis. S. etiam muttis impudens?
Jam ego tibi, si me irritassis, Persam adducam denuo.
D. Jam taceo hercle. atque tu Persa es,
qui me usque admutilavisti ad cutem.
T. Tace stulte: hic ejus geminus est
frater. D. hiccine 'st? T. ac geminissumus.
D. Dî Deaeque et te, et geminum fratrem
excrucient. S. qui te perdidit:
Nam ego nihil merui. D. at enim,
quod ille meruit, tibi id obsit volo.
T. Agite, sultis, hunc ludificemus,
nisi non dignu 'st. S. non opu 'st.
L. At me haud par est. T. eo credo,
quia non inconciliavit, cum te emo.
L. Attamen. T. non tamen: cave ergo sis malo, et sequere me.
Te mihi dicto audientem esse addecet. nam hercle absque me

Foret et meo praesidio, hic faceret te prostibilem propediem.
Sed ita pars libertinorum est, nisi patrono qui advorsatus est,
Nec satis liber sibi videtur, nec satis frugi, nec satis honestus:
Ni id efficit, ni ei male dixit, ni grato ingratus repertus est.
L. Pol benefacta tua me hortantur, tuo ut imperio paream.
T. Ego sum tibi patronus plane, qui huic pro te argentum dedi.
Pro hisce hunc volo ludificari. L. meo
ego in loco sedulo curabo.
D. Certo illi homines mihi nescio quid
mali consolunt, quod faciant. S. heus vos.
T. Quid vis? S. hiccine Dordalus
est leno, qui hic liberas virgines?
Hiccine est qui fuit quondam fortis? D. quae
haec res est? hei, colaphum icit.
Malum vobis dabo. T. at tibi nos dedimus,
dabimusque etiam. D. hei nates pervellit.
P. Licet: diu saepe sunt expunctae. D. loquere
tu etiam, frustum pueri?
L. Patrone, i intro, amabo, ad coenam. D. mea
ignavia, tu nunc me irrides?
L. Quiane te voco, bene ut tibi
sit? D. nolo mihi bene esse. L. ne sit.
T. Quid igitur, sexcenti nummi
quid agunt? quas turbas danunt!
D. Male disperii! sciunt referre probe inimico gratiam.
T. Satis sumpsimus supplicii jam. D. fateor,
manus vobis do. T. et post dabis
Sub furcis. abi intro. S. in crucem. D. an
me hic parum exercitum
Hisce me habent? T. convenisse te Toxilum meminerit.
Spectatores, bene valete: leno periit. Plaudite.

FINIS.

MARCI

ACCII PLAUTI

RUDENS.

PERSONAE.

ARCTURUS, Prologus.

SCEPARNIO, servos.

PLEUSIDIPPUS, adolescens.

DAEMONES, senex.

PALAESTRA, } mulieres.
AMPELISCA, }

SACERDOS, anus.

PISCATORES.

TRACHALIO, servos.

LABRAX, leno.

CHARMIDES, parasitus.

LORARII.

CRIPUS, piscator.

PROLOGUS.

Qui gentes omnes, mariaque et terras movet,
Ejus sum civis civitate coelitum.
Ita sum, ut videtis, splendens stella candida,
Signum quod semper tempore exoritur suo,
Hic atque in coelo. nomen Arcturo est mihi.
Noctu sum in coelo clarus, atque inter deos:
Inter mortales ambulo interdius.
Et alia signa de coelo ad terram accidunt.
Qui est imperator divûm atque hominum Juppiter,
Is nos per gentîs alium alia disparat,
Hominum quî facta, mores, pietatem et fidem
Noscamus: ut quemque adjuvet opulentia:
Qui falsas lites falsis testimoniis
Petunt: quique in jure abjurant pecuniam:
Eorum referimus nomina exscripta ad Jovem.
Cotidie ille scit, quis hìc quaerat malum.
Qui hìc litem adipisci postulant perjurio,
Mali res falsas qui impetrant apud judicem:
Iterum ille eam rem judicatam judicat,
Majore multa multat, quam litem auferunt.
Bonos in aliis tabulis exscriptos habet.
Atque hoc scelesti in animum inducunt suum,
Jovem se placare posse donis, hostiis:
Et operam et sumptum perduunt: id eo fit, quia
Nihil ei acceptum est a perjuris supplicii.
Facilius, si qui pius est, a dîs supplicans,
Quam qui scelestus est, inveniet veniam sibi.
Iccirco moneo vos ego haec, qui estis boni,
Quique aetatem agitis cum pietate et cum fide,
Retinete porro: post factum ut laetemini.
Nunc, huc qua caussa veni, argumentum eloquar.
Primum dum huic esse nomen urbi Diphilus
Cyrenas voluit, illîc habitat Daemones

In agro atque villa proxume propter mare;
Senex, qui huc Athenis exul venit, haud malus.
Neque is adeo propter malitiam patria caret:
Sed, dum alios servat, se impedivit laboribus.
Rem bene paratam comitatu perdidit.
Huic filiola virgo perdit parvola,
Eam de praedone vir mercatur pessumus,
Is eam huc Cyrenas leno advexit virginem.
Adolescens quidam civis huius Atticus
Eam vidit ire e ludo fidicine domum.
Amare occoepit: ad lenonem devenit,
Minis triginta sibi puellam destinat,
Datque arrhabonem, et jurejurando alligat.
Is leno, ut se aequum est, flocci non fecit fidem:
Neque, quod juratus, adolescenti dixerat.
Ei erat hospes, par illius, Siculus, senex
Scelestus, Agrigentinus, urbis proditor:
Is illius laudare infit formam Virginis,
Et aliarum itidem, quae ejus erant mulierculae.
Infit lenoni suadere, ut secum simul
Eat in Siciliam: ibi esse homines voluptario
Dicit: potesse ibi fieri eum divitem:
Ibi esse quaestum maximum meretricibus.
Persuadet. navis clanculum conducitur.
Quicquid erat, nocta in navem comportat domo
Leno: adolescenti, qui puellam ab eo emerat,
Ait sese Veneri velle votum solvere.
Id hic est fanum Veneris, et eo ad prandium
Vocavit adolescentem huc. ipse hinc ilico
Conscendit navem, avehit meretriculas.
Adolescenti alii narrant, ut res gesta sit:
Lenonem abivisse. ad portum adolescens venit:
Illorum navis longe in altum abscesserat.
Ego, quoniam video virginem asportarier,

Tetuli ei auxilium et lenoni exitium simul:
Increpui hibernum, et fluctus navi maximos.
Nam Arcturus signum sum omnium acerrumum:
Vehementior sum exoriens, cum occido, vehementior.
Nunc ambo in saxo, leno atque hospes, simul
Sedent ejecti: navis confracta est ibim.
Illa autem virgo atque alacris itidem ancillulæ,
De navi timidae desiluerunt in scaphum.
Nunc eas ab saxo fluctus ad terram ferunt,
Ad villam illius, exul ubi habitat senex;
Quojus deturbavit ventus tectum et tegulas.
Et servos illic est ejus qui egreditur foras.
Adolescens huc jam adveniet quem videbitis,
Qui illam mercatu' st de lenone virginem.
Valete, ut hostes vostri diffidant sibi.

ACTUS PRIMI

SCENA PRIMA.

SCEPARNIO.

Pro dî immortales, tempestatem cujusmodi
Neptunus vobis nocte hac misit proximum!
Detexit ventus villam. quid verbis opu' st?
Non ventus fuit: verum Alcumena Euripidi,
Ita omnîs de tecto deturbavit tegulas:
Illustriorîs fecit, fenestrasque indidit.

SCENA SECUNDA.

PLEUSIDIPPUS. DÆMONES. SCEPARNIO.

Et vos a vostris abduxi negotiis,
Neque id processit, qua vos duxi gratia,
Neque quivi lenonem ad portum prehendere.
Sed mea desidia spem doserere nolui:
Eo vos amici detinui diutius.

Nunc huc ad Veneris fanum venio visere,
Ubi rem divinam se facturum dixerat.
S. Si sapiam, hoc, quod me mactat, concinnem lutum.
P. Prope me hinc nescio quis loquitur. D. heus, Sceparnio!
S. Qui nominat me? D. qui pro te argentum dedit.
S. Quasi me tuum esse servom dicas, Daemones?
D. Luto usu'st multo, multam terram confode:
Villam integundam intellego totam mihi:
Nam nunc perlucet ea, quam cribrum, crebrius.
P. Pater salveto, amboque adeo. D. salvos sies.
S. Sed utrum tu mas an foemina es, qui illum patrem
Voces? P. vir sum equidem. D. quaere vir porro patrem.
Filiolam ego unam habui, eam unam perdidi.
Virile secus nunquam ullum habui. P. at di dabunt.
S. Tibi quidem hercle, quisquis es, magnum malum,
Qui oratione hic nos occupatos occupes.
P. Isticcine vos habitatis? S. quid tu id quaeritas?
An quo furatum mox venias, vestigas loca?
P. Peculiosum esse decet servom et probum,
Quem hero praesente praetereat oratio;
Aut qui inclementer dicat homini libero.
S. Et impudicum et impudentem hominem addecet,
Molestum ultro advenire ad alienam domum,
Cui debeatur nihil. D. tace, Sceparnio.
Quid opus, adolescens? P. isti infortunium,
Qui praefestinet, ubi herus assit, praeloqui.
Sed nisi molestum 'st, paucis percontarier
Volo ego ex te. D. dabitur opera, atque in negotio.
S. Quin tu in paludem is, exsicasque arundines,
Quî pertegamus villam, dum sudum 'st? D. tace.
Tu, si quid opus est, dice. P. dic, quod te rogo.
Ecquem tu hic hominem crispum, incanum videris,
Malum, perjurum, palpatorem? D. plurimos.
Nam ego propter ejusmodi viros vivo miser.

P. Hic dico in fanum Veneris qui mulierculas
Duas secum adduxit: quique adornaret sibi,
Ut rem divinam faciat aut hodie aut heri.
D. Non hercle, adolescens, jam hos dies complusculos
Quenquam istîc vidi sacruficare: neque potest
Clam me esse, si qui sacruficant, semper petunt
Aquam hinc, aut ignem, aut vascula, aut cultrum, aut veru,
Aut aulam extarem, aut aliquid: quid verbis opu 'st?
Veneri paravi vasa et puteum, non mihi.
Nunc intervallum jam hos dies multos fuit.
P. Ut verba praebibes, me periisse praedicas.
D. Mea quidem hercle caussa salvus sis, licet.
S. Heus tu, qui fana ventris caussa circumis,
Jubere melius est prandium ornari domi;
Fortasse tu huc vocatus es ad prandium.
Ille, qui vocavit, nullus venit. P. admodum.
S. Nullum 'st periculum te hinc ire impransum domum.
Cererem te melius quam Venerem sectarier,
Amore haec curat, tritico curat Ceres.
P. Deludificavit me ille homo indignis modis.
D. Pro dii immortales, quid illuc est, Sceparnio,
Hominum secundum littus? S. ut mea est opinio,
Propter viam illi sunt vocati ad prandium.
D. Quî? S. quia post coenam, credo laverunt heri,
Confracta navis in mari est illis. D. ita est.
S. At hercle nobis villa in terra et tegulae. D. hui!
Homunculi, quanti estis! ejecti ut natant!
P. Ubi sunt ii homines, obsecro? D. hac ad dexteram,
Viden' secundum littus? P. video, sequimini.
Utinam sit is, quem ego quaero, vir sacerrumus!
Valete. S. si non moneas, nosmet meminimus.
Sed ô Palaemon, sancte Neptuni comes,
Quique hercule *illi* socius esse diceris,
Quod facinus video! D. quid vides? S. mulierculas

Video sedenteis in scapha solas duas.
Ut afflictantur miserae! euge euge, perbene,
Ab saxo avortit fluctus ad littus scapham.
Neque gubernator umquam potuit.
Non vidisse undas me majóris censeo.
Salvae sunt, si illos fluctus devitaverint.
Nunc, nunc periculum 'st, ejecit alteram,
At in vado 'st. jam facile enabit. eugepae!
Viden' alteram illam ut fluctus ejecit foras!
Surrexit: horsum se capessit: salva res.
Disiluit haec autem altera in terram e scapha.
Ut prae timore in genua in undas concidit!
Salva 'st, evasit ex aqua, jam in littore est.
Sed dextrovorsum avorsa it in malam crucem.
Hem, errabit illaec hodie! D. quid id refert tua?
S. Si ad saxum quo capessit, ea deorsum cadit,
Errationis fecerit compendium.
D. Si tu de illarum coenaturus vesperi es,
Illis curandum censeo, Sceparnio:
Si apud me esurus es, mihi dari operam volo.
S. Bonum aequomque oras. D. sequere me hac ergo. S. sequor.

SCENA TERTIA.

PALAESTRA.

Nimio hominum fortunae minus miserae memorantur,
Quam reapse experiundo iis datur acerbum!
Hoc Deo complacitum est? me hoc ornatu ornatam,
In incertas regiones, timidam, ejectam?
Hanccine ego ad rem natam miseram me memorabo?
Hanccine ego partem capio ob pietatem praecipuam?
Nam hoc mihi haud labori est laborem hunc potiri,
Si erga parentem aut deos me impiavi:
Sed id si parate curavi ut caverem,
Tum hoc mihi indecore, inique, immodeste

dî. nam quid habebunt sibi igitur impii
ac, si ad hunc modum est innoxiis honor
vos? nam me, si sciam fecisse,
arentes sceleste, minus me miserer:
:rile scelus me sollicitat: ejus me impietas male
:. is navem atque omnia perdidit in mari.
bonorum ejus sunt reliquiae: etiam, quae simul
mecum in scapha 'st, excidit. ego nunc sola sum.
si mihi foret salva saltem, labor
r esset hìc mihi ejus operâ.
quam spem, aut opem, aut consilii quid capessam?
c solis locis compotita sum,
ıxa sunt, hìc mare sonat, nec quisquam
› mihi obviam venit.
quod induta sum, summae opes oppido,
ibo, nec loco tecta quo sim scio.
mihi est spes, qua me vivere velim?
oci gnara sum, nec diu hìc fui.
ı aliquem velim, qui mihi ex his locis
iam aut semitam monstret: ita nunc hâc
ac eam, incerta sum consilii:
rope usquam hìc quidem cultum agrum conspicor.
, error, pavor, membra omnia tenent!
parentes haud mei scitis miseri,
ınc miseram ita esse uti sum. libera ego
ata fui maxume, nequicquam fui.
qui minus servio, quam si forem serva nata?
: quicquam unquam iis profui, qui me sibi eduxerunt.

SCENA QUARTA.

AMPELISCA. PALAESTRA.

mihi melius est, quid magis in rem
ıam corpore vitam secludam?
ıle vivo atque ita mihi multae

in pectore sunt curae exanimales.
Nunc dein vitae haud parco: perdidi
spem, qua me oblectabam.
Omnia jam circumcursavi, atque
omnibus in latebris perreptavi
Quaerere conservam voce, oculis, auribus: ut pervestigarem
Neque eam usquam invenio, neque quo
eam, neque qua quaeram consultum 'st,
Neque quem rogitem responsorem, quenquam interea invenic
Neque magis solae terrae sunt, quam
haec loca atque hae regiones.
Neque si vivit, eam vivam unquam quin inveniam, desistam.
P. Quaenam vox mihi prope hìc sonat? A. pertimui.
Quis hìc loquitur prope? P. Spes bona obsecro subventa
Mihi. A. mulier est, muliebris vox mihi ad aures
Venit; *an* eximes ex hoc miseram metu?
P. Certo vox muliebris auris tetigit meas.
Num Ampelisca obsecro 'st? A. ten' Palaestra audio?
P. Quin voco, ut me audiat, nomine illam suo.
Ampelisca! A. hem, quis est? P. ego Palaestra sum.
A. Dic, ubi es? P. pol ego nunc in malis plurimis.
A. Socia sum, nec minor pars mea 'st quam tua.
Sed videre expeto te. P. mihi es aemula.
A. Consequamur gradu vocem. ubi es? P. ecce me,
Accede ad me, atque adi contra. A. fit sedulo.
P. Cedo manum. A. accipe. P. dic, vivisne, obsecro?
A. Tu facis me quidem ut vivere nunc velim,
Quando mihi te licet tangere: ut vix mihi
Credo ego hoc, te tenere! obsecro, amplectere,
Spes mea, ut me omnium jam laborum levas!
P, Occupas praeloqui, quae mea est oratio.
Nunc abire hinc decet nos. A. quo, amabo, ibimus?
P. Littus hoc persequamur. A. sequor quo lubet.
P. Siccine hìc cum uvida veste grassabimur?

A. Hoc quod est, id necessarium est perpeti.
Sed quid hoc, obsecro, est? P. quid? A. viden', amabo,
Fanum, videsne hoc? P. ubi est? A. ad dexteram.
P. Video decorum dîs locum viderier.
A. Haud longe abesse oportet homines hinc, ita hic
Lepidu 'st locus. *nunc, quisquis* est deus, veneror,
Ut nos ex hac aerumna miseras eximat,
Inopes, aerumnosas ut aliquo auxilio adjuvet.

SCENA QUINTA.

SACERDOS. PALAESTRA. AMPELISCA.

Qui sunt, qui a patrona preces mea expetessunt?
Nam vox precantum me huc foras excitavit.
Bonam atque obsequentem deam, atque haud gravatam
Patronam exsequuntur, benignamque multum.
P. Jubemus te salvere, mater. S. salvete
Puellae. sed unde vos ire cum uvida
Veste dicam, obsecro, tam moestiter vestitas?
P. Ilico hinc imus haud longule ex hoc loco.
Verum longe hinc abest, unde huc vectae sumus.
S. Nempe equo ligneo per vias caeruleas
Estis vectae. P. admodum. S. ergo aequius vos erat
Candidatas venire hostiatasque. ad hoc
Fanum ad istunc modum non veniri solet.
P. Quae ne ejectae e mari sumus ambae, obsecro,
Unde nos hostias agere voluisti huc?
Nunc tibi amplectimur genua egentes opum,
Quae in locis nesciis nescia spe sumus,
Ut tuo recipias tecto, servesque nos,
Miserarumque te ambarum uti misereat,
Quibus nec locus ullus, nec spes parata est,
Neque hoc amplius, quam quod vides, nobis quicquam 'st.
S. Manus mihi date, exsurgite a genibus ambae:
Misericordior nulla me est foeminarum.

Sed hic pauperes res sunt inopesque puellae,
Egomet vix vitam colo: Veneri cibo meo
Servio. A. Veneris fanum, obsecro, hoc est? S. fateor. ego
Hujus fani sacerdos clueo. verum, quicquid est,
Comiter fiet a me, quo nostra copia
Valebit. ite hac mecum. P. amice benigneque
Honorem, mater, nostrûm habes. S. oportet.

ACTUS SECUNDI

SCENA PRIMA.

PISCATORES.

Omnibus modis, qui pauperes sunt homines, miseri vivunt,
Praesertim quibus nec quaestus est, nec dedicere artem ullam;
Necessitate, quicquid est domi, id sat est habendum.
Nos jam de ornatu propemodum ut locupletes simus, scitis.
Hisce hami, atque hae harundines sunt nobis quaestu et cultu,
Ex urbe ad mare huc prodimus pabulatum:
Pro exercitu gymnastico et palaestrico, hoc habemus,
Echinos, lepadas, ostreas, balanos captamus, conchas,
Marinam urticam, musculos, plagusias, striatas.
Post id piscatum hamatilem et saxatilem aggredimur.
Cibum captamus e mari. sin eventus non venit,
Neque quicquam captum est piscium, salsi lautique pure
Domum redimus clanculum, dormimus incoenati.
Atque ut nunc valide fluctuat mare, nulla nobis spes est.
Nisi quid concharum capsimus, incoenati sumus profecto.
Nunc Venerem hanc veneremur bonam,
ut nos lepide adjuverit hodie.

SCENA SECUNDA.

TRACHALIO. PISCATORES.

Animo advorsavi sedulo, ne herum usquam praeterirem.
Nam cum modo exibat foras, ad portum se ajebat ire,

Me huc obviam jussit sibi venire ad Veneris fanum.
Sed quos percomter, commode ecces video astare: adibo.
Salvete fures maritimi, conchitae, atque hamiotae,
Famelica hominum natio, quid agitis? ut peritis?
P. Ut piscatorem aequom est, fame, sitique
speque. T. ecquem adolescentem huc,
Dum hic astatis, strenua facie, rubicundum, fortem, qui tres
Duceret chlamydatos cum machaeriis, vidistis venire?
P. Nullum istâc facie, ut praedicas,
venisse huc scimus. T. ecquem
Recalvom ac silonem senem, statutum, ventriosum,
Tortis superciliis, contracta fronte, fraudulentum,
Deorum odium atque hominum, malum,
mali vitii probrique plenum,
Qui duceret mulierculas duas secum satis venustas?
P. Cum istiusmodi virtutibus operisque natus qui sit,
Eum quidem ad carnuficem est
aequius, quam ad Venerem commeare.
T. At si vidistis, dicite. P. huc profecto nullus venit.
Vale. T. valete! credidi: factum est quod suspicabar.
Data verba hero sunt; leno abiit scelestus exulatum.
In navem ascendit, mulieres avexit, ariolus sum.
Is huc herum etiam ad prandium vocavit sceleris semen.
Nunc quid mihi meliu'st, quam ilico
hic operiar herum dum veniat?
Eâdem haec sacerdos Veneria si quid amplius scit,
Si videro, exquisivero: faciet me certiorem.

SCENA TERTIA.

AMPELISCA. TRACHALIO.

Intellego: hanc quae proxuma est villam Veneris fano
Pulsare jussisti, atque aquam rogare. T. cuja ad aurîs
Vox mihi advolavit? A. obsecro, quis
hic loquitur? quem ego video?

T. Estne Ampelisca haec, quae foras e fano egreditur?
A. Estne hic Trachalio, quem conspicor, calator Pleusidip
T. Ea est. A. is est. Trachalio, salve. T. salve, Ampelis
Quid agis tu? A. aetatem haud
mala male. T. melius ominare.
A. Verum omnes sapientes decet conferre et fabulari.
Sed Pleusidippus tuus herus ubi, amabo, est? T. eja vero
Quasi non sit intus! A. neque pol
est, neque ullus quidem huc venit.
T. Non venit? A. vera praedicas. T. non
est meum, Ampelisca.
Sed quam mox coctum est prandium? A. quod
prandium, obsecro te?
T. Nempe rem divinam facitis hìc. A. quid somnias, amab
T. Certe huc Labrax Pleusidippum ad prandium vocavit
Herum meum, herus voster. A. pol haud miranda facta dic
Si Deos decepit et homines, lenonum more fecit.
T. Non rem divinam facitis hic vos, neque herus? A. ariol
T. Quid tu agis hic igitur? A. ex
malis multis, metuque summo,
Capitalique ex periculo, orbas auxiliique opumque huc
Recepit ad se Veneria haec sacerdos, me, et Palaestram.
T. An hic Palaestra 'st, obsecro, heri mei amica? A. cert
T. Inest lepos in nuncio tuo magnus, mea Ampelisca.
Sed istuc periculum perlubet quod fuerit vobis scire.
A. Confracta est, mi Trachalio, hac nocte navis nobis.
T. Quid, navis? quae istaec fabula
est? A. non audivisti, amabo,
Quo pacto leno clanculum nos hinc auferre voluit
In Siciliam, et quicquid domi fuit, in navem imposivit?
Ea nunc perierunt omnia. T. oh! Neptune lepide, salve:
Nec te aleator ullus est sapientior. profecto
Nimis lepide jecisti bolum: perjurum perdidisti.
Sed nunc ubi est leno Labrax? A. perit potando opinor.

Neptunus magnis poculis hac nocte eum invitavit.
T. Credo, hercle, anancaeo datum quod biberet. ut ego amo te,
Mea Ampelisca! ut dulcis es! ut mulsa dicta dicis!
Sed tu et Palaestra quomodo salvae estis? A. scibis faxo.
E navi timidae ambae in scapham insiluimus: quia videmus
Ad saxa navem ferrier, properans exsolvi restim:
Dum illi timent, nos cum scapha tempestas dextrovorsum
Differt ab illis, itaque nos ventisque fluctibusque
Jactatae exemplis plurimis miserae perpetuam noctem,
Vix hodie ad littus pertulit nos ventus exanimatas.
T. Novi, Neptunus ita solet: quamvis fastidiosus
Aedilis est: si quae improbae sunt merces, jactat omnes.
A. Vae capiti atque aetati tuae! T. tuo, mea Ampelisca,
Scivi lenonem facere hoc quod fecit: saepe dixi
Capillum promittam optumum 'st, occipiamque ariolari.
A. Cavistis ergo tu atque herus, ne abiret, cum scibatis?
T. Quid faceret? A. si amabat, rogas quid faceret? asservaret
Dies noctesque: in custodiâ esset semper. verum ecastor
Ut multi fecit, ita probe curavit Pleusidippus.
T. Cur tu istuc dicis? A. res palam
est. T. scin' tu etiam. qui it lavatum
In balineas, ibi cum sedulo sua vestimenta servat,
Tamen surripiuntur: quippe qui,
quem illorum observet, falsus est:
Fur facile, quem observet, videt: custos, qui fur sit, nescit.
Sed duce me ad illam. ubi est? A. i
sane in Veneris fanum huc intro,
Sedentem flentemque opprimes. T. ut
jam istuc mihi molestum est!
Sed quid flet? A. ego dicam tibi: hoc sese excruciat animi,
Quia leno ademit cistulam ei, quam habebat; ubique habebat
Quî suos parentes noscere posset: eam veretur
Ne perierit. T. ubi nam ea fuit cistellula? A. ibidem in navi
Conclusit ipse in vidulum, ne copia esset ejus,

Qui suos parentes nosceret. T. ô facinus impudicum,
Quam liberam esse oporteat, servire postulare!
A. Nunc eam cum navi scilicet abivisse pessum in altum.
Et aurum et argentum fuit lenonis omne ibidem.
Credo aliquem immersisse, atque
eum excepisse. id misera moesta 'st,
Sibi eorum evenisse inopiam. T. jam istoc magis usus facto 'st,
Ut eam intro, consolerque eam, ne se sic excruciet animi:
Nam multa praeter spem scio multis bona evenisse.
A. At ego etiam, qui speraverint, spem decepisse multos.
T. Ergo animus Aequus optumum
est aerumnae condimentum.
Ego eo intro, nisi quid vis. A. eas: ego, quod mihi imperavit
Sacerdos, id faciam, atque aquam hinc de proxumo rogabo.
Nam extemplo si verbis suis peterem, daturos dixit:
Neque digniorem censeo vidisse anum me quenquam,
Cui Deos atque homines censeam benefacere magis decere.
Ut lepide, ut liberaliter, ut honeste, atque haud gravate
Timidas, egentes, uvidas, ejectas, exanimatas
Accepit ad sese! haud secus, quam si ex se simus natae:
Ut eapse *sic* succincta aquam calefactat, ut lavemus!
Nunc ne morae illi sim, petam hinc
aquam, unde mihi imperavit.
Heus, ecquis in villa 'st? ecquis hoc recludit? ecquis prodit?

SCENA QUARTA.

SCEPARNIO. AMPELISCA.

Quis est, qui nostris tam proterve foribus facit injuriam?
A. Ego sum. S. hem, quid hoc boni
est? heu, edepol specie lepida mulier!
A. Salve, adolescens. S. et tu multum salveto, adolescentula.
A. Ad vos venio. S. accipiam hospitio, si mox venis,
Item ut affectam: nam nunc nihil est qui te inanem.
Sed quid ais, mea lepida, hilara? A. aha, nimium familiariter

Me attrectas. S. pro dî immortales, Veneris
effigia haec quidem est.
Ut in ocellis hilaritudo est! eja, corpus quojusmodi!
Subvolturium; illud quidem, subaquilum volui dicere.
Vel papillae quojusmodi! tum quae indoles in savio est?
A. Non ego sum pollucta pago.
potin' ut me abstineas manum?
S. Non licet te sicce placide bellam belle tangere?
A. Otium ubi erit, tum tibi operam ludo et delitiae dabo:
Nunc, quamobrem huc sum missa,
amabo, vel tu mihi ajas, vel neges.
S. Quid nunc vis? A. sapienti ornatus,
quid velim, indicium facit.
S. Meus quoque hic sapienti ornatus,
quid velim, indicium facit.
A. Haec sacerdos Veneris hinc me petere jussit a vobis aquam.
S. At ego basilicus sum: quem nisi oras, guttam non feres.
Nostro illum puteum periculo et ferramentis fodimus.
Nisi multis blanditiis, a me gutta non ferri potest.
A. Cur tu aquam gravâre, amabo,
quam hostis hosti commodat?
S. Cur tu operam gravâre mihi, quam civis civi commodat?
A. Immo etiam tibi, mea voluptas, quae voles faciam omnia.
S. Eugepae! salvus sum! haec jam me suam voluptatem vocat:
Dabitur tibi aqua, ne nequicquam me
ames. cedo mihi urnam. A. cape.
Propera, amabo, efferre. S. manta: jam hic ero, voluptas mea.
A. Quid sacerdoti me dicam hic demoratam tam diu?
Ut etiam nunc misera timeo, ubi oculis intueor mare!
Sed quid ego misera video procul in littore,
Meum herum lenonem Siciliensemque hospitem.
Quos periisse ambos misera censebam in mari.
Jam illud mali plus nobis vivit, quam ratae.
Sed quid ego cesso fugere in fanum, ac dicere haec

Palaestrae, in aram uti confugiamus prius,
Quam huc scelestus leno veniat, nosque hìc opprimat?
Confugiam hinc, res ita suppetit subito *mihi*.

SCENA QUINTA.

SCEPARNIO.

Pro dî immortales, in aqua nunquam credidi
Voluptatem inesse tantam! ut hanc traxi lubens!
Nimio minus altus puteus visus est, quam prius.
Ut sine labore hanc extraxi! praefiscine,
Satis nequam sum: utpote qui hodie inceperim
Amare. hem tibi aquam, mea tu bella. hem, sic volo
Te ferre honeste, ut ego fero: ut placeas mihi.
Sed ubi tu es, delicata? cape aquam hanc sis. ubi es?
Amat hercle me, ut ego opinor: delituit mala.
Ubi tu es? etiamne hanc urnam acceptura es? ubi es?
Commodule melius: tandem vero serio.
Etiam acceptura es urnam hanc? ubi tu es gentium?
Nusquam hercle equidem illam video: ludos me facit.
Apponam hercle urnam jam ego hanc in mediâ viâ.
Sed autem, quid si hanc hinc abstulerit quispiam.
Sacram urnam Veneris? mihi exhibeat negotium.
Metuo hercle, ne illa mulier mihi insidias locet,
Ut comprehendar cum sacrâ urnâ Veneriâ.
Nempe optimo *me* jure in vinculis enicet
Magistratus, si quis me hanc habere viderit.
Nam haec literata 'st: ab se cantat cuia sit.
Jam hercle evocabo hinc hanc sacerdotem foras,
Ut hanc accipiat urnam. accedam huc ad fores.
Heus sis, Ptolemocratia, cape hanc urnam tibi:
Muliercula hanc nescio quae huc ad me detulit.
Intro ferunda est. repperi negotium:
Siquidem his mihi ultro aggerunda etiam est aqua.

SCENA SEXTA.

LABRAX. CHARMIDES.

Qui homo sese miserum et mendicum volet,
Neptuno credat sese atque aetatem suam:
Nam si quis quid cum eo rei commiscuit,
Ad hoc exemplum amittit ornatum domum.
Edepol Libertas lepida es, quae nunquam pedem
Voluisti in navem cum Hercule una imponere.
Sed ubi ille meus est hospes, qui me perdidit?
Atque eccum incedit. C. quo, malum, properas Labrax?
Nam equidem te nequeo consequi tam strenue.
L. Utinam te prius quam oculis vidissem meis,
Málo cruciatu in Siciliam perbiteres:
Quem propter hoc mihi obtigit misero mali!
C. Utinam, cum in aedes me ad te adduxisti tuas,
In carcere illo potius cubuissem die!
Deosque immortales quaeso, dum vivas, uti
Omnes tui similes hospites habeas tibi.
L. Malam Fortunam in aedîs te adduxi meas,
Quid mihi scelesto tibi erat auscultatio?
Quidve hinc abitio? quidve in navem inscensio?
Ubi perdidi etiam plus boni quam mihi fuit.
C. Pol minume miror, navis si fracta 'st tibi,
Scelus te, et sceleste parta quae vexit bona.
L. Pessum dedisti me blandimentis tuis.
C. Scelestiorem coenam coenavi tuam,
Quam quae Thyestae quondam anteposita est, et Tereo.
L. Perii, animo male fit! contine, quaeso, caput.
C. Pulmoneum edepol nimis velim vomitum vomas.
L. Eheu Palaestra atque Ampelisca? ubi estis nunc?
C. Piscibus in alto credo praebent pabulum.
L. Mendicitatem mihi obtulisti opera tua,
Dum tuis ausculto magnidicis mendaciis.

C. Bonam est quod habeas gratiam merito mihi,
Qui te ex insulso salsum feci opera mea.
L. Quin tu hinc is a me in maxumam malam crucem.
C. Eas: easque res agebam commodum.
L. Eheu, quis vivit me mortalis miserior?
C. Ego multo tanto miserior, quam tu, Labrax.
L. Quî? C. quia ego indignus sum, tu dignus, qui sies.
L. O scirpe, scirpe, laudo fortunas tuas,
Qui semper servas gloriam aritudinis.
C. Equidem me ad velitationem exerceo:
Nam omnia corusca prae tremore fabulor.
L. Edepol, Neptune, es balneator frigidus:
Cum vestimentis posteaquam abs te abii, algeo.
Ne thermopolium quidem ullum instruit:
Ita salsam praebet potionem et frigidam.
C. Ut fortunati sunt fabri ferrarii,
Qui apud carbones assident! semper calent.
L. Utinam fortuna nunc anatina uterer,
Uti cum exivissem ex aquâ, arerem tamen!
C. Quid, si aliquo ad ludos me pro manduco locem?
L. Quapropter? C. quia pol clare crepito dentibus.
Jure optumo me lavisse arbitror.
L. Quî? C. quia auderem tecum in navem ascendere,
Qui a fundamento mihi usque movisti mare.
L. Tibi auscultavi, tu promittebas mihi
Illic esse quaestum maxumum meretricibus;
Ibi me corruere posse ajebas divitias.
C. Jam postulabas te, impurata belua,
Totam Siciliam devoraturum insulam.
L. Quaenam balaena meum voravit vidulum,
Aurum atque argentum ubi omne compactum fuit?
C. Eadem illa, credo, quae meum marsupium,
Quod plenum argenti fuit, in sacciperio.
L. Eheu, redactus sum usque ad hanc unam tuniculam,

Et ad hoc misellum pallium. peril oppido!
C. Vel consociare mihi quidem tecum licet:
Aequas habemus partes. L. saltem si mihi
Mulierculae essent salvae, spes aliquae forent.
Nunc si me adolescens Pleusidippus viderit,
A quo arrhabonem pro Palaestrâ acceperam,
Jam se exhibebit hîc mihi negotium.
C. Quid, stulte, ploras? tibi quidem edepol copia 'st,
Dum lingua vivet, quî rem solvas omnibus.

SCENA SEPTIMA.

SCEPARNIO. CHARMIDES. LABRAX.

Quid illuc, obsecro, negotii, quod duae mulierculae
Hic in fano Veneris signum flentes amplexae tenent?
Nescio quem metuentes miserae, nocte hac vero proxuma
Se jactatas atque ejectas hodie esse ajunt e mari.
L. Obsecro hercle, adolescens, ubi
istaec sunt, quas memoras, mulieres?
S. Hîc in fano Veneris. L. quot sunt? S. totidem
quot ego et tu sumus.
L. Nempe, meae. S. nempe nescio
istuc. L. qua sunt facie? S. scitula.
Vel ego amare utramvis possim, si probe appotus siem.
L. Nempe, puellae? S. nempe, molestus es: vise, si lubet.
L. Meas oportet intus esse hîc mulieres, mi Charmides.
C. Juppiter te perdat, et si sunt, et si non sunt tamen.
L. Intro rumpam jam huc in Veneris
fanum. C. in barathrum mavelim.
Obsecro, hospes, da mihi aliquid, ubi condormiscam loci.
S. Istic ubi vis condormisce: nemo prohibet, publicum est.
C. At vides me, ornatus ut sim vestimentis uvidis:
Recipe me in tectum, da mihi vestimenti aliquid aridi,
Dum mea arescunt: in aliquo tibi referam gratiam.
S. Tegillum eccillud mihi unum arescit: id si vis, dabo:

Eodem amictus, eodem tectus esse soleo, si pluvit.
Tu istaec mihi dato: exarescunt faxo. C. eho, an te poenitet,
In mari quod elavi, ni hic in terra iterum eluam?
S. Eluas tu an exungare, ciccum non interduim
Tibi ego nunquam quicquam credam, nisi accepto pignore.
Tu vel suda, vel peri algu, vel tu aegrota, vel vale:
Barbarum hospitem mihi in aedes, nihil moror: sat litium est.
C. Jamne abis? venales illic ductitavit, quisquis est:
Non est misericors. sed quid ego hic asto infelix, uvidus?
Quin abeo hinc in Veneris fanum,
ut edormiscam hanc crapulam,
Quam potavi praeter animi, quam libuit, sententiam.
Quasi vinis Graecis Neptunus nobis suffudit mare:
Itaque alvom prodi speravit nobis salsis poculis.
Quid opu'st verbis? si invitare nos paulisper pergeret,
Ibidem obdormissemus: nunc vix vivos amisit domum.
Nunc lenonem, quid agit intus, visam, convivam meum.

ACTUS TERTII

SCENA PRIMA.

DAEMONES.

Miris modis dî ludos faciunt hominibus,
Mirisque exemplis somnia in somnis danunt.
Ne dormientes quidem sinunt quiescere.
Velut ego hac nocte, quae praecessit, proxuma
Mirum atque inscitum somniavi somnium.
Ad hirundininum nidum visa est simia
Ascensionem ut faceret, admolirier:
Neque eas eripere quibat inde. postibi
Videbatur ad me simia aggredirier,
Rogare, scalas ut darem utendas sibi.
Ego ad hoc exemplum simiae respondeo,
Natas ex Philomela atque ex Progne esse hirundines:

ego cum illa, ne quid noceat meis popularibus.
Itque illa animo jam fieri ferocior,
Videtur ultro mihi malum minitarier.
In jus vocat me. ibi ego nescio quomodo
Iratus videor mediam arripere simiam:
Concludo in vincla bestiam nequissumam.
Nunc quam ad rem dicam hoc attinere somnium,
Nunquam hodie quivi ad conjecturam evadere.
Sed quid hic in Veneris fano
Clamoris oritur? animus mirat.

SCENA SECUNDA.

TRACHALIO. DAEMONES.

Pro, Cyrenenses populares! vostram ego imploro fidem,
Agricolae, accolae, propinqui qui estis his regionibus,
Ferte opem inopiae, atque exemplum pessumum pessundate,
Vindicate: ne impiorum potior sit pollentia,
Quam innocentium, qui se scelere fieri nolunt nobiles.
Statuite exemplum impudenti, date pudori praemium.
Facite hic lege potius liceat, quam vi, victo vivere.
Currite huc in Veneris fanum: vostram iterum imploro fidem,
Qui prope hic adestis, quique auditis clamorem meum,
Ferte suppetias, qui Veneri, Veneriaeque antistitae
More antiquo in custodiam suum commiserunt caput,
Praetorquete injuriae prius collum, quam ad vos perveniat.
D. Quid istuc est negotii? T. per
ego te haec genua obtestor, senex,
Quisquis es. D. quin tu ergo omitte
genua, et quid sit, mihi expedi,
Quid tumultues? T. teque oro et quaeso, si speras tibi
Hoc anno multum futurum sirpe et laserpitium,
Eamque eventuram exagogam Capuam salvam et sospitem,
Atque ab lippitudine usque siccitas ut sit tibi.
D. Sanun' es? T. seu tibi confidis fore multam magudarim,

Ut te ne pigeat dare operam mihi, quod te orabo, senex.
D. At ego te per crura et talos, tergumque obtestor tuum,
Si tibi ulmeam uberem esse speras virgidemiam,
Et tibi esse eventuram hoc anno uberem messem mali,
Ut mihi istuc dicas negotii quid sit, quod tumultues.
T. Quî lubet maledicere? equidem tibi bona exoptavi omnia.
D. Bene equidem tibi dico, qui, te digna ut eveniant, precor.
T. Obsecro, hoc praevortere ergo. D. quid
negotii est? T. mulieres
Duae innocentes hìc sunt, tui indigentes auxilii,
Quibus advorsum jus, legesque insignite injuria hìc
Facta est, fitque in Veneris fano. tum sacerdos Veneria
Indigne afflictatur. D. quis homo est tantâ confidentiâ,
Qui sacerdotem audeat violare? sed eae mulieres
Quae sunt? aut quid iis iniqui fit? T. si das operam, eloquar.
Veneris signum sunt amplexae, nunc * * *
Eas deripere volt. eas ambas esse oportet * * *
D Quis istic est, qui Deos tam parvipendit?
T. Fraudis, sceleris, parricidii, perjurii plenus,
Legirupa, impudens, impurus, inverecundissumus:
Uno verbo absolvam, Leno 'st: quid illum porro praedicem?
D. Edepol infortunio hominem praedicas donabilem.
T. Qui sacerdoti scelestus fauces interpresserit.
D. At malo cum magno suo fecit hercle. ite istinc foras,
Turbalio, Sparax, ubi estis? T. i, obsecro, intro, subveni
Illis. D. iterum haud imperabo.
sequimini hac. T. age nunc jam,
Jube oculos elidere, itidem ut sepiis faciunt coqui.
D. Proripite hominem pedibus huc,
itidem quasi occisam suem.
T. Audio tumultum: opinor leno pugnis pectitur.
Nimis velim improbissumo homini malas edentaverint.
Sed ecce ipsae huc egrediuntur timidae e fano mulieres.

SCENA TERTIA.

PALAESTRA. AMPELISCA. TRACHALIO.

Nunc id est, cum omnium copiarum atque opum,
Auxilii, praesidii, viduitas nos tenet;
Nec ulla specula est, quae salutem afferat:
Nec scimus quam in partem ingredi persequamur.
Maximo miserae in metu nunc sumus ambae,
Tanta importunitas, tantaque injuria
Facta in nos est modo hìc intus ab nostro hero;
Qui scelestus sacerdotem anum praecipem
Reppulit, propulit, per quam indignis modis,
Nosque ab signo intimo vi deripuit sua.
Sed nunc sese ut ferunt res fortunaeque nostrae,
Par est moriri. neque est melius morte, in malis
Rebus, miseris. T. quid est? quae illaec oratio 'st?
Cesso ego has consolari? heus, Palaestra! P. qui vocat?
T. Heus, Ampelisca! A. obsecro, quis est qui vocat?
P. Quis is est qui nominat? T. si respexis, scies.
P. O salutis meae spes! T. tace, ac bono animo es.
Me vide. P. si modo id liceat, vis ne opprimat:
Quae vis, vim mihi afferam ipsa,
adigit. T. ah, desine. nimis inepta es.
A. Desiste dictis nunc jam miseram me consolari.
P. Nisi quid re praesidium apparas, Trachalio,
acta haec res est:
Certum 'st moriri, quam hunc pati *grassari* lenonem in me.
Sed muliebri animo sum tamen: miserae *ubi venit* in mentem
Mihi mortis metus membra occupat
edepol. T. *etsi* hoc acerbum,
Bonum animum habete. P. nam,
obsecro, unde *ani*mus mihi invenitur?
T. Ne, inquam, timete: assidite hìc in arâ. A. istaec quid ara
Prodesse nobis *plus* potest, quam signum in fano hìc intus

Veneris, quod amplexae modo, unde abreptae per vim miserae?
T. Sedete hìc modo: ego hinc vos
tamen tutabor. aram habete hanc
Vobis pro castris: moenia hinc ego defensabo.
Praesidio Veneris malitiae lenonis contra incedam.
A. Tibi auscultamus. et, Venus alma, ambae te obsecramus,
Aram amplexantes hanc tuam lacrimantes, genibus nixae,
Nos in custodiam tuam ut recipias, et tutere:
Illos scelestos, qui tuum fecerunt fanum parvi,
*Ut ulci*scare, nosque ut hanc tua pace aram obsidere
Patiare, quae elautae ambae sumus opera Neptuni noctu:
Ne invisas habeas neve iccirco nobis vitio vortas,
Si quippiam 'st minus quod bene esse lautum arbitrare.
T. Aequum has petere intellego: decet abs te id impetrari:
Ignoscere his te convenit: metus has, id ut faciant, subigit.
Te ex concha natam esse autumant:
cave tu harum conchas spernas.
Sed optume eccum exit senex, patronus mihique et vobis.

SCENA QUARTA.

DAEMONES. LABRAX.
MULIERES. LORARII. TRACHALIO.

Exi e fano, natum quantum est hominum sacrilegissume.
Vos in aram abite sessum. sed ubi sunt? T. huc respice.
D. Optume. Lo. istuc volueramus. jube modo accedat prope.
D. Tune legirupionem hìc nobis cum dîs facere postulas?
Pugnum in os impinge. La. iniqua haec patior cum pretio tuo.
D. At etiam minitatur audax. La. jus meum ereptum est mihi,
Meas mihi ancillas invito me eripis. T. *ergo dato*
De senatu Cyrenensi quemvis opulentum *arbitrum*,
Si tuas esse oportet, nive eas esse oportet liberas,
Nive te in carcerem compingi est aequom, aetatemque ibi
Te usque habitare, donec totum carcerem contriveris.
La. Non hodie isti rei auspicavi, ut cum furcifero fabuler.

Te ego appello. D. cum istoc primum, qui te novit, disputa.
LA. Tecum ago. T. atqui mecum
agendum 'st. suntne illae ancillae tuae?
LA. Sunt. T. agedum ergo, tange
utramvis digitulo minumo modo.
LA. Quid, si attigero? T. extemplo
hercle ego te follem pugilatorium
Faciam, et pendentem incursabo pugnis, perjurissume.
LA. Mihi non liceat meas ancillas Veneris de arâ abducere?
D. *Non licet: ita* est lex apud
nos. LA. mihi cum vostris legibus
Nihil est commercii; equidem istas jam ambas educam foras.
Tu senex, si istas amas, huc arido argento 'st opus.
D. Hae autem Veneri complacuerunt. LA. habeat,
si argentum dabit.
D. Do tibi argentum. nunc adeo ut scias meam sententiam,
Occipito modo illis afferre vim joculo pausillulum,
Ita hinc ego te ornatum amittam, tu ipsus te ut non noveris.
Vos adeo, ubi ego innuero vobis, si ne ei caput exoculassitis.
Quasi murteta juncis, item ego vos virgis circumvinciam.
LA. Vi agis mecum. T. etiam vim
opprobras, flagitii flagrantia?
LA. Tun', trifurcifer, mihi audes inclementer dicere?
T. Fateor, ego trifurcifer sum: tu es homo apprime probus.
Num quî minus hasce esse oportet liberas? LA. quid, liberas?
T. Atque heras tuas quidem, hercle,
atque ex germana Graecia:
Nam altera haec est nata Athenis ingenuis parentibus.
D. Quid ego ex te audio? T. hanc Athenis
esse natam liberam.
D. Mea popularis, obsecro, haec est? T. non tu Cyrenensis es?
D. Immo Athenis natus altusque educatusque Atticis.
T. Obsecro, defende cives tuas, senex. D. ô filia
Mea! cum ego hanc video, mearum

me absens miseriarum commones,
Trima quae periit mihi: jam tanta esset, si vivit, scio.
LA. Argentum ego pro istisce ambabus,
cujae erant, domino dedi:
Quid mea refert, hae Athenis natae, an Thebis sient,
Dum mihi recte servitutem serviant? T. itane impudens,
Tune hìc felles virginalis liberos parentibus
Sublectos habebis, atque indigno quaestu conteres?
Nam huic alterae patria quae sit, profecto nescio:
Nisi scio probiorem hanc esse, quam te, impuratissume.
LA. Tuae istae sunt? T. contende ergo, uter sit tergo verior.
Ni offerumentas habebis plures in tergo tuo,
Quam ulla navis longa clavos, tum ego ero mendacissumus:
Postea aspicito meum, quando ego tuum inspectavero,
Nisi erit tam sincerum, ut quivis dicat ampullarius,
Optimum esse opere faciundo corium, et sincerissimum.
Quid caussae est, quin virgis te usque ad saturitatem sauciem?
Quid illas spectas? quas si attigeris, oculos eripiam tibi.
LA. Atquin, quia vetas, utramque
jam mecum abducam simul.
D. Quid facies? LA. Volcanum adducam,
is Veneris est advorsarius.
D. Quo illic it? LA. heus, ecquis hic
est? heus! D. si attigeris ostium,
Jam, hercle, tibi messis in ore fiet mergis pugneis.
LO. Nullum habemus ignem, ficis victitamus aridis.
D. Ego dabo ignem, siquidem in capite tuo conflandi copia 'st.
LA. Ibo, hercle, aliquo quaeritatum
ignem. D. quid, cum inveneris?
LA. Ignem magnum hìc faciam. D. quin
ut humanum exuras tibi.
LA. Immo hasce ambas hìc in arâ,
ut vivas, comburam. D. id volo:
Nam, hercle, ego te barba continuo

mripiam, et in ignem conjiciam,
Teque ambustulatum objiciam magnis avibus pabulum.
Cum conjecturam egomet mecum facio, haec illa est simia,
Quae has hirundines ex nido volt eripere ingratiis,
Quod ego in somnis somniavi. T. scin'
quid? tecum oro, senex,
Ut illas serves, vim defendas, dum ego herum adduco meum.
D. Quaere herum atque adduce. T. at
hic ne. D. maximo malo suo,
Si attigerit, sive conceptassit. T. cura. D. curatum est, abi.
T. Hunc quoque asserva ipsum, ne
quo abitat. nam promisimus,
Carnifici aut talentum magnum, aut hunc hodie sistere.

SCENA QUINTA.

DAEMONES. LABRAX.
PALAESTRA. AMPELISCA. LORARII.

Utrum tu, leno, cum malo libentius
Quiescis, an sic sine malo, si copia est?
LA. Ego, quae tu loquere, flocci non facio, senex.
Meas quidem te invito, et Venere et summo Jove,
De ara capillo jam deripiam. D. tange dum.
LA. Tangam hercle vero. D. agedum ergo, accede huc modo.
LA. Jube dum recedere istos ambo illuc modo.
D. Immo ad te accedent. LA. non hercle egomet censeo.
D. Quid ages, si accedent propius? LA. ego recessero.
Verum, senex, si te unquam in urbe offendero,
Nunquam hercle quisquam me lenonem dixerit,
Si non te ludos pessumos dimisero,
D. Facito istuc quod minitaris. sed nunc interim
Si illas attigeris, dabitur tibi magnum malum.
LA. Quam magnum vero? D. quantum lenoni sat est.
LA. Minacias ego istas flocci non facio tuas.
Equidem te invito jam ambas rapiam. D. tange dum.

LA. Tangam hercle vero. D. tange: sed scin, quomodo?
I dum, Turbalio, curriculo affer
Duas clavas. LA. clavas? D. sed probas, propera cito.
Ego te hodie faxo recte acceptum, ut dignus es.
LA. Eheu, scelestus galeam in navi perdídi:
Nunc mihi opportuna hìc esset, salva si foret.
Licet saltem istas mihi appellare. D. non licet.
Ehem optume edepol eccum clavator advenit!
LA. Illud quidem, Edepol, tinnimentum est auribus.
D. Age, accipe illanc alteram clavam, Sparax:
Age, alter istinc, alter hinc assistite.
Assistite ambo. sic! audite nunc jam:
Si hercle illic illas hodie digito tetigerit
Invitas, ni istunc istis invitassitis
Usque adeo, donec, qua domum abeat, nesciat.
Peristis ambo. si appellabit quempiam,
Vos respondetote istinc istarum vicem:
Sin ipse abire hinc volet, quantum potest,
Extemplo amplectitote crura fustibus.
LA. Etiam me abire hinc non sinent? D. dixi satis.
Et ille ubi servos cum hero huc advenerit,
Qui herum arcessivit, itote extemplo domum.
Curate haec sultis magna diligentia.
LA. Heu, hercle, nae istîc fana mutantur cito!
Jam hoc Herculi est, Veneris fanum quod fuit.
Ita duo destituit Signa hìc cum clavis senex.
Non hercle quo hinc nunc gentium aufugiam scio,
Ita nunc mihi utrumque saevit et terra et mare.
Palaestra! LO. quid vis? LA. apage, controversia est.
Haec equidem Palaestra, quae respondit, non mea est.
Heus, Ampelisca! LO. cavesis infortunio.
LA. Ut potest, ignavi homines satis recte monent.
Sed vobis dico, heus vos! num molestia est,
Me adire ad illas propius? LO. nihil nobis quidem.

LA. Nunquid molestum mihi erit? LO. nihil, si caveris.
LA. Quid est quod caveam? LO. hem a crasso infortunio.
LA. Quaeso, hercle, abire ut liceat. LO. abeas, si velis.
LA. Bene hercle factum: habeo vobis gratiam.
Non. accedam potius. LO. illic astato ilico.
LA. Edepol proveni nequiter multis modis,
Certum 'st hasce hodie usque obsidione vincere.

SCENA SEXTA.

PLEUSIDIPPUS. TRACHALIO. MULIERES.
LABRAX. LORARII. CHARMIDES.

Meamne ille amicam leno vi, violentia,
De ara deripere Veneris voluit? T. admodum.
P. Quin occidisti extemplo? T. gladius non erat.
P. Caperes aut fustem, aut lapidem. T. quid ego, quasi canem,
Hominem insectarer lapidibus nequissumum?
LA. Nunc pol ego perii! Pleusidippus eccum adest:
Converret jam hic me totum cum pulvisculo.
P. Etiamne in ara tunc sedebant mulieres,
Cum ad me profectus ire? T. ibidem nunc sedent.
P. Quis illas nunc illic servat? T. nescio quis senex,
Vicinus Veneris; is dedit operam optumam.
Is nunc cum servis servat: ego mandaveram.
P. Duc me ad lenonem recta. ubi illic est homo?
LA. Salve. P. nihil salutem moror. opta ocius,
Rapi te obtorto collo mavis, an trahi?
Utrum vis opta, dum licet. LA. neutrum volo.
P. Abi sane ad littus curriculo, Trachalio:
Jube illos in urbem ire obviam ad portum mihi,
Quos mecum duxi, hunc qui ad carnificem traderent.
Post huc redito, atque agitato hic custodiam:
Ego hunc scelestum in jus rapiam exulem.
Age, ambula in jus. LA. quid ego deliqui? P. rogas?
Quin arrhabonem a me accepisti ob mulierem, et

Eam hinc abduxisti. LA. non avexi. P. cur negas?
LA. Quia pol provexi; avehere non quivi miser.
Equidem tibi me dixeram praesto fore
Apud Veneris fanum: quid muto? sumne ibi?
P. In jure caussam dicito: hic verbum sat est:
Sequere. LA. obsecro te, subveni, mi Charmides:
Rapior obtorto collo. C. quis me nominat?
LA. Viden' me ut rapior? C. video, atque inspecto lubens.
LA. Non subvenire mihi audes? C. quis homo te rapit?
LA. Adolescens Pleusidippus. C. ut nactu's, habe
Bono animo: melius est te in nervom correpere.
Tibi obtigit quod plurimi exoptant sibi.
LA. Quid id est? C. ut id quod quaerant, inveniant sibi.
LA. Sequere, obsecro, me. C. pariter suades, qualis es.
Tu in nervom rapere, eo me obsecras, ut te sequar.
Etiam retentas? LA. perii! P. verum sit velim!
Tu, mea Palaestra et Ampelisca, ibidem ilico
Manete, dum huc ego redeo. LO. equidem suadeo
Ut ad nos abeant potius, dum recipis. P. placet:
Bene facitis. LA. fures mihi estis. LO. quid, fures? P. rap
LA. Oro, obsecro, Palaestra. P. sequere, carnufex.
LA. Hospes. C. non sum hospes: repudio hospitium tuum
LA. Siccine me spernis? C. sic ago: semel bibo.
LA. Dî te infelicent. C isti capiti dicito.
Credo alium in aliam belluam hominem vortier,
Illic in columbum, credo, leno vortitur:
Nam in columbari collum haud multo post erit.
In nervom ille hodie nidamenta congeret.
Veruntamen ibo, ei advocatus ut siem,
Si quî mea opera citius addici potest.

SCENA PRIMA.

DAEMONES.

Bene factum et volupe est, hodie me his mulierculis
Tetulisse auxilium: jam clientas repperi;
Atque ambas forma scitula atque aetatula.
Sed uxor scelesta me omnibus servat modis,
Ne quî significem quippiam mulierculis.
Sed Gripus servos noster, quid rerum gerat
Miror, de nocte qui abiit piscatum ad mare.
Pol magis sapisset, si dormivisset domi.
Nam nunc et operam ludos facit, et retia:
Ut tempestas est nunc atque ut noctu fuit:
In digitis hodie percoquam quod ceperit.
Ita fluctuare video vehementer mare.
Sed ad prandium uxor me vocat, redeo domum,
Jam meas opplebit aures sua vaniloquentia.

SCENA SECUNDA.

GRIPUS.

Neptuno has ago meo patrono gratias,
Qui salsis locis incolit pisculentis,
Cum me ex suis pulchre ornatum expedivit
Templis reducem, plurima proeda onustum
Salute horiae, quae in mari fluctuoso
Piscatu novo me uberi compotivit.
Miroque modo atque incredibili hic piscatus mihi
Lepide evenit: neque piscium ullam unciam hodie
Pondo cepi, nisi hoc quod fero hic in rete.
Nam ut de nocte multa impigreque exsurrexi,
Lucrum praeposui sopori et quieti:
Tempestate saeva experiri expetivi,
Paupertatem heri quî et meam sententiam
Tolerarem, operâ haud fui parcus meâ. nimis homo

Nihili est, qui piger est: nimisque id genus odi ego male.
Vigilare decet hominem, qui volt sua tempori conficere officia:
Non enim illum exspectare oportet, dum
herus se ad suum suscitet officium.
Nam qui dormiunt libenter, sine lucro et cum malo quiescunt.
Nam ego nunc mihi, qui impiger fui,
repperi, ut piger, si velim, siem.
Hoc ego in mari, quicquid inest, reperi:
quicquid inest, grave quidem est: aurum
Hic ego inesse reor. nec mihi conscius
est ullus homo. nunc haec tibi
Occasio, Gripe, obtigit, ut liberet ex populo Praetor te.
Nunc sic faciam, sic consilium est. ad
herum ut veniam docte atque astute:
Pauxillatim pollicitabor pro capite argentum ut sim liber.
Jam ubi liber ero, igitur demum
instruam agrum, aedes, mancipia:
Navibus magnis mercaturam faciam:
apud reges rex perhibebor
Post animi caussâ mihi navem
faciam, atque imitabor Stratonicum:
Oppida circumvectabor. ubi nobilitas mea erit clara,
Oppidum magnum communibo: eji
ego urbi Gripo indam nomen,
Monimentum meae famae et factis:
ibique regnum magnum instituam.
Magnas res hic agito in mentem
instruere. nunc hunc vidulum condam.
Sed hic rex cum aceto pransurus
est et sale, sine bono pulmento.

SCENA TERTIA.

TRACHALIO. GRIPUS.

Heus, mane! G. quid maneam? T. dum

hanc tibi, quam trahis, rudentem complico.
G. Mitte modo. T. at, pol, ego te adjuvabo. nam bonis quod
Bene fit, haud perit. G. turbida tempestas heri fuit,
Nihil habeo, adolescens, piscium: ne tu mihi esse postules.
Non vides referre me uvidum rete, sine squamoso pecu?
T. Non edepol pisces expeto, quam tui sermonis sum indigens.
G. Enicas jam me odio, quisquis es. T. non
sinam ego abire hinc te. mane.
G. Cave sis malo. quid tu, malum, nam me retrahis? T. audi.
G. Non audio. T. at pol quin audies. G. quin
post loquere quid vis.
T. Eho, modo est operae pretium quod tibi ego narrare volo.
G. Eloquere, quid id est? T. vide num
quispiam consequitur prope nos.
G. Ecquid est quod mea referat? T. scilicet. sed boni consilii
Ecquid in te mihi est? G. quid negotii est, modo dic. T. dicam.
Tace, si fidem modo das mihi te non fore infidum.
G. Do fidem tibi, fidus ero, quisquis
es. T. audi. furtum ego vidi
Qui faciebat: noveram dominum, id cui fiebat; post ad
Furem egomet devenio, feroque ei conditionem hoc pacto:
Ego istuc furtum scio cui factum est. nunc mihi si vis
Dare dimidium, indicium domino non faciam. is mihi nihil
Etiam respondit. quid inde aequum est dari mihi? dimidium
Volo ut dicas. G. immo hercle etiam
amplius: nam nisi dat, domino dicundum
Censeo. T. tuo consilio faciam: nunc advorte animum;
Namque hoc attinet omne ad te. G. quid
est factum? T. vidulum
Istum, cujus ille est, novi ego hominem
jampridem. G. quid est?
T. Et quo pacto periit. G. at ego quo pacto inventu'st scio,
Et qui invenit, hominem novi: et dominus qui nunc est, scio.
Nihilo pol pluris tuâ hoc, quam quanti illud refert mea.

Quo argumento socius non sum, et
fur sum? fac dum ex te sciam.
G. Nescio. neque ego istas vostras leges urbanas scio,
Nisi quia. Hunc meum esse, dico. T. et
ego item esse ajo meum.
G. Mane jam: reperi rem, quo pacto nec fur, nec socius sies.
T. Quo pacto? G. sine me hinc
abire: tu abi tacitus tuam viam:
Nec tu me quoiquam indicassis, neque ego tibi quicquam dabo.
Tu taceto, ego mussitabo: hoc
optumum atque aequissumum est.
T. Ecquid conditionis audes ferre? G. jamdudum fero:
Ut abeas, rudentem amittas, mihi molestus ne sies.
T. Mane, dum refero conditionem. G. te
obsecro, hercle, aufer te modo.
T. Ecquem in his locis novisti? G. oportet vicinos meos.
T. Ubi tu hìc habitas? G. porro illîc
longe usque in campis ultimis.
T. Vin' qui in hac villa habitat, ejus arbitratu fieri?
G. Paulisper remitte restem, dum concedo et consulo.
T. Fiat. G. euge, salva res est: praeda haec perpetua est mea.
Ad meum herum arbitrum vocat me, hìc intra praesepîs meas.
Nunquam, hercle, hodie abjudicabit ab suo triobolum.
Nae iste haud scit quam conditionem
tetulerit. ibo ab arbitrum.
T. Quid igitur? G. quanquam istuc esse jus meum certo scio,
Fiat istuc potius, quam nunc pugnem tecum. T. nunc places.
G. Quanquam ad ignotum arbitrum
me appellis; si adhibebit fidem,
Et si est ignotus, notus: si non; notus, ignotissumus est.

SCENA QUARTA.

DAEMONES. PALAESTRA.
AMPELISCA. TRACHALIO. GRIPUS.

Serio, edepol, quanquam *velo* vobis quae voltis, mulieres,
Metuo, propter vos, ne uxor mea me extrudat aedibus:
Quae me pellices adduxisse dicet ante oculos suos.
Vos confugite in aram potius, quam ego. M. miserae periimus.
D. Ego vos salvas sistam, ne timete. sed quid vos foras
Prosequimini? quoniam ego assum, faciet nemo injuriam.
Ite, inquam, domum ambo nunc jam ex praesidio praesides.
G. O here, salve! D. salve, Gripe.
quid fit? T. tuusne hic servos est?
G. Haud pudet. T. nihil ago tecum. G. ergo
abi hinc sis. T. quaeso responde, senex,
Tuus hic servos est? D. meus est. T. hem
istuc optume, quando tuus est.
Iterum te saluto. D. et ego te. tune es, qui haud multo prius
Abiisti hinc herum arcessitum? T. ego
is sum. D. quid nunc vis tibi?
T. Nempe hic tuus est? D. meus
est. T. istuc optime, quando tuu 'st.
D. Quid negotî 'st? T. vir scelestus illic est. D. quid fecit tibi
Vir scelestus? T. homini ego isti talos suffringi volo.
D. Quid est, qua de re litigatis nunc inter vos? T. eloquar.
G. Immo ego eloquar. T. ego, opinor,
rem facesso. G. siquidem
Sis pudicus, hinc facessas. D. Gripe, animum advorte, ac tace.
G. Utin' istic prius dicat. D. audi,
loquere tu. G. alienon' prius,
Quam tuo dabis orationem? T. ut nequitur comprimi!
Ita ut occoepi dicere, illum quem dudum
Lenonem extrusisti, hic ejus vidulum, eccillum.
G. Non habeo. T. negas, quod oculis

video? G. at ne videas, velim.
Habeo, non habeo. quid tu me curas, quid rerum geram?
T. Quomodo habeas, illud refert, jurene anne injuria.
G. Ni istum cepi, nulla causa est quin me condones cruci:
Si in mari reti apprehendi, qui tuum potius est, quam meum.
T. Verba dat. hoc modo res gesta
est, ut ego dico. G. quid tu ais?
T. Quod primarius vir dicat, continuo hunc sis, si tuus est.
G. Quid? tu idem mihi vis fieri, quod herus commisit tibi?
Si ille te comprimere solitus, hic noster nos non solet.
D. Verbo illo modo ille vicit. quid nunc tu vis? dic mihi.
T. Equidem neque ego partem
posco mihi istinc de istoc vidulo,
Neque meum hodie esse unquam dixi. sed istic haest cistellula
Hujus mulieris, quam dudum dixi fuisse liberam.
D. Nempe tu hanc dicis, quam esse
ajebas dudum popularem meam.
T. Admodum: et ea quae olim parva gestavit crepundia,
Istic in istâ cistulâ insunt, quae istic inest in vidulo.
Hoc neque isti usus est, et illi miserae suppetias ferat,
Si id dederit, qui suos parentes quaerat. D. faciam ut det: tuae.
G. Nihil, hercle, ego sum isti
daturus. T. nihil peto, nisi cistulam,
Et crepundia. G. quid si ea sunt aurea? T. quid istic tui?
Aurum auro expendetur; argentum argento exaequabitur.
G. Fac sis aurum ut videam, post ego faciam videas cistulam.
D. Cave malo, ac tace tu: tu perge, ut coeperisti dicere.
T. Unum te obsecro, ut te hujus commiserescat mulieris.
Siquidem hic lenonis ejus est vidulus, quem suspicor.
Hic nisi de opinione certum nihil dico tibi.
G. Viden' scelestus ut aucupatur! T. sine
me, ut occoepi, loqui.
Si scelesti illius est hic, quojus dico, vidulus,
Hae poterunt novisse: ostendere his jube. G. ein' ostendere?

ınd iniquom dicit, Gripe, ut ostendatur vidulus.
ımo hercle insignite inique. D. quî
G. quia si ostendero,
ano hunc novisse dicent scilicet. T. scelerum caput,
te es, item omnis censes esse? perjurii caput.
mnia istaec ego facile patior, dum hic hinc a me sentiat.
tqui nunc abs te stat: verum hinc ibit testimonium.
ripe, advorte animum. tu paucis expedi, quid postulas?
lxi equidem: sed si parum intellexti, dicam denuo:
: ambas, ut dudum dixi, ita esse oportet liberas.
Athenis parva fuit virgo surrepta. G. dic mihi,
ista ad vidulum pertinent, servae sint istae an liberae?
maia iterum vis memorari, scelus, ut defiat dies.
ostine maledictis, et mihi, quod rogavi, dilue.
stellam istic inesse oportet caudeam in isto vidulo,
ınt signa, qui parentes noscere haec possit suos,
ıs cum parva Athenis periit, sicuti dixi prius.
ıppiter te Dîque perdant. quid ais, vir venefice?
? istae mutae sunt, quae pro se fabulari non queant?
ɔ tacent, quia tacita bona 'st
r semper, quam loquens.
um pol tu pro oratione nec vir nec mulier mihi es.
uî dum? G. quia enim neque
ıs es, neque tacens unquam bonus.
ıo, en unquam hodie licebit mihi loqui? D. si praeter hac
ım faxis hodie, ego tibi comminuam caput.
: id occoepi dicere, senex, eam, te quaeso, cistulam
ıas hunc reddere illis: ob eam si quid postulat
ıercedis, dabitur: aliud quicquid ibi est, habeat sibi.
ınc demum istue dicis, quoniam jus meum esse intellegis:
ın dimidiam petebas partem. T. immo etiam nunc peto.
di petere milvum, etiam cum nihil auferret tamen.
ın ego te comprimere possum
ıalo? G. si istic tacet,

Ego tacebo: si iste loquitur, sine me pro re mea parte loqui.
D. Cedo modo mihi istum
vidulum, Gripe. G. concredam tibi.
At si istorum nihil sit, ut mihi reddas. D. reddetur. G. tene.
D. Audi nunc jam, Palaestra
atque Ampelisca, hoc quod loquor.
Estne hic vidulus, ubi cistellam tuam inesse ajebas? P. is est.
G. Perii, hercle, ego miser! ut, prius quam plane aspexit, ilico
Eum esse dixit! P. faciam ego hanc rem *pla*nam tibi:
Cistellam istîc inesse oportet caudeam in isto vidulo.
Ibi ego dicam quicquid inerit nominatim, tu mihi
Nullus ostenderis. si falsa dicam, frustra dixero.
Vos tamen istaec, quicquid illîc inerit, vobis habebitis.
Sed si erunt vera, tum obsecro te,
ut mea mihi reddantur. D. placet.
Jus merum oras, meo quidem animo. T. ac meo, hercle.
G. Quid si ista aut superstitiosa, aut ariola est, atque omnia
Quicquid insit vera dicet? anne habebit ariola?
D. Non feret, nisi vera dicet: nequicquam ariolabitur.
Solve vidulum ergo, ut quicquid
sit verum, quam primum sciam.
G. Hoc habet: solutum est: ah, perii!
video cistellam. D. haeccine est?
P. Istaec est. ô mei parentes, hîc vos conclusos gero!
Huc opesque spesque vostrum cognoscendum condidi.
G. Tunc tibi, hercle, Deos iratos esse oportet, quisquis es,
Quae parenteis in tam angustum tuos locum compegeris.
D. Gripe, accede huc, tua res agitur, tu puella, istinc procul
Dicito, quid insit, et qua facie, memorato omnia.
Si hercle tantillum peccassis, quod posterius postules
Te ad verum convorti, nugas, mulier, magnas egeris.
G. Jus bonum oras. T. edepol haud orat te: nam tu injurius.
D. Loquere nunc jam puella. Gripe animum advorte, ac tace.
P. Sunt crepundia. D. ecca video. G. perii in primo praelio!

, ne ostenderis. D. qua facie sunt? responde ex ordine.
siculu 'st aureolus primum literatus. D. dice dum:
ensiculo litterarum quid est? P. mei nomen patris.
ltrinsecus est securicula ancipes, item aurea
ta: ibi matris nomen in securicula 'st. D. mane.
a ensiculo quid nomen est paternum? P. Daemones.
. immortales, ubi loci sunt
ıeae? G. immo edepol, meae?
rge, te obsecro, continuo. G. placide:
: in malam crucem.
quere matris nomen hic in securicula quid siet.
:dalis. D. dî me servatum cupiunt. G. at me perditum.
iam meam esse hanc oportet, Gripe. G. sit
: quidem.
: Dî omnes perdant, qui me hodie oculis vidisti tuis,
: adeo scelestum, qui non circumspexi centies
me ne quis inspectaret, quam rete extraxi ex aqua.
t est sicilicula argenteola, et
onnexae maniculae, et
. G. quin tu i dierecta cum sucula et cum porculis.
bulla aurea est, pater quam dedit mihi natali die.
est profecto. contineri, quin complectar, non queo.
ıea, salve: ego is sum, qui te produxi, pater:
ım Daemones, et mater tua ecca hic intus Daedalis.
'e, mi pater insperate. D. salve. ut te amplector libens!
lupe 'st, cum istuc ex pietate vostra vobis contigit.
ɔedum: hunc, si potes, fer
idulum, age Trachalio.
ɔe Gripi scelera. cum istaec res male evenit tibi,
gratulor. D. age, eamus, mea gnata, ad matrem tuam,
:x te poterit argumentis hanc rem magis exquirere:
e magis tractavit, magisque signa pernovit tua.
nus intro omnes, quando operam promiscuam damus.
ıere me, Ampelisca. A. cum

te Dii amant, voluptati est mihi.
G. Sumne ego scelestus, qui illunc hodie excepi viduiam,
Aut eam excepi, qui non alicubi in solo abstrusi loco?
Credebam edepol turbulentam praedam eventuram mihi,
Quia illa mihi tam turbulenta tempestate evenerat,
Credo edepol ego illîc inesse auri et argenti largiter.
Quid melius est, quam ut hinc intro
abeam, et me suspendam clanculum,
Saltem tantisper, dum abscedat haec a me aegrimonia.

SCENA QUINTA.

DAEMONES.

Pro Dii immortales, quis me est fortunatior,
Qui ex improviso filiam inveni meam?
Satin' si quoi homini Dei esse benefactum volunt,
Aliquo illud pacto obtingit optatum piis!
Ego hodie, *qui* neque speravi, neque credidi,
Is improviso filiam inveni tamen:
Et eam de genere summo adolescenti dabo
Ingenuo, Atheniensi, et cognato meo.
Ego eum adeo arcessi huc ad me quam primum volo,
Jussique exire huc ejus servom, ut ad forum
Iret. nondum egressum esse eum, id miror tamen.
Accedam opinor ad fores. quid conspicor?
Uxor complexa collo retinet filiam:
Nimis paene inepta atque odiosa ejus amatio est.

SCENA SEXTA.

DAEMONES. TRACHALIO.

Aliquando osculando melius est, uxor, pausam fieri.
Atque adorna, ut rem divinam faciam, cum intro advenerit
Laribus familiaribus: cum auxerunt nostram familiam.
Sunt domi agni et porci sacres. sed quid istum remoramur
Mulieres, Trachalionem? atque optume eccum exit foras

T. Ubi ubi erit, tamen jam investigabo,
et mecum ad te adducam simul
Pleusidippum. D. eloquere ut hanc res obtigit de filia:
Eam rogato, ut relinquat alias res, et huc veniat. T. licet.
D. Dicito daturum meam illi filiam uxorem. T. licet.
D. Et patrem ejus me novisse: et
mihi esse cognatum. T. licet.
D. Sed propera. T. licet. D. jam hic
fac sit, coena ut caretur. T. licet.
D. Omnian' licet? T. licet, sed scin' quid est, quod te volo?
Quod promisisti ut memineris, hodie ut liber sim. D. licet.
T. Fac ut exores Pleusidippum, ut me emittat *manu*. D. licet.
T. Et tua filia facito oret: facile exorabit. D. licet.
T. Atque ut mihi Ampelisca nubat, ubi ego sim liber. D. licet.
T. Atque ut gratum mihi beneficium factis experiar. D. licet.
T. Omnian' licet? D. licet. tibi rursum refero gratiam.
Sed propera ire in urbem actutum,
et recipe te huc rursum. T. licet,
Jam hic ero. tu interibi adorna
caeterum, quod opus est. D. licet.
T. Hercules istum infelicet cum sua licentia,
Ita meas replevit aures. quicquid memorabam, licet.

SCENA SEPTIMA.

GRIPUS. DAEMONES.

Quam mox licet te compellare, Daemones?
D. Quid est negotii, Gripe? G. de illo vidulo
Si sapias, sapias: habeas quod di dantur boni.
D. Aequom videtur tibi, ut ego, alienum quod est,
Meum esse dicam? G. quodne ego inveni in mari?
D. Tanto melius illi obtigit, qui perdidit:
Tuum esse nihilo magis oportet vidulum.
G. Isto tu pauper es, cum nimis sancte pius.
D. O Gripe Gripe, in aetate hominum plurima

Fiunt transennae, ubi decipiuntur dolis.
Atque edepol in eas plerunque esca imponitur:
Quam si quis avidus poscit escam avariter,
Decipitur in transenna avaritia sua
Ille qui consulte, docte, atque astute cavet,
Diutine uti bene licet partum bene:
Mihi istaec videtur praeda praedatum irier,
Ut cum majore dote abeat quam advenerit.
Egone ut quod ad me allatum esse alienum sciam,
Celem? minume istuc faciet noster Daemones.
Semper cavere hoc sapientes aequissumum est,
Ne conscii sint ipsi maleficiis suis.
Ego mihi cum lusi, nihil moror ullum lucrum.
G. Spectavi ego pridem Comicos ad istum modum
Sapienter dicta dicere, atque iis plaudier,
Cum illos sapientis mores monstrabant poplo.
Sed cum inde suam quisque ibant diversi domum,
Nullus erat illo pacto, ut illi jusserant.
D. Abi intro, ne molestus, linguae tempera.
Ego daturus tibi nihil sum, ne tu frustra sis.
G. At ego Deos quaeso, ut quicquid in illo vidulo 'st;
Si aurum, si argentum est, omne id ut fiat cinis.
D. Illuc est, quod nos nequam servis utimur.
Nam illic cum servo si quo congressus foret,
Et ipsum sese et illum furti adstringeret,
Dum praedam habere se censeret, interim
Praeda ipsus esset: praeda praedam duceret.
Nunc hinc introibo, et sacrificabo: postibi
Jubebo nobis coenam continuo coqui.

SCENA OCTAVA.

PLEUSIDIPPUS. TRACHALIO.

Iterum mihi istaec omnia itera, mi anime, mi Trachalio,
Mi liberte, mi patrone, immo potius, mi pater.

erit patrem Palaestra suum atque matrem? T. repperit
t popularis est? T. opinor. P. et
ura est mihi? T. suspicor.
censen' hodie despondebit eam mihi, quaeso? T. censeo.
uid, patri etiam gratulabor, cum illam invenit? T. censeo.
uid, matri ejus? T. censeo. P. quid
censes? T. quod rogas,
eo. P. dic ergo quanti censes? T. egone? censeo.
t sane quidem, ne censionem semper facias. T. censeo.
uid si curram? T. censeo. P. an
otius placide? T. censeo.
tiamne eam adveniens salutem? T. censeo. P. etiamne,
patrem?
Censeo. P. post ejus matrem? T. censeo. P. quid postea?
mne adveniens complectar ejus patrem? T. non censeo.
Quid, matrem? T. non censeo. P. quid
pse illam? T. non censeo.
'erii! delectum dimisit. nunc non censet, cum volo.
ianus non es: sequere. P. duc me, mi patrone quo libet.

ACTUS QUINTI

SCENA PRIMA.

LABRAX.

s me est mortalium miserior, qui vivat alter hodie,
em ad recuperatores modo damnavit Pleusidippus.
udicata a me modo est Palaestra. perditus sum:
n lenones ex gaudio credo esse procreatos,
omnes mortales, si quid est mali lenoni, gaudent.
ne alteram illam, quae mea est,
m huc in Veneris fanum.
em ut eam abducam, de bonis quod restat reliquiarum.

SCENA SECUNDA.

GRIPUS. LABRAX.

Nunquam edepol hodie ad vesperam Gripum inspicietis viv
Nisi vidules mihi reddiur. L. perii, eum mentionem
Fieri audio usquam viduli, quasi pale pectus tundas.
G. Illic scelestus liber est: ego qui in mari prehendi
Rete atque excepi vidulum, dare si negatis quicquam.
L. Pro Dî immortales, eo mihi hic sermone arrexit aur
G. Cubitum, hercle, longis literis signabo jam neque qua
Si quis perdiderit vidulum cum auro atque argento multo
Ad Gripum ut veniat, non feretis istum, ut postulatis.
L. Meum, hercle, illic homo vidulum
scit, qui habet, ut ego opinor.
Adeundus mihi illic est homo: Dî, quaeso, subvenite.
G. Quid me intro revocas? hoc volo hic ante ostium extergi
Nam hoc quidem pol e robigine, non e ferro factum est;
Ita quanto magis extergeo, rutilum atque tenuius fit:
Nam quidem hoc Vere natum est
verum: ita in manibus consenescit.
L. Adolescens, salve. G. Dî te amant
cum irraso capite. L. quid fit?
G. Verum extergetur. L. ut vales? G. quid
tu? num medicus, quaeso, es?
L. Immo edepol unâ literâ plus
sum, quam medicus. G. tum tu
Mendicus es? L. tetigisti acu. G. videtur digna forma.
Sed quid tibi est? L. hâc proximâ nocte in mari clavi.
Confracta est navis, perdidi, quicquid erat, miser ibi omn
G. Quid perdidisti? L. vidulum
cum auro atque argento multo.
G. Ecquid meministi in vidulo, qui perit, quid infuerit ibi?
L. Quid refert, qui periit? G. tamen
si non hoc, aliud fabulemur.

Quid si ego sciam qui invenerit? volo ex te scire signa.
L. Nummi octingenti aurei in marsupio infuerunt.
Praeterea centum denaria Philippea in paecolo seorsus.
G. Magna hercle praeda 'st: largiter mercedis indipiscar:
Dii homines respiciunt. hunc ego hinc praedatus ibo.
Profecto hujus est viduius. perge ala tu expedire.
L. Talentum argenti commodum magnum inerat in crumina.
Praeterea sinus, epichysis, cantharus, gaulus, cyathusque.
G. Papae! divitias tu quidem habuisti luculentas.
L. Miserum istuc verbum et pessumum
est, Habuisse, et nihil habere.
G. Quid dare velis, qui istaec tibi investiget indicetque?
Eloquere propere celeriter. L. nummos trecentos. G. tricies.
L. Quadringentos. G. tramas
putridas. L. quingentos. G. cassam glandem.
L. Sexcentos. G. curculiunculos minutos fabulare.
L. Dabo septingentos. G. os edet tibi: nunc id frigidefactas?
L. Mille dabo nummos. G. secundas. L. nihil
addo: abi. G. igitur audi:
Si, hercle, abiero hinc, hic non ero. L. vin'
centum et mille? G. dormis.
L. Eloquere quantum postules. G. quo nihil invitus addas;
Talentum magnum: non potest triobolum hinc abesse.
Proin tu vel ajas, vel neges. L. quid istic necessum est, video:
Dabitur talentum. G. accede dum
hue: Venus hoc volo arroget te.
L. Quod tibi libet, id mihi impera. G. tange
aram hanc Veneris. L. tango.
G. Per Venerem hanc jurandum est
tibi. L. quid jurem? G. quod jubebo.
L. Praei verbis quid vis. id quod
domi est, nunquam ulli supplicabo.
G. Tene aram hanc. L. teneo. G. dejura,
te mihi argentum daturum.

Eodem die, viduli ubi sis potitus. L. fiat.
G. L. Venus Cyrenensis testem te testor mihi,
Si vidulum illum, quem ego in navi perdidi,
Cum auro atque argento salvom investigavero,
Isque in potestatem meam pervenerit.
G. Tum ego huic Gripo dico, inquito, et me tangito.
L. Tum ego huic Gripo dico, Venus, ut tu audias.
G. L. Talentum argenti magnum continuo dabo.
G. Si fraudassis; dicito, uti te in quaestu tuo
Venus eradicet caput atque aetatem tuam.
Tecum hoc habeto tamen, ubi juraveris.
L. Et illum ego advorsum, si quid peccasso, Venus,
Veneror te, ut omnes miseri lenones sient.
G. Tamen fiet, etsi tu fidem servaveris.
Tu hic operire, jam ego faxo exibit senex:
Eum tu continuo vidulum reposcito.
L. Si maxume mihi illum reddiderit vidulum,
Non illi ego hodie debeo triobolum.
Meus arbitratus est, lingua quod juret mea.
Sed conticescam. eccum exit, et ducit senem.

SCENA TERTIA.

GRIPUS. DAEMONES. LABRAX.

Sequere hac: ubi istic leno est? heus
tu, hem tibi, hic habet vidulum.
D. Habeo, et fateor esse apud me: et, si tuus est, habeas
Omnia ut quicquid infuere, ita salva sistentur tibi.
Tene, si tuus est. L. ô Dî immortales!
meus est. salve, vidule.
D. Tuusne est? L. rogitas? siquidem
hercle Jovis fuit, meus est tamen.
D. Omnia insunt salva: una istinc cistella excepta est m
Cum crepundiis, quibuscum hodie filiam inveni meam.
L. Quam? D. tua quae fuit Palaestra: ea filia inventa est

L. Bene mehercle factum est: cum istaec res tibi ex sententia
Pulchre evenit, gaudeo. D. istuc facile non credo tibi.
L. Immo, hercle, ut scias gaudere me, mihi triobolum
Ob eam ne duis: condono te. D. benigne edepol facis.
L. Immo tu quidem hercle vero. G. heus
tu, jamne habes vidulum?
L. Habeo. G. propera. L. quid
properabo? G. reddere argentum mihi?
L. Neque edepol tibi do, neque quicquam
debeo. G. quae haec factio est?
Non debes? L. non hercle vero. G. non tu juratus mihi es?
L. Juratus sum: et nunc jurabo, si quid voluptati est mihi.
Jusjurandum rei servandae, non perdendae, conditum est.
G. Cedo sis mihi talentum magnum argenti, perjurissume.
D. Gripe, quod tu istum talentum poscis? G. juratu 'st mihi
Dare. L. libet jurare. tun' meo, Pontifex, perjurio es?
D. Qua pro re argentum promisit hic tibi? G. si vidulum
Istum redegissem in potestatem ejus, juratus dare
Mihi talentum magnum argenti. L. cedo
qui cum habeam judicem,
Ni dolo malo instipulatus sis, nive etiam dum siem
Quinque et viginti natus annos. G. habe
cum hoc. L. alio 'st opus.
D. Jam ab isto auferre haud sinam, nisi istum condemnavero.
Promisisti huic argentum? L. fateor. D. quod servo *meo*
Promisisti, meum esse oportet: ne tu leno postules
Te hic fide lenonia uti: non potes. G. jam te ratus
Nactum hominem quem defraudares.
dandum huc argentum est probum:
Id ego continuo huic dabo, adeo me ut hic emittat manu.
D. Quando ergo erga te benignus fui, atque opera mea
Haec tibi sunt servata. G. immo hercle mea, ne tu dicas tua.
D. Si sapies, tacebis; tum te mihi benigne itidem addecet,
Benemerenti bene referre gratiam. L. nempe pro meo

Jure oras. D. mirum quin tuum
jus meo periculo abs te expetam.
G. Salvos sum: leno labescit: libertas portenditur.
D. Vidulum istic ille invenit; illud mancipium meum est:
Ego tibi hunc porro servavi cum magni pecunia.
L. Gratiam habeo, et de talento nulla causa est quin ferus,
Quod isti sum juratus. G. heus tu! mihi dato ergo, si sapis.
D. Tacen' an non? G. tu meam
rem simulas agere, tibi mu * *
Non hercle istoc me intervortes, si aliam praedam perdidi.
D. Vapulabis, verbum si addes istuc
unum. G. vel hercle enica,
Non tacebo nunquam alio pacto, nisi talento comprimor.
L. Tibi operam hic quidem dat;
tacebo. D. concede hoc tu leno. L. licet.
G. Palam age, nolo murmur ullum neque murmum fieri.
D. Dic mihi, quanti illam emisti tuam alteram mulierculam
Ampeliscam? L. mille nummos denumeravi. D. vin' tibi
Conditionem luculentam ferre me? L. sane volo.
D. Dividuom talentum faciam. L. bene
facias. D. pro illa altera,
Liberta ut sit, dimidium tibi sume, dimidium huic cedo.
L. Maxume. D. pro illo dimidio ego Gripum emittam manu,
Quem propter tu vidulum, et ego natam inveni. L. bene facis:
Gratiam habeo magnam. G. quam
mox mihi argentum ergo redditur?
D. Res soluta est, Gripe. ego
habeo. G. hercle, at ego me mavolo.
D. Nihil hercle hic tibi est, ne tu speres. jurisjurandi volo
Gratiam facias. G. perii hercle! nisi me suspendo, occidi.
Nunquam hercle iterum defraudabis
me quidem post hunc diem.
D. Hic hodie coenato, leno. L. fiat! conditio placet.
D. Sequimini intro. spectatores,

vos quoque ad coenam vocem,
Ni daturus nihil sim, neque sit quicquam pollucti domi,
Neve adeo vocatos credam vos esse ad coenam foras.
Verum si voletis plausum Fabulae huic clarum dare,
Commissatum omnes venitote ad me ad annos sedecim.
Vos hic hodie coenatote ambo. L. fiat. D. plausum date.

FINIS.

MARCI

ACCII PLAUTI

STICHUS.

PERSONAE.

PANEGYRIS, } mulieres.
PINACIUM, }

ANTIPHO, senex.

GELASIMUS, parasitus.

CROCOTIUM, ancilla.

DINACIUM, puer.

EPIGNOMUS.

STICHUS, servos.

PAMPHILIPPUS, adolescens.

SAGARINUS, servos.

STEPHANIUM, ancilla.

SCENA PRIMA.

PANEGYRIS. PINACIUM.

Credo ego miseram fuisse Penelopam,
Soror, suo ex animo; quae tam diu vidua
Viro suo caruit. nam nos ejus animum
De nostris factis noscimus, quarum viri hinc absunt,
Quorumque nos negotiis absentum, ut est aequum,
Sollicitae nocies et dies, soror, sumus semper.
PI. Nostrum officium nos facere aequom est: neque
Id magis facimus, quam nos monet pietas.
Sed hìc, mea soror, assis-dum: multa volo tecum
Loqui de re viri. PA. salvene, amabo?
PI. Spero quidem, et volo: sed hoc, soror, crucior,
Patrem tuum meumque adeo, unice qui unus
Civibus ex omnibus probus perhibetur,
Eum nunc improbi viri officio uti;
Viris qui tantas absentibus nostris
Facit injurias immerito,
Nosque ab his abducere volt.
Hae res vitae me, soror, saturant:
Hae mihi dividiae et senio sunt.
PA. Neu lacruma, soror; neu tuo id animo
Fac, quod tibi tuus pater facere minatur.
Spes est eum melius facturum.
Novi ego illum: istaec joculo dicit:
Neque ille sibi mereat Persarum
Montes, qui esse aurei perhibentur,
Uti istuc faciat, quod tu metuis.
Tamen si faciat, minume irasci
Decet: neque id immerito eveniet.
Nam viri nostri domo ut abierunt,
Hic tertius annus. PI. ita ut memoras.
PA. Cum ipsi interea vivant, valeant;

Ubi sint, quid agant, ecquid agant,
Neque participant nos, neque redeunt.
PI. An id doles, soror, quia illi suum officium
Non colunt, cum tuum facis? PA. ita pol.
PI. Tace sis: cave sis audiam ego istuc;
Cave, posthac ex te. PA. nam quî jam?
PI. Quia pol meo animo omnes sapientes
Suum officium aequom est colere, et facere.
Quamobrem ego te hoc, soror, tametsi es major,
Moneo, ut tuum memineris officium.
Et si illi improbi sint, atque aliter
Nos faciant, quam aequum est: tamen pol
Ne quid magis simus omnibus obnoxiae opibus,
Nostrum officium meminisse decet.
PA. Placet: taceo. PI. at memineris facito.
PA. Nolo ego, soror, me credi esse immemorem viri,
Neque ille eos honores, mihi quos habuit, perdidit:
Nam mihi pol grata acceptaque hujus est benignitas:
Et me quidem haec conditio nunc non poenitet:
Neque est cur nunc studeam has nuptias mutarier.
Verum postremo in patris potestate est situm:
Faciendum id nobis quod parentes imperant.
PI. Scio, atque in cogitando moerore augeor.
Nam propemodum jam ostendit suam sententiam.
PA. Igitur quaeramus, nobis quid facto usus sit.

SCENA SECUNDA.

ANTIPHO. PANEGYRIS. PINACIUM.

Qui manet ut moneatur semper servos homo officium suum
Nec voluntate id facere meminit,
servos is habitu haud probus est.
Vos meministis quot calendis petere demensum cibum,
Quî minus meministis, quod opus sit facto, facere in aedibus
Jam quidem in suo quidque loco

nisi erit mihi situm suppellectilis,
Cum ego revortar, vos monumentis commonefaciam bubulis.
Non homines habitare mecum mihi hìc videntur, sed sues.
Facite, sultis, nitidae ut aedes meae sint, cum redeam domum.
Jam ego domi adero: ad meam majorem filiam inviso domum.
Si quis me quaeret, inde vocatote
aliqui: aut jam egomet hìc ero.
Pi. Quid agimus, soror; si offirmabit
pater advorsum nos? Pa. pati
Nos oportet quod ille faciat, cujus potestas plus potest.
A. Si manere hìc sese malint potius, quam alio nubere,
Non faciant. quid mihi opu 'st decurso aetatis spacio cum eis
Gerere bellum? cum nihil, quamobrem
faciam, meruisse arbitrer?
Mirume! nolo turbas. sed hoc mihi optumum factu arbitror,
Principium ego quo pacto cum illis occipiam, id ratiocinor:
Utrum ego perplexim lacessam oratione ad hunc modum,
Quasi nunquam quicquam in eas
simulem: quasi nihil indaudiverim,
Eas in se meruisse culpam: an potius tentem leniter;
An minaciter? scio lites fore: ego meas novi optume.
Pi. Exorando, haud advorsando sumendam operam censeo.
Gratiam a patre si petimus, spero ab eo impetrassere:
Advorsari sine dedecore et scelere summo haud possumus.
Neque ego sum factura; neque tu ut facias, consilium dabo:
Verum ut exoremus. novi ego nostros: exorabili 'st.
A. Sic faciam: assimulabo quasi
aliquam culpam in sese admiserint.
Perplexalibiter earum hodie perpavefaciam pectora:
Post id agam igitur deinde; ut
animus meus erit, faciam palam.
Multa, scio, facienda verba. ibo intro. sed aperta est foris.
Pi. Certo enim mihi paternae vocis sonitus aures accidit.
Pa. Is est ecastor. ferre advorsum

hominem occupemus osculum.
PI. Salve, mi pater. A. et vos ambae. ilico agite, abscedite.
PI. Osculum. A. sat est osculi mihi
vostri. PI. quî, amabo, pater?
A. Quia ita meae animae salsura evenit. PI. asside hic, pater.
A. Non sedeo istic: vos sedete: ego sedero in subsellio.
PI. Mane pulvinum. A. bene procuras
mihi: satis sic fultum est mihi.
PI. Sine, pater. A. quid opus est? PI. opus
est. A. morem tibi geram. atque hoc satis est.
PI. Nunquam enim nimis curare
possunt suum parentem filiae.
Quem aequius est nos potiorem
habere, quam te? postidea, pater,
Viros nostros, quibus tu voluisti esse nos matres familias?
A. Bonas ut aequom est facere, facitis:
cum tamen absentes viros
Perinde habetis, quasi praesentes sint. PI. pudicitia est, pater,
Eos magnificare, qui nos socias sumpserunt sibi.
A. Nunquis hic est alienus nostris dictis auceps auribus?
PA. Nullus, praeter nosque teque. A. vostrum
animum adhiberi volo.
Nam ego ad vos nunc imperitus rerum, et morum mulierum,
Discipulus venio ad magistras. quibus matronas moribus,
Quae optumae sunt, esse oportet? sed utraque ut dicat mihi.
PA. Quid istuc est, quod huc exquaesitum
mulierum mores venis?
A. Pol ego uxorem quaero, postquam
vostra mater mortua est.
PA. Facile invenies et pejorem et pejus moratam, pater,
Quam illa fuit: meliorem neque tu reperies, neque Sol videt.
A. At ego ex te exquiro, atque ex
istac tua sorore. PI. edepol, pater,
Scio, ut oportet esse, si sint ita, ut ego aequum censeo.

A. Volo scire ergo, ut aequum censes. PI. ut
per urbem cum ambulent,
Omnibus os obturent, ne quis merito maledicat sibi.
A. Dic vicissim nunc jam tu. PI. quid vis tibi dicam, pater?
A. Ubi facillime spectatur mulier, quae ingenio est bono?
PA. Cui malefaciundi est potestas,
quae, ne faciat, id temperat.
A. Haud male istuc. age tu altera; utra sit conditio pensior,
Virginemne an viduam habere? PI. quanta mea sapientia est,
E malis multis malum quod minumum
est, id minumum est malum.
Qui potest mulieres vitare, vitet: ut quotidie
Pridie caveat, ne faciat quod pigeat postridie.
A. Quae tibi mulier videtur multo sapientissuma?
PA. Quae tamen, cum res secundae sunt, se poterit noscere:
Et illa quae aequo animo patietur sibi esse pejus, quam fuit.
A. Edepol vos lepide tentavi, vostrumque ingenium ingenii.
Sed hoc est, quod ad vos venio, quodque
esse ambas conventas volo.
Mihi auctores ita sunt amici, ut vos hinc abducam domum.
PA. At enim nos, quarum res agitur, aliter auctores sumus.
Nam aut olim, nisi tibi placebant, non datas oportuit.
Aut nunc non aequom est abduci, pater, illisce absentibus.
A. Vosne ego patiar cum mendicis nuptas, me vivo, viris?
PI. Placet ille meus mihi mendicus: suus rex reginae placet.
Idem animus est in paupertate, qui olim in divitiis fuit.
A. Vosne latrones et mendicos homines magnipenditis?
PA. Non me tu argento dedisti, opinor, nuptum, sed viro.
A. Quid? illos exspectatis, qui abhinc jam abierunt triennium?
Quin vos capitis conditionem ex pessuma primariam?
PA. Stultitia est, pater, venatum ducere invitas canes.
Hostis est uxor, invita quae ad virum nuptum datur.
A. Certumne est neutram vostrarum
persequi imperium patris?

PI. Persequimur: nam quo dedisti nuptum, abire nolumus.
A. Bene valete: ibo, atque amicis vostra consilia eloquar.
PA. Probiores credo arbitrabunt, si probis narraveris.
A. Curate igitur familiarem rem, ut potestis, optume.
PA. Nunc placet, cum recte monstras:
nunc tibi auscultabimus.
Nunc, soror, abeamus intro. PI. immo
intervisam prius domum.
Si a viro tibi forte veniet nuncius, facito ut sciam.
PA. Neque ego te celabo, neque tu me celassis quod scies.
Eho, Crocotium, i, parasitum Gelasimum huc arcessito:
Tecum adduce. nam illum ecastor mittere ad portum volo,
Si quae forte ex Asiâ navis heri aut hodie venerit.
Nam dies totos apud portum servos unus assidet:
Sed tamen volo intervisi. propera. *ac* actutum redi.

SCENA TERTIA.

GELASIMUS. CROCOTIUM.

Famem fuisse suspicor matrem mihi:
Nam postquam natus sum, satur nunquam fui.
Quam ego matri meae retuli invitissumus,
Eam mihi nunquam retulit mater gratiam.
Nam illa me in alvo menses gestavit decem,
At ego illam in alvo gesto plus annos decem.
Atque illa puerum me gestavit parvolum,
Quo minus laboris illam cepisse existimo:
At ego non pauxillulam in utero gesto famem,
Verum hercle multo maxumam et gravissumam.
Uteri dolores mihi oboriuntur cotidie;
Sed matrem parere nequeo: nescio quomodo.
Audivi saepe hoc volgo dicier,
Solere elephantum gravidam perpetuos decem
Esse annos. ejus ex semine haec certo est Fames.
Nam jam complures annos utero haeret meo.

: si ridiculum hominem quaeret quispiam,
lis ego sum cum ornamentis omnibus.
imentis explementum quaerito.
simo nomen mihi indidit parvo pater:
ı inde jam a pauxillo puero ridiculus fui.
ter paupertatem adeo hoc nomen repperi;
quia paupertas fecit, ridiculus forem:
ı illa omnes artes perdocet, ubi quem attigit.
unnonam caram dixit me natum pater:
terea, credo, nunc esurio acrius.
eneri nostro haec reddita est benignitas,
i negare soleo, si quis esum me vocat.
o una interiit hominum pessume,
e optuma, hercle, meo animo, et scitissuma,
ante utebantur, Veni illo ad coenam! Sic face!
iitte vero! Ne gravare! Est commodum!
inquam fieri! Non amittam, quin eas!
: repererunt ei verbo vicarium,
i quidem, hercle, verbum ac vilissumum,
m te ad coenam, nisi egomet coenem foris.
ercle, ego verbo lumbos defractos velim,
:re perierit, si coenassit domi.
verba subigunt me, mores ut barbaros
um, atque ut faciam praeconis compendium;
ıe auctionem praedicem, ipse ut veneam.
ic ille est Parasitus quem arcessitum missa sum.
: loquitur, auscultabo, priusquam colloquar.
:d curiosi sunt hic quam plures mali,
ıas res qui curant studio maxumo,
ıus ipsis nulla est res, quam procurent, sua:
ıando quem auctionem facturum sciunt,
nt, perquirunt quid siet caussae ilico:
ıum aes cogat, an pararit prandium,
in' sit reddenda dos divortio?

Eos omnes, tametsi hercle haud indignos judico,
Qui ut multum miseri sint, laborent, nihil moror:
Dicam auctionis caussam, ut animo gaudeant,
(Nam curiosus nemo est, quin sit malevolus,)
Ipse egomet quamobrem auctionem praedicem:
Damna evenerunt maxuma misero mihi,
Ita me mancupia miserum affecerunt male,
Potationes plurimae demortuae:
Quot adeo coenae, quas deflevi, mortuae!
Quot potiones mulsi! quot autem prandia!
Quae inter continuom perdidi triennium.
Prae moerore adeo miser atque aegritudine
Consenui: paene sum fame emortuus.
C. Ridiculus aeque nullus est, quando esurit.
G. Nunc auctionem facere decretum est mihi:
Foras necessum est quicquid habeo vendere.
Adeste sultis, praeda erit praesentium.
Logos ridiculos vendo, agite, licemini.
Qui coenâ poscit? ecqui poscit prandio?
Hercules te amabit prandio? coenâ tibi?
Ehem annuistin'? nemo meliores dabit.
Nullis meliores esse parasitos sinam.
Vel unctiones Graecas, sudatorias,
Vel alias malacas crapularias,
Cavillationes, assentatiunculas,
Ac perjuratiunculas parasiticas.
Rubiginosam strigilem, ampullam rubidam,
Parasitum inanem, quo recondas reliquias.
Haec vaenisse jam opus est, quantum potest.
Uti decumam partem Herculi polluceam.
C. Ecastor auctionem haud magni pretii!
Adhaesit homini ad infimum ventrem fames.
Adibo hominem. G. quis haec est, quae advorsum it mi
Epignomi ancilla haec quidem est Crocotium.

'elasime, salve. G. non est id nomen mihi.
erto mecastor id fuit nomen tibi.
'uit disertim: verum id usu perdidi:
c Miccotrogus nomine ex vero vocor.
'eu ecastor, risi te hodie
um. G. quando, aut quo in loco?
'c cum auctionem praedicabas. G. pessume,
ı' audivisti? C. te quidem dignissimum.
'uo nunc is? C. ad te. G. quid venis? C. Panegyris
re jussit te opere maximo,
ım abnitu ut ires ad sese domum.
go illo mehercle vero eo, quantum potest.
ıe exta cocta sunt? quot agnis fecerit?
la quidem nullum sacrificavit. G. quomodo?
igitur me volt? C. tritici modios decem
re, opinor, te volt. G. mene, ut ab se petam?
nmo, hercle, ut abs te mutuum nobis dares.
legato esse quod dem, nec mu, nec mutuum,
ıe aliud quicquam, nisi hoc quod habeo pallium.
mini quoque etiam venditarism.
au, nulla tibi lingua est, quae quidem dicat, Debo?
'eterem reliqui: eccam illam, quae dicat, Cedo.
lalum tibi Dî dent! G. haec eadem dicit tibi.
uid nunc, iturus, an non? G. abi sane domum.
illo venturum dicito, propera, atque abi.
miror quid illaec me ad se arcessi jusserit,
ſ nunquam jussit me ad se arcessi ante hunc diem,
quam vir abiit ejus miror quid siet,
ut periculum fiat, visam quid velit.
eccum Dinacium ejus puerum. hoc vide.
ı' ut facete, atque ex picturâ astitit?
iste edepol vinum poculo pauxillulo
e exanclavit submerum scitissume.

ACTUS SECUNDI
SCENA PRIMA.

DINACIUM. GELASIMUS.

Mercurius, Jovis qui nuncius perhibetur,
nunquam aeque patri
Suo nuncium lepidum attulit, quam
ego nunc meae herae nunciabo.
Itaque onustum pectus porto laetitia lubentiaque:
Neque lubet, nisi gloriose, quicquam proloqui. profecto
Amoenitates omnium venerum atque venustatum affero.
Ripisque superat mihi atque abundat pectus laetitia meum.
Propterea, Dinacium, pedes hortare: honesta dicta factis:
Nunc tibi potestas adipiscendi est gloriam, laudem, decus,
Heraeque egenti subveni: benefacta majorum tuorum exauge.
Quae misera exspectatione est Epignomi adventus viri.
Proinde, ut decet, amat virum suum
cupide. nunc expedi Dinacium.
Age, ut placet. curre ut lubet, cave quenquam floccifeceris.
Cubitis depulsa de viâ, tranquillam concinna viam.
Si rex obstabit obviam, regem ipsum prius pervortito.
G. Quidnam dicam, Dinacium
Lascivibundum tam lubenter currere?
Harundinem fert, sportulamque, et hamulum piscarium.
D. Sed tandem, opinor, aequius est heram mihi esse supplicem,
Atque oratores mittere ad me, donaque ex auro, et quadrigas
Quî vehar: nam pedibus ire non queo. ergo jam revortar.
Ad me iri et supplicari egomet mihi censeo aequom.
An vero nugas censeas; nihil esse quod ego nunc scio.
Tantum a portu apporto bonum, tam gaudium affero grande,
Vix ipsa domina hoc, nisi sciat, exoptare a Dîs audeat.
Nunc ultro hoc deportem? haud
placet: neque id vero officium arbitror.

Hic hoc videtur mihi magis meo convenire huic nuncio.
Advorsum ut veniat, obsecret, se ut nuncio hoc impertiam.
Secundas fortunas decent superbiae.
Sed tandem cum recogito quî potuit scire haec scire me?
Non enim possum, quin revortar,
quin loquar, quin edissertem;
Heramque ex moerore eximam, benefacta majorum meûm
Exaugeam, atque illam augeam ex insperato opportuno modo.
Contundam facta Talthybii, contemnamque omnis nuncios:
Simulque ad cursuram meditabor me ad ludos Olympiae.
Sed spacium hoc occidit: breve 'st
curriculo: quam me poenitet!
Quid hoc? occlusam januam video, ibo et pultabo fores.
Aperite atque approperate, fores facite
ut pateant, removete moram.
Nimis haec res sine cura geritur.
vide, quamdudum hic asto et pulto!
Somnon' operam datis? experiar,
fores an cubiti, an pedes plus valeant.
Nimis vellem hae fores herum fugissent,
eâ caussâ ut haberent malum.
Defessus sum pultando.
Hoc postremum est vobis.
G. Ibo atque hunc compellabo.
Salvos sis. D. et tu salve.
G. Jam tu piscator factus?
D. Quampridem non edisti?
G. Unde is? quid fers? quid festinas?
D. Tuâ quod nihil refert, ne
Cures. G. quid istîc inest?
D. Quas tu vides colubras?
G. Quid tam iracundus? D. si in te
Pudor assit, non me appelles.
G. Possum scire ex te verum?

D. Potes. hodie non coenabis.

SCENA SECUNDA.

PANEGYRIS. GELASIMUS. DINACIUM.

Quisnam, obsecro, has frangit fores? ubi est?
Tun' haec facis? tun' mihi huc hostis venis?
G. Salve, tuo arcessitu venio huc. P. ean'
gratia fores effringis?
G. Tuos inclama, tui delinquunt: ego quid me velles visebam:
Nam equidem harum miserebat. D. ergo
auxilium propere latum est.
P. Quisnam hic loquitur tam prope
nos? D. Dinacium. P. ubi is est?
D. Respice me, et relinque egentem parasitum, Panegyris.
P. Dinacium! D. istuc indidere nomen majores mihi.
P. Quid agis? D. quid agam, rogitas? P. quid
ni rogitem? D. quid mecum est tibi?
P. Mein' fastidis, propudiose? eloquere propere, Dinacium.
D. Jube me omittere igitur hos qui
retinent. P. qui retinent? D. rogas?
Omnia membra lassitudo mihi tenet. P. linguam quidem
Sat scio tibi non tenere. D. ita celeri curriculo fui
Propere a portu, tui honoris caussâ. P. ecquid apportas boni?
D. Nimio impertior multo tanta
plus, quam speras. P. salva sum.
D. At ego perii, quoi medullam lassitudo perbibit.
G. Quid ego, quoi misero medullam ventris percepit fames.
P. Ecquem convenisti? D. multos. P. at
virum ecquem? D. plurimos?
Verum ex multis nequiorem nullum,
quam hic est. G. quomodo?
Jamdudum ego istum patior dicere injuste mihi.
Praeter hac si me irritassis. D. edepol, esuries male.
G. Animum inducam, ut istuc verum

ıcutum esse arbitrer.
Iunditias volo fieri. efferte huc
ıs, simulque arundinem,
ɔeram omnem aranearum perdam et texturam improbem,
ıamque earum omnis telas. G. miserae algebunt postea.
Quid illas itidem esse censes, quasi te cum veste unica?
illas scopas. G. capiam. D. hoc
ıet, tu hoc converte. G. fecero.
ɔequis hac effert nasiternam cum aqua? G. sine suffragio
ıli tamen aedilitatem hic quidem gerit. D. age, tu ocius
e humum, consperge ante
ı. G. faciam. D. factum oportuit.
hinc araneas de foribus dejiciam, et de pariete.
Edepol rem negotiosam! P. quid sit, nihil etiam scio;
forte hospites venturi sunt. D. lectos sternite.
Principium placet de lectis. D. alii ligna caedite,
pisces depurgate, quos piscator attulit;
ıam et glandium dejicite. G. hic,
:le, homo nimium sapit.
Non ecastor, ut ego opinor, satis herae morem geris:
Immo res omnis relictas habeo, prae quod tu velis.
Tum tu igitur, qua caussa missus
d portum, mihi expedi.
Dicam, postquam me misisti ad portum cum luci simul,
nmodum radiosus ecce Sol superabat ex mari,
m percontor portitores, ecquae navis venerit
Asia; negant venisse: conspicatus sum interim
curum, quo ego me majorem non vidisse censeo:
portum vento secundo, velo passo pervenit:
ıs alium percontamur. Cuia est navis? quid vehit?
erim Epignomum conspicio, tuum
ıam, et servom Stichum.
Hem, quid? Epignomum elocutus? G. tuum
ıum, et vitam meam.

D. Venit, inquam. P. tun' eum
ipsum vidisti? D. ita ego, libens.
Argenti aurique advexit multum. P. nimis factum bene.
G. Hercle vero capiam scopas, atque hoc converram libens.
D. Lanam purpuramque multam. G. hem,
quî ventrem vestiam?
D. Lectos eburatos, auratos. G. accubabo regie.
D. Tum Babylonica peristromata, consutaque tapetia
Advexit nimium bonae rei. G. hercle rem gestam bene!
D. Post ut occoepi narrare, fidicinas, tibicinas,
Sambucinas advexit secum formâ eximiâ. G. eugepae!
Quando adbibero, alludiabo: tum sum ridiculissumus.
D. Postea unguenta multigenerum multa. G. non vendo logos.
Jam non facio auctionem. mihi obtigit haereditas.
Malevoli perquisitores auctionum perierint.
Hercules decumam esse adauctam, tibi quam vovi, gratulor.
D. Post autem advexit secum Parasitos. G. hei, perii miser!
D. Ridiculosissumos. G. reverram,
hercle, hoc, quod converri modo.
P. Vidistin' virum sororis Pamphilippum? D. non. P. adest?
D. Immo ajebant eum venisse simul. sed ego huc citus
Praecucurri, ut nunciarem nuncium exoptabilem.
G. Venales logi sunt illi, quos negabam vendere;
Ilico et meo malo est quod malevolentes gaudeant,
Hercules sane, qui Deus sis, discessisses non malé.
P. I, i intro, Dinacium: jube famulos
rem divinam mihi apparent.
Bene vale. G. vin' administrem? P. sat servorum habeo domi.
G. Enim vero, Gelasime, opinor provenisti futile,
Si neque ille adest, neque hic, qui venit, quicquam subvenit.
Ibo intro ad libros et discam de dictis melioribus.
Nam ni illos homines expello, ego occidi planissume.

SCENA PRIMA.

EPIGNOMUS. STICHUS.

Cum bene re gesta salvos convortor domum,
Neptuno grates habeo et tempestatibus:
Simul Mercurio, qui me in mercimoniis
Juvit, lucrisque quadruplicavit rem meam.
Olim quos abiens affeci aegrimonia,
Eos nunc laetantes faciam adventu meo.
Nam jam Antiphonem conveni affinem meum,
Cumque eo reveni ex inimicitia in gratiam.
Videte, quaeso, quid potest pecunia!
Quoniam re bene gesta redisse me videt,
Magnasque apportavisse divitias domum,
Sine advocatis ibidem in cercuro, in stega,
In amicitiam, atque in gratiam convortimus.
Et hic hodie apud me coenat, et frater meus.
Nam heri ambo in uno portu fuimus. sed mea
Hodie soluta est navis aliquanto prius.
Age, abduc has intro, quas mecum adduxi, Stiche.
S. Here, sive ego taceam, seu loquar scio, scire te,
Quam multas tecum miserias multaverim.
Nunc hunc diem unum ex illis multis miseriis
Volo me Eleutheriam capere advenientem domum.
E. Et jus et aequom postulas: sumas, Stiche,
In hunc diem: te nihil moror, abi quo lubet.
Cadum tibi veteris vini propino. S. papae!
Ducam hodie amicam. E. vel decem, dum de tuo.
Ubi coenas hodie, si hanc rationem instituis?
S. Amicam ego habeo Stephanium hinc ex proxumo,
Tui fratris ancillam: eo condixi, in symbolam
Ad coenam, ad ejus conservom Sagarinum Syrum.
Eadem est amica ambobus, rivales sumus.
E. Age, abduc eas intro: hunc tibi dedo diem.

S. Meam culpam habeto, nisi probe excruciavero.
Jam, hercle, ego per hortum amicam transibo meam,
Mihi hanc occupatum noctem: eadem symbolam
Dabo, et jubebo ad Sagarinum coenam coqui.
Aut egomet ibo atque obsonabo obsonium.
Atque id ne vos miremini, homines servolos
Potare, amare, atque ad coenam condicere.
Licet hoc Athenis nobis. sed cum cogito,
Potius quam in dividiam veniam, est etiam hìc ostium
Aliud posticum nostrarum harunce aedium,
(Posticam partem magis utuntur aedium)
Eâ ibo obsonatum, eâdem referam obsonium
Per hortum: utroque commeatus continet.
Ite hac secundum vos me: ego hunc lacero diem.

SCENA SECUNDA.

GELASIMUS. EPIGNOMUS.

Libros inspexi, tam confido, quam potest,
Me meum obtenturum regem ridiculis meis.
Nunc intervisi, jamne a portu advenerit,
Ut eum advenientem meis dictis deliniam.
E. Hic quidem Gelasimus est parasitus, qui venit.
G. Auspicio hodie optumo exivi foras;
Mustela murem abstulit praeter pedes.
Cum strena obscaevavit, spectatum hoc mihi est.
Nam ut illa vitam repperit hodie sibi,
Item me spero facturum. augurium haec facit.
Epignomus hìc quidem est, qui astat: ibo atque alloquar.
Epignome, ut ego te nunc conspicio libens!
Ut prae laetitiâ lacrumae praesiliunt mihi!
Valuistin' usque? E. sustentatum 'st sedulo.
G. Bene atque amice dicis. Dî dent quae velis.
Propino tibi salutem plenis faucibus.
Coenabis apud me, quoniam salvos advenis.

E. Vocata est opera nunc quidem: tam gratia est.
G. Promitte. E. certum est. G. sic
Sic, inquam. E. certa res 'st.
G. Lubente me, hercle, facies. E. idem ego istuc scio.
Quando usus veniet, fiet. G. nunc ergo usus est.
E. Non edepol possum. G. quid gravare? censeo
Ita: nescio quid vero habeo in mundo. E. i modo,
Alium convivam quaerito tibi in hunc diem.
G. Quin tu promittis? E. non graver, si possiem.
G. Unum quidem hercle certum promitto tibi:
Libens accipiam, certo si promiseris.
E. Valeas. G. Certum*ne* est? E. certum, coenabo domi.
G. Quandoquidem *operam* tuam non vis promittere:
Vin' ad te ad coenam veniam? E. si possim, velim:
Verum hic apud me coenant alieni novem.
G. Haud postulo equidem me in lecto accumbere:
Scis tu me esse imi subsellii virum.
E. At ii oratores sunt populi summi viri,
Ambracia veniunt huc legati publice.
G. Ergo oratores populi summates viri,
Summi accumbent, ego infimatis infimus.
E. Haud aequom est te inter oratores accipi.
G. Equidem hercle orator sum, sed procedit parum.
E. Cras de reliquiis nos volo. multum vale.
G. Perii hercle vero plane, nihil obnoxie.
Uno Gelasimo minus est, quam dudum fuit.
Certum est mustelae posthac nunquam credere:
Nam incertiorem nullam novi bestiam,
Quae ne et ipsa decies in die mutat locum.
Eam auspicavi ego in re capitali mea.
Certum est amicos convocare, ut consulam
Qua lege nunc me esurire oporteat.

ACTUS QUARTI

SCENA PRIMA.

ANTIPHO. PAMPHILIPPUS. EPIGNOMUS.

Ita me Dî bene ament, measque mihi bene servassint filias,
Ut mihi volupe 'st, Pamphilippe, quia vos in patriam domum
Redîsse video, bene gesta re, ambos, te et fratrem tuum.
P. Satis abs te accipiam, nisi videam
mihi te amicum esse, Antipho.
Nunc quia te amicum mihi experior esse, creditur tibi.
A. Vocem ego te ad me ad coenam,
frater tuus nisi dixisset mihi,
Te apud se coenaturum esse hodie,
cum me ad se ad coenam vocat.
Et magis par fuerat me dare vobis coenam advenientibus,
Quam me ad illum promittere, nisi nollem ei advorsarier.
Nunc me gratiam abs te inire verbis nihil desidero:
Cras apud me eritis, et tu et ille, cum vostris uxoribus.
P. Et apud me perendie. nam ille heri me jam vocaverat
In hunc diem. sed satin' ego tecum pacificatus sum, Antipho?
A. Quando ita rem gessistis, utî
vos vellem, amicos atque addecet,
Pax commerciumque est vobis
mecum. nam hoc tu facito cogites,
Ut cuique homini res parata est,
firmi amici sunt: si res lassa labat,
Itidem amici collabascunt. res amicos invenit.
E. Jam redeo. nimia est voluptas, si diu abfueris a domo,
Domum si redieris, si tibi nulla est aegritudo animo obviam.
Nam ita me absente familiarem rem uxor curavit meam,
Omnium me exilem atque inanem fecit aegritudinum.
Sed eccum fratrem Pamphilippum, incedit cum socero suo.
P. Quid agitur, Epignome? E. quid

amdudum in portum venis
P. longissume. E. postilla jam iste est tranquillus tibi?
gis quam mare, quo ambo
ecti. E. facis ut alias res soles.
ne exoneramus navem, frater? P. clementer volo.
st potius oneremus vicissatim voluptatibus.
mox cocta est coena? impransus
m. E. abi intro ad me, et lava.
ns salutatum atque uxorem
intro devortor domum.
ad nos eccilla festinat cum sorore uxor tua.
tumum est. jam istoc morae
erit. E. jam ego apud te ero.
usquam abis, praesente te
pologum agere unum volo.
xume. A. fuit olim, quasi ego sum, senex: ei filiae
rant, quasi nunc meae sunt:
nt duobus nuptae fratribus,
nunc meae sunt vobis. P. miror,
asuru 'st apologus.
it minori illi adolescenti fidicina et tibicina;
e advexerat, quasi nunc tu: sed ille erat coelebs senex,
ego nunc sum. P. perge porro.
is hic quidem est apologus.
inde senex ille illi dixit, quojus erat tibicina,
ego nunc tibi dico. P. ausculto,
nimum advorto sedulo.
tibi meam filiam, bene quî cum cubitares, dedi.
mihi reddi ego aequom esse
quî cum cubitem, censeo.
s istuc dicit? an ille quasi
quasi ego nunc dico tibi.
duas dabo, inquit ille adolescens, una si parum est:
uarum poenitebit, inquit, addentur duae.

P. Quis istuc, quaeso? an ille, quasi
ego? A. is ipse, quasi tu; *tum* senex
Ille, quasi ego, si vis, inquit, quattuor sane dato:
Dum equidem, hercle, quod edant
addas: meum ne contruncent cibum.
P. Videlicet parcum illum fuisse senem, qui dixerit:
Quoniam ille illi pollicetur, qui eum cibum poposcerit.
A. Videlicet fuisse illum nequam adolescentem, qui ilico,
Ubi ille poscit, denegavit se dare granum tritici.
Hercle, quia aequom postulabat ille senex, quandoquidem
Filiae illae dederat dotem, accipere pro tibicina.
P. Hercle, ille quidem certo adolescens docte vorsutus fuit,
Qui seni illi concubinam dare dotatam noluit.
A. Senex quidem voluit, si posset indipisci de cibo:
Quia nequit, qua lege licuit, velle dixit fieri.
Fiat, ille inquit adolescens. facis benigne, inquit senex.
Habeon' rem factam? inquit. faciam ita, inquit, ut fieri volet.
Sed ego ibo intro, et gratulabor vostrum adventum filiis.
Postea ibo lavatum in Pilum: ibi fovebo senectutem meam.
Post ubi lavero, otiosus vos opperiar accubans.
P. Graphicum mortalem Antiphonem:
ut Apologum fecit, quam fabre!
Ut jam nunc scelestus esse ducit pro adolescentulo!
Dabitur homini amica, noctu quae in lecto accendet senem:
Namque, edepol, aliud quidem illi quid amica opus sit, nescio.
Sed quid agit parasitus noster Gelasimus? etiam valet?
E. Vidi edepol hominem haud
perdudum. P. quid agit? E. quod famelicus.
P. Quin vocasti hominem ad
coenam? E. ne quid adveniens perderem.
Atque eccum tibi lupum in sermone; praesens esuriens adest.
P. Ludificemur hominem. E. capti consilii memorem mones.

SCENA SECUNDA.

GELASIMUS. PAMPHILIPPUS. EPIGNOMUS.

Sed ita quod occoepi narrare vobis, cum hic non affui,
Cum amicis deliberavi jam, et cum cognatis meis:
Ita mihi auctores fuere, ut egomet me hodie jugularem fame.
Sed videone ego Pamphilippum cum
Fratre Epignomo? atque is est.
Aggrediar hominem. sperate Pamphilippe, ô spes mea,
O mea vita, ô mea voluptas, salve. salvom gaudeo,
Peregre te in patriam redisse salvom. P. salve, Gelasime.
G. Valuistin' bene? P. sustentavi sedulo. G. edepol, gaudeo.
Edepol nae egomet mihi modiûm
Hunc mille esse argenti velim.
P. Quid eo tibi opus est? G. hunc ad
Coenam hercle ut vocem, te non vocem.
P. Advorsum te fabulare illud quidem. G. ambos ut vocem.
P. Edepol te vocem libenter, si superfiat locus.
G. Quin tu. stans obstrusero aliquid
Prensae. E. immo unum hoc potest.
G. Quid? E. ubi convivae abierint,
Tum venias. G. vae aetati tuae!
P. Una hautum, non ad coenam dico. G. Dî te perduint!
Quid ais, Pamphilippe? P. ad coenam,
Hercle, alio promisi foras.
G. Quid, foras? P. foras hercle
Vero. G. quî, malum, tibi lasso libet
Foris coenare? P. utrum tu censes? G. jube
Domi coenam coqui,
Atque ad illum renunciari. P. solus coenabo domi?
G. Non enim solus. me vocato. P. at ille ne succenseat,
Defâ qui causâ sumptum fecit. G. facile excusari potest;
Tibi modo ausculta: jube domi
Coenam coqui. E. non me quidem

Faciet auctore, hodie ut illum decipiat. G. non tu hinc abis?
Nisi me non perspicere censes quid agas, cave sis tu tibi.
Nam illic homo tuam haereditatem
inhiat, quasi esuriens lupus.
Non tu scis, quam efflictentur homines noctu hìc in viâ?
P. Tanto plureis, qui defendant, ire advorsum jussero.
E. non it, non it: quia tanto opere suades ne ebitat. G. jube
Domi mihi, tibi, tuaeque uxori celeriter coenam coqui.
Si, hercle, faxis, non opinor dices, deceptum fore.
P. Per hanc tibi coenam incoenato, Gelasime, esse hodie licet.
G. Ibisne ad coenam foras? P. apud
fratrem coeno, in proxumo.
G. Certumne est? P. certum. G. edepol
te hodie lapide percussum velim.
P. Non metuo: per hortum transibo,
non prodibo in publicum.
E. Quid agis, Gelasime? G. oratores tu accipis: habeas tibi.
E. Tua, pol, refert enim. G. siquidem mea refert, opera utere,
Posce. E. edepol tibi, opinor, etiam uni locum conspicor,
Ubi accubes. P. sane faciundum censeo. G. ô lux oppidi!
E. Si arte poteris accubare. G. vel inter cuneos ferreos.
Tantillum loci ubi catellus cubet, id mihi sat est loci.
E. Exorabo aliquo modo. veni. G. huccine? E. immo
in carcerem;
Nam hìc quidem meliorem Genium
tuum non facies. eamus, tu.
P. Deos salutabo modo, postea ad te continuo transeo.
G. Quid igitur? E. dixi equidem,
in carcerem ires. G. quin jusseris,
Eo quoque ibo. E. Dî immortales!
hic quidem in summam crucem
Coena aut prandio perduci potest. G. ita ingenium meum est;
Quîcumvis depugno multo facilius, quam cum Fame.
P. Non ergo is tu? apud me satis

ıta est mihi jam tua felicitas:
ı parasitus mihi atque fratri fuisti, rem confregimus.
c ego nolo e Gelasimo mihi te Catagelasimum.
amne abîsti? Gelasime, vide, quid es capturus consilii.
ıe? tune? mihine? tibi ne? vides, ut annona est gravis!
s, benignitates hominum ut periere et prothymiae:
s, ridiculos nihili fieri, atque ipsos parasitarier.
quam, edepol, me vivom quisquam
astinum prospiciet diem;
mihi jam intus potione vincea onerabo gulam.
ıe ego hoc commitam, ut homines
uum me dicant fame.

ACTUS QUINTI

SCENA PRIMA.

STICHUS.

e hoc fit, atque stulte, mea sententia:
ıem hominem exspectant, eum solent provisere:
hercle illa caussa nihil ocius venit.
ı ego nunc facio, qui proviso Sagarinum,
nihil ocius venit tamen hâc gratiâ.
hercle ego decumbam solus, si ille huc non venit.
ım modo hinc a me huc cum vino transferam:
ea accumbam. quasi senex tabescit dies.

SCENA SECUNDA.

SAGARINUS. STICHUS.

ete Athenae, quae nutrices Graeciae.
ra herilis patria, te video libens.
amica mea et conserva quid agat Stephanium,
ı est, ut valeat. nam Sticho mandaveram,
tem ut nunciaret; atque ei ut diceret,
ıodie venturum, ut coenam coqueret temperi.

Sed Stichus est hic quidem. ST. fecisti, here, facetias,
Cum hoc donavisti dono tuum servom Stichum.
Pro Dî immortales, quot ego voluptates fero!
Quot risiones, quot jocos, quot savia,
Saltationes, blanditias, prothymias!
SA. Stiche. ST. hem. SA. quid
fit? ST. euge, Sagarine lepidissume!
Fero convivam Dionysum mihique et tibi.
Namque edepol coena dicta est, locus liber datus est
Mihi et tibi apud vos: nam apud nos est convivium.
Ibi voster coenat cum uxore adeo et Antipho.
Ibidem herus est noster. hoc mihi dono datum 'st.
SA. Quis somniavit aurum? ST. quid id ad te attinet?
Proin' tu lavare propera. SA. lautus sum. ST. optume:
Sequere ergo hac me intro. SA. ego vero sequor.
ST. Volo eluamus hodie. peregrina omnia
Relinque: Athenas nunc eolamus: sequere me.
SA. Sequor, et domum redeundi principium placet.
Bona scaeva strenaque obviam occessit mihi.

SCENA TERTIA.

STEPHANIUM.

Mirum videri nemini vostrum volo, spectatores,
Quid ego hinc, quae illîc habito, exeam: faciam vos certiore
Domo dudum huc arcessita sum quoniam nunciatum est,
Istarum venturos viros. ibi festinamus omnes,
Lectis sternendis studuimus, munditiisque apparandis.
Inter illud tamen negotium meis curavi amicis,
Sticho et conservo Sagarino meo, coena cocta ut esset.
Stichus obsonatus est. caeterum ego curando id alleguvi.
Nunc ibo hinc, et amicos meos curabo hîc advenientes.

SCENA QUARTA.

SAGARINUS. STICHUS.

c, ite foras, ferte pompam. cado te praeficio, Sticha.
ibus modis temperare certum 'st
um hodie convivium.
e Dî ament, lepide accipiemur,
oc recipiamur in loco.
uis praetereat, commissatum volo vocari. ST. convenit;
quidem, hercle, quisque veniat
rino suo. nam hinc quidem
polluctura, praeter nos, jactura dabitur nemini.
et inter nos ministremus,
trophe. hoc convivium est
pibus nostris satis commodule, nucibus, fabulis, ficulis,
in tryblio, lupilli comminuto crustulo.
t. servo homini modeste melius
: sumptum, quam ampliter.
quemque decet. quibus divitiae
sunt, scaphio et cantharis,
lis bibunt: at nos nostro Samiolo poterio
ea vivimus: nos tamen efficimus
pibus nostra moenia.
amicae uter utrubi accumbamus? ST. abi tu sane superior.
: adeo ut tu scire possis, factum ego tecum divido.
utram tibi libet etiamnum capere, cape provinciam.
Quid istuc est provinciae? ST. utrum Fontinali an Libero
rium te inhibere mavis? SA. nimio liquido Libero.
mica mea et tua dum comit, dumque se exornat, nos volo
en ludere inter nos. strategum te facio huic convivio.
Nimium lepide in mentem venit. potius in subsellio
:e accipiemur, quam in lectis. SA. immo
hic magis est dulcius.
nterim, stratege noster cur hic cessat cantharus?

Vide, quot cyathos bibimus. ST. tot,
quod digiti sunt tibi in manu.
Cantio est Graeca: ἢ πίντε πίν', ἢ τρὶς πίν', ἢ μὴ τέτταρα.
SA. Tibi propino decuma fonte: tibi tute inde, si sapis.
Bene vos, bene nos, bene te, bene me,
bene nostram etiam Stephanium.
ST. Bibe, si bibis. SA. non mora erit
apud me. ST. edepol convivî sat est,
Modo nostra huc amica accedat: id abest, aliud nihil abest.
SA. Lepide hoc actum est, tibi
propino cantharum: vini tu habes.
Nimis vellem aliquid pulpamenti. ST. si
horum quae assunt poenitet,
Nihil est, tene aquam. SA. melius dicis: nihil moror cupedia.
Bibe tibicen: age, si quid agis.
bibendum, hercle, hoc est, ne nega.
Quid hic fastidis? quod faciundum vides esse tibi, quin bibis?
Age, si quid agis: accipe, inquam.
non hoc impendet publicum.
Haud tuum istuc est te vereri. eripe ex ore tibias.
ST. Ubi illic biberit, vel servato meum modum, vel tu dato.
Nolo ego nos pro summo bibere; nulli relerimus postea:
Namque edepol, quamvis desubito vel cadus vorti potest,
SA. Quid igitur? quamquam gravatus
fuisti, non nocuit tamen.
Age tibicen, quando bibisti, refer ad labias tibias.
Suffla celeriter tibi buccas, quasi proserpens bestia.
Agedum, Stiche, uter demutassit, poculo multabitur.
ST. Bonum jus dicis: impetrare
oportet, quia aequom postulas.
Age, ergo observa: si peccassis, multam hic retinebo ilico.
SA. Optumum atque aequissumum
oras. ST. hem tibi hoc primum omnium.
Haec facetia 'st amare inter se rivales duos;

Uno cantharo potare, et unum scortum ducere.
Hoc memorabil' est: ego tu sum, tu es ego: uni animi sumus:
Unam amicam amamus ambo: mecum
ubi est, tecum est tamen.
Tecum ubi autem est, mecum ibi
autem est: neuter utri invidet.
SA. Ohe, jam satis! nolo obcaedes:
catuli ut ludunt, nunc volo.
Vin' amicam huc evocemus? ea saltabit. ST. censeo.
SA. Mea suavis, amabilis, amoena Stephanium, ad amores tuos
Foras egredere, satis mihi pulchra
es. ST. at enim pulcherruma.
SA. Fac nos hilaros hilariores opera atque adventu tuo.
Peregre advenientes te expetimus, Stephaniscidium, mel meum;
Si amabilitas tibi nostra placet, si tibi ambo accepti sumus.

SCENA QUINTA.

STEPHANIUM. SAGARINUS. STICHUS.

Morem vobis geram, meae deliciae.
nam ita me Venus amoena amet,
Ut ego hic jamdudum exîssem simitu vobiscum foras.
Nisi me vobis exornarem. nam ita est ingenium muliebre,
Bene cum lauta est, tersa, ornata, ficta est; infecta est tamen.
Nimioque sibi mulier meretrix repperit odium ocius
Sua immunditia, quam in perpetuom ut placeat munditia sua.
SA. Nimium lepide fabulata est. ST. Veneris mera est oratio,
Sagarine. SA. quid est? ST. totus
doleo. SA. totus? tanto miserior.
STE. Utrubi accumbo? SA. utrubi tu
vis? STE. cum ambobus volo: nam ambos amo.
ST. Vapulat peculium: actum est, fugit hoc libertas caput.
STE. Date mihi locum ubi accumbam,
amabo, siquidem placeo: tum mihi
Cupio cum utroque mihi esse bene. ST. dispereo! SA. quid

ais? ST. quid, ego?
SA. Ita me Dî ament, nunquam enim
fiet hodie, haec quin saltet tamen.
Age mulsa mea, suavitudo, salta: saltabo ego simul.
ST. Nunquam edepol me istoc vinces, quin ego ibi pruriam.
STE. Siquidem mihi saltandum est,
tum vos date, bibat, tibicini.
ST. Et quidem nobis. SA. tene tibicen primum, postidea loci
Si hoc eduxeris, proinde ut consuetus antehac, celeriter
Lepidam et suavem cantationem aliquam occipito cinaedicam,
Ubi perpruriscamus usque ex unguiculis. inde huc aquam.

SCENA SEXTA.

EIDEM.

SA. Tene tu hoc, educe: dudum haud placuit potio:
Nunc minus gravate jam accipit, tene tu. interim
Meus oculus, da mihi suavium, dum illic bibit.
Prostibili est autem stantem stanti savium
Dare amicum amicae. euge euge, sic furi datur!
Quid igitur? quanquam gravatus, non nocuit tamen.
Age jam infla buccas. ST. nunc jam aliquid suaviter.
Redde cantionem veteri pro vino novam.

SCENA SEPTIMA.

EIDEM.

SA. Qui Ionicus aut cinaedicus, qui hoc tale facere posslet?
Si istoc me vorsu viceris, alio me provocato:
Fac tu hoc modo. ST. at tu hoc
modo. SA. babae! ST. tatae! SA. papae! ST. pax!
SA. Nunc pariter ambo. omnes voco cinaedos, contra
Satis esse nobis non magis potis est, quam fungo imber.
Intro hinc abeamus. nunc jam saltatum satis pro vino 'st.
Vos spectatores plaudite, atque ite ad vos comissatum.

FINIS.

MARCI

ACCII PLAUTI

TRINUMMUS.

PERSONAE.

LUXURIA.

INOPIA.

MEGARONIDES, } senes,
CALLICLES, }

LYSITELES, adolescens.

PHILTO, senex.

LESBONICUS, adolescens.

STASIMUS, servos.

CHARMIDES, senex.

SYCOPHANTA.

LUXURIA et INOPIA.

quere me, mea gnata, ut munus fungaris tuum.
Sequor; sed finem fore quem dicam, nescio,
Adest. hem, illae sunt aedes: i intro nunc jam.
Nunc, ne quis erret vostrûm, paucis in viam
Deducam, siquidem operam dare promittitis.
Nunc primum igitur, quae ego sim, et quae illa haec siet,
Huc quae abiit intro, dicam, si animum advortitis.
Primum mihi PLAUTUS nomen LUXURIAE indidit:
Tum hanc mihi gnatam esse voluit INOPIAM.
Sed ea huc quid introierit impulsu meo,
Accipite, et date vacivas aurîs, dum eloquor.
Adolescens quidam est, qui in hisce habitat aedibus:
Is rem paternam me adjutrice perdidit.
Quoniam ei, qui me aleret, nihil video esse reliqui,
Dedi meam gnatam, quîcum aetatem exigat.
Sed de argumento ne exspectetis Fabulae.
Scnes qui huc venient, hi rem vobis aperient.
Huic nomen Graece est THESAURO Fabulae:
Philemo scripsit, Plautus vortit barbare:
Nomen TRINUMMO fecit. nunc hoc vos rogat,
Ut liceat possidere hanc nomen Fabulam.
Tantum est. valete, adeste cum silentio.

ACTUS PRIMI

SCENA PRIMA.

MEGARONIDES.

Nae amicum castigare ob meritam noxiam,
Immune est facinus; verum in aetate utile
Et conducibile. nam ego amicum hodie meum
Concastigabo pro commerita noxia,
Invitus, nî me id invitet ut faciam fides.
Nam hic nimium morbus mores invasit bonos,

Ita plerique omnis jam sunt intermortui.
Sed dum illi aegrotant, interim mores mali
Quasi herba irrigua succreverunt uberrume.
Neque quicquam hic vile nunc est, nisi mores mali.
Eorum licet jam messem metere maxumam,
Nimioque hic pluris pauciorum gratiam
Faciunt pars hominum, quam id, quod prosit pluribus.
Ita vincunt illud conducibile gratiae;
Quae in rebus multis obstant, odiosaeque sunt,
Remoramque faciunt, rei privatae et publicae.

SCENA SECUNDA.

CALLICLES. MEGARONIDES.

Larem corona nostrum decorari volo.
Uxor, venerare: ut nobis haec habitatio
Bona, fausta, felix, fortunataque eveniat;
Teque ut quam primum possim, videam emortuam.
M. Hic ille est, senecta aetate qui factus est puer,
Qui admisit in se culpam castigabilem.
Aggrediar hominem. C. cuia vox prope me sonat?
M. Tui benevolentis, si ita es, ut ego volo:
Sin aliter es, inimici atque irati tibi.
C. O amice salve, atque aequalis: ut vales,
Megaronides? M. et tu edepol salve, Callicles.
Valen'? valuistin'? C. valeo, et valui rectius.
M. Quid agit tua uxor? ut valet? C. plusquam ego volo.
M. Bene hercle est, illam tibi bene valere et vivere.
C. Credo hercle te gaudere, si quid mihi mali est.
M. Omnibus amicis quod mihi est, cupio esse idem.
C. Eho, tua uxor quid agit? M. immortalis est.
Vivit, victuraque est. C. bene hercle nuncias,
Deosque oro, ut vitae tuae superstes suppetat.
M. Dum quidem hercle tecum nupta sit, sane velim.
C. Vin' commutemus? tuam ego ducam, et tu meam?

Faxo haud tantillum dederis verborum mihi.
M. Namque enim tu, credo, mihi imprudenti obrepseris.
C. Nae tu hercle faxo haud scies quam rem egeris.
M. Habeas, ut nactus: nota mala res, optuma 'st.
Nam ego nunc si ignotam capiam, quid agam, nesciam.
Edepol, proinde ut bene vivitur, diu vivitur.
Sed hoc animum advorte atque aufer ridicularia:
Nam ego dedita opera huc ad te advenio. C. quid venis?
M. Malis te ut verbis multis multum objurgitem.
C. Men? M. num quis est hic alius praeter me atque te?
C. Nemo est. M. quid igitur rogitas, tene objurgitem?
Nisi tute mihi me censes dicturum male.
Nam si in te aegrotant artes antiquae tuae,
Sive immutare vis ingenium moribus,
Aut si demutant mores ingenium tuum,
Neque eos antiquos servas, ast captas novos.
Omnibus amicis morbum tu incuties gravem,
Ut te videre audireque aegroti sient.
C. Quî in mentem venit tibi istaec dicta dicere?
M. Quia omnes bonos bonasque accurare addecet,
Suspicionem et culpam ut ab se segregent.
C. Non potest utrumque fieri. M. quapropter? C rogas?
Ne admittam culpam, ego meo sum promus pectori.
Suspicio est in pectore aliena sita.
Nam nunc ego si te surripuisse suspicer,
Jovi coronam de capite, e Capitolio,
Quod in culmine astat summo: si id non feceris,
Atque id tamen mihi lubeat suspicarier?
Quî tu id prohibere me potes, ne suspicer?
Sed istuc negotii scire cupio, quicquid est.
M. Haben' tu amicum aut familiarem quempiam
Cui pectus sapiat? C. edepol haud dicam dolo,
Sunt, quos scio esse amicos: sunt, quos suspicor:
Sunt, quorum ingenia atque animos non possum noscere,

Ad amici partem, an ad inimici perveniant.
Sed tu ex amicis certis mihi es certissumus.
Si quid scis me fecisse inscite aut improbe,
Si id me non accusas, tute ipse objurgandus es. M. scio;
Et, sí alia huc caussa ad te adveni, aequom postulas.
C. Exspecto si quid dicas. M. primum dum omnium,
Male dictitatur tibi volgo in sermonibus:
Turpilucricupidum te vocant cives tuî.
Tum autem sunt alii, qui te volturium vocant:
Hostesne an cives comedis, parvipendere.
Haec cum audio in te dicier, excrucior miser.
C. Est, atque non est, mihi in manu, Megaronides.
Quin dicant, non èst: merito ut ne dicant, id est.
M. Fuitne hic tibi amicus Charmides? C. est, et fuit.
Id ita esse ut credas, rem tibi auctorem dabo.
Nam postquam hic ejus rem confregit filius,
Videtque ipse ad paupertatem protractum esse se,
Suamque filiam esse adultam virginem,
Simul ejus matrem, suamque uxorem mortuam;
Quoniam hinc iturus est ipse in Seleuciam,
Mihi commendavit virginem gnatam suam,
Et rem suam omnem, et illum corruptum filium.
Haec, si mihi inimicus esset, credo, haud crederet.
M. Quid tu adoloscentem, quem esse corruptum vides,
Qui tuae mandatus est fidei et fiduciae,
Quin eum restituis? quin ad frugem corrigis?
Ei rei operam dare te fuerat aliquanto aequius,
Si quî probiorem facere possis, non utî
In eandem tute accederes infamiam,
Malumque ut ejus cum tuo misceres malo.
C. Quid feci? M. quod homo nequam. C. non istuc meum e
M. Emistin' de adolescente has aedes? quid taces?
Ubi nunc tute habitas. C. emi, atque argentum dedi
Minas quadraginta adolescenti ipsi in manum.

M. Dedisti argentum? C. factum: neque facti piget.
M. Edepol fidei adolescentem mandatum malae.
Dedistine hoc pacto ei gladium, quî se occideret?
Quid secus est, aut quid interest dare te in manus
Argentum amanti homini adolescenti, animi impoti,
Qui exaedificaret suam inchoatam ignaviam?
C. Non ego illi argentum redderem? M. non redderes:
Neque de illo quicquam neque emeres, neque venderes;
Nec, quî deterior esset, faceres copiam.
Inconciliastin' eum qui mandatu 'st tibi?
Ille qui mandavit, eum exturbasti ex aedibus?
Edepol mandatum pulchre, et curatum probe!
Crede huic tute: suam jam melius rem gesserit.
C. Subigis maledictis me tuis, Megaronides,
Novo modo adeo, ut quod meae concreditum est
Taciturnitati clam, fidei et fiduciae,
Ne enunciarem cuiquam, neu facerem palam;
Uti mihi necesse sit jam id tibi concredere.
M. Mihi quod credideris, sumes, ubi posiveris.
C. Circumspice dum te, ne quis assit arbiter
Nobis: et quaeso identidem circumspice.
M. Ausculto, si quid dicas. C. si taceas, loquar,
Quoniam hinc est profectus peregre Charmides,
Thesaurum mihi demonstravit in hisce aedibus,
Hic in conclavi quodam. sed circumspice.
M. Nemo est. C. nummorum Philippeûm ad tria millia.
Id solus solum, per amicitiam et per fidem,
Flens me obsecravit, suo ne gnato crederem,
Neve cuiquam, unde ad eum id posset permanascere.
Nunc si ille huc salvos revenit, reddam suum sibi:
Si quid eo fuerit, certo illius filiae,
Quae mihi mandata est, habeo dotem unde dem,
Ut eam in se dignam conditionem collocem.
M. Pro Dî immortales, verbis paucis quam cito

Alium fecisti me! alius ad te veneram.
Sed ut occepisti, perge porro proloqui.
C. Quid tibi ego dicam? qui illius sapientiam
Et meam fidelitatem, et celata omnia
Paene ille ignavos funditus pessum dedit.
M. Qui dum? C. quia rure dum sum ego unos sex dies,
Me absente atque insciente, inconsultu meo,
Aedes venales hasce inscribit literis.
M. Adesurivit magis, et inhiavit acrius
Lupus. observavit, dum dormitaret canes,
Gregem universum voluit totum avortere.
C. Fecisset edepol, ni haec praesensisset canes.
Sed nunc rogare ego vicissim te volo,
Quid fuit officium meum me facere, face sciam.
Utrum indicare me ei thesaurum aequum fuit,
Advorsum quam ejus me obsecravisset patet;
An ego alium dominum paterer fieri hisce aedibus?
Qui emisset, ejus essetne ea pecunia?
Emi egomet potius aedis, argentum dedi
Thesauri caussa, ut salvom amico traderem.
Neque adeo hasce emi mihi, nec usurae meae:
Illi redemi rursum. a me argentum dedi.
Haec sunt, seu recte, seu pervorse facta sunt;
Egomet fecisse confiteor, Megaronides.
Hem mea malefacta, hem meam avaritiam tibi!
Hascine me propter res maledicta differunt?
M. Pausa: vicisti castigatorem tuum:
Occlusti linguam: nihil est qui respondeam.
C. Nunc ego te quaeso, ut me opera et consilio juvès,
Communicesque hanc mecum meam provinciam.
M. Polliceor operam. C. ergo ubi eris paulo post? M. de
C. Nunquid vis? M. cures tuam fidem. C. fit sedulo.
M. Sed quid ais? C. quid vis? M. ubi nunc adolescens hic
C. Posticulum hoc recepit, cum aedis vendidit.

M. Istuc volebam scire. i sane nunc jam.
Sed quid ais? C. quid? M. nunc virgo
nempe apud te est. C. ita, est:
Juxtaque eam curo cum mea. M. recte facis.
C. Num, priusquam abeo, me rogaturus? M. vale.
Nihil est profecto stultius, neque stolidius,
Neque mendaciloquius, neque argutum magis,
Neque confidentiloquius, neque perjurius,
Quam urbani assidui cives, quos scurras vocant.
Atque egomet me adeo, cum illis una ibidem traho,
Qui illorum verbis falsis acceptor fui:
Qui omnia se simulant scire, nec quicquam sciunt.
Quod quisque in animo habet, aut habiturus est, sciunt.
Sciunt id, quod in aurem rex reginae dixerit.
Sciunt, quod Juno fabulata est cum Jove:
Quae neque futura, neque facta sunt, tamen illi sciunt.
Falsum' an verum laudent, culpent, quem velint,
Non flocci faciunt: dum illudi quod lubeat, sciant.
Quanes mortales hunc ajebant Calliclem
Indignum civitate hac esse et vivere,
Bonis qui hunc adolescentem evortisset suis.
Ego de eorum verbis famigeratorum inscius,
Proclini amicum castigatum innoxium.
Quod si exquiratur usque ab stirpe auctoritas,
Unde quicquid auditum dicant, nisi id apparent,
Famigeratori res sit cum damno et malo:
Hoc ita si fiat, publico fiat bono.
Pauci sint faxim, qui sciant, quod nesciunt;
Occlusioremque habeant stultiloquentiam.

ACTUS SECUNDI

SCENA PRIMA.

LYSITELES.

Multas res simitu in meo corde vorso, multum in cogitando
Dolorem indipiscor: egomet me
concoquo, et macero, et defetigo.
Magister mihi exercitor animus hinc est. sed hoc non liquet,
Nec satis cogitatum est, utram potius
harum mihi artem expetessam,
Utram aetati agundae arbitrer firmiorem: amorin' me, an rei
Obsequi potius par siet: utra in parte plus voluptatis sit vitae,
Ad aetatem agundam. de hâc re mihi satis haud liquet. nisi hoc
Sic faciam opinor: utramque rem simul exputem: judex sim,
Reusque ad eam rem. ita faciam! ita placet! omnium primum
Amoris artes eloquar, quemadmodum expediant nunquam
Amor quenquam nisi cupidum hominem postulat se in plagas
Conjicere: eos cupit, eos consectatur, subdole blanditur: ab re
Consulit blandiloquentulus, harpago, mendax, cuppes, avarus,
Elegans, despoliator, latebricolarum hominum corruptor,
Blandus, inops, celati indagator. nam qui ab eo, quod amat,
Quam extemplo saviis sagittatis percussus est, ilico res foras
Labitur, liquitur. Da mihi hoc,
mel meum, si me amas, si audes.
Ibi ille cuculus; Ocelle mi, fiat! et istuc, et si amplius vis dari,
Dabitur! ibi illa pendentem ferit: jam amplius orat, non sat
Id est mali, ni amplius etiam, quod ebibit, quod comest,
Quod facit sumpti. nox datur? ducitur familia tota;
Vestispicae, unctor, auri custos, flabelliferae, sandaligerulae,
Cantrices, cistellatrices, nuncii,
renuncii, raptores panis et peni.
Fit ipse, dum illis comis est, inops amator. haec ego cum ago
Cum meo animo, et recolo, ubi qui

eget, quam pretii sit parvi; apage te,
Amor: non places: nihil te utor: quanquam
illud est dulce, esse et bibere.
Amor amara dat tibi satis, quod
aegre sit fugit forum, fugat tuos
Cognatos, fugat ipse se a suo contuitu.
Neque enim eum sibi amicum volunt
dici. mille modis amor ignorandu 'st:
Procul adhibendus est, atque abstinendus. nam qui in amorem
Praecipitavit, pejus perit, quam si Saxo saliat. apage sis amor!
Tuas res tibi habe! amor, mihi amicus
ne fuas unquam. sunt tamen
Quos miseros, maleque habeas, quos tibi obnoxios fecisti.
Certum 'st ad frugem applicare animum: quanquam ibi animo
Labos grandis capitur. bono sibi haec
expetunt, rem, fidem, honorem,
Gloriam et gratiam, hoc probis pretium 'st:
eo mihi magis lubet
Cum probis potius, quam cum improbis vivere vanidicis.

SCENA SECUNDA.

PHILTO. LYSITELES.

Quo illic homo foras se penetravit
ex aedibus? L. pater, assum.
Impera quod vis: neque tibi ero in
mora, neque latebrose me abs tuo
Conspectu occultabo. P. feceris par tuis caeteris factis, patrem
Tuum si percoles. Per pietatem!
nolo ego cum improbis te viris,
Gnate mi, neque in viâ, neque in
foro ullum sermonem exsequi.
Novi ego hoc seculum, moribus
quibus sit. malus bonum malum
Esse volt, ut sit sui similis: turbant,

miscent mores mali, rapax,
Avarus, invidus: sacrum profanum,
publicum privatum habent.
Hiulca gens. haec ego doleo: haec sunt quae me excruciant.
Haec dies noctesque tibi canto, ut
caveas. quod manu non queunt
Tangere, tantum fas habent, quo manus abstineant:
Caetera rape, trahe, fuge, late. lacrumas haec mihi, cum video,
Eliciunt, quia ego ad hoc genus hominum duravi. quin prius
Me ad plures penetravi? nam hi mores maiorum laudant:
Eosdem lutulant, quos collaudant. hisce ego te artibus gratiam
Facio, neu colas, neu imbuas ingenium,
meo modo et moribus vivito
Antiquis. quae ego tibi praecipio, ea facito. nihil ego istos
Moror fatuos mores et turbidos, quibus boni dedecorant se.
Haec tibi, si mea imperia capesses,
multa bona in pectore consident.
L. Semper ego usque ad hanc aetatem ab ineunte adolescentia
Tuis servivi servitutem imperiis et praeceptis, pater.
Pro ingenio, ego me liberum esse
ratus sum; pro imperio, tuum.
Meum animum tibi servitutem servire, aequom censui.
P. Qui homo cum animo inde ab ineunte aetate depugnat suo,
Utrum is itane esse mavelit, ut eum animus aequom censeat;
An ita potius, ut parentes eum esse et cognati velint.
Si animus hominem perpulit, actum
est; animo servibit, non sibi:
Sin ipse animum perpulit; dum vivit, victor victorum eluet.
Tu si animum vicisti, potius quam
animus te, est quod gaudeas.
Nimio satius est, ut opu'st, te ita esse, quam ut animo lubet.
Qui animum vincunt, quam quos
animus, semper probiores cluent.
L. Istaec ego mihi semper habui aetati tegumentum meae,

penetrarem me usquam, ubi esset damni conciliabulum,
noctu irem obambulatum, neu suum adiuverem alteri,
r tibi aegritudinem, pateer, parerem, parsi sedulo,
a tecta tua praecepta usque habui mea moderata.
Quid exprobrat? bene quod fecisti, tibi fecisti, non mihi.
i quidem aetas acta est ferme, tua haud refert nunciam.
robus est, quem non poenitet;
n probus sit et frugi bonae.
ipsus sibi satis placet, nec probus est, nec frugi bonae.
efacta beneficiis aliis percogito, ne perpluant.
ipsus se contemnit, in eo est indoles industriae.
Ob eam rem haec, pater, autumavi:
res quaedam 'st, quam volo
me abs te exorare. P. quid id est? veniam jam dare gestio.
Adolescenti huic genere summo, amico atque aequali meo,
ius qui caute et cogitate suam rem tractavit, pater,
e volo ego illi facere, si tu non nevis. P. nempe de tuo.
De meo: nam quod tuum 'st,
mi 'st: omnia meum est autem tuum.
Quid is, egetne? L. eget. P. habuitne
? L. habuit. P. qui eam perdidit?
ficisne affinis fuit, an mariturnis negotiis?
:caturamne, an venales habuit, ubi rem perdidit?
Nihil istorum. P. quid igitur? L. per
itatem edepol, pater.
:terea aliquantum animi caussa in delicis dispardidit.
Edepol hominem praedicatum ferme familiariter.
quidem nusquam per virtutem rem confregit, neque egit,
il moror eum tibi esse amicum cum ejusmodi virtutibus.
Quia sine omni malitia est, tolerare egestatem ejus volo.
De mendico male meretur, qui
at quod edit, aut quod bibat.
n et illud quod dat, perdit, et
producit vitam ad miseriam.

Non eo hoc dico, quin quae tu
vis, ego velim, et faciam lubens:
Sed ego hoc verbum cum illi cuidam dico, praemonstro tibi,
Ut ita te aliorum miserescat, ne tui alios misereat.
L. Deserere illum, et dejuvare in rebus advorsis pudet.
P. Pol pudere quam pigere praestat, totidem literis.
L. Edepol, Deûm virtute dicam, pater, et majorum, et tua,
Multa bona bene parta habemus. bene si amico feceris,
Ne pigeat fecisse: ut potius pudeat, si non feceris.
P. De magnis divitiis si quid demas, plus fit, an minus?
L. Minus, pater. sed civi immunifico scis quid cantari solet?
Quod habes, ne habeas: et illud
quod nunc non habes, habeas malum:
Quandoquidem nec tibi bene esse potes pati, nec alteri.
P. Scio equidem istuc ita solere fieri. verum, gnate mi,
Is est immunis, cui nihil est, quî munus fungatur suum.
L. Deûm virtute habemus, et quî nosmet utamur, pater,
Et aliis quî comitati simus benevolentibus.
P. Non edepol tibi pernegare possum quicquam quod velis.
Cujus egestatem tolerare vis? loquere audacter patri.
L. Lesbonico huic adolescenti, Charmidae filio,
Qui illic habitat. P. qui comedit quod fuit, quod non fuit?
L. Ne opprobra, pater. multa eveniunt
homini, quae volt, quae nevolt.
P. Agedum, eloquere. quid dare illi
nunc vis? L. nihil quicquam, pater.
Sapientiae aetas condimentum 'st: sapiens aetati cibus est.
P. Mentire, edepol, gnate; atque
id nunc facis haud consuetudine.
Nam sapiens quidem pol ipse fingit fortunam sibi.
Eone multa quae nevolt eveniunt, nisi fictor malus siet.
Multa est opera opus ficturae, qui se fictorem probum
Vitae agendae esse expetit. L. sed
hic admodum adolescentulus.

P. Non aetate, verum ingenio adipiscitur sapientia.
L. Tu modo ne me prohibeas accipere, si quid det mihi.
P. An eo egestatem ejus tolerabis, si quid ab illo acceperis?
L. Eo, pater. P. pol, ego istam
volo me rationem edoceas. L. licet.
Scin' tu illum quo genere gnatus sit? P. scio, apprime probo.
L. Soror illi est adulta virgo grandis: eam cupio, pater,
Ducere uxorem. P. sine dote? L. sine
dote. P. uxorem? L. ita.
Tua re salva. hoc pacto ab illo inibis summam gratiam:
Neque commodius ullo pacto ei poteris auxiliarier.
P. Ego*ne* indotatam te uxorem ut
patiar? L patiundum est, pater:
Et eo pacto addideris nostrae lepidam famam familiae.
P. Multa ego possum docta dicta, et quamvis facunde loqui:
Historiam veterem atque antiquam
haec mea senectus sustinet:
Verum ego quando te et amicitiam
et gratiam in nostram domum
Video allicere, etsi advorsatus tibi fui, istac judico.
Tibi permitto, posce. duce. L. Dî te servassint mihi.
Sed adde ad istam gratiam unum. P. quid
id est autem unum? L. eloquar.
Tute ad eum adeas, tute concilies, tute poscas. P. eccere.
L. Nimio citius transiges: firmum omne erit, quod tu egeris.
Gravius erit tuum unum verbum
ad eam rem, quam centum mea.
P. Ecce autem in benignitate hoc repperi negotium.
Dabitur opera. L. lepidus vivis. hae sunt aedes: hìc habet.
Lesbonico est nomen: age, rem cura: ego te opperiar domi.

SCENA TERTIA.

PHILTO.

Non optuma haec sunt, neque ut ego aequom censeo:

Verum meliora sunt, quam quae deterruma.
Sed hoc unum consolatur me atque animum meum,
Quia, qui nihil aliud, nisi quod sibi soli placet,
Consulit adversum filium, nugas agit:
Miser ex animo fit: factius nihilo facit.
Suae senectuti is acriorem hyemem parat,
Cum illanc importunam tempestatem condet.
Sed aperiuntur aedes, quo ibam: commode
Ipse exit Lesbonicus cum servo foras.

SCENA QUARTA.

LESBONICUS. STASIMUS. PHILTO.

Minus quindecim dies sunt, cum pro hisce aedibus
Minas quadraginta accepisti a Callicle.
Estne hoc quod dico, Stasime? S. cum considero,
Meminisse videor fieri. L. quid factum est eo?
S. Comesum, expotum, exutum, elotum in balineis.
Piscator, pistor abstulit, lanii, coqui,
Olitores, myropolae, aucupes. confit cito,
Quam si tu objicias formicis papaverem.
L. Minus hercle in hisce rebus sumptum est sex minis.
S. Quid, quod dedisti scortis? L. ibidem una traho.
S. Quid, quod ego defraudavi? L. hem ista ratio maxuma es
S. Non tibi illud apparere, si sumas, potest:
Nisi tu immortale rere esse argentum tibi.
Sero, atque stulte, prius quod cautum oportuit.
Postquam comedit rem, post rationem putat.
L. Nequaquam argenti ratio comparet tamen.
S. Ratio quidem hercle apparet. argentum οἴχεται.
Minas quadraginta accepisti a Callicle,
Et ille aedîs abs te accepit mancupio. L. admodum.
P. Pol, opinor, affinis noster aedes vendidit.
Pater cum peregre veniet in porta est locus:
Nisi forte in ventrem filio correpserit.

S. Trapezitae mille drachmarum Olympicûm,
Quas de ratione debuisti, reddisne.
L. Nempe quas spopondi. S. immo, quas degendi, inquito,
Quas sponsione promper tu exactus es
Pro illo adolescente, quem tu ejebas esse dirutem.
L. Factum. S. ut quidem illud
periisit. L. factum id quoque est.
Nam nunc eum vidi miserum, et me ejus misertum 'st.
S. Miseret te aliorum, tui te nec miseret, nec pudet.
P. Tempus adeundi est. L. estne hic Philto, qui advenit?
Is hercle est ipsus. S. edepol, nae ego istum velim
Meum fieri servom cum suo peculio.
P. Herum atque servum plurimum Philto jubet
Salvere; Lesbonicum et Strasimum. L. Dî duint
Tibi, Philto, quaecunque optes. quid agit filius?
P. Bene volt tibi. L. edepol mutuom secum facit.
S. Nequam illud verbum 'st, Bene volt; nisi qui bene facit.
Ego quoque volo esse liber; nequicquam volo:
Hic postulet frugi esse; angas postulet.
P. Meus gnatus me ad te misit, inter se atque vos
Affinitatem ut conciliasem et gratiam.
Tuam volt sororem ducere uxorem. et mihi
Sententia eadem 'st, et volo. L. hau! nosco tuum:
Bonis tuis rebus meas res irrides malas.
P. Homo ego sum, homo tu es: ita me amabit Juppiter!
Neque te derisum veni, neque dignum puto.
Verum hoc, ut dixi, meus me oravit filius,
Ut tuam sororem poscerem uxorem sibi.
L. Mearum rerum me novisse aequom 'st ordinem.
Cum vostris nostra non est aequa factio;
Affinitatem vobis aliam quaerite.
S. Satin' tu sanus mentis aut animi tui,
Qui conditionem hanc repudies? nam illum tibi
Ferentarium esse amicum inventum intellego.

L. Abin hinc dierecte? S. Si hercle ire occipiam, vetes.
L. Nisi quid me aliud vis, Philto, respondi tibi.
P. Benigniorem, Lesbonice, te mihi,
Quam nunc experior esse, confido fore:
Nam et stulte facere, et stulte fabularier,
Utrumque, Lesbonice, in aetate haud bonum 'st.
S. Verum hercle hic dicit. L. oculum ego effodiam tibi,
Si verbum addideris. S. hercle quin dicam tamen.
Nam si sic non licebit, luscus dixero.
P. Ita tu nunc dicis non esse aequiparabiles
Vostras cum nostris factiones atque opes?
L. Dico. P. quid nunc, si in aedem ad coenam veneris,
Atque ibi opulentus tibi par forte ut venerit,
Apposita sit coena, popularem quam vocant,
Si illî congestae sint epulae a clientibus,
Si quid tibi placeat, quod illî congestum siet,
Edisne, an incoenatus cum opulento accubes?
L. Edim, nisi ille vetet. S. at pol ego, etiamsi vetet,
Edim, atque ambabus malis expletus vorem:
Et quod illi placeat, praeripiam potissumum:
Neque illi concedam quicquam de vita mea.
Verecundari neminem apud mensam decet,
Nam ibi de divinis atque humanis cernitur.
P. Rem fabulare S. non tibi dicam dolo:
Decedam ego illi de via, de semita,
De honore populi: verum quod ad ventrem attinet,
Non hercle hoc longe, nisi me pugnis vicerit.
Coena hac annona est sine sacris haereditas.
P. Semper tu hoc facito, Lesbonice, cogites,
Id optumum esse, tute uti sis optumus:
Si id nequeas, saltem ut optumis sis proxumus.
Nunc conditionem hanc, quam ego fero, et quam abs te peto,
Dare atque accipere, Lesbonice, te volo.
Dei divites sunt, Deos decent opulentiae

tiones. verum nos homunculi
m animae qui cum extemplo amisimus,
mendicus atque ille opulentissumus
ur, censu ad Acherontem mortuus.
um, ni tu illuc tecum divitias feras,
ortuus sis, ita sis ut nomen cluet.
ne ut scias hic factiones atque opes
sse, neque nos tuam negligere gratiam,
te posco, tuam sororem filio.
es bene vortat! habeon' pactam? quid taces?
Dî immortales, conditionem quojusmodi!
n fabulare, Dî bene vortant! spondeo.
1, ubi usus nihil erat dicto, Spondeo
:: nunc hic, quom opus est, non quit dicere.
1 affinitate vostra me arbitramini
n, habeo vobis, Philto, magnam gratiam.
hercle graviter cecidit stultitia mea,
est ager sub urbe hic nobis, eum dabo
sorori: nam is de stultitia mea
nperfit praeter vitam reliquus.
ecto dotem nihil moror. L. certum 'st dare.
ramne vis nutricem, here, quae nos educat,
are a nobis? cave sis feceris.
lemus nosmet postea? L. etiam tu taces?
o rationem reddam? S. plane periimus,
id ego comminiscor. Philto te volo.
iid vis, Stasime? S. huc concede aliquantum. P. licet.
no tibi ego hoc dico, ne ille ex te sciat,
ius quisquam. P. crede audacter quid lubet.
leos atque homines dico, ne tu illunc agrum
siris unquam fieri, neque gnati tui.
rgumentum dicam. P. audire edepol lubet.
um omnium olim terra cum proscinditur,
to quoque sulco moriuntur boves.

P. Apage! S. Acherontis estium in nostro 'st agro.
Tum vinum, priusquam coactum 'st, pendet putidum,
L. Consuadet homini, credo, etsi scelestus est;
At mihi infidelis non est. S. audi cætera.
Post id, frumenti quom alibi messis maxuma 'st,
Tribus tantis illî minus redit, quam obseveris,
P. Hem! istîc oportet obseri mores malos,
Si in obserendo possint interfieri.
S. Neque unquam quisquam est, quojus ille ager fuit,
Quin pessume ei res verterit, quojum fuit.
Alii exulatum abierunt, alii emortui,
Alli se suspendere. hem! nunc hic, cujus est,
Ut ad incitas redactus! P. apage a me istum agrum.
S. Magis apage dicas, si omnia a me audiveris.
Nam fulguritae sunt hîc alternae arbores.
Sues moriuntur anginâ acerrume.
Oves scabrae sunt, tam glabrae, hem! quam haec est manu
Tum autem Syrorum, genus quod patientissumum est
Hominum, nemo extat, qui ibi sex menses vixerit:
Ita cuncti solstitiali morbo decidunt.
P. Credo ego istuc, Stasime, ita esse: sed Campas genus
Multo Syrorum jam antidit patientia.
Sed iste est ager profecto, ut te audivi loqui,
Malos in quem omnes publice mitti decet.
Sicut fortunatorum memorant insulas,
Quo cuncti, qui aetatem egerunt caste suam,
Conveniant. contra istoc detrudi maleficos
Aequom videtur, qui quidem istius sit modi.
S. Hospitium est calamitatis. quid verbis opu 'st?
Quamvis malam rem quaerens, illic reperias.
P. At tu hercle et illî et alibi. S. cave sis dixeris,
Me tibi dixisse hoc. P. dixisti arcano satis.
S. Quin hic quidem cupit illum ab sese abalienarier;
Si quidem reperire posset, cujus os sublinat.

eus quidem hercle nunquam fiet. S. si sapies quidem.
e hercle de agro ego hunc senem deterrui:
quî vivamus, nihil est, si illum amiserit.
deo ad te, Lesbonice. L. dic sodes mihi,
hic locutus tecum? P. quid censes? homo 'st?
eri liber: verum, quod det, non habet.
ego esse locuples, verum nequicquam volo.
itum, si velles: nunc, quoniam nihil est, non licet.
id tecum, Stasime? S. de istoc quod dixisti modo,
a volnisses, esses: nunc sero cupis.
dote mecum convenire nihil potes:
ibi lubet, tute agito cum nato meo.
tuam sororem filio posco meo.
res bene vertat. quid nunc? etiam consulis.
id istic? quando ita vis, Dî bene vertant! spondeo.
nquam edepol cuiquam exspectatus filius
quam est illud Spondeo natum mihi.
fortunabunt vostra consilia! P. ita volo.
, Stasime, abi huc ad meam sororem: ad Calliclem,
ic negotii quomodo actum est. S. ibitur.
gratulator meae sorori. S. scilicet.
ac, Lesbonice, mecum, ut coram nuptiis
constituatur: eadem haec confirmabimus.
istuc cura quod jussi: ego jam hic ero.
illicli, me ut conveniat. S. quin tu i modo!
dote ut videat, quid opus sit facto. S. i modo!
m certam 'st me sine dote haud dare. S. quin tu i modo!
que enim illi damno unquam esse patiar. S. abi modo!
am negligentiam. S. i modo! L. ô pater!
m videtur quin quod peccârim. S. i modo!
issumum mihi id obsit. S. i modo! L. ô pater!
quam aspiciam te? S. i modo, i modo, i modo!
m impetravi abiret. Dî vostram fidem,
l re gesta pessume gestam probe,

Siquidem ager nobis salvos est! etsi admodum
In ambiguo est etiam, nunc quid de hac re fuat.
Sed si alienatur, actum 'st de collo meo.
Gestandus peregre clypeus, galea, sarcina:
Effugiet ex urbe, ubi erunt factae nuptiae:
Ibit istac aliquo in maxumam malam crucem
Latrocinatum, aut in Asiam, aut in Ciliciam.
Ibo huc, quo mihi imperatum 'st, etsi odi hanc domum,
Postquam exturbavit hic nos ex nostris aedibus.

ACTUS TERTII

SCENA PRIMA.

CALLICLES. STASIMUS.

Quo modo tu istuc, Stasime, dixisti? nostrum herilem filium
Lesbonicum suam sororem despopondisse? S. hoc modo.
C. Quoi homini despondit? S. Lysiteli Philtonis filio,
Sine dote. C. sine dote ille illam in tantas divitias dabit?
Non credibile dicis. S. at tu edepol nullus creduas.
Si hoc non credis, ego credidero. C. quid? S. me nihili pendere.
C. Quamdudum istuc, aut ubi
actum 'st? S. illico hic ante ostium.
Tam modo, inquit Praenestinus. C. tanton' in re perditâ,
Quam in re salvâ, Lesbonicus factus est frugalior?
S. Atque equidem ipsus ultro venit Philto oratum filio.
C. Flagitium quidem hercle fiet, nisi dos dabitur virgini.
Postremo edepol ego istam rem ad me attinere intellego.
Ibo ad meum castigatorem, atque ab eo consilium petam.
S. Propemodum quid illîc festinet sentio, et subolet mihi.
Ut agro evortat Lesbonicum, quando evortit aedibus.
O here Charmide, quam absente te hîc tua res distrahitur tibi!
Utinam te redisse salvom videam, ut inimicos tuos
Ulciscare, ut mihi, ut erga te fui et sum, referas gratiam!
Nimium difficile 'st reperiri amicum, ita ut nomen cluet:

i tuam eum rem credideris, sine omni curâ dormias.
l generum nostrum ire eccillum video cum affini suo.
scio quid non satis inter eos convenit. celeri gradu
nt uterque. ille reprehendit hunc priorem pallio.
ıd illi euscheme astiterunt. huc aliquantum abscessero.
lubido orationem audire duorum affinium.

SCENA SECUNDA.

LYSITELES. LESBONICUS. STASIMUS.

ilico, noli avorsari, neque te occultassis mihi.
. Potin' ut me ire, quo profectus
ı, sinas? LY. si in rem tuam,
bonice, esse videatur, gloriae aut famae, sinam.
. Quod est facillumum, facis. LY. quid
st? LE. amico injuriam.
. Neque meum 'st, neque facere
ci. LE. indoctus quam docte facis!
d faceres, si quis docuisset te, ut sic odio esses mihi?
bene cum simulas facere mihi
nale facis, male consulis.
. Egone? LE. tu nae. LY. quid male
ɔ? LE. quod ego nolo, id cum facis.
. Tuae rei bene consulere cupio. LE. tu
i es melior, quam egomet mihi?
sapio, satis in rem quae sint meam ego conspicio mihi.
. An id est sapere, ut qui beneficium benevolente repudies?
Nullum beneficium esse duco
quod, cui facias, non placet.
ego et sentio ipse quid agam, neque a me officium migrat:
tuis dopellor dictis, quin rumori serviam.
. Quid ais? (nam retineri nequeo,
. dicam ea quae promeres)
e tandem majores famam tradiderunt tibi tui,
irtute eorum anteparta per flagitium perderes?

Atque honori posterorum tuorum ut vindex fieres?
Tibi paterque avosque facilem fecit et planam viam
Ad quaerendum honorem: tu fecisti ut difficilis foret
Culpâ maxume et desidiâ, tuisque stultis moribus.
Praeoptavisti amorem tuum uti virtuti praeponeres.
Nunc te hoc pacto credis posse
obtegere errata? ah! non ita est,
Cape sis virtutem animo, et corde expelle desidiam tuo:
In foro operam amicis da, haud in lecto amicae, ut solitus es.
Atque ego istum agrum tibi relinqui ob eam rem enixe exptetu:
Ut tibi sit, quî te corrigere possis: ne omnino inopiam
Cives objectare possint tibi, quos tu inimicos habes.
LE. Omnia ego istic quae dixisti scio, vel exsignavero:
Ut rem patriam et majorum gloriam foedarim meûm.
Sciebam ut esse me deceret; facere non quibam miser,
Ita vi Veneris vinctus, otio captus in fraudem incidi:
Et tibi nunc, proinde ac merere, summas habeo gratias.
LY. At operam perire meam sic,
et te haec dicta corde spernere,
Perpeti nequeo: simul me piget parum pudere te.
Et postremo, nisi me auscultas, atque hoc ut dico facis,
Tute pone te latebis facile, ne inveniat te honor:
In occulto jacebis, cum te maxume clarum voles.
Pernovi equidem, Lesbonice, imperitum
tuum ingenium admodum.
Scio te sponte non tuapte errasse, sed amorem tibi
Pectus obscurasse. atque ipse amoris teneo omnes vias.
Ita est amor; balista ut jacitur:
nihil sic celere est, neque volat,
Atque is mores hominum moros et morosos efficit.
Minus placet, magis quod suadetur: quod dissuadetur, placet.
Cum inopia 'st, cupias; quando ejus copia 'st, tum non velis.
Ille qui aspellit, is compellit: ille qui consuadet, vetat.
Insanum est malum in hospitium devorti ad Cupidinem.

te moneo, hoc etiam atque etiam
:putes, quid facere expetas:
tue, ut conare, facis indicium, tunim incendes genus:
i ignitur tibi aqua erit cupido, genus qui restinguas tuum.
ie erit, si nactus, protinde ut corde amantes sunt cati;
cintillam quidem relinques, genus quî conglisceat tuum.
Facile est inventu: datur ignis,
netsi ab inimicis petas.
u objurgans me a peccatis, rapis deteriorem in viam.
n vis sortem tibi dem: suades
lote. hoc non convenit;
qui abusus sum tantam rem patriam, porro in divitiis
agrumque habere: egere illam
; ut me merito oderit.
quam erit alienis gravis, qui suis se concinnat levem.
dixi, faciam: nolo te jactari diutius.
Tanto meliu 'st te sororis catissa egestatem exsequi,
e eum agrum me habere quam te, tua quî toleres moenia?
Nolo ego mihi te tam prospicere,
eam egestatem leves,
t inops infamis ne sim: ne mihi hanc famam differant.
ermanam meam sororem in concubinatum tibi
ie dote dedisse, magis quam in matrimonium.
me improbior perhibeatur esse? haec famigeratio
nestet, me autem collutulet, si sine dote duxeris:
sit emolumentum honoris, mihi quod objecent, stet.
Quid, te Dictatorem censes
ii abs te agrum acceperim?
Neque volo, neque posulo, neque censeo: verum tamen
honos hominis pudico, meminisse officium suum.
Scio equidem te, animatus ut sis: video, suboles, sentio,
s, ut ubi affinitatem inter nos nostram adstrinxeris,
: eum agrum dederis, nec quicquam
i sit, qui vitam colas,

Effugias ex urbe inanis, profugus patriam deseras,
Cognatos affinitatem, amicos, factis nuptiis:
Meâ operâ hinc proterritum te, meâque avaritiâ autument.
Id me commissurum, ut patiar fieri, ne animum induxeris.
S. Non enim possum quin exclamem: Euge,
euge Lysiteles πάλιν.
Facile palmam habes! hic victus. vicit tua comoedia.
Hic agit magis ex argumento, et versus meliores facit.
Etiam ob stultitiam tuam te tueris? multam abomina.
LE. Quid tibi interpellatio aut in concilium huc accessio est?
S. Eodem pacto, quo huc accessi,
abscessero. LE. i hac mecum domum,
Lysiteles, ibi de istis rebus plura fabulabimur.
LY. Nihil ego in occulto agere
soleo. meus ut animus est, eloquar:
Si mihi tua soror, ut ego aequum censeo, ita nuptum datur
Sine dote, neque tu hinc abiturus;
quod meum erit, id erit tuum:
Sin aliter animatus es, bene quod agas eveniat tibi:
Ego amicus nunquam tibi ero alio pacto. sic sententia est.
S. Abiit hercle ille quidem. ecquid
audis, Lysiteles? ego te volo.
Hic quoque hinc abiit. Stasime,
restas solus. quid ego nunc agam?
Nisi uti sarcinam constringam, et
clypeum ad dorsum accommodem:
Fulmentas jubeam suppingi soccis: non sisti potest.
Video caculam militarem me futurum haud longius:
Aut aliquem ad regem in saginam herus se conjecit meus.
Credo ad summos bellatores acrem fugitorem fore:
Et capturum spolia ibi illum qui meo hero advorsus venerit.
Egomet autem quom extemplo arcum mihi,
et pharetram, et sagittas sumpsero,
Cassidem in caput, dormibo placide in tabernaculo.

Ad forum ibo; nudius sextus quoi talentum mutuum
Dedi, reposcam, ut habeam mecum quod feram viaticum.

SCENA TERTIA.

MEGARONIDES. CALLICLES.

Ut mihi rem narras, Callicles, nullo modo
Potest fieri prorsus, quin dos detur virgini.
C. Namque hercle honeste fieri ferme non potest,
Ut eam perpetiar ire in matrimonium
Sine dote, cum ejus rem penes me habeam domi.
M. Parata dos domi 'st, nisi exspectare vis,
Ut eam sine dote frater nuptum collocet:
Post adeas tute Philtonem, et dotem dare
Te ei dicas: facere id ejus ob amicitiam patris.
Verum hoc ego vereor, ne istaec pollicitatio
Te in crimen populo ponat atque infamiam.
Non temere dicant te benignum virgini,
Datam tibi dotem, ei quam dares, ejus a patre.
Ex ea largita*ri* te illi; neque ita, ut sit data, *in*-
Columem te sistere illi, et detraxe autument.
Nunc si opperiri vis adventum Charmidis,
Perlongum 'st: huic ducenti interea abscesserit.
C. Nam hercle omnia istaec veniunt in mentem mihi.
M. Vide si hoc utibile magis atque in rem deputas,
Ut adeam Lesbonicum, edoceam ut res se habet.
C. Ut ego nunc adolescenti thesaurum indicem
Indomito, pleno amoris ac lasciviae?
Minume minume hercle vero! nam certo scio
Locum quoque illum omnem, ubi situ 'st, comederit:
Quem fodere metuo, sonitum ne ille exaudiat,
Neu ipsam rem indaget, dotem dare si dixerim.
M. Quo pacto ergo igitur? C. clam dos depromi potest,
Dum occasio ei rei reperiatur: interim

Ab amico alicunde argentum rogei.
M. Potin' est ab amico alicunde exorari? C. potest.
M. Gerrae! nae tu illud verbum actutum inveneris,
Mihi quidem hercle non est quod dem mutuom:
C. Malim hercle ut verum dicas, quam ut des mutuum.
M. Sed vide consilium, si placet. C. quid consili 'st?
M. Scitum, ut ego opinor, consilium invenî. C. quid est?
M. Homo conducatur aliquis jam, quantum potest,
Quasi sit peregrinus. C. quid is scit facere postea?
M. Is homo exornetur graphice in peregrinum modum,
Ignota facies, quae non visitata sit,
Falsidicum, confidentem. C. quid tum postea?
M. Quasi ad adolescentem à patre ex Seleucia
Veniat, salutem ei nunciet verbis patris,
Illum bene gerere rem, et valere et vivere,
Et eum rediturum actutum, ferat epistolas
Duas: eas nos consignemus, quasi sint à patre:
Det alteram illi, dicat alteram tibi
Dare sese velle. C. perge porro dicere.
M. Seque aurum ferre virgini dotem a patre
Dicat, patremque id jussisse aurum tibi dare.
Tenes jam? C. propemodo! atque ausculto perlubens.
M. Tum tu igitur demum id adolescenti aurum dabis,
Ubi erit locata virgo in matrimonium.
C. Scite hercle sane. M. hoc, ubi thesaurum effoderis,
Suspicionem ab adolescente amoveris.
Censebit aurum esse a patre allatum tibi.
Tu de thesauro sumes. C. satis scite et probe.
Quanquam hoc me aetatis sycophantari pudet.
Sed epistolas quando obsignatas afferet,
Siquidem obsignatas attulerit epistolas,
Nonne arbitraris eum adolescentem annuli
Paterni signum novisse? M. etiam tu taces?
Sexcentae ad eam rem caussae possunt colligi:

Illum quem habuit, perdidit, alium post fecit novum.
Jam si obsignatas non ferat, dici hoc potest:
Apud portitorem eas resignatas sibi
Inspectasque esse. in hujusmodi negotio
Diem sermone terere, signifies mera 'st.
Quamvis sermones possunt longi texier.
Abi ad thesaurum jam confestim clanculum,
Servos, ancillas amove, atque audin'? C. quid est?
M. Uxorem quoque ipsam hanc rem ut celes, face.
Nam pol tacere nunquam quicquam 'st quod queat.
Quid nunc stas? quin te hinc amovés, et te moves?
Aperi, deprome inde auri ad hanc rem quod sat est.
Continuo operito denuo: sed clanculum,
Sicut praecepi: cunctos extrúdo aedibus.
C. Ita faciam. M. at enim nimis longo sermone utimur.
Diem conficimus, quod jam properato 'st opus.
Nihil est de signo quod verearé, me vide.
Lepida est illa causa, ut commemoravi dicere,
Apud portitores esse inspectas. deniquè
Diei tempus non vides? quid illum putas
Naturâ illâ atque ingenio? jamdudum ebriu' 'st.
Quidvis probari poterit. tum, quod maximum est,
Afferre, non petere hic se dicet. C. jam sat est.
M. Ego sycophantam jam conducó de foro,
Epistolasque jam consignabo duas,
Eumque huc ad adolescentem meditatum probe
Mittam. C. eo ego igitur intro ad officium meum.
Tu istuc age. M. actum reddam. *

ACTUS QUARTI

SCENA PRIMA.

CHARMIDES.

Salsipotenti et multipotenti Jovis fratri, et Nerei Neptuno,

Laetus, lubens, laudes ago, et grates
gratiasque habeo, et fluctibus salsis,
Quos penes mei potestas, bonis meis quid foret, et meae vitae:
Quom suis me ex locis in patriam
urbisque moenia reducem faciunt.
Atque ego, Neptune, tibi ante alios Deos
gratias ago atque habeo summas.
Nam te omnes saevomque severumque
atque avidis moribus commemorant,
Spurcificum, immanem, intolerandum,
vesanum. contra operâ expertus:
Nam pol placido te et clementi meo usque
modo, ut volui, usus sum in alto.
Atque hanc tuam gloriam jam ante auribus
acceperam, et nobiles apud homines,
Pauperibus te parcere solitum, divites damnare atque domare.
Abi, laudo: scis ordine, ut aequom 'st,
Tractare homines. hoc dis dignum 'st,
semper mendicis modesti sint.
Fidus fuisti, infidum esse iterant.
nam absque foret te, sat scio in alto
Distraxissent, Dîsque tulissent
satellites tui me miserum foede,
Bonaque omnia item una mecum passim caeruleos per campos.
Ita jam quasi canes, haud secus,
circumstabant navem turbines venti:
Imbres fluctusque atque procellae infensae frangere malum,
Ruere antennas, scindere vela, nî
tua pax propitia foret praesto.
Apage me sis. deinde hinc certum 'st
otio me dare. satis partum habeo.
Quibus aerumnis deluctavi, filio dum divitias quaero!
Sed quis hic est, qui in plateam
ingreditur cum novo ornatu specieque

Simul? pol! quanquam domum cupio,
opperiar hic, quam gerat rem.

SCENA SECUNDA.

SYCOPHANTA. CHARMIDES.

Huic ego diei nomen TRINUMMO
faciam: nam ego operam meam
Tribus nummis hodie locavi ad artes nugatorias.
Advenio ex Seleucia, Macedonia, Asia, atque Arabia,
Quas ego neque oculis, neque pedibus unquam usurpavi meis.
Viden' egestas quid negotii dat homini misero mali!
Qui ego nunc subigor trium
nummorum caussa, ut has epistolas
Dicam ab eo homine me accepisse,
quem ego, qui sit homo, nescio,
Neque novi: neque natus, necne is fuerit, id solide scio.
C. Pol hic quidem fungino genere est, capite se totum tegit:
Illurica facies videtur hominis; eo ornatu advenit.
S. Ille qui me conduxit, ubi conduxit, abduxit domum.
Quae voluit, mihi dixit: docuit, et praemonstravit prius,
Quomodo quicque agerem. nunc
adeo, si quid ego addidero amplius,
Eo conductor melius de me nugas conciliaverit.
Ut ille me exornavit, ita sum ornatus. argentum hoc facit.
Ipse ornamenta a Chorago haec sumpsit suo periculo.
Nunc ego si potero ornamentis hominem circumducere,
Dabo operam: ut me esse ipsum plane sycophantam sentiat.
C. Quam magis specto, minus placet
mihi hominis facies. mira sunt,
Nî illic homo 'st aut dormitator, aut sector zonarius.
Loca contemplat, circumspectat sese, atque aedîs noscitat.
Credo edepol, quo mox furatum veniat, speculatur loca,
Magis lubido 'st observare, quid agat: ei rei operam dabo.
S. Has regiones demonstravit mihi ille conductor meus:

Apud illas aedis sistendae mihi sunt sycophantae.
Fores pultabo. C. ad nostras aedes
hic quidem habet rectam viam.
Hercle opinor mihi advenienti hâc
noctu agitandum est vigilias.
S. Aperite hoc, aperite. heus! ecquis his foribus tutelam geris?
C. Quid, adolescens, quaeris? quid
vis? quid istas pultas? S. heu senex!
Census cum juratori recte rationem dedi,
Lesbonicum hic adolescentem quaero, in his regionibus
Ubi habitet, et item alterum ad istanc capitis albitudinem:
Calliclem ajebat vocari, qui has mihi dedit epistolas.
C. Meum gnatum hic quidem Lesbonicum
quaerit et amicum meum,
Cui ego liberosque bonaque commendavi, Calliclem,
S. Fac me, si scis, certiorem, hice homines ubi habitent, pater.
C. Quid eos quaeris? aut quis es?
aut unde es? aut unde advenis?
S. Multa simul rogitas! nescio quid expediam potissumum.
Sin unum quidquid singillatim et placide percunctabere,
Et meum nomen, et mea facta, et itinera ego faxo scias.
C. Faciam ita ut vis. agedum nomen
tuum primum memora mihi.
S. Magnum facinus incipissis petere. C. quid
ita? S. quia, pater,
Si ante lucem ire occipias a meo primo nomine,
Concubium sit noctis, priusquam ad postremum perveneris.
C. Opus face est et viatico ad tuum nomen, ut tu praedicas.
S. Est minusculum alterum, quasi vasculum vinarium.
C. Hic homo solide sycophanta est.
quid ais tu, adolescens? S. quid est?
C. Eloquere, isti tibi quid homines debent, quos tu quaeritas?
S. Pater istius adolescentis dedit has duas mihi epistolas
Lesbonici. mihi est amicus. C. teneo hunc manifestarium.

Me sibi epistolas dedisse dicit. ludam hominem probe.
S. Ita ut occepi, si animum advortas,
dicam, C. dabo operam tibi.
S. Hanc me jussit Lesbonico suo gnato dare epistolam.
Et item hanc alteram suo amico Callicli jussit dare.
C. Mihi quoque edepol, quom hic
nugatur, contra nugari lubet.
Ubi ipse erat? S. bene rem gerebat. C. ergo
ubi? S. in Seleucia.
C. Ab ipson' istas accepisti? S. e
manibus dedit mihi ipse in manus.
C. Qua facie est homo? S. sesquipede
quidem est quam tu longior.
C. Haeret haec res: siquidem ego
absens sum, quam praesens longior,
Nevistin' hominem? S. ridicule rogitas, quo cum una cibum
Capere soleo. C. quid est ei nomen? S. quod
edepol homini probo.
C. Lubet audire. S. ille edepol! illi illi! vae misero mihi!
C. Quid est negotii? S. devoravi nomen imprudens modo.
C. Non placet, qui amicos intra dentes conclusos habet.
S. Atque etiam modo vorsabatur mihi in labris primoribus.
C. Temperi huic hodie antevenis. S. teneor manifesto miser.
C. Jamne commentatus es nomen? S. Deûm
hercle me atque hominum pudet.
C. Vide homo ut hominem noveris. S. tanquam
me. fieri istuc solet,
Quod in manu teneas atque oculis videas, id desideres.
Literis recomminiscar. C est principium nomini.
C. Callicias? S. non est. C. Callippus? S. non
est. C. Callidemides?
S. Non est. C. Callinicus? S. non
est. C. Callimarchus? S. nil agis.
Neque adeo edepol floccifacio: quando egomet memini mei.

C. At enim multi Lesbonici sunt hic, nisi nomen patris
Dices, non monstrare possum istos homines, quos tu quaeritas.
Quod ad exemplum est? conjectura si reperire possumus.
S. Ad hoc exemplum est, Char. C. an Chares?
an Charidemus? num Charmides?
S. Hem istic erit. quî istum Dî
perdant. C. dixi ego jamdudum tibi:
Te potius bene dicere aequom 'st homini amico, quam male.
S. Satin' intra labra atque dentes latuit vir minumi pretii:
C. Ne male loquare absenti amico. S. quid
ergo ille ignavissumus
Mihi latitabat? C. si appellasses, respondisset, nomine.
Sed ipse ubi est? S. pol illum reliqui
ad Rhadamantem in Cecropia insula.
C. Qui homo est me insipientior,
qui ipse egomet, ubi sim, quaeritem?
Sed nihil disconducit huic rei. quid
ais? S. quid? C. hoc te rogo.
Quos locos adisti? S. nimium miris modis mirabiles.
C. Lubet audire, nisi molestum 'st. S. quin discupio dicere.
Omnium primum in Pontum advecti
ad Arabiam terram sumus.
C. Eho! an etiam Arabia 'st in Ponto? S. est:
non illaec, ubi tus gignitur,
Sed ubi absinthium fit, atque cunila gallinacea.
C. Nimium graphicum hunc nugatorem!
sed ego sum insipientior,
Qui egomet, unde redeam, hunc rogitem,
quae ego sciam, atque hic nesciat:
Nisi quia lubet experiri, quo evasuru 'st denique.
Quid est tibi nomen, adolescens? S. Pax, id est nomen mihi:
Hoc cotidianum 'st. C. edepol nomen nugatorium:
Quasi dicas, si quid crediderim tibi, pax! periisse ilico.
Sed quid ais, quo inde iisti porro? S. si

animum advortas, eloquar.
Ad caput amnis, quod de coelo exoritur sub solio Jovis.
C. Sub solio Jovis? S. ita dico. C. e
coelo? S. atque e medio quidem.
C. Eho! an etiam in coelum escendisti? S. immo
horiola advecti sumus.
Usque aqua advorsa per amnem. C. eho,
an etiam vidisti Jovem?
S. Alii Dii isse ad villam ajebant servis depromptum cibum,
Deinde porro. C. deinde porro nolo quicquam praedices.
S. *Ego*, hercle, si es molestus. C. nam pudicum neminem
Esse oportet, qui abs terra ad coelum pervenerit.
S. Dimittam, ut te velle video. sed
monstra hosce homines mihi.
Hos ego quaero, quibus me oportet has deferre epistolas.
C. Quid ais tu nunc? si forte eum
ipsum Charmidem conspexeris:
Illum, quem tibi istas dedisse commemoras epistolas,
Noverisne hominem? S. nae tu me edepol arbitrare beluam,
Qui quidem non novisse possim, quî cum aetatem exegerim.
An ille tam esset stultus, qui mihi mille nummûm crederet
Philippeûm, quod me aurum deferre jussit ad gnatum suum,
Atque ad amicum Calliclem, quoi
rem ajebat mandasse hîc suam?
Mihi concrederet, nisi me ille et ego illum nossem approbe?
C. Enimvero ego nunc Sycophantae huic sycophantari volo:
Si hunc possum illo mille nummûm Philippo circumducere,
Quod sibi me dedisse dixit: quem ego, qui sit homo, nescio:
Neque oculis ante hunc diem unquam
vidi: eine aurum crederem?
Cui, si capitis res siet, nummum nunquam credam plumbeum.
Aggrediundu 'st hic homo mihi astu.
heus, Pax, te tribus verbis volo.
S. Vel trecentis. C. haben' tu id

aurum, quod accepisti a Charmide?
S. Atque oflam Philippeûm, numeratum illius in mensa
Mille nummûm. C. nempe ab ipso id accepisti Charm
S. Mirum quin ab avo ejus, aut
proavo acciperem, qui sunt mortui.
C. Adolescens cedodum istuc aurum
mihi. S. quod ego aurum dem tibi?
C. Quod a me te accepisse fassus. S. abs
te accepisse? C. ita loquor.
S. Quis tu homo es? C. qui mille
nummûm tibi dedi, ego sum Charmides.
S. Neque edepol tu is es, neque hodie
is unquam eris, auro huic quidem.
Abi sis nugator: nugari nugatori postulas.
C. Charmides ego sum. S. nequicquam
hercle es: nam nihil auri fero.
Nimis argute obrepsisti in capse occasiuncula:
Postquam ego me aurum ferre dixi, post tu factus Charm
Prius tu non eras, quam auri feci mentionem. nihil ag
Proin' tu te itidem, ut Charmidatus es, rursum rechar
C. Quis ego sum igitur, siquidem is non
sum, qui sum? S. quid id ad me attinet?
Dum ille, ne sis, quem ego esse nolo, sis meâ caussâ qui
Prius non is eras, qui eras: nunc is factus, qui tum no
C. Age si quid agis. S. quid ego agam? C. aurum
redde. S. dormitas, senex.
C. Fassus Charmidem dedisse aurum tibi. S. scriptum q
C. Properas, an non properas abire actutum ab his regi
Dormitator, priusquam ego hic te jubeo mulcari male
S. Quamobrem? C. quia illum quem
ementitus es, ego sum ipsus Charmides,
Quem tibi epistolas dedisse ajebas. S. eho! quaeso an tu
C. Is enimvero sum. S. ain' tu tandem,
is ipsusne es? C. ajo. S. ipsus es?

C. Ipsus, inquam, Charmides sum. S. ergo
ipsusne es? C. ipsissumus.
Abi hinc ab oculis. S. enimvero sero quoniam advenis,
Vapulabis meo arbitratu et novorum aedilium.
C. At etiam maledicis? S. immo,
salvos quandoquidem advenis,
Dî te perdant; etsi floccifacio, an perlisses prius.
Ego ob hanc operam argentum accepi: te maoto infortunio.
Caeterum qui sis, qui non sis, floccum non interduim.
Ibo ad illum, renunciabo qui mihi trîs nummos dedit,
Ut sciat, se perdidisse. ego abeo, male vive et vale.
Quod dî te omnes advenientem peregre perdant, Charmides.
C. Postquam ille hinc abiit, post loquendi liberes
Videtur tempus venisse, atque occasio.
Jamdudum meum ille pectus pungit aculeus,
Quid illi negotii fuerit ante aedîs meas.
Nam epistola illa mihi concenturiat metum
In corde, et illud mille nummûm quam rem agat.
Nunquam edepol temere tinniit tintinnabulum:
Nisi qui illud tractat, aut movet, mutum est, tacet.
Sed quis hic est, qui huc in plateam cursarum incipit?
Lubet observare quid agat: huc concessero.

SCENA TERTIA.

STASIMUS. CHARMIDES.

Stasime, fac te propere celerem, recipe te ad dominum domum;
Ne subito metus exoriatur scapulis stultitia tua.
Adde gradum! appropera! jamdudum
factum 'st, cum abisti domo.
Cave sis tibi, ne bubuli in te cottabi crebri crepent,
Si abieris ab heri quaestione: ne destiteris currere!
Ecce hominem te, Stasime, nihili! satin' in thermopolio
Condalium es oblitus, postquam thermopotasti gutturem?
Recipe te, et recurre petere re recenti. C. huic, quisquis est,

Gurculio 'st exercitor: is hunc hominem cursuram docet.
S. Quid, homo nihili, non pudet te? tribusne te poteriis
Memoria esse oblitum? an vero, quia cum frugi hominibus
Ibi bibisti, qui ab alieno facile cohiberent manus?
Theruchus fuit, Cerconicus, Crinnus, Cercobulus, Collabus,
Oculicrepidae, Cruricrepidae, Ferriteri, Mastigiae.
Inter eosne homines condalium te redipisci postulas,
Quorum eorum unus surripuit currenti cursori solum?
C. Ita me Dî ament, graphicum
furem! S. quid ego, quod periit, petam?
Nisi etiam laborem ad damnum apponam epithecam insuper?
Quin tu quod periit, periisse ducis? cape vorsoriam.
Recipe te ad herum. C. non fugitivos
est hic homo, commeminit domi.
S. Utinam veteres mores, veteres parsimoniae
Potius majori honori hic essent, quam mores mali.
C. Dî immortales! basilica hic quidem facinora inceptat loqui.
Vetera quaerit, vetera amare hunc, morem majorum, scias.
S. Nam nunc mores nihil faciunt, quod licet, nisi quod lubet.
Ambitio jam more sancta 'st, libera 'st a legibus:
Scuta jacere, fugereque hostes, more habent licentiam:
Petere honorem pro flagitio, more fit. C. morem improbum.
S. Strenuos praeterire, more fit. C. nequam quidem.
S. Mores leges perduxerunt jam in potestatem suam,
Magis quîs sunt obnoxiosi, quam parentes liberis.
Eae miserae etiam ad parietem sunt fixae clavis ferreis,
Ubi malos mores affigi nimio fuerat aequius.
C. Lubet adire atque appellare hunc:
verum ausculto perlubens.
Et metuo, si compellabo, ne aliam rem occipiat loqui.
S. Neque istis quicquam lege
sanctum 'st. leges mori serviunt.
Mores autem rapere properant, qua sacrum, qua publicum.
C. Hercle istis malam rem magnam moribus dignum 'st dari!

S. Nonne hoc publice animum advorti?
nam id genus hominum omnibus
Universis est advorsum, atque omni populo male facit:
Male fidem servando: illis quoque abrogant etiam fidem,
Qui nihil meriti: quippe ex eorum
ingenio ingenium horum probant.
Hoc quî in mentem venerit mihi,
reipsa modo commonitus sum.
Si quis mutuom quid dederit, fit pro proprio perditum.
Cum repetas, inimicum amicum beneficio invenis tuo.
Si mage exigere cupias, duarum rerum exoritur optio:
Vel illud, quod credideris, perdas; vel illum amicum amiseris.
C, Meus est hic quidem Stasimus
servos. S. nam ego talentum mutuom
Quod dederam, talento inimicum mihi emi, amicum vendidi.
Sed ego sum insipientior, qui rebus curem publicis
Potius, quam id quod proxumum 'st,
meo tergo tutelam geram.
Eo domum. C. heus tu, adsta ilico: audî,
heus tu. S. non sto. C. at ego te stare volo.
S. Quid si egomet te velle nolo? C. ha
nimium, Stasime, saeviter!
S. Emere meliu 'st, cui imperes. C. pol
ego emi, atque argentum dedi.
Sed si non dicto audiens est, quid ago? S. damnum malum.
C. Bene mones: ita facere certum
est. S. nisi quidem es obnoxius.
C. Si bonus est, obnoxius sum: sin secus est, faciam uti jubes.
S. Quid id ad me attinet, bonis ne servis tu utare an malis?
C Quia boni malique in ea re pars tibi est. S. partem alteram
Tibi permitto, illam alteram ad me, quod boni est, apponito.
C. Si eris meritus, fiet. sed respice
ad me huc: ego sum Charmides.
S. Hem, quis est, qui mentionem facit homo hominis optumi?

C. Ipse homo optumus. S. mare,
terra, coelum, Dî vostram fidem!
Satin' ego oculis plane video? estne ipsus, an non est? is est.
Certe is est, is est profecto. ô mi here exoptatissume,
Salve. C. salve, Stasime. S. salvum te. C. scio et credo tibi.
Sed omitto alia; hoc mihi responde. Liberi quid agunt mei,
Quos reliqui hìc, filium atque filiam? S. vivunt, valent.
C. Nempe uterque? S. uterque. C. Dî
me salvom et servatum volunt.
Caetera intus otiose percunctabor quae velo.
Eamus intro: sequere. S. quo tu
te agis? C. quonam, nisi domum?
S. Hiccine nos habitare censes? C. ubinam ego alibi ceasem?
S. Jam. C. quid jam? S. non sunt nostrae
aedes istae. C. quid ego ex te audio?
S. Vendidit tuus natus aedîs. C. perii! S. praesentariis
Argenti minis numeratis. C. quot? S. quadraginta. C. occidi!
Qui eas emit? S. Callicles, quoi tuam rem commendaveras,
Is habitatum huc commigravit, nosque exturbavit foras.
C. Ubi nunc filius meus habitat? S. hic, in hoc posticulo.
C. Male disperii! S. credidi aegre tibi id, ubi audisses, forè.
C. Ego miser meis periculis sum per maria maxuma
Vectus capitali periculo, per praedones plurimos
Me servavi, salvos redii: nunc hìc disperii miser,
Propter eosdem, quorum caussâ fui hac aetate exercitus.
Adimit animam mihi aegritudo. Stasime,
tene me. S. visne aquam
Tibi petam? C. res quom animum
agebat, tum esse offusam oportuit.

SCENA QUARTA.

CALLICLES. CHARMIDES. STASIMUS.

Quid hoc hìc clamoris audio ante aedîs meas?
CH. O Callicles! ô Callicles! ô Callicles!

Qualine amico mea commendavi bona!
CA. Probo et fideli, et fido, et cum magna fide;
Et salve, et salvom te advenisse gaudeo.
CH. Credo omnia istaec, si ita 'st ut praedicas.
Sed quis iste est tuus ornatus? CA. ego dicam tibi.
Thesaurum effodiebam iratus, dotem, filiae
Tuae quae daretur. sed iratus narrabo tibi
Et hoc et alia: sequere. CH. Stasime! S. hem! CH. strenue
Curre in Piraeeum, atque unum curriculum face.
Videbis jam illic navem, qua advecti sumus.
Jubeto Sangarionem, quae imperaverim,
Curare, ut efferantur: et tu ito simul.
Solutum 'st portitori jam portorium.
S. Nihil est morae. CH. i, i, ambula! actutum redi.
S. Ilitc sum atque hic sum. CA. sequere
tu hac me intro. CH. sequor.
S. Hic meo hero amicus solus firmus restitit,
Neque demutavit animum de firma fide.
Quanquam labores multos * * * *
Sed hic unus, ut ego suspicor, servat fidem.
Ob rem laborem eum ego espisse censeo.

ACTUS QUINTI

SCENA PRIMA.

LYSITELES.

Hic homo est omnium hominum praecipuus,
voluptatibus gaudiisque antepotens:
Ita commoda, quae cupio, eveniunt:
quod age, assequitur, subest,
Subsequitur: ita gaudiis gaudium suppeditat.
Modo me Stasimus Lesbonici servos convenit: is
Mihi dixit, suum herum peregre huc advenisse Charmidem.
Nunc mihi is propere conveniendus est; ut, quae cum ejus filio

Egi, ei rei fundus pater sit potior. eo. sed fores
Hac sonitu suo mihi moram objiciunt incommode.

SCENA SECUNDA.

CHARMIDES. CALLICLES.
LYSITELES. LESBONICUS.

Neque fuit, neque erit, neque esse quenquam
hominum in terra dum arbitror,
Cui fides fidelitasque amicum erga aequiparet suum:
Nam exaedificavisset me ex his aedibus, absque te foret.
CA. Si quid amicum erga bene feci, aut consului fideliter,
Non videor meruisse laudem: culpa caruisse arbitror.
Nam beneficium, homini proprium
quod datur, proprium sumpserit:
Quod datum utendum est, id repetundi copia 'st, quando velis.
CH. Est ita, ut tu dicis. sed ego hoc nequeo mirari satis,
Eum sororem despondisse suam in tam fortem familiam,
Lysiteli quidem Philtonis filio. LY. enim me nominat.
CH. Familiam optumam occupavit. LY. quid
ego cesso hos colloqui?
Sed maneam etiam opinor: namque
hoc commodum orditur loqui.
CH. Vah! CA. quid est? CH. oblitus
intus dudum tibi sum dicere:
Modo mihi advenienti nugator quidam accessit obviam,
Nimis pergraphicus sycophanta: is mille nummûm se aureûm
Meo datu tibi ferre, et gnato Lesbonico ajebat meo:
Quem ego nec qui esset noram, neque
eum ante usquam conspexi prius.
Sed quid rides? CA. meo allegatu venit, quasi qui aurum mihi
Ferret abs te, quod darem tuae gnatae dotem: ut filius
Tuus, quando illi a me darem, esse allatum id abs te crederet,
Neu quî rem ipsam posset intelligere, et thesaurum tuum
Me esse penes, atque eum a me lege populi patrium posceret.

CH. Scite edepol. CA. Megaronides
communis hoc meus et tuus
Benevolens commentu'st. CH. quin
collaudo consilium, et probo.
LY. Quid ego ineptus, dum sermonem vereor interrumpere,
Solus sto; nec, quod conatus sum
agere, ago? homines colloquar.
CH. Quis hic est, qui huc ad nos
incedit? LY. Charmidem socerum suum
Lysiteles salutat. CH. Dî dent tibi, Lysiteles, quae velis.
CA. Non ego sum salutis dignus? LY. immo salve, Callicles.
Hunc priorem aequom 'st me habere.
tunica propior pallio est.
CH. Deos volo consilia vostra recte vortere.
Filiam meam tibi desponsatam esse audio. LY. nisi tu nevis.
CH. Immo haud nolo. LY. sponden'
ergo tuam guatam uxorem mihi?
CH. Spondeo, et mille auri Philippûm
dotis. LY. dotem nihil moror.
CH. Si illa tibi placet, placenda dos quoque est, quam dat tibi.
Postremo, quod vis, non duces; nisi illud quod non vis, feres.
CA. Jus hic orat. LY. impetrabit te advocato atque arbitro.
Istâc lege filiam tuam sponden' mihi uxorem dari?
CH. Spondeo. CA. et ego spondeo
idem hoc. LY. oh! salvete affines mei.
CH. Atque edepol sunt res, quas propter tibi tamen succensui.
CA. Quid ego feci? CH. meum
corrumpi quia perpessus filium.
CA. Si id mea voluntate factum est, est quod mihi succenseas.
Sed sine me hoc abs te impetrare,
quod volo. CH. quid id est? CA. scies.
Si quid stulte fecit, ut ea missa faciat omnia,
Quid quassas caput? CH. cruciatur cor
mihi, et metuo. CA. quidnam id est?

CH. Quom ille ita 'st ut esse nolo, id crucior; metuo si tibi
Denegem quod me oras, ne te leviorem ergo me putes.
Non gravabor: faciam ita ut vis. CA. proinde
es. eo, ut illum evocem.
CH. Miserum 'st male promeruit,
ut merita si mihi ulcisci non licet.
CA. Aperite hoc, aperite propere,
et Lesbonicum, si domi 'st, foras
Evocate: ita subitu 'st, propere quod eum conventum volo.
LE. Quis homo tam tumultuose
sonitu me excivit subito foras?
CA. Benevolens tuus atque amica 'st. LE. satin'
salve? dic mihi.
CA. Recte tuum patrem rediisse salvom peregre, gaudeo.
LE. Quis id sit? CA. ego. LE. tum'
vidisti? CA. et tute idem videas liceat.
LE. O pater, pater mi salve! CH. salve multum, gnate mi.
LE. Si quid tibi, pater, laboris? CH. nihil evenit, ne time:
Bene re gesta salvos redeo: si tu modo frugi esse vis,
Haec tibi pacta 'st Callicli filia. LE. ego ducam, pater:
Etiam et si quam aliam jubebis. CH. quanquam tibi succensui.
CA. Miseria *nos* uni quidem homini 'st
affatim. CH. immo huic parum 'st.
Nam si pro peccatis centum ducat uxores, parum 'st.
LE. At jam posthac temperabo. CA. dicis; si facias modo.
LE. Numquid caussae est, quin uxorem
cras domum ducam? CH. optumum 'st, licet.
Tu in perendinum paratus sis ut ducas. Plaudite.

FINIS.

MARCI

ACCII PLAUTI

TRUCULENTUS.

PERSONAE.

DINARCHUS, adolescens.

PHRONESIUM, meretrix.

GETA, servos.

CALLICLES, senex.

ASTAPHIUM, ancilla.

STRATILAX, servos.

STRATOPHANES, miles.

STRABAX, adolescens, rusticus.

ANCILLA altera.

Perparvam partem postulat Plautus loci
De vostris magnis atque amoenis moenibus,
Athenas quo sine architectis conferat.
Quid nunc? daturin' estis, an non? annuunt.
Meditor equidem vobis me ablaturum sine
Mora. quid si de vostro quippiam orem? abnuunt.
En mehercle in vobis resident mores pristini,
Ad denegandum ut celeri lingua utamini.
Sed hoc agamus, qua huc ventum est gratia:
Athenae istae sunto, ita ut hoc est proscenium.
Tantisper dum transigimus hanc Comoediam.
Hic habitat mulier, nomine quae est Phronesium.
Haec hujus secli mores in se possidet,
Nunquam ab amatore suo postulat id quod datum est:
Sed reliquam dat operam ne sit reliquum,
Poscendo atque auferendo, ut mos est mulierum.
Nam omnes id faciunt, cum se amari intellegunt.
Ea se peperisse puerum simulat Militi,
Quo citius rem ab eo auferat cum pulvisculo.
Quid multa: *aetas* huic si superet mulieri,
Is cum anima ad eam habentiam everrerit.

ACTUS PRIMI

SCENA PRIMA.

DINARCHUS.

Non omnis aetas ad perdiscendum sat est
Amanti, dum id perdiscat, quot pereat modis.
Neque eam rationem eapse unquam edocet Venus,
Quam penes amantum summa summarum redit.
Quot amans exemplis ludificetur, quot modis
Pereat, quotque exoretur exorabulis!
Quot illic blanditiae, quot illic iracundiae
Sunt! quot sui pericla amanda! Dî vostram fidem, hui!

Quid perjerandum est etiam, praeter mancum!
Primum dum miros emoua: is primus homo est.
Ob eam tris noctes utor. interea loci
Aut aera, aut vinum, aut oleum, aut triticum
Tentat, benignusne an bonae frugi sies.
Quasi in piscinam rete qui jacalum parat,
Quando abiit rete pessum, tum adducit sinum:
Sin jecit rete, pisces ne effugiant, cavet:
Dum huc dum illuc reti eos impedit
Pisces, usque adeo donicum eduxit foras.
Itidem est amator. sed id, quod oratur, dedit,
Atque est benignus potius quam frugi bonae.
Adduntur noctes: interim ille hamum vorat.
Si semel amoris poculum accepit mere,
Eaque intra pectus se penetravit potio,
Extemplo et ipsus periit, et res, et fides.
Si iratum est scortum forte amatori suo,
Bis periit amator, ab re atque animo simul.
Sin alter alteri potior est, idem perit:
Si raras noctes ducit, ab animo perit:
Si increbravit, ipsus gaudet, res perit.
Ita *disciplina* in aedibus est lenoniis,
Priusquam unum dederis, centum quae poscat, para:
Aut aurum periit, *aut* conscissa pallula est,
Aut empta ancilla, aut aliquod vasum argenteum,
Aut vasum aënum aliquod, aut lectus dapsilis,
Aut armariola Graeca, aut aliquid semper *est*
Quod pereat, debeatque amans scorto suo.
Atque haec celamus nos damna, una industria
Cum rem fidemque nosque nosmet perdimus,
Ne quid parentes, neu cognati sentiant.
Quos cum celamus, si faximus conscios,
Qui nostrae aetati tempestivo temperint,
Unde anteparta demus postpartoribus,

Faxim lenonum et scortorum ut plus est, minus
Et minus damnosorum hominum, quam nunc sunt, siet.
Nam nunc lenonum et scortorum plus est fere,
Quam olim mustarum est, cum caletur maxume.
Nam nusquam alibi si sunt; circum argentarias
Scorti lenones quasi solent quotidie.
Ea nimia est ratio; quippe qui certo scio,
Aeri plus scortorum esse jam quam ponderum:
Quos quidem quam ad rem dicam in argentariis
Referre habere, nisi pro tabulis, nescio,
Ubi aera perscribuntur usuraria:
Accipiat ilico expensa, neque remanet.
Postremo in magno populo, in multis hominibus,
Re placida atque otiosa, victis hostibus,
Amare oportet omnes, qui quod det, habent.
Nam mihi haec meretrix, quae hic habet, Phronesium,
Suum nomen omne ex pectore emovit meo,
Phronesium. nam Phronesis est sapientia.
Nam me fuisse huic fateor summum atque intimum,
Quod amantis multo pessumum est pecuniae.
Eadem, postquam alium reperit, qui plus daret,
Damnosiorem, me exinde amovit loco,
Quem infestum ac odiosum sibi esse memorabat mala,
Babyloniensem militem: is nunc dicitur
Venturus peregre, eo nunc commenta est dolum,
Peperisse simulat esse, ut me extrudat foras,
Atque ut cum solo pergraecetur milite:
Eum esse simulat militem puero patrem.
Quid isti suppositum puerum opus possunt esse?
Mihi verba retur dare esse? an me censuit
Celare se potesse, gravida si foret?
Nam ego Lemno advenio Athenas nudius tertius,
Legatus hinc quo cum publico imperio fui.
Sed haec quis mulier est? Astaphium est ancillula.

Cum ea quoque etiam mihi fuit commercium.

SCENA SECUNDA.

ASTAPHIUM. DINARCHUS.

Ad fores auscultato, adque serva has aedîs,
Ne quis adventor gravior abeat quam adveniat:
Neu qui manûs attulerit steriles intro ad nos,
Gravidas foras exportet. novi ego hominum mores,
Ita nunc adolescentes morati sunt. quin ei
Ut simitu adveniunt ad scorta congerones,
Consulta sunt consilia, quando intro advenerunt;
Unus eorum aliquis osculum amicae usque oggerit.
Dum illi agunt *quod agunt*, sunt caeteri cleptae *
Sin videant quempiam se asservare, obludunt, qui custodem
Oblectent per joculum et ludum: de nostro saepe edunt, quod
Fartores faciunt; fit pol hoc: et pars spectatorum scitis,
Pol haec vos me haud mentiri.
Ibi est ibus pugnae et virtuti, de praedonibus praedam capere.
At nos rursum lepide referimus gratiam furibus nostris:
Nam ipsi vident, cum eorum aggerimus
bona: quin etiam ultro ipsi aggerunt ad nos.
D. Me illis quidem haec verberat
verbis, nam ego huic dona accongessi.
A. Commemini jam pol ego eum ipsum,
si domi erit, mecum adducam.
D. Heus, manedum, Astaphium, priusquam
abis. A. qui revocat? D. scies:
Respice huc. A. quis est? D. vobis qui
multa bona esse volt. A. dato, si esse vis.
D. Faxo, erunt, respice huc modo. A. io!
enicas me miseram, quisquis es.
D. Pessuma, mane.
A. I optume, odiosus es.
Dinarchusne illic est? atque is est. it ad

hos. D. et tu fer contra manum, et pariter
Gradere. A. tibi servio atque audiens
sum imperii. D. tute quid agis?
A. Valeo et validum teneo. peregre cum advenis, coena detur.
D. Benigne dicis. A. at enim, amabo,
sine me ire quo jussit. D. eas.
Sed quid ais? A. quid vis? D. istic, quo iter
inceptas, qui est? quem arcessis? A. Archivam
Obstetricem. D. mala foemina
es. A. solens sum: ea est disciplina.
D. Manifestam mendacii, malá, te teneo. A. quid jam. amabo?
D. Quia te adducturam huc dixeras eum ipsum, non eampse.
Nunc mulier facta est ex viro; mala es! A. praestigiator!
D. Sed tandem loquere. quis is homo
est, Astaphium? novus amator?
A. Nimis otiosum arbitror hominem
esse *te* D. quianam arbitrare?
A. Quia tuo vestimento et cibo alienis rebus curas.
D. Vos me reddidistis otiosum. A. quid
jam, amabo? D. ego expedibo:
Rem perdidi apud vos. cum re meum negotium abstulistis.
Si rem servassem, fuit ubi negotiosus essem.
A. An tute bene rem publicam aut amoris alia lege
Habere posse se postulas, quin tu otiosus fias?
D. Illa, haud ego, habuit publicum: pervorse interpretaris.
Nam advorsum legem a me, ob
meam scripturam, pecudem accepit
Aeraque. A. idem quod tu facis, faciunt rei male gerentes:
Ubi non est, scripturam unde dent, incusant publicanos.
D. Male vortit res pecuaria mihi apud vos: nunc vicissim
Volo habere aratiunculam pro copia hic apud vos.
A. Non arvus hic, sed pascuus est ager si arationes
Habituris, qui arari solent, ad pueros ire melius.
Hunc nos habemus publicum: illi alii sunt publicani.

D. Utrosque percognovi utrobidem. A. istoc pol tu otiosus,
Cum et illic et hìc pervorsus es. sed utris cum rem esse mavis?
D. Procaciores estis vos, sed illi perjuriosi.
Illis perit quicquid datur, neque ipsis apparet quicquam.
Vos saltem, si quid quaeritis, et bibitis et comestis.
Postremo illi sunt improbi, vos nequam et gloriosae
Malaeque. A. *quae* in nos illosque,
ea omnia tibi dicis, Dinarche,
Et nostram et illorum vicem. D. quî
istuc? A. rationem dicam:
Quia Qui alterum incusat probri,
eum ipsum se intueri oportet.
Tu a nobis, sapiens, nihil habes: nos nequam abs te habemus.
D. O Astaphium, haud istoc modo solita es me ante appellare,
Sed blande: cum illuc, quod apud
vos nunc est, apud me haberem.
A Dum vivit, hominem noveris: ubi mortuus est, quiescas.
Te, dum vivebas, noveram. D. an me mortuum arbitrare?
A. Quî potis est, amabo, planius?
qui antehac amator summus
Habitu 'st, istunc ad amicam meras querimonias referre.
D. Vostra hercle factum injuria, quae properavistis olim
Rapere. otiose oportuit: diu ut essem incolumis vobis.
A. Amator simili 'st oppidi hostilis. D. quo
argumento est? A. quam-
Primum expugnari poti 'st amator, optumum est amicae.
D. Ego fateor. sed longe aliter est amicus atque amator.
Certe hercle quam veterrumus homini optumus est amicus.
Non hercle occiderunt mihi etiam fundi et aedîs.
A. Cur, obsecro, ergo ante ostium pro ignoto alienoque astas?
I intro, haud alienus tu quidem es.
nam ecastor neminem hodie
Mage amat corde atque animo suo,
siquidem habes fundum atque aedîs.

D. In melle sunt linguae sitae vostrae atque orationes
Lacteque: corda felle sunt lita, atque acerbo aceto.
E linguis dicta dulcia datis, corda amare facitis
Amantes, si qui non danunt. A. non didici fabulare.
D. Non istaec mea benignitas docuit te fabulari,
Sed isti, qui cum Geniis suis belligerant, parcipromi.
Mala es, atque eadem, quae soles, inlecebra. A. ut exspectatus
Peregre advenisti! D. nam obsecro? A. cupiebat
te hera videre.
D. Quid tandem? A. te unum ex
omnibus amat. D. euge, funde et aedes,
Per tempus subvenistis mihi. sed quid
ais, Astaphium? A. quid vis?
D. Estne intus nunc Phronesium? A. tibi quidem intus.
D. Valetne? A. immo edepol melius credo fore, ubi te videbit.
D. Hoc nobis vitium maxumum
est: cum amamus, tum perimus,
Si illud, quod volumus, dicitur; palam cum mentiuntur,
Verum esse insciti credimus: nae, ut in aestu, mutuamur ira.
A. Eja! haud ita 'st res. D. ain' tu,
me amare? A. immo unice unum.
D. Peperisse eam audivi. A. ah,
obsecro, tace Dinarche. D. quid jam?
A. Horresco misera, mentio quoties fit partionis:
Ita paene tibi fuit Phronesium. i intro jam, amabo,
Vise illam, atque operire ibi: jam exibit, nam lavabat.
D. Quid ais tu? quae nunquam
fuit praegnas, quî parere potuit?
Nam equidem uterum illi, quod
sciam, nunquam extumere sensi.
A. Celabat, metuebatque te illa, ne sibi persuaderes
Ut abortioni operam daret, puerumque ut enecaret.
D. Tum pol isti puero quis est pater? A. Babyloniensis miles,
Cujus nunc ista adventum expetit.

immo adeo, ut nunciatum 'st,
Jam hìc affuturum ajunt eum: nondum advenisse miror.
D. Ibo igitur intro? A. quippini?
tam audacter, quam domum ad te.
Nam tu edepol noster es etiam jam
nunc, Dinarche. D. Quam mox
Te recipis tu? A. jam hìc ero: prope est, profecta quo sum.
D. Redi vero actutum. ego interim te apud vos opperibor.

ACTUS SECUNDI

SCENA PRIMA.

ASTAPHIUM.

Ha, ha, ha! hercle quievi, quia
introivit odium. tandem sola sum.
Nunc quidem meo arbitratu loquar
libere quae volam et quae lubebit.
Huic homini amanti mea hera apud nos dixit neniam de bonis:
Nam fundi et aedîs obligatae sunt ob amoris prandium. verum
Apud hunc mea hera consilia summa
eloquitur libere: magisque
Adeo ei consiliarius hic amicus est, quam auxiliarius.
Dum fuit, dedit. nunc nihil habet.
quod habebat, nos habemus:
Iste nunc id habet, quod nos habuimus.
humanum facinus factum est.
Actutum fortunae solent mutarier. varia vita est.
Nos divitem eum meminimus, atque iste pauperes nos.
Vorterunt sese memoriae: stultus sit, qui id admiretur.
Si eget, necesse est nos patiatur ali; ita aequom factu est.
Piaculum est, misereri nos hominum rei male gerentum.
Bonis esse oportet dentibus laenam probam: arridere,
Quisquis veniat, blandeque alloqui: male corde consultare,
Bene loqui lingua. meretricem esse similem sentis condecet,

Quemquem hominem attigerit profecto
aut malum aut damnum dari.
Nunquam amatoris meretricem oportet caussam noscere,
Quin, ubi nihil det, pro infrequente
eum mittas militia domum.
Nec unquam quisquam probus erit
amator, nisi qui rei inimicu' st suae.
Nugae sunt, nisi quod modo cum
dederit, dare jam lubeat denuo.
Is amatur hic apud nos, qui, quod dedit, id oblitu' st datum.
Dum habeat, tum amet: ubi nihil
habeat, alium quaestum coepiat.
Aequo animo, ipse si nihil habeat, aliis qui habent, det locum.
Probus est amator, qui relictis rebus rem perdit suam.
At nos male agere praedicant viri solere secum,
Nosque esse avaras. quaeso, num quî male nos agimus tandem?
Nam ecastor nunquam satis dedit
suae quisquam amicae amator:
Neque pol satis accepimus, néque ulla satis poposcit.
Nam quando sterilis est amator a datis, *improbus est*.
Si negat se habere quod det, soli *pernoctandum est*.
Nec satis accipimus, satis cum quod det, non habet.
Semper datores novos oportet quaerere,
Qui de thesauris integris demunt, danunt.
Velut hic agrestis est adolescens, qui hìc habet,
Nimis pol mortalis lepidus, nimisque probus dator.
Sed is, clam patre, etiam hanc noctem illac
Per hortum transilivit ad nos. eum volo convenire.
Sed est huic unus servos violentissumus,
Qui, ubi quamque nostrarum videt
prope aedîs, hac si aggredias,
Item ut de frumento anseres, clamore absterret, abigit.
Is item est agrestis. sed fores, quicquid est futurum, feriam.
Ecquis huic tutelam januae gerit? ecquis intus exit?

SCENA SECUNDA.

STRATILAX. ASTAPHIUM.

Quis illic est, qui tam proterve nostras aedîs arietat?
A. Ego sum, respice ad me. S. quid,
ego? nonne ego video? vae tibi!
Quid tibi ad hasce accessio est aedîs prope, aut pultatio est?
A. Salve. S. satis mihi est tuae
salutis: nihil moror: non salveo:
Aegrotare malim quam esse tua salute sanior.
Id volo scire, quid debetur hîc tibi
nostrae domi. A. comprime.
S. Spero meam quidem hercle: tu quae solita es comprimas.
Imprudens per ridiculum ut rustico suadet stuprum!
A. Iram dixi. S. ut esse coepisti, si dem, si est una altera.
A. Nimis hic quidem TRUCULENTUS. S. pergin'
male loqui, mulier, mihi?
A. Quid tibi ego autem dico? S. quia
enim me TRUCULENTUM nominas.
Nunc adeo, nisi abis actutum, ac dicis, quid quaeras, cito,
Jam, hercle, ego hîc te, mulier, quasi
sus catulos, pedibus proteram.
A. Rus merum hoc quidem est. S. pudendumne?
tu vero clurinum pecus,
Advenisti huc sistentatum cum exornatis ossibus.
Quia tibi insuaso infecisti, propudiosa, pallulam.
An eo bella es, quia accepisti? ar me advenias. A. nunc places.
S. Quam me illi velim. A. mentiris. S. dicis quod te rogo?
Mancupium quî accipias, gesta tecum penos annuos.
A. Dignis dant. S. Laviniae hîc sunt, quas habes victorias?
A. Ne attigas me. S. tangam? ita me amabit sarculum,
Ut ego me ruri hamaxari mavelim patalem bovem,
Cumque *eo* ita noctem in stramentis pernoctare perpetem,
Quam tuas centum coenatas noctes mihi dono dari.

Rus tu mihi opprobras? ut nacta es
hominem, quem pudeat probri!
Sed quid apud nostras negotii, mulier, est aedis tibi?
Quid tu hoc occursas, in urbem quotiescunque advenimus?
A. Mulieres volo convenire vostras. S. quas tu mulieres
Mihi narras? ubi musca nulla foemina est in aedibus.
A. Nullane istîc mulier habitat? S. rus, inquam, abierunt. abi.
A. Quid clamas, insane? S. abire
hinc ni properas grandi gradu,
Jam ego istos fictos, compositos, crispos, cincinnos tuos
Unguentatos usque ex cerebro expellam. A. quanam gratia?
S. Quia adeo fores nostras unguentis uncta es ausa accedere,
Quiaque istas buccas tam belle purpurissatas habes.
A. Erubui mecastor misera propter clamorem tuum.
S. Itane erubuisti? quasi vero corpori reliqueris
Tuo potestatem coloris ulli capiendi, mala.
Buccas rubricae; cera omne corpus intinxit tibi.
Pessumae estis. A. quid est, quod vobis pessumae haec * * *
S. Scio ego plus, quam me arbitrare
scire. A. quid id est, obsecro,
Quod scias? S. herilis noster filius apud vos Strabax
Ut pereat, ut eum inliciatis in malam fraudem et praemium.
A. Sanus si videare, dicam. dicis contumeliam,
Nemo hominum hìc perire solet apud nos. res perdunt suas.
Ubi perdidere res, abire hinc si volunt, nudis licet.
Ego non novi adolescentem vostrum. S. veron'? A. serio.
S. Quin maceria illa ait, in horto
quae est, quae in noctes singulas
Latere fit minor, qua iste ad vos damni permensu'st viam?
A. Non mirum, vetus est maceria, lateres si veteres ruunt.
S. Ain' tu, mala, lateres veteres ruere? nunquam edepol mihi
Quisquam homo mortalis posthac duarum rerum creduit,
Ni ista ego vostra hero majori facta denarravero.
A. Estne ille violentus? S. suam non enim ille meretriculis

Quoniam tui videndi est copia. P. complectere.
D. Libens. ah, hoc est mel melli dulci dulcius!
Hoc tuis fortunis, Juppiter, praestant meae.
P. Dane suavium? D. immo vel
decem. P. haud istoe pauper es.
Plus pollicere, quam ego a te postulo.
D. Utinam a principio rei item parvissem meae,
Ut nunc reparcis suaviis! P. si quid tibi
Compendii facere possim, factum edepol velim.
D. Jam lavisti? P. jam pol mihi quidem atque oculis meis.
Num tibi sordere videor? D. non pol mihi quidem.
Verum tempestas memini *cum* quondam fuit,
Cum inter nos sorderemus unus alteri.
Sed quid ego facinus audivi adveniens tuum,
Quod tu hic, me absente, novi negotii gesseris?
Cumque bene provenisti salva, gaudeo.
P. Tibi mea consilia summa semper credidi.
Equidem nec peperi puerum, nec praegnas fui,
Verum assimulavi me esse praegnatem, haud eram.
D. Quapropter, ô mea vita? P. propter militem
Babyloniensem, qui quasi uxorem sibi
Me habebat anno, dum hic fuit. D. ego senseram.
Sed quid istuc? quoi rei id te assimulare retulit?
P. Ut esset aliquis laqueus et redimiculum,
Revorsionem ut ad me faceret denuo.
Nunc huc remisit nuper ad me epistolam,
Sese experturum, quanti sese penderem:
Si, quod peperissem, id educarem ac tollerem:
Bona sua me habiturum omnia. D. ausculto lubens.
Quid denique agitis? P. mater ancillas jubet,
Quoniam jam decimus mensis adventat prope,
Aliam aliorsum ire, praemandare et quaerere
Puerum aut puellam, qui supponantur mihi.
Quid multa verba faciam? tonstricem suram

Novisti nostram, quae *modo* erga aedes habet.
D. Novi. P. haec una opera circumit per familias,
Puerum vestigat clanculum, ad me detulit.
Datum sibi esse dixit. D. ô merces malae!
Eum nunc non illa peperit, quae peperit prior,
Sed tu posterior. P. ordine omnem rem tenes.
Nunc, ut praemisit nuncium miles mihi,
Non multo post hic aderit. D. nunc tu te interim
Quasi pro puerpera hic procuras? P. quippini?
Ubi sine labore res geri pulchre potest,
Ad suum quemque aequom est, quaestum esse callidum.
D. Quid me futurum est, quando miles venerit?
Relictusne abs te vivam? P. ubi illud, quod volo,
Habebo ab illo, facile inveniam, quomodo
Divortium et discordiam inter nos parem.
Postidea ego tota tecum, mea voluptas, usque ero
Assiduo. D. immo hercle vero accubuo mavelim.
P. Quin Dîs sacruficare hodie pro puero volo,
Quinto die, quod fieri oportet. D. censeo.
P. Non audes aliquod dare mihi munusculum?
D. Lucrum hercle videor facere mihi, voluptas mea,
Ubi quippiam me poscis. P. at ego, ubi abstuli.
D. Jam faxo hic aderit: servolum huc mittam meum.
P. Sic facito. D. quicquid autem erit, boni consulas.
P. Ecastor munus te curaturum scio,
Ut cujus me non poeniteat, mittas mihi.
D. Num quippiam me vis aliud? P. ut, quando otium
Tibi sit, ad me revisas. D. valeas. P. vale.
D. Pro Dî immortales, non amantis mulieris,
Sed sociae unanimantis, fidentis fuit
Officium facere, quod modo haec fecit mihi.
Suppositionem pueri quae mihi credidit,
Germanae quod sorori non credit soror.
Ostendit sese jam mihi medullitus,

Se mihi infidelem nunquam, se viva, fore.
Egone illam ut non amem? egone illi ut non bene velim?
Me potius non amabo, quam huic desit amor.
Ego isti non munus mittam? jam modo ex hoc loco
Jubebo ad istam quinque perferri minas:
Praeterea obsonari duntaxat ad minam.
Multo illi potius bene erit, bene quae volt mihi,
Quam mihimet, omnia qui mihi facio mala.

SCENA QUINTA.

PHRONESIUM.

Puero isti date mammam. ut miserae matres sollicitaeque
Ex animo sunt, cruciantur que! edepol commentum male.
Cumque eam rem in corde agito, nimio minus perhibemur
Malae, quam sumus ingenio. ego
prima domi modo docta dictito.
Quanta est cura in animo, quantum corde capio dolorem,
Dolus ne occidat morte pueri!
mater dicta quod sum, eo magis
Studeo vitae, quae ausa sum tantum clam dolum aggrediri,
Lucri caussa avara probrum sum exsecuta: alienos dolores
Mihi supposivi. nullam rem oportet dolose aggrediri, nisi
Astute accurateque exsequare. vosmet jam videtis,
Ut ornata incedo: puerperio ego
nunc me esse aegram assimulo.
Male quod mulier facere incepit, nisi id efficere perpetrat,
Id illi morbo, id illi senio est, ea illi miserae miseria est.
Si bene facere incepit, ejus eam cito odium percipit.
Nimis quam paucae sunt defessae,
male quae facere occeperunt,
Nimis quam paucae efficiunt, si quid occeperint benefacere.
Mulieri nimio malefacere melius est onus, quam bene.
Ego, quod mala sum, matris opera
mala sum, et meapte malitia:

Quae me gravidam esse assimulavi militi Babylonio:
Eam nunc malitiam accuratam miles inveniat volo.
Iste hic haud multo post credo aderit:
nunc prius praecaveo sciens:
Eumque *gero* ornatum, ut gravida, quasi puerperio cubem.
Date mihi huc stactam atque ignem in
aram, ut venerem Lucinam meam,
Hic apponite, atque abite ab oculis. eho Pithecium,
Face ut accumbam: accede. adjutare sic decet puerperam.
Soleas mihi duce, pallium injice in me huc, Archilis Ubi es,
Astaphium? fer huc verbenam mihi, thus et bellaria.
Date aquam manibus. nunc ecastor ut veniret Miles velim.

SCENA SEXTA.

STRATOPHANES. PHRONESIUM. ASTAPHIUM.

Ne exspectetis, spectatores, meas pugnas dum praedicem:
Manibus duelli praedicare soleo; haud in sermonibus.
Scio ego multos memoravisse milites mendacium.
Et Homeronidae Poëtillae mille memorari potest,
Qui et convicti et condemnati falsis de pugnis sient.
Non laudandus est quoi plus credit qui audit, quam qui videt.
Non placet, cum illi plus laudant
qui audiunt, quam qui vident.
Pluris est oculatus testis *unus*, quam auriti decem:
Qui audiunt, audita dicunt: qui vident, plane sciunt.
Non placet quem scurrae laudant, manipulares mussitant:
Neque illi, quorum lingua gladiorum aciem praestringit domi.
Strenui nimio plus prosunt populo, quam arguti et cati.
Facile sibi facunditatem virtus argutam invenit.
Sine virtute argutum civem mihi habeam pro praefica,
Quae alios collaudat, eapse se vero non potest.
Nunc ad amicam, decumo mense post, Athenas Atticas
Viso, quam gravidam reliqui meo compressu, quid ea agat.
P. Vide quis loquitur. A. jam propinque

miles, mea Phronesium,
Tibi adest Stratophanes. nunc tibi
opu 'st, aegram ut te assimules. P. tace.
Quid adhuc egeo tui, malum, ammonitricis?
an me maleficio vincere est?
S. Peperit mulier, ut ego opinor. A. vin'
adeam hominem? P. volo.
S. Euge Astaphium eccam, it mihi
advorsum. A. salve ecastor, Stratophanes.
Venire salvom. S. scio: sed peperitne, obsecro, Phronesium?
A. Peperît puerum nimium lepidum. S. ecquid
mihi simili 'st? A. rogas?
Quin ubi natu 'st, machaeram et clypeum poscebat sibi.
S. Meus est, scio jam de argumentis.
nimium quidem simili 'st, papae!
Jam magnu 'st? jamne electat legionem, quam spoliare velit?
A. Here nudiusquintus natus quidem ille est. S. quid postea?
Inter tot dies quidem hercle jam actum aliquid oportuit.
Quid illi ex utero exitio est, priusquam poterat ire in praelium?
A. Consequere atque illam saluta, et gratulare illi. S. sequor.
P. Ubi illa, obsecro, est, quae me hic reliquit atque abstitit?
A. Assum: adduco tibi exoptatum Stratophanem. P. ubi
is est, obsecro?
S. Mars peregre adveniens salutat Nerienem uxorem suam.
Cum tu recte provenisti, cumque es aucta liberis,
Gratulor, cum mihi tibique magnum dedisti decus.
P. Salve, qui me interfecisti pene et vita et lumine,
Quique vim magni doloris per voluptatem tuam
Condidisti in corpus, quo nunc etiam morbo misera sum.
S. Eja, haud ab re, mea voluptas, tibi obvenit istic labos:
Filium peperisti, qui aedîs spoliis opplebit tuas.
P. Multo ecastor magis oppletis opu 'st tritici granariis;
Ne, ille priusquam spolia capiat, hic nos extinxit fames.
S. Habe bonum animum. P. savium

sis pete hinc a me. nequeo caput
Tollere, ita dolui, itaque ego nunc doleo: neque etiam queo
Pedibus mea sponte ambulare. S. si plane ex medio mari
Savium petere tuum jubeas, petere haud pigeat me, mel meum.
Id ita esse experta es, nuncque experiere, mea Phronesium,
Me te amare. adduxi ancillas tibi eccas ex Suria duas:
Iis te dono. adduce hoc tu istas. sed istae reginae domi
Suae fuere ambae: verum patriam ego excidi manu.
Iis te dono. P. poenitetne te? quot ancillae sunt jam?
Quine etiam super adducas, quae
mihi comedint cibum? S. Hoc quidem
Hercle si ingratum est donum, cedo
tu mihi istam, puere, perulam.
Hem, mea voluptas, attuli eccam
pallulam ex parva Graecia tibi,
Tene tibi. P. hoccine mihi ob labores tantos tantillum dari?
S. Perii hercle miser: jam *mihi* auro contra constat filius.
Etiamnum me vilipendit. ad id, purpuram ex Sara tibi
Attuli, et induvias Ponto amoenas. tene tibi, voluptas mea.
Accipe hoc, abduce hasce hinc e conspectu Suras.
Ecquid amas me? P. nihil ecastor:
neque meres. S. nihilne huic sat est?
Ne mihi verbum quidem unum dixit. viginti minis
Vaenire illaec posse credo dona, quae ei dono dedi.
Vehementer nunc mihi est irata: sentio atque intellego.
Verum adibo. quid ais nunc tu? numne vis me, voluptas mea,
Quo vocatus sum, ire ad coenam?
mox ad te huc cubitum ivero.
Quid taces? planissume edepol perii. sed quid illuc boni est?
Quis homo est, qui inducit pompam
tantam? certum 'st quo ferant
Observare. huic credo fertur. verum jam scibo magis.

SCENA SEPTIMA.

GETA. PHRONESIUM. STRATOPHANES.

Ite, ite hac simul, muli aeris damnigeruli, foras gerones,
Bonorum hamaxagogae. satinne qui amat, nequit quin nihili
Sit, atque improbis sese artibus expoliat.
nam hoc qui sciam, ne quis
Id quaerat ex me, domi est qui facit improba facta amator,
Qui bona sua pro stercore habet, foras jubet ferri: metuit
Publicos. mundissumum sit. puras sibi esse volt aedes.
Domi quicquid habet, verritur ἔξω.
quandoquidem ipsus perditum se it,
Secreto hercle equidem illum adjutabo. neque mea quidem
Opera unquam nihilominus propere, quam potest, peribit.
Nam jam de hoc obsonio, de mina una deminui
Modo quinque nummos: mihi detraxi partem Herculaneam.
Nam hoc assimile est, quasi de fluvio qui aquam derivat sibi,
Nisi derivetur, tamen omnis ea aqua abeat in mare.
Nam hoc in mare abit, misereque
perit sine omni bona gratia. haec
Cum video fieri, suffuror, suppilo, de praeda praedam
Capio. meretricem ego item esse reor,
mare ut est: quod des devorat, nec unquam
Abundat. *at* hoc saltem servat mare:
quod illi subest, apparet: *huic* des
Quantumvis; nusquam apparet, neque datori, neque acceptrici.
Velut meretrix meum herum miserum sua blanditia intulit in
Pauperiem, privavit bonis, luce, honore, atque amicis.
Attat eccam, adest propinque. credo audiisse haec me loqui.
Pallida est, ut peperit puerum. alloquar, quasi nesciam.
Jubeo vos salvere. P. noster Geta, quid agis? ut vales?
G. Valeo, et venio ad minus valentem;
et melius quî valeat, fero.
Herus meus, ocellus tuus, ad te ferre me haec jussit tibi

Dona, quae illos ferre vides, et has quinque argenti minas.
P. Pol haud perit, quod illum, tantum
amo. G. jussit orare, ut haec grata haberes tibi.
P. Grata aequaque ecastor habeo.
jubeo auferri intro. i Cyame:
Ecquid auditis haec, quae imperata
sunt? G. vasa nolo auferant:
Desiccari lubet. P. impudens, mecastor,
quanti est negotii? G. tun' bona fide,
Tu ne ais impudentem me esse, ipsa quae sis stabulum flagitii?
P. Dic, amabo te, ubi est Dinarchus? G. domi. P. dic
ob haec dona, quae
Ad me miserit, me illum amare plurimum omnium hominum:
Ergo meumque honorem illum habere omnium maxumum:
Atque, ut huc veniat, obsecrare. G. ilicet.
sed quis nam illic homo est,
Qui ipsus se comest, tristis, oculis malis?
animo hercle homo suo est miser,
Quisquis est. P. dignus est mecastor. G. quid
est? P. non novisti, obsecro?
Qui illic apud me erat, hujus pater
pueri illic est. usque ad jentaculum
Jussit ali. mansi, auscultavi, observavi. G. quem pernam,
Novi hominem nihili. illic quaeso est? P. illic
est. G. me intuetur gemens.
Traxit ex intimo ventre suspirium. hoc vide, dentibus
Frendit: icit femur. num obsecronam
ariolus, qui ipsus se verberat?
S. Nunc ego meos animos violentos, meamque iram ex pectore
Jam promam. loquere: unde es?
quojus es? cur ausus inclementer
Mihi dicere? G. lubido est. S. istuccine mihi respondes?
G. Hoc. non ego te floccifacio. S. quid
tu? cur ausa es alium te

Dicere amare hominem? P. lubitum
est. S. ain' tandem? istuc primum experiar.
Tun' tantilli doni caussa, olerum,
atque escarum, et poscarum,
Maechum malacum, cincinnatum,
umbraticolam, tympanotribam
Amas, hominem non nauci? G. quae
haec res? meone hero tu, improbe,
Maledicere audes, fons vitii et perjurii? S. verbum unum
Adde istoc. jam hercle ego te hìc
hac offatim conficiam. G. tange
Modo, jam ego te hìc agnum faciam,
et medium distruncabo. si tu
Ad legionem bellator clues, at ego in culina Ares.
P. Si aequom facias, adventores
meos non incuses: quorum mihi
Dona accepta et grata habeo; tuaque
ingrata, quae abs te accepi.
S. Tunc pol ego et donis privatus
sum, et perii! G. plane istuc est.
Quid nunc ergo hic odiose es, confessus omnibus reus?
S. Perii hercle hodie, nisi hunc a
te abigo! G. accede huc modo,
Adi huc modo. S. etiam, scelus viri, minitare? quem ego
Offatim jam, jam, jam concipilabo. quid tibi huc ventio est?
Quid tibi hanc aditio est? quid tibi hanc notio est, inquam,
Amicam meam? emoriere ocius, si manu niceris.
G. Quid, manu nicerim? S. fac
quod jussi mane. jam ego te hìc
Offatim conficiam. G. occidi! optumum est. captio est: istam
Machaeram longiorem habes, quam haec est. sed verum
Sine dum petere, siquidem belligerandum est tecum.
Ibo domum ego tecum, bellator, arbitrum aequom ceperim.
Sed ego cesso me hinc amoliri, ventre dum salvo licet?

SCENA OCTAVA.

PHRONESIUM. STRATOPHANES.

Datin soleas? atque me intro actutum ducite:
Nam mihi de vento miserae condoluit caput.
S. Quid mihi futurum est, cui duae ancillae dolent,
Quibus te donavi? jamne abiisti? hem, sic datur!
Quo pacto excludis? quaeso potin' planius,
Quam exclusus nunc sum? pulchre ludificor. sine.
Quantillo mihi opere nunc persuaderi potest,
Ut ego hisce suffringam talos totis aedibus.
Num quippiam avarûm mutat mores mulierum?
Postquam filiolum peperit, animos sustulit:
Nunc, quasi mihi dicat, nec te jubeo, nec veto
Introire in aedîs. at ego nolo, non eo.
Ego faxo dicat me, in diebus pauculis,
Crudum virum esse. sequere me hac. verbum sat est.

ACTUS TERTII

SCENA PRIMA.

STRABAX. ASTAPHIUM.

Rus mane dudum hinc ire me jussit pater,
Ut bubus glandem prandio depromerem.
Post illoc veni, quam advenit (si Dîs placet)
Ad villam argentum meo qui debebat patri,
Qui ovîs Tarentinas erat mercatus de patre.
Quaerit patrem: dico esse in urbe. interrogo,
Quid eum velit: homo cruminam sibi de collo detrahit;
Minas viginti mihi dat. accipio libens.
Condo in crumenam. ille abiit: ego perperas, minas
Oves in crumena hac in urbem detuli.
Fuit edepol Mars meo periratus patri:
Nam oves illius haud longe absunt a lupis.

Nunc ego istos mundulos urbanos amasios
Hoc ictu exponam, atque omnes ejiciam foras.
Eradicare est certum cumprimis patrem,
Post id locorum matrem. nunc hodie efferam
Ad hanc argentum, quam mage amo quam matrem meam.
Tat! ecquis est? nulla est? ecquis aperit hoc ostium?
A. Quid istuc alienum est, amabo, mi Strabax:
Qui non extemplo intres? anne oportuit
Ita, te quidem qui es familiaris? S. ibitur.
Ne me morari censeas. A. lepide facis.

SCENA SECUNDA.

STRATILAX. ASTAPHIUM.

Mirum videtur, ruri herilem filium
Strabacem non rediisse, nisi si clauculum
Collapsus est hic in corruptelam suam.
A. Jam pol illic me inclamabit, si aspexerit.
S. Nimio minus saevus jam sum, Astaphium, quam fui:
Jam non sum TRUCULENTUS: noli metuere.
Quid vis? A. quid? tuam exspecto TRUCULENTIAM.
S. Dic; impera mihi, quid vis, et quo vis modo.
Novos omnes mores habeo, veteres perdidi.
Vel amare possum, vel jam scortum ducere.
A. Lepide mecastor nuncias. sed dic mihi,
Habent? S. parasitum te fortasse dicere.
A. Intellexisti lepide quid ego dicerem.
S. Heus tu, jam, postquam in urbem crebro commoveo,
Dicax sum factus, jam sum cavillator probus.
A. Quid id est, amabo? istaecce ridicularia
Cavillationes vis fortasse dicere?
S. Ita, ut pauxillum differat a cavillulis.
A. Sequere intro me, amabo, mea voluptas. S. tene hoc tibi:
Rabonem habeto, mecum ut hanc noctem sies.
A. Perii! rabonem? quam esse dicam hanc beluam?

Quin tu arrabonem dicis? S. ar facio lucri:
Ut Praenestinis conia est ciconia.
A. Sequere, obsecro S. Strabacem hic opperiar modo,
Si ruri veniat. A. is quidem apud nos est hic Strabax:
Modo rure venit. S. priusne, quam ad matrem suam?
Heu edepol hominem nihili! A. anne autem, ut soles?
S. Immo nihil dico. A. i intro, amabo, cedo manum.
S. Tene. in tabernam ducor devorsoriam,
Ubi male accipiar mea mihi pecunia.

ACTUS QUARTI

SCENA PRIMA.

DINARCHUS.

Neque gnatu 'st, neque progignetur, neque potest reperirier,
Cui ego nunc dictum aut factum melius quam Veneri velim.
Dii magni! ut ego laetus sum, et laetitia differor! ita
Ad me magna nunciavit Cyamus hodie gaudia:
Mea dona deamata acceptaque habita esse apud Phronesium.
Cum hoc jam volupe 'st, tum hoc
nimio magnae melliniae mihi:
Militis odiosa ingrataque habita, totus gaudeo.
Mea pila est: si repudiatur miles, mulier mecum perit.
Salvus sum, quia pereo: si non peream, plane interam.
Nunc speculabor quid ibi agatur: quis eat intro, qui foras
Veniat: procul hinc observabo, meis quid fortunis fuat:
Quia nihil habeo, unum animos movit
mihi; omnia agam precario.

SCENA SECUNDA.

ASTAPHIUM. DINARCHUS.

Lepide efficiam meum, hera, officium:
vide intus modo ut tu tuum
Item efficias. ama, id quod decet, rem tuam: istum exinani.

Nunc dum isti lubet, dum habet, tempus ei rei secundés:
Prome venustatem amanti tuam, ut gaudia compares.
Ego interim hìc restitrix his praesidebo; iste dum sic faciat
Domum ad te exagogam: nec quenquam interim istoc ad vos,
Qui sit odio, intromittam: tu perge ut lubet. ludin' istos?
D. Qui est iste? eja, Astaphium, indica:
qui perit? A. amabo. hiccine tu
Eras? D. molestusne sum? A. nunc
magis quam fuisti. nam nisi qui
Nobis usu est, nobis molestus. sed, obsecro, da mî operam, ut
Narrem quae volo. D. nam quid est?
num mea refert? A. non mu. sed
Intus, bolos quos dat! D. quid? amator novus quispiam?
A. Integrum et plenum adorta est
thesaurum. D. quis est? A. eloquar.
Sed tu taceto. novisti tun' hunc Strabacem? D. quid ni?
A. Solus summam habet hic apud
nos. nunc is est fundus nobis.
Animo bono male rem gerit. D. perii hercle ego idem.
A. Stultus es, qui facta infecta facere verbis postules.
Thetis quoque etiam in lamentando lessum fecit filio.
D. Non ego nunc intro ad vos
mittar? A. quîdum quam miles magis?
D. Quia enim plus dedi. A. plus
enim es intromissus, cum dabas.
Sine vicissim, qui dant operam, ob id, quod dant, operis utier.
Literas didicisti: quando scis, sine alios discere.
D. Discant, dum mihi argumentari liceat, ni oblitus siem,
Quod dedi. A. interea magister dum tu commentabere,
Volt interim illa itidem commentari. D. quid? A. rem
accipere identidem.
D. Dedi equidem hodie ei quinque argenti deferri minas,
Praeterea unam in obsonatum. A. idem istoc delatum scio.
De eo nunc bene sumus tua virtute. D. illine ut inimici mei

Bona istic edant? mortuum hercle
me, quam ut id patiar, mavelim.
A. Mavelim mihi inimicos invidere, quam me inimicis meis.
Nam invidere alii bene esse, tibi male esse, miseria est.
Qui invident, egent: illi, quibus invidetur, rem habent.
Stultus es. D. quid est? A. opperire. D. quid
jam? A. quia pol mavelim.
D. Non licet de obsonii *mna* me participem fieri?
A. Si volebas participari, auferres dimidium domum.
Nam itidem hic ut Acheronti ratio accepti scribitur,
Intro accipimus: quando acceptum est, non potest ferri foras:
Bene vale. D. resiste. A. amitte, sine. D. amitto
intro. A. ad te quidem.
D. Immo istoc ad vos. A. iri non potest. D. nimium potest.
Experiri sine. A. immo opperire. vis est experirier.
Dicam adesse, ni occupata est. D. resiste,
hem! A. frustra es. D. redin',
An non? A. redeam. sed vocat me,
quae in me plus potest, quam potes.
D. Uno verbo eloquar: Mittin' me intro? A. mendax es, abi.
Unum ajebas, sed tria dixti verba, atque mendacia.
D. Abiit: intro hinc ivit. ego ut haec mihi patiar fieri?
Jam hercle ego tibi, illecebra, ludos faciam clamore in via:
Quae advorsum legem accepisti a plurimis pecuniam.
Jam hercle apud omnes magistratus faxo erit nomen tuum:
Post id ego te manum injiciam quadrupli, venefica,
Suppostrix puerûm. ego edepol jam tua probra aperibo omnia.
Nihili me! perdidi omne quod fuit. fio impudens,
Nec mihi adest tantillum pensi jam, quos capiam calceos.
Sed quid ego hic clamo? quid si me jubeat intromittier?
Conceptis, me non facturum, verbis jurem, si velit.
Nugae sunt. si stimulos pugnis caedis, manibus plus dolet.
De nihilo illi est irasci, quae te non flocci facit.
Sed quid hoc est? pro Dî immortales! Calliclem video senem,

Meus qui affinis fuit, ancillas duas constrictas ducere,
Alteram tonstricem hujus, alteram ancillam suam.
Pertimui, postquam una cura cor meum movit modo.
Timeo, ne malefacta antiqua mea sint inventa omnia.

SCENA TERTIA.

CALLICLES. ANCILLAE. DINARCHUS.

Egone tibi male dicam, aut tibi adeo
male velim? ut animus meu 'st,
Propemodum expertae estis, quam
ego sim mitis tranquillusque homo.
Rogitavi ego vos verberantes et pendentes simul:
Commemini, quo quicque pacto sitis confessae: scio.
Hic nunc volo scire eodem pacto, sine malo fateamini.
Quanquam vos colubrino ingenio ambae estis; edico prius,
Ne duplices habeatis linguas: ne ego bilingues vos necem:
Nisi si ad tintinnaculos vos voltis educi viros.
A. Vis subegit verum fateri, ita lora laedunt brachia.
C. At, si verum mihi eritis fassae, vinclis exsolvemini.
D. Etiam nunc, quid sit negotii, falsus incertusque sum:
Nisi quia timeo tamen. A. ego nec quid peccavi scio.
C. Omnium primum diversae state, hem sic: istuc volo.
Neve inter vos significetis, ego ero paries. loquere tu.
A. Quid loquar? C. quid puero
factum est, mea quem peperit filia,
Meo nepoti? capita rerum *mihi* expedite. A. istae dedi.
C. Jam tace, accepistin' puerum tu ab hac. A. accepi. C. tace:
Nihil moror praeterea. satis est fassa. A. inficias non eo.
C. Jam livorem tute scapulis istoc concinnas tuis.
Conveniunt adhuc utriusque verba. D. vae misero mihi?
Mea nunc facinora aperiuntur, clam quae speravi fore.
C. Loquere tu: qui dare te huic
puerum jussit? A. hera major mea.
C. Quid tu? cur eum accepisti. A. hera mea rogavit me minor,

Puer ut afferretur, eaque ut celarentur omnia.
C. Loquere tu. quid eo fecisti
puero? A. ad meam heram detuli.
C. Quid eo puero tua hera fecit? A. herae meae extemplo dedit.
C. Cui malum, herae? A. duae sunt
istae. C. cave tu, nisi quod te rogo, nisi
Ea quae exquiro. A. mater filiae dono dedit, inquam.
C. Plus quam dudum, inquam, loquere. A. plus
tu rogitas. C. responde ocius.
Quid illa, cui donatus est? A. supposivit. C. cui? A. sibi
Pro filiolo. C. pro filiolo? Di obsecro vostram fidem,
Ut facilius alia, quam illa unde est, puerum alienum parit?
Haec labore alieno puerum peperit sine doloribus.
Puer quidem beatus: matres duas habet, et avias duas:
Jam metuo, patres quot fuerint. vide sis facinus muliebre!
A. Magis pol haec malitia pertinet
ad viros, quam ad mulieres.
Vir illam, non mulier praegnatem
fecit. C. et idem ego istuc scio.
Tu bona ei custos fuisti. A. plus potest qui plus valet.
Vir erat, plus valebat, vicit: quod petebat, abstulit.
C. Et tibi quidem hercle idem attulit magnum malum.
A. De istoc ipsa, etsi tu taceas, reapse experta intellego.
C. Nunquam te facere hodie quivi, ut is quis esset diceres.
A. Tacui: at nunc non taceo, quando
adest, necesse est indicem.
D. Lapideus sum, commovere me miser non audeo.
Res palam omnis est: meo illic nunc fiunt capiti comitia,
Meum illuc facinus, mea stultitia
est. timeo quam mox nominer.
C. Loquere, filiam meam quis integram stupraverit?
A. Video ego te, propter mala facta qui es patronus parieti.
D. Neque vivus neque mortuus sum:
neque quid nunc faciam, scio.

Neque ut hinc abeam, neque ut
hunc adeam, scio: timore torpeo.
C. Dicin' an non? A. Dinarchus:
cui illam prius despoponderas.
C. Ubi is homo est, quem dicis? D. assum, Callicles.
per tua obsecro
Genua, ut tu istuc insipienter factum sapienter feras,
Mihique ignoscas, quod animi impos vini vitio fecerim,
C. Non places. in mutum culpam confers, quod nequit loqui.
Nam vinum, si fabulari posset, se defenderet.
Non vinum *hominibus* moderari, sed vino *homines* solent,
Qui quidem probi sunt: verum, qui
improbus est, sive subbibit,
Sive adeo caret temeto, tamen ab ingenio est improbus.
D. Scio equidem, quae nolo: multa mihi audienda obnoxia.
Ego tibi me obnoxium esse fateor, culpae compotem.
A. Callicles, vide quaeso homini ne facias injuriam.
Reus solutus caussam dicit: testes vinctos attines.
C. Solvite istas. agite, abite, tu domum, et tu autem domum:
Eloquere haec herae tuae: puerum reddat, si quis eum petat.
Eamus, tu, in jus. D. quid vis in
jus me ire? tu es Praetor mihi.
Verum te obsecro, ut tuam gnatam des mihi uxorem, Callicles.
C. Eundem pol te judicasse quidem istam rem intellego:
Nam haud mansisti, dum ego darem illam: tute sumpsisti tibi:
Nunc habeas ut nactus, verum hoc ego te multabo bolo:
Sex talenta magna a dote demam pro ista inscitia.
D. Bene agis mecum. C. filium
istinc tuum te meliu'st repetere.
Caeterum, uxorem, quam primum potest, abduce ex aedibus.
Ego adeo jam illi remittam nuncium affini meo:
Dicam ut aliam conditionem filio inveniat suo.
D. At ego ab hac puerum reposcam, ne mox inficias eat.
Nihil est. nam ipsa haec ultro, ut

factum est, fecit omnem rem palam.
Sed nimium pol opportune ecce ab sese egreditur foras.
Nae ista stimulum longum habet,
quae usque illinc cor pungit meum!

SCENA QUARTA.

PHRONESIUM. DINARCHUS. ASTAPHIUM.

Blitea et lutea est meretrix, nisi
quae sapit in vino ad rem suam.
Si alia membra vino madeant, cor sit saltem sobrium.
Nam mihi dividia est, tonstricem meam sic mulcatam male,
Ea dixit, eum Dinarchi puerum inventum filium.
D. Ubi id audivit, quam penes est mea omnis res et liberi.
P. Video eccum, qui manstutorem me adoptavit bonis.
D. Mulier, adsum: profectu'st? P. quid agitur, voluptas mea?
D. Non voluptas. aufer nugas. nihil ego nunc de istac re ago.
P. Scio mecastor quid velis, et quid postules, et quid petas.
Me videre vis, et me te amare postulas: puerum petis.
D. Di immortales, ut planiloqua
est! paucis ut rem ipsam attigit.
P. Scio equidem sponsam tibi esse, et filium ex sponsa tua:
Et tibi uxorem ducendam jam esse: alibi jam animum tuum.
Ut me quasi pro derelicta sis habiturus. sed tamen
Cogitato, mus pusillus quam sit sapiens bestia,
Aetatem qui uni cubili nunquam committit suam.
Quia si unum ostium obsideatur, aliud perfugium gerit.
D. Otium ubi erit, de istis rebus tum amplius tecum loquar.
Nunc puerum redde. P. immo,
amabo, ut hos dies aliquos sinas
Eum esse apud me. D. minume. P. jam,
amabo. D. quid opu'st? P. e re mea est.
Triduum hoc saltem, dum aliquo Miles circumducitur.
In eam rem, si quid habebo, tibi quoque etiam proderit.
Si auferes puerum, a Milite omnis

tum mihi spes animam efflaverit.
D. Factum cupio: nam re facere, si velim, non est locus.
Nunc puero utere, et procura: quia unde procures, habes.
P. Multum amabo te ob istam rem
mecastor. ubi domi metues malum,
Fugito huc ad me: saltem amicus mihi esto manubiarius.
D. Bene vale, Phronesium. P. jam
me tuum oculum non vocas?
D. Id quoque interim futatim nomen commemorabitur.
P. Nunquid vis? D. fac valeas.
operae ubi mihi erit, ad te venero.
P. Ille quidem hinc abiit, abscessit: dicere hic quidvis licet.
Verum est verbum, quod memoratur: ubi amici, ibidem opus.
Propter hunc spes etiam se hodie * ri militem:
Quem ego, ecastor, mage amo quam
me, dum id, quod cupio, inde aufero.
Quae cum multum abstulimus, haud
multum apparet, quod datum est.
Ita sunt gloriae meretricum. A. aha, tace! P. quid est, obsecro?
A. Adest pueri. P. sine eum ipsum
adire huc: sine, si is est modo.
Sine eum ipsum adire, ut cupit, ad me hac recta. si venerit,
Nae istum, ecastor, hodie astutis confectum failaciis.

ACTUS QUINTUS.

STRATOPHANES. ASTAPHIUM.
PHRONESIUM. STRABAX.

Eo mihi amare! fero supplicium damnis ad amicam meam.
Utut illud acceptum sit, prius quod
perdidi, hoc addam insuper.
Sed quid? video heram atque ancillam
ante aedîs: adeunda est haec mihi.
Quid hìc vos agitis? P. ne me

appella. ST. nimium saevis. P. sic *sine*.
Potin es ut mihi molestus ne sies? ST. quid, Astaphilitium, est?
A. Merito ecastor tibi succenset. P. egon'?
atque isti etiam parum
Male volo. ST. ego, mea voluptas, si quid peccavi prius,
Supplicium ad te hanc minam fero auri. si mihi rides, espice.
P. Manus vetat, priusquam penes
sese habeat, quicquam credere.
Puero opu 'st cibum, opus est matri autem quae puerum lavit,
Opus nutrici autem, utrem ut habeat veteris vini largiter,
Ut dies noctesque potet: opu 'st igne, opus est carbonibus:
Fasciis opus est, pulvinis, cunis, incunabulis:
Oleum opus est, farina puero opus est, opu 'st totum diem.
Nunquam hoc uno die efficiatur opus, quin opus semper siet.
Non enim possunt militares pueri setanio educier.
ST. Respice ergo, accipe hoc, quî istuc efficias opus. P. cedo:
Quanquam parum est. ST. addam
minam adhuc istic postea. P. parum est.
ST. Tuo arbitratu, quod jubebis, id dabitur, da nunc savium.
P. Mitte me, inquam, odiosus. ST. nihil
fit: non amor. teritur dies.
Plus decem pondo amoris pauxilisper perdidi.
P. Accipe hoc, atque auferto intro. STR. ubi
mea amica est gentium?
Neque ruri, neque hic operis quicquam facto: corrumpor situ,
Ita miser cubando in lecto hic exspectando obdurui.
Sed eccam video. heus amica, quid agis? ST. quis illic homo?
P. Quem ego mecastor magis amo,
quam te. ST. quam me? quomodo?
P. Hoc modo, ut molestus ne
sies. ST. jam abis, postquam aurum habes?
P. Condidi intro, quod dedisti. STR. ades amica, te alloquor.
P. At ego ad te ibam. STR. ad me,
delicia? P. hercle vero serio.

STR. Quanquam ego tibi videor
stultus, gaudere aliqui me volo.
Nam quanquam es bella, malo tuo
es, nisi tuo ego aliquî gaudeo.
P. Vine te amplectar, et savium
dem? STR. quidvis face, gaudeam.
ST. Meosne ante oculos ego illam patiar alios amplexarier?
Mortuum hercle me duco satius, abstine hoc, mulier, manum:
Nisi si te mea manubia machaera et hunc vis emori.
P. Nihil φλυαρεῖν satius est, miles, si te amari postulas,
Auro, haud ferro deterrere potes, ne amet, Stratophanes.
ST. Quî, malum, bella aut faceta
es, quae ames hominem istimodi?
P. Venitne in mentem tibi, quod verbum in cavea dixit histrio?
Omnes homines ad suum quaestum callent et fastidiunt.
ST. Hunccine hominem te amplexari,
tam horridum atque squalidum?
P. Quanquam hic horridu'st, quanquam
hic squalidu'st, scitus bellum init.
ST. Dedin' ego aurum? P. mihi? dedisti filio cibaria.
STR. Nunc, si hanc tecum esse speras, alia opu'st auri mina.
ST. Malam rem his et magnam! STR. magno
opere serva tibi viaticum.
Quid ista debet, nisi tria? ST. quae tria
nam? STR. unguenta, noctem, savium.
P. Par pari respondet. verum nunc saltem si amas, mihi
Da tu de tuis deliciis summis quid pauxillulum.
ST. Quid id, aï, amabo, est, quod
dem? dic dum: si superet, feres.
P. Campas dicis: abi, abi: consultavi istuc. ST. mihi homo
Cave faxis volnus, tibi jam cui sunt dentes ferrei.
Volgo ad se omnes intromittit: abstine istac tu manum.
STR. Jam, hercle, jam magno tu vapula vir strenuus.
ST. Dedi ego huic aurum. STR. at ego

argentum. ST. at ego pallam et purpuram.
STR. At ego oves, et lanam: et alia multa quae poscet, dabo.
Melius te minis certare mecum quam minaciis.
P. Lepidus ecastor mortalis! Strabax mi, perge, obsecro.
Stultus atque insanus damnis certant: nos salvae sumus.
ST. Age prior, tiro, da aliquid. STR. immo
tu prior perde, et peri.
ST. Hem tibi talentum argenti: Philippicum est: tene tibi.
P. Tanto melior: noster esto; sed de vostro vivito.
ST. Ubi est, quod tu das? solve
zonas. P. provocatur. ST. quid times?
STR. Tu peregrinus: hìc habito: timeo meos. non ego ambulo.
Pecua ad hanc collo in crumina ego obligata defero.
ST. Quid dedi? ut distrinxi hominem! STR. immo
ego vero, qui dedi.
P. I nunc intro, amabo, et tu ergo hac
mecum. ST. tu eris mecum quidem.
STR. Quid tu, quid ais? cum hoccine? ST. ego posterior dedi.
P. Tu dedisti, *hic* jam daturus est: istuc habeo, hoc expeto.
Verum utrique mos geratur amborum ex sententia.
ST. Fiat: ut rem gnatam video,
hoc accipiundum est quod datur.
STR. Meum quidem te lectum certe occupare non sinam.
P. Lepide mecastor aucupavi, atque ex mea sententia:
Meamque ut rem bene gestam, vostram rursus bene geram.
Verum, amabo, si quid animatu's facere, fac jam ut sciam.
Veneris caussâ applaudite: ejus haec in tutela est Fabula.
Spectatores, bene valete: plaudite, atque exsurgite.

FINIS.

FABULARUM

ARGUMENTA.

AMPHITRUONIS

ARGUMENTUM.

In faciem vorsus Amphitruonis Juppiter,
Dum bellum gereret cum Telebois hostibus,
Alcmenam uxorem cepit usurariam.
Mercurius formam Sosiae servi gerit
Absentis: his Alcmena decipitur dolis.
Postquam rediere veri Amphitruo et Sosia,
Uterque luduntur dolis mirum in modum.
Hinc jurgium, tumultus, uxori et viro.
Donec cum tonitru voce missa ex aethere,
Adulterum se Juppiter confessus est.

ALIUD.

Amore captus Alcumenâs Juppiter,
Mutavit sese in ejus formam conjugis,
Pro patria Amphitruo dum cernit cum hostibus,
Habitu Mercurius ei subservit Sosiae:
Is advenienteis, servum ac dominum, frustra habet.
Turbas uxori ciet Amphitruo: atque invicem
Raptant pro moechis. Blepharo captus arbiter,
Uter sit, non quit, Amphitruo, decernere.
Omnem rem noscunt: geminos Alcmena enititur.

ASINARIAE.

Amanti argento filio auxiliarier
Sub imperio vivens volt senex uxorio.

Itaque ob asinos relatum precium Saureae
Numerarier jussit servolo Leonidae.
Ad amicam id fertur. cedit noctem filius.
Rivinus amens ob praereptam mulierem;
Is rem omnem uxori per Parasitum nuntiat.
Accurrit uxor, ac virum e lustris rapit.

AULULARIAE.

Senex avarus vix sibi credens Euclio,
Domi suae defossam multis cum opibus
Aulam invenit, rursumque penitus conditam
Exsanguis, amens, servat. ejus filiam
Lyconides vitiarat. interea senex
Megadorus, a sorore suasus ducere
Uxorem, avari gnatam deposcit sibi.
Durus senex vix promittit: atque aulae timens,
Domo sublatam variis abstrudit locis.
Insidias servos facit hujus Lyconidis,
Qui virginem vitiarat; atque ipse obsecrat
Avonculum Megadorum sibimet cedere
Uxorem amanti. per dolum mox Euclio
Quom perdidisset, aulam insperato invenit,
Laetusque natam collocat Lyconidi.

ALIUD.

Aulam repertam auri plenam Euclio
Vi summa servat, miseris affectus modis.
Lyconides istius vitiat filiam.
Volt hanc Megadorus indotatam ducere.
Lubensque ut faciat, dat coquos cum obsonio.
Auro formidat Euclio; abstrudit foris.
Reque omni inspecta, compressoris servolus
Id surpit. illic Euclioni rem refert,

Ab eo donatur auro, uxore, et filio.

CAPTEIVORUM.

Captus est in pugna Hegionis filius.
Alium quadrimum fugiens servos vendidit.
Pater capteivos commercatur Alios,
Tantum studens, uti natum recuperet.
Et in ibus emit olim amissum filium.
Is suo cum domino veste vorsa ac nomine,
Ut amittatur fecit: ipsus plectitur.
Et is reduxit captum et fugitivum simul,
Indicio cujus alium agnoscit filium.

CURCULIONIS.

Curculio missus Phaedromi it Cariam,
Ut petat argentum. ibi ille eludit annulo
Rivalem. scribit atque obsignavit literas.
Cognoscit signum Lyco, ubi vidit, militis:
Ut amicam mittat, precium lenoni dedit.
Lyconem miles ac lenonem in jus rapit.
Ipsus sororem, quam peribat, repperit:
Oratu cujus Phaedromo nuptum locat.

CASINAE.

Conservam uxorem conservi duo expetunt.
Alium senex allegat, alium filius.
Sors adjuvat senem: verum decipitur dolis.
Ita ei subjicitur pro puella servolus
Nequam, qui dominum mulcat atque villicum.
Adolescens ducit civem Casinam cognitam.

CISTELLARIAE.

Comprimit adolescens Lemnius Sicyoniam,
Is redit in patriam, et gnatam generat nuptiis.
Sicyonia aeque parit puellam. hanc servolus
Tollit, atque exponit, et ex insidiis aucupat.
Eam sublatam meretrix alii detulit.
Lemno post rediens ducit, quam compresserat,
Lemnique natam despondit adolescentulo
Amore capto illius projecticiae.
Requirens servos reperit, quam projecerat,
Itaque lege, et rite civem cognitam
Alcesimarchus, ut erat nactus, possidet.

EPIDICI.

Emit fidicinam, filiam credens, senex
Persuasu servi, aliam qui conducticiam
Iterum pro amica ei subjecit. filio
Dat herili argentum. eo sororem destinat
Imprudens juvenis. mox compressae, ac militis
Cognoscit opera sibi senex os sublitum,
Ut ille amicam, haec quaeritabat filiam.
Sed inventa gnata servolum emittit manu.

BACCHIDUM.

Bacchidis amore furit Mnesilochus.
Aurum ut redimat, Praesumia fertur Ephesum.
Cretam Bacchis navigat, atque alteram
Convenit Bacchidem: inde Athenas redit:
Hinc dat Mnesilochus ad Pistoclerum litteras,
Illam conquirat. redit: turbas movet,

Dum putat amari suam. ut mutent geminas,
Ei dat aurum: pariter amant.
Senes dum gnatis student, scortantur, potitant.

MOSTELLARIAE.

Manumisit emptos suos amores Philolaches,
Omnemque absente rem suo absumit patre.
Senem, ut revenit, ludificatur Tranio:
Terrifica monstra ait videri in aedibus,
Et inde primum emigratum. intervenit
Lucripeta foenus foenerator postulans.
Ludusque rursum fit senex. nam mutuum
Acceptum dicit pignus emptis aedibus:
Requirit quae sint: ait vicini proxumi.
Inspectat illas. post se derisum dolet:
Ab sui sodale gnati exoratur tamen.

MENAECHMORUM.

Mercator Siculus, cui erant gemini filii,
Ei, surrepto altero, mors obtigit.
Nomen surreptitii illi indit qui domi est
Avus paternus, facit Menaechmum Sosiclem.
Et is germanum, postquam adolevit, quaeritat
Circum omnes oras. post Epidamnum devenit:
Hic fuerat auctus ille surreptitius.
Menaechmum civem credunt omnes advenam:
Eumque appellant, meretrix, uxor, et socer.
Ii se cognoscunt fratres postremo invicem.

MILITIS GLORIOSI.

Meretricem ingenuam deperibat mutuo

Atheniensis juvenis. Naupactum is domo
Legatus abiit: miles in eandem incidit.
Deportat Ephesum invitam. servos Attici
Ut nunciaret domino factum, navigat,
Capitur, donatur illic captus militi.
Ad herum ut veniret Ephesum, scribit. advolat
Adolescens, atque in proxumo divortitur
Apud hospitem paternum. medium parietem
Perfodit servos, commeatus clanculum
Quâ foret amantum. geminam fingit: mulieris
Sororem ait esse. mox ei dominus aedium
Suam clientam sollicitandum ad militem
Subornat. capitur ille, sperat nuptias.
Dimittit concubinam, et moechus vapulat.

ALIUD.

Meretricem Athenis Ephesum miles avehit.
Id hero dum amanti servos nunciare volt
Legato peregre, captu'st ipsus in mari,
Et illi eidem militi dono datu'st.
Suum arcessit herum Athenis, et forat
Geminis communem clam parietem in aedibus,
Licere ut quiret convenire amantibus.
Obhaerentes custos hos vidit de tegulis.
Ridiculus autem, quasi sit alia, luditur.
Itemque impellit militem Palaestrio,
Omissam faciat concubinam, quando ei
Senis vicini cupiat uxor nubere:
Ultro abeat, orat, donat multa. ipse in domo
Senis prehensus, poenas pro moecho luit.

MERCATORIS.

Missus mercatum ab suo adolescens patre

Emit atque apportat scita forma mulierem.
Requirit quae sit, postquam eam vidit, senex.
Confingit servos emptam matri pedisequam.
Amat senex hanc. ad se simulans vendere.
Tradit vicino. eum putat uxor illius
Obduxe scortum. tum Charinum ex fuga
Retrahit sodalis, postquam amicam invenerat.

ALIUD.

Mercatum a se dum filium extrudit pater.
Is peregre unius redimit ancillam hospitis
Amore captus. ut venit, navi exilit.
Pater advolat, visam ancillam deperit.
Quojus sit, percontatur. servos, pedisequam
Ab adolescente matri emptam ipsius.
Senex sibi prospiciens, ut amico suo
Vaeniret, natum orabat: natus, ut suo.
Hic filium subdiderat vicini; pater
Vicinum. praemercatur ancillam senex.
Eam domi deprehensam conjunx illius
Vicini scortum insimulat: protelat virum.
Mercator exspes patria fugere destinat:
Prohibetur a sodale, qui patrem illius
Orat suo cum patre, nato ut cederet.

PSEUDOLI.

Praesentes numerat quindecim Miles minas.
Simul consignat symbolum, ut Phoenicium
Ei det Leno, qui eum cum reliquo afferat.
Venientem Caculam intervortit symbolo,
Dicens Syrum se Ballionis, Pseudolus:
Opemque herili ita tetulit: nam Simiae
Leno mulierem, quem is supposuit, tradidit.

Venit Harpax verus: res palam cognoscitur:
Senexque argentum, quod erat pactus, reddidit.

POENULI.

Puer septuennis surripitur Carthagine.
Osor mulierum adoptat hunc emptum senex,
Et facit haeredem. ejus *pueri* cognatae duae,
Nutrixque earum raptae. mercatur Lycus,
Vexatque amantem. at ille cum auro villicum
Lenoni obtrudit: ita eum furto alligat.
Venit Hanno Poenus, gnatum hunc fratris repperit,
Suasque agnoscit, quas perdiderat, filias.

PERSAE.

Profecto domino suos amores Toxilus
Emit, atque curat, leno ut emittat manu,
Raptamque ut emeret de praedone virginem
Subornata suadet sui parasiti filia:
Atque ita intricatum ludit potans Dordalum.

RUDENTIS.

Reti piscator de mari extraxit vidulum,
Ubi erant herilis filiae crepundia,
Dominum ad lenonem quae surrepta venerat.
Ea in clientelam suipte imprudens patris
Naufragio ejecta devenit: cognoscitur,
Suoque amico Pleusidippo jungitur.

STICHI.

Senex castigat filias, quod hae viros

Tam perseverent peregrinantîs pauperes
Ita sustinere fratres, neque relinquere.
Contraque verbis delenitur commodis,
Habere ut sineret, quos semel nactae forent.
Viri reveniunt opibus aucti trans mare,
Suam quisque retinet: at Sticho ludus datur.

TRINUMMI.

Thesaurum abstrusum abiens peregre Charmides,
Remque omnem amico Callicli mandat suo.
Istoc absente male rem perdit filius.
Nam et aedîs vendit: has mercatur Callicles.
Virgo indotata soror istîus poscitur:
Minus quo cum invidia ei det dotem Callicles,
Mandat qui dicat aurum ferre se a patre.
Ut venit ad aedîs, hunc deludit Charmides
Senex, ut rediit; quojus nubunt liberi.

TRUCULENTI.

Tres unam pereunt adolescentes mulierem,
Rure unus, alter urbe, peregre tertius.
Utique ista ingenti militem tangat bolo,
Clam supposuit sibi clandestino editum.
Vi magna servos est ac trucibus moribus,
Lupae ne rapiant domini parsimoniam.
Et is tamen molitur. Miles advenit,
Natique caussa dat propensa munera.
Tandem compressae pater cognoscit omnia,
Utque illam ducat, qui vitiarat, convenit:
Suumque is repetit a meretrice subditum.

FINIS.

BOOKS printed by R. & A. FOULIS.

In Folio.

HOMERI Ilias, Graece, 2 vols.
——— Odyſſea, Graece, 2 vols.
Callimachus.
C. Julii Caeſaris et A. Hirtii de rebus a Caeſare geſtis commentarii cum fragmentis. Acceſſerunt indices locorum, rerumque et verborum. Omnia, ex recenſione Samuelis Clarke, fideliter expreſſa.

In pure Greek, on fine writing paper, in 4to.

Homeri Ilias, 2 vols.
Aeſchylus. Sophocles. Callimachus.
Theocritus. Xenophontis Memorabilia.

With Latin Tranſlations in 4to.

Aeſchylus, 2 vols.
Demetrius Phalereus de elocutione.
Tyrtaeus. Longinus.

In pocket volumes the following.

Homeri Ilias, 2 vols. Herodotus, 9 vols.
Thucydides, 8 vols. Hippocratis Aphoriſmi.
Xenophontis Graecorum res geſtae; et Ageſilaus, 4 vol.
Xenophontis de Ageſilao rege oratio.
Pindari opera. Anacreon.
Aeſchylus, 2 vols. Sophocles, 2 vols.
Ariſtotelis Poetica. Demetrius Phalereus.
Xenophontis Hiero. Theophraſti Characteres.
Euripidis Oreſtes. Ariſtophanis Nubes.
Epictetus. Antoninus. Cebetis Tabula.
Longinus. Theocritus. Demoſthenes.

Xenophontis Memorabilia.

——— Respublica Lacedaemoniorum.

In 32s. pure Greek.

Pindari opera, 3 vols.

Anacreon, Sappho, Alcaeus, et Simonides.

Epictetus.

In Quarto.

C. Julii Caesaris et A Hirtii commentarii.

Lucretius. Horatius.

C. Plinii Caecilii Secundi quae supersunt.

M. Minucii Felicis Octavius.

Boetius de Consolatione Philosophiae.

In pocket volumes the following Latin authors.

M. Tullii Ciceronis opera omnia, 20 vols.

Lucretius. Terentius. Virgilius.

Horatius, editio 4ta. Juvenalis et Persius.

Tibullus et Propertius.

C. Julii Caesaris et A. Hirtii commentarii, 3 vols.

C. Nepotis vitae excellentium imperatorum.

M. Minucii Felicis Octavius.

Boetius de Consolatione Philosophiae.

C. Plinii Epistolarum libri decem, et Panegyricus Tra jano dictus, 2 vols.

Poetae Latini Minores. Phaedrus et P. Syrus.

C. Cornelii Taciti opera quae exstant, ex recension Jacobi Gronovii, 4 vols.

Pomponius Mela de Situ Orbis.

V. Paterculi Historia.

N. Testamentum Castalionis, 2 vols.